

पकायक—

श्रीमोहनविमय मेन पुस्तकालय,

पान्नीताणा (कठियावाड),

- /

प्रक—

श्रीकाठ मेन काव्यपीठ,

— काव्यपीठ मेन सिद्धि पकायक (कवि) मेस,

८ गौड बोस मेन, कान्तावाड,

कठियावाड ।

ધન્યવાદ ।

પાલિકાપુરના રોવાલી છેલ્લે રાજ્યોદ્ધવાસ માર્ગદર્શક પોતાની અતિમ અવસ્થામાં ૧૫૦૦૦ રૂપયાની પોતાની જમીન રૂબરૂ સન્માર્ગે જાપરવાનું જણાવ્યું હતું, જેમાંથી ધન્યવાદથી મીમોહનશિખરજી મહારાજ સાહેબના સહુપરેસદથી તેમના દુસ્તીઓ અને મજીદા મુજા માટે એક એક મનસુલકાલ મંગલસાલ અને છેલ્લે લગ્નદર્શક હીલકાલે બા મેષને પ્રજ્ઞા કરવા માટે સંપૂર્ણ રીતે બાધિક મરવ કરેલ છે, જે માટે તેઓ અને મીમાનોને બનેલ ધન્યવાદ જાપરવામાં આવેલે ।

મકાલક ।

प्रस्तावना ।

भीमन्महावीरयसुभिरुपदिष्टेषु स्यन्तेवासिमङ्गणैः भीमुपमस्वामिभिश्च प्रविष्टेषु चैनशासनसर्वस्वपथेषु द्रौढशस्त्राङ्गनाम्ना विस्मातेषु प्रन्नेषु सुदृढ-सुदृढशरीरान्मयविषादमस्येऽत्र एवान्वर्धयिष्याममाश्रयानो विपाङ्गुतनामाऽयमेकादशोऽङ्गप्रन्धः । भीमुपमस्वामिनां च भीमहावीरयसुसम सामधिकृत्या विद्वन्मातृ पूर्वा पञ्चवधी स्रुताम्नी सत्तासमय सुविधुस एव । जीवन्मृतमपि भगवतामेव भीकस्यसूत्राविमन्नेषु सैष्ठे पूर्वोपायै रपनिषदं सुमसिद्धमिति नात्र तदुस्तेसो विधिरितव्यः, सत्र एव त्रिश्रासवः सत्रिशासां परिहूरमन्त्रिवति ।

एतस्य प्रन्धस्य संसृष्टटीका भीमहमवदेवस्युष्टिभि , वेदां सत्तासमवो विद्वधीवैद्यशस्त्रशताम्नीरूपो निनिर्णीत एव, विरचिता । सुरिभिरेभिरे तदुपविरिक्तनामन्येषामव्यष्टानामङ्गप्रमन्थानां संस्कृतमाश्रमन्वो वृत्तव्यः, हरिमवसूरिमन्वीतस्य पद्यासङ्गमय वृत्तिः, जबसिद्धव्यभिधानं भीपाम्भं नायसोत्र चेत्येते प्रन्धा निश्चिद्रिक्ताः, सुद्रिक्तायादी सर्वेऽपि । जीवन्मरिचं चैतेषामपिनिगमिषन्तः भीममापन्मसूरिकृतस्य प्रमासङ्गचरितस्वावसोक्त-
नाय विज्ञप्यन्ते, सत्संकीर्तितयाऽत्र तत्पनुकागत् ।

आधापाङ्गं सूत्रकृतं स्यान्नाङ्गं समपापयुक्तं । पञ्चमं मणयस्यङ्गं क्रातपमं कथापि च ॥

उयासङ्गस्यनुचरोपमनिषत्तु दृष्टा । प्रसूण्याकरणं चैव विपाकमन्त्रमेव च ॥

एत्येकारस्य लोपाङ्गाभ्यङ्गानि, प्रायका पुनः । दृष्टियाग्रे स्यात्तु गण्डिद्रिकाहया ॥”

(एवम् गमिष्यामप्यित्यामयी २ काण्डे ३५३—३५५)

टीकाकृद्दिश्याम केवलं विषमाज्येव एवानि व्याख्यातानि, न चान्या विस्तीर्णा टीकोपलब्धये, इति प्राकृतमार्गं सम्यगजानतामपि जनानां सौकर्येण मूलग्रन्थावबोधाय धस्तुतानुवादस्य (भाषाया) आबश्यकतामुत्पद्यमानमपि विधायेह टीकाया अवबोधे न्यवीक्ष्यम् ।

सपादनावसरे पैठस्य ग्रन्थस्य चानि इस्थितितान्यावर्धपुस्तकानि तेषां महाशयानां सद्गुणवशादानि, धानि, तेषां धन्यवादापपपुरस्सरं नामानि वेदोक्तान्तेऽः—

ह—पूज्यपादपन्नासमीनोहनविजयगणीनाम्, सटीकं प्राचीनं शुद्धमार्गं ४० पत्रात्मकम् ।

स्व—भारणसेवमण्डकाचार्यश्रीनिमिचन्द्रसूरीनाम्, सटीकं प्राचीनं शुद्धमार्गं ४७ पत्रात्मकम् ।

स—पूज्यपादपन्नासमीनोहनविजयगणीनाम्, सटीकं प्राचीनं नाटिशुद्धं ५४ पत्रात्मकम् ।

प—अकिङ्कटाविद्यासिनां नाट्योपनाम्नां श्रीपुष्करजन्त्राणाम्, मूलमात्रं प्राचीनं नाटिशुद्धम् ५४ पत्रात्मकम् ।

ह— ” नाट्यशुद्धं ३४ पत्रात्मकम्, अन्ते चैतद्वस्तेसमन्वितम्—

“सद्यत् १५८२ वर्षे वैशाखवदि ९ छनौ रात्राविराजयति साहस्रीधर्षद्वराग्ये । व्येसाहासाबाहुनमरवास्तव्यश्रीश्रीग्याकृताय । अरसीहरा गोत्रे मंत्रिभोबाभार्याभावन्येपुत्रमत्रिकसजयभार्याश्रीकुम्भारिपुत्रमंत्रिसहभाभामर्दिनीपुत्रमर्दिनीर्षदजयभद्रमुहसककगारिकरयुनेव । एकादशांगज्ञानमस्तथा

निष्ठापिता च धनकमण्डले श्रीमाधवागारसुरिविजयराज्ये वा० देव्यारामगणेशिव्यसामयेसरमहिलमित्रान् प्ररणा निरंतरं प्रवाध्यमानं भूयात् ॥”

५—नाहारोपनाम्नां भीयुक्तपूरणचन्द्राणाम्, मूलभात्रं, अयुद्धपायम्, ३२ पत्रात्मकम्, अन्तर्भागेऽवस्तनोस्तेस्तविभूषितम्—

“सप्तत् १५८५ बर्षे जापाट् स्रदि ६ गुक्ते निस्तवं ॥ ७ ॥ मंत्राग्री १२४५ ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥”

७—नाहारोपनाम्नां भीयुक्तपूरणचन्द्राणाम्, मूलमात्रम्, नाठिद्युदम्, ४९ पत्रात्मकम्, मान्ते च “संभव १६६९ बर्षे अस्मिन्” इत्युक्ते च स्रदितम् ।

९६ चावर्धपुस्तकसप्तकेन मुद्रितपुस्तकस्रदितेन संपादिते छात्रानुवाचसमकृत्येऽस्मिन् संस्कारे वाः आद्यतन मसिमान्मोषूभवा उपयोगराहित्य
प्रमथा वा स्तुतनां सिता मयेपु’, कृपाववाचकृपाया स्रदित्यास्ताः संक्षोभ्यानुमद्विबन्धीत्याद्यास्ते—

इत्योषिन्दः ।

१ आम्नीमार्गस्यास्तस्येन रायधनपतिसिंहपञ्चासूरेण स्योपागमसंभवे प्रख्यातम् । तस्यकाष्ठिज्ञानामन्येषामिवागमप्रमत्यानाम स्वाप्यक्त्युत्पत्त्येना-
येत्यस्तनोक्त्या तस्यानि पाठान्तर्गतं निरुद्धं सत्कारणे मयोर्द्विष्टताभि ।

विषयानुक्रमणिका ।

प्रथममुत्तरस्तम्भः ।

आख्ययपनाष्टक

उपक्रमः

- १ मृगापुत्राभ्ययनम्
- २ उन्मिषतकाभ्ययनम्
- ३ व्यमम्भसेनाभ्ययनम्
- ४ स्रकट्याभ्ययनम्
- ५ वृद्धस्यतिवृषाभ्ययनम्

१ सुषाङ्गिकुमाराभ्ययनम्

पत्रा० पृष्ठा०

१ १
४ १
२१ १
३८ १
५४ २
६० २

द्वितीयमुत्तरस्तम्भः ।

१०३ १

प्रत्यय०

- ४ नन्दिवर्षनाभ्ययनम्
- ७ तुम्भारक्षणाभ्ययनम्
- ८ द्यौरिह्वणाभ्ययनम्
- ९ देवस्यणाभ्ययनम्
- १० अन्त्यभ्ययनम्

पत्रा०

६४ ७२ ८२ ८८ १००

पृष्ठा०

२ २ १ १ १

अवनिधिः कुमाराभ्ययनम्

११२

१

अध्या०	पद्या०	पृष्ठा०	अध्या०	पद्या०	पृष्ठा०
३	सुबासकुमाराराम्यवनम्	११३	७	महाबकुमाराराम्यवनम्	११४
४	सुबासकुमाराराम्यवनम्	"	८	मदनपाम्यवनम्	"
५	विन्तवासाम्यवनम्	"	९	महबकुमाराराम्यवनम्	११५
६	वनपदिकुमाराराम्यवनम्	११४	१०	वरवरकुमाराराम्यवनम्	"

२ १ १

भीमदंभपदेनविनिर्मितया दीक्षया विभूषित
श्रीसुधर्मस्वामिविरचितं । १ ।

विपाकश्रुतेम् । १ ।

तेण कालेण वेण समण्णं चंपा णाम्णयरी होत्थां । वण्णज्जो । पुण्णमहे चेहए । वण्णज्जो । तेण
 गीका-नत्ता भीरुवमानाय वर्धमानभुताब्जने । विपाकश्रुतसास्यस्य हृषिकेयं विधास्यते ॥ १ ॥ अथ 'विपाकश्रुतम्' इति क सम्भार्य ?
 इत्यने, विपाक पुष्पपापरूपकर्मफल तत्त्वविपादन्तर भुक्तमागमो विपाकश्रुतम् । इह दादशास्त्रस्य प्रवचनश्रुतस्यैकादशमङ्गम् । इह च सिद्ध
 प्रमपपरिपाञ्चनार्थं मद्भूतसमन्वयाभिधेयमयोजनानि क्लिप्त वाक्यानि भवन्ति । तत्र चाधिकृतसास्यस्यैव सैकलकृत्याप्यकारिसर्ववेदिप्रणीतश्रुत
 इतया भावनन्दीरूपत्वेन मद्भूतरूपत्वाद् न ततो भिन्नं मद्भूतश्रुतदर्शनीयम् । अभिप्रेयं च शुभाश्रुतकर्मणां विपाक, स चास्य नाम्नेवाभि
 देत । त्रयोजनमपि श्रोतगतमन्तर कर्मविपाकावगमरूपं नाम्नेवोक्तम् । अस्य यत् क्लिप्त कर्मविपाकायेदकं भुव तत् श्रुतज्ञातो प्राय कर्म
 छापा-तस्मिन् काले तस्मिन् समये भग्ना नाम न्यार्थभवत् । कर्मका । पूर्णमत्र वेत्स्यम् । कर्मका । तस्मिन् काले तस्मिन् समये भग्नास्य भगपतो

कालेणं तेणं समाण समणस्स भगवओ महावीरस्स अतेवासी अब्बसुहेमं णाम अणगारे जाइसपण्णे ।
 यणओ । जीइसपुब्बी चउणाणोवगैए पचहिं अणगारसपहिं सद्धिं सपरिवुडे पुब्बाणुपुंवि चरमाणे जाव
 त्तिवाद्याणमो मवत्थेवति । यत्तु निःश्रेयसावाप्तिक्क परपरप्रयोजनमस्य, प्रदासपणीतवयेन प्रतीयते । न ब्राह्म यत् कवंचिद् निःश्रेयसार्थं न
 मरति त नययनायोस्सहन्ते, भात्तवदानेरिति । सन्न्योऽयुपायोपेयमावत्सणो मान्नेवास्य प्रतीयते, तवारि-इदं शास्सुपाय, कम्मविपा-
 कस्तूपेयमिति । यस्तु गुरुवर्गमसत्तणः सन्न्योऽस्य, सत्तविपावनेयेदमार-‘ति वं काले वं’ इत्यादि । अस्य व्याख्या-‘हे वं काले वं’
 ति वं समय वं’ ति तस्मिन् काले तस्मिन् समये, णकारो • वाक्यालंकारार्थत्वात्, एकारस्य च प्राक्कर्ममकत्वात् । अब काल-समययोः
 को चित्तेवः । उच्यते, सामान्यो वर्तमानवसर्पिणीवतुयारकत्तसणः कम्म, विद्रिष्ट पुनस्त्वदेकवेषवृत्तः समय इति । अबवा, तेन कालेन
 हेतुभूतेन, समयेन हेतुभूतेनैव । ‘हेत्य’पि अभवत् । यद्यपीदानीमप्रस्ति सा नगरी, क्वाप्ययसर्पिणीकत्तस्समावेन हीयमानत्वाद् वस्तु-
 त्प्रभाबानां, वर्मकमन्योक्तस्वरूपा सुधर्मस्वामिक्काले नास्तीति क्त्वाऽधीवनिर्देशः कृतः । ‘वण्णव’पि “निंदित्यिविबसमिद-” इत्यादिय-
 र्थेकाजस्य वक्कणं । त वीपपाविक्कब्बं द्रष्टव्यः । ‘वुण्णमरे वेइए’पि पूर्वव्यामिषाने वेत्थे ध्वन्तरायतने । ‘अइएविक्कं भाव विइइ’पि
 महावीरस्यान्तेवासी अग्गमुपमं नामानगारो जातिसयमं । वर्मकत्तः । पवुवैयपूणी वतुवैनीपमसः पञ्चभिरनगारवत्तैः सार्धं संपरिवृतः पूर्वानुर

१ पङ्क्त -म्ये वाव । २ पाप माप्ति । ३ छ -म्ये वेसिह- । ४ -म्ये विद्रिष्टवण्णव । ५ कम्म -पत्ते । ६ कम्मव पुम्मी वा -व पुम्मि वा ।
 ७ क -जावाद । ८ क -माव व । ९ क -एव द्रा० । १० वण्ण रिद्धि । ११ कक्कण पुव ।
 • वर्मकत्तः माप्तिरेव वाक्कावपारोविकोक्कवा समान्याः एवापेदेकवत्तव्याकत्तमिक्कवाणवतुवीवावा वव व्याख्या केवर्धी दक्कवा दे वा २ १२० एवमव वति ।

जनेव पुण्णभदे चेइए अहापडिरुव जाव विहरह । परिसा निगया । धम्मं सोच्चा निसम्म जामेव दिसं पा-
उम्भूया तामेव दिस पडिगया । तेणं कालेणं तेण समणं अज्जसुहम्मस्स अतिवासी जंबू गाम अणगारे ससु-
अनेनेदं धुचिं द्रष्टव्यम्—“अज्जसुहम्मो येरे अहापडिरुवं उगारं उमिगारा, अहापडिरुवं उगारं उमिगारा, अम्पार्यं मा-
मेमाणे विहरह” तत्र येन प्रकारेण प्रतिक्रिया साधुचित्तदास्यो यथाप्रतिक्रियोऽस्तस्य, अथवात्तु भावपमिति, विहरति आस्ते । ‘जामेव
दिसं पाठम्भूया’ इत्यादिना सक्कावात् प्रादुर्भूता मरुटीयूता आगतेत्यर्थः, ‘तामेव दिसं पडिगया’ तदपामेव दिशि प्रविणतेत्यर्थः । ‘स
सुस्सहे’चि सत्तोत्तेषां सत्तहस्तममाण इत्यर्थः । ‘अहा गोपयतामी त्वां’ इति यथा गौतमो भगवत्पुत्रां बर्जितस्तथाऽयमिह बर्जनीयः । किय
दुदुं यावदित्याह—‘जाव ज्ञाणकोटोवगते’ इत्येकं पद यावदित्यर्थः । स चायं बर्जरु—“सम्यग्दरसंठाणसंठाणं, व-
सरिसरानारायसपयमे” विरोपणद्वयपीदुमागमसिद्धय, “कजमपुल्लगनिपसपम्भोरे” कजरुस्य सुवर्णस्य या पुल्लो लल्लास्य यो निदवाः
कृपपट्टेत्तासत्तण, तथा पम्भुचि पद्मगर्भेस्सद्व गौरो यं स तथा; ‘उगारंवे’ उग्रपण्यः तपो यस्य स तथा; “विचववे” दीप्तं दु-
ताद्वन इव कर्मवचनदाहकत्वेन म्भसचेत्तस्सत्तु सपो यस्य स तथा । “तत्तववे” वसं तापिं सपो येन स तथा, एवं हि तेन तद् तपस्सत्तु येन
दुग्घो परन् यावद् यमैव पूर्वमद्र चैत्थं नक्कामित्थं यावद् विहरति । परिषद् निर्गता । ‘पमं पुग्घा मिस्सम्भ मस्या’ एव विष्टं प्रादुर्भूता जामेव
दिसं प्रविणत्ता । अस्मिन् समये आर्यसुवर्णजोऽन्तेयासीं जम्बुद्वीपानगरः क्षत्वेत्तेषां यथा ‘गौतमस्वामी त्वां, यावद् अज्जसुहम्मो विहरति’ ।

स्तेहे जहा गौर्यमसामी तहा, जावै झाणकोटो० विहरति । तते ण अज्जजंबू णाम अणगारे जायसद्धे जाव
 जेणेव अब्बसुद्धम्भे अणगारे तेप्पेव उपागति तिस्सुत्तो आयाहिणपयाहिण करेति, फरेत्ता वदति, नमंसति ।
 कयाप्पि सत्ताप्य वे । तपसा स्वात्मापि तपोरूप्य संगपितो पतोऽन्यस्यासुख्यमिदं भावमिति; “महात्मे” मशस्तत्तां धूरुत्ता वा; “उ-
 राहे” भीम, अविच्छेदपकारितया पार्ष्ववर्तिनामसत्त्वानां, ययननकत्वात्; उदारो वा प्रधान इत्यर्थः; “घोरे” निर्वृण परीपदाधरा
 विविनाशे; “घारुणे” भर्त्सनेर्लुचरगुणा; “घोरत्तस्सी” घोरैस्त्वपोभिस्त्वस्वी; “घोरर्बभवेरबासी” घोरैश्चभवेरबासी; “घोरैश्चभवेरबासी” घोरैश्चभवेरबासी
 व्रसन्नये वस्तुं व्रीळं यस्य स तथा; “उच्छूरासरीरे” उच्छूरा उच्छिवमिषोक्कितं छरीरं येन, तस्म्यतिकर्मत्यागात्; “सस्सिचच्चित्तवेय
 छेस्से” संसिद्धा छरीरान्वर्त्तिनीरात्, चिपुळा च विस्वीणां अनेकयोगनमभाषणसोप्राधिस्यस्तुद्दनसमर्पत्वात् तेनोत्तेज्वा विच्छिद्युत्तपोअन्य-
 कन्धिच्छेद्यममना तेनोत्तेज्वा यस्य स तथा; “उद्धाणू” सुद्धपूरिय्यासन्नर्त्तनात्; औपमहिकनिययाया अमावाष षट्कदुक्कासनं स-
 न्नुपविश्यते (! विस्वीति) कर्त्तव्यं चातुनी यस्य स कर्म्ममालु; “अहोसिरे” अबोधुको नोर्ध्वं विष्णुः वा विसिद्धाद्विरिति भावः;
 “झाणकोटोवाण” ध्यानमव कोटस्सुपागतो य स तथा । ‘विहर’पि ‘संजमेणं सपसा अण्णावं यायेमाणे विहर’-इत्येवं इत्थम् ।
 ‘जायसद्ध’ महत्तपसिचित्तार्थमवगमनाम्भ; यावत्करणादिदं इत्थम्-“आयसंसण्” महत्तपानिर्धारितार्थमत्थय; “जायकोटोवाहे” महत्तपम
 त्त आर्यमनुर्नामानगारो भातमद्यो यावत् । ब्रह्मैवार्थसुखमर्माङ्गगारस्तत्रैवोपायंति किरात्तद्विणमवविण-कोटि, कुत्ता, कन्दसे, नमस्वति; मन्दित्वा

इति नमसि च जाव पञ्जुवासि च । पञ्जुवासि च एव वयासीः—'जति ण भते ! समणेण भगवया महा
 वीरेण जाव सपचेण दसमस्स अगस्स पण्हावागरणाण अयमट्ठे पण्णत्ते, एकारसमस्स ण भते ! अगस्स
 विवागसुयस्स समणेण जाव सपचेण के अट्ठे पण्णत्ते ?' तते णं अब्बसुहम्मे अणगारे जव् अणगारं एव
 वयासीः—'एवं खलु जव् ! समणेण जाव सपचेण एकारसमस्स अंगस्स, विवागसुयस्स, दो सुयस्संघा पण्ण
 ता, तं जहा—दुहविवांगा य सुहविवांगा यं ! जति ण भते ! समणेण जाव सपचेण एकारसमस्स अगस्स
 बभौनमुक्कय ; "उप्पअसइहे" प्रागभमदुवभूतअणवाञ्छ तसअमदत्ताव् प्रवचअद इत्येवं हेतुफलमाकुल्लणाद् न पुनरुक्ताः एवं "उप्प-
 असंसप, उप्पन्नकोवइहे; संजायसइहे, संजायसइहे, संजायसइहे, संजायसइहे, संजायसइहे" व्यक्तापानि;
 नवरमेतेषु पवेणु संदण्डं प्रकृषादिवचन । अन्ये स्वाहु—'आवअवो जातअमवाञ्छ, सोअपि कुव ! यवो जातसंअय' सोअपि कुव ! ?
 नमस्मिन्ना यावार्पुणास्ते । पुर्युणस्यैवमववत्,—'बवि मेवंन्त ! अमणेनं आबता महावीरेण यावत्संभाप्तेन वसमत्वाङ्गस्म मत्तव्याकरणाणानामवमवः
 प्रवप्ता, एअवअस्स अवन्त ! अहुस्स विणाकुमुत्तस्य अमणेनं यावत्संभाप्तेन कोडरं प्रवप्ताः ? तत आरंभसुवमोअगारे बन्नुमनगारेमेवमववत्,—
 'एव सन्नु बम्मो ! अमणेन वावत्संभाप्तेनैकाववत्संभाप्ता विणाकुमुत्तस्य दो अतस्सन्तो यवतो ! सुववा—दुसंविपकाअ, मुत्ताविपकाअ । बवि

विवागसुयस्स दो सुर्यक्संधा पणत्ता, पढमस्स णं भते ! सुयखवस्स दुहविवागाणं समणेणं जाव सपत्तेणं
के अट्टे पणत्ते ? ' तते ण सुहम्मे अणगारे जन्म अणगारं एव वयासी, एव खलु जन्म ! ' समणेणं
जाव संपत्तेणं दुहविवागाणं दस अज्जयणा पणत्ता, त जहा;—

यतो जातकुटुम्बे' जनेन पदत्रयेणात्प्रचकं, एवमन्येन पदानां प्रवेणं हि जाय धारणा उक्ता भवन्ति' इति । 'विस्सुवो'पि विरुत्त' त्रीन्
बारान् । 'आयारिण'पि आदसिगाद् दक्षिणपार्श्वारम्य प्रवर्तिनो दक्षिणपार्श्वस्त्री भावद्विणप्रदक्षिणोऽस्त्वस् । 'वेद'पि सुत्वा 'न-
मंस'पि नमस्यति प्रणामत ; इह यावत्करणादिदं श्रवम्—'सुस्ससमये नयसमागे' विषएण—पञ्जडिस्से अभिद्वरे' इति, व्यक्तं च ।
'दुरविवागा य'पि दु'सविपाका' पापकर्मफलानि, दु'खानां वा दु'खहेतुत्वम् । पापकर्मणां विपाकास्ते यत्राभिधेयतया सन्त्यसौ 'देवता-
नगरम्' इति न्यायेन दु'सविपाका' म्रयममुत्सकन्वः । एवं द्वितीया, सुलविपाका' । अए अ'पि प्रवेणुत्तरमित्यर्थः, 'मियावचे' इत्यादिगाना।
तत्र मियावचेपि दुगापुत्राभिधानपानमुक्त्वा कथ्यतामतिरिक्तमपर्ययनं सुगपुत्र एव । एवं सुवेण । तत्र 'वणिजये'पि वणिजको नाम सा-
म्यन्त ! अमयेन यावत्तयासेनैकदशत्वाङ्गस्य विपाकमुत्तस्य हो सुत्सकन्वो प्रकसौ, यथमस्य सुवन्त । सुत्सकन्वस्य दु'सविपाकानां अमयेन
यावत्संमप्येन कोऽपि प्रकृतः । तत्र सुयमोगारो अनुमगारमेवमपारो—' एवं सुत्त वन्वो । अमयेन यावत्संमप्येन दु'सविपाकानां
दशाम्ययनानि प्रकृतानि, तपथा—

मिर्याउत्ते १ उज्झियते २ अमग्ग ३ सगहे ४ वैहस्सती ५ नैदी ६ ।

उवर ७ सोरियदत्ते य ८ देवदत्ता य ९ अज्जू य १० ॥

जति णं भत्ते ! समणेणं जाव सपत्तेण दुहविवागाण दस अज्झयणा पुण्णत्ता, त जह्वा-मियाउत्ते
यैवाहपुत्र २ 'अमग्ग'त्ति सूत्रत्वाद्दमप्पसेनो विमयाभिधानचौरसेनापत्तिपुत्र ३ 'सगहे'त्ति अष्टाभिधानसार्थेनारहसुत ४ 'वैहस्स'त्ति सूत्रत्वादेव
हरस्सत्तिदत्तनामा दुरोरित्तपुत्र ५ 'नैदी' इति सूत्रत्वादेव नन्दिबर्णेनी नन्दीबर्णेनो वा रामकुमार ६ 'उवर'त्ति सूत्रत्वादेव उम्बरवचो नाम
सार्थेनारहसुत ७ 'सोरियदत्ते य'त्ति छोरिकदणो नाम प्रस्यबन्धपुत्र ८ चद्वन्द्वः समुखये । 'देवदत्ता य'त्ति देवदत्ता नाम गृहपत्तिमुता ९
चै समुखये । 'अज्जू य'त्ति अज्जूनाम सार्थेनारहसुता १० चद्वन्द्वः समुखये । इति भाषासमासार्थः, मिस्तरार्यस्तु यथास्वमध्ययपनार्यावगमा-
वगम्य इति । 'एवे ललु'त्ति एवं वक्ष्यमाणप्रकारेण, समुर्वावबालंकारे । 'सज्जोदय ० वण्णव'त्ति सर्पतुंच्छस्तुमसुज्जने 'अदभक्षप्यगासे'
इत्याद्युपानवर्णेनी वाच्य इत्यर्थः । 'चिरादि'त्ति चिरादिकं चिरकालीनप्रारम्भमित्यादिवर्णकोपेवं वाच्यं यथा पूर्णभद्रचैत्यमौपपातिके ।

मृगापुत्रः १ उज्झितक २ अमग्ग ३ अष्टा ४ गृहस्थि ५ नन्दी ६ ।

उम्बर ७ छोरिकदण्ड ८ देवदत्ता य ९ अज्जू य १० ॥

अदि भदन्त ! अप्पेन यावत्संपाप्तेन यु'त्तविपाकानां वसुधववनानि प्रवृत्तानि, सपत्ता—मृगापुत्रो आद्वन्जुब्ब, मयमस्य भवन्तु ! अप्प

१ क-भापुते । २ क-विरहसी । ३ क-अवमरेण तिरवपरेण जाव । ४ ग-यो व० । ५ अ-वसुब्बा य च सु० ।

जाव अजुं य, पढमस्स णं भते । अज्झयणस्स दुहविवागाण, समणेण जावं सपत्तेण के अट्टे पणत्ते ?" तते
 ण से सुहम्मे अणगारे जवुं अणगार, एवं वयासी, एवं खलु जवु । तेष कालेण तण समएण मियग्गीमे
 णां णगारे होत्या । तस्स मियग्गामस्स णगरस्स बहिया उत्तरपुरत्थिमे दिसीभाए चदणपाय
 वे णाम उज्जाणे होत्या । सज्जोत्तय० वण्णओ । तत्थ णं सुहम्मस्स जक्खस्स जक्खाययणे होत्या, चिरातीए,
 जहा पुण्णभदे । तत्थ ण मियग्गामे णगरे विजए णाम स्वाचिए राया परिवसति । वण्णओ । तस्स ण विजयस्स
 स्वात्तियस्स मिया णाम देवी होत्या, अहीण० वण्णओ । तस्स ण विजयस्स स्वात्तियस्स पुत्ते मियादेवीए,
 'महीण० वण्णवत्ति, अहीणुं पण्डवेन्द्रियवतीरेत्यादिर्वक्को वाच्य, 'अथए' चिं भात्स्यः सुव । 'वाग्भवे' चिं अस्त्वन्वा जन्मकाकादार
 वमस्स दु स्तविचकानां अस्मिन् वावत्सोप्राप्तेन कोऽर्थः प्रकृतः । ततः स सुवर्माज्जागो वचुयनगरमेवमाधीतः—'एव खलु बन्धो । तस्मिन्
 न्धाके सतिः न सस्वे युगमागो नाम नगरमन्वत् । बर्बक । तस्म युगमागमत्स स्मृत्स्व, बहिरुपरैरत्तये विस्मागे चन्दनपादपं नामोपान्त
 मन्वत्, सस्ति० बर्बक । एव सुवर्मागो यकास्व यदावदन्ममन्वत्, पिराबिके, बवा पूर्णमन्वत् । तत्र युगमागमे नगरे विबभौ नाम अत्रिगो
 राधा गरिबसि । बर्बक । तस्म विन्मस्ये अत्रियस्व युगा नाम देवजमन्वत्, अहीनि० बर्बकः । तस्व विवदत्स अत्रिमन्व पुत्रो, मुगादेव्या चास्स

अ०च० मियापु०चे नामं दारए ह्येत्या जातिमू० जातिबहिरे जातिपगुले हु०डे य वायवे ।
 न०त्यि ण तस्स दारगस्स ह०त्या वा पाया वा क०ण्णा वा अ०ब्धी वा नासा वा । केवलं से तेसि अ०गोव
 गाण आ०गिई आ०गितिमि०त्ते । त०ते णं सा मियादेवी त मियापु०त्त दार०गं र०हस्सियसि मू०भिघरसि र०हस्सितेण
 भ०त्तपाणएण प०डिजागरमाणी वि०हरति । त०त्थ ण मियागामे ण०गरे ए०गे जातिअ०धे पुरिसे परि०वसति । से
 ण ए०गेणं स०चक्खुतेण पुरिसेणं पुरतो द०डएणं, प०गद०डिअमाणे २, पु०ट्टह०डाह०डस्सिसे, म०च्छयाच०डगरप०हकरेण
 'भ्यान्व एव । 'हु०डे य'ए हु०ण्डम स०र्वा०नय०ममाणवि०कल । 'वायवे'ए वायुरस्यास्वीति वायवो, वा०विक० इत्यर्थः । 'आ०गिई आ०गिइमेव'सि
 अ०ग्रा०वयवानामा०कृतिरा०फारः । कि०चि०पे याह—आ०कृतिमा०त्रमा०फारमा०त्रं नो०चितस्वर०प्येत्यर्थः । 'र०हस्सियसि' र०हसिके जनेना०विदिते । 'कु०ट्ट
 र०डाह०डसीसे'ति 'कु०ट्ट'ति स्फुटित्ते०त्तसं०धयत्वेन वि०कीर्ण०केत्तं, 'र०डाह०ड'ति भ०त्तर्यं शी०र्षं शि०रो यस्य स तथा । 'म०च्छियाच०ट्टयर०प०हकरेण' ति
 नो मू०गपु०त्रो नाम दार०कोऽभ०वज्य०त्समो जातिमू०को जातिबहिरे जातिपगुले, हु०ण्डम वायव । न स०स्वस्स०धर०कस्स ह०त्ता वा पा०वो वा ब०गो
 पा०डि०षी वा नासा वा । के०वलं त०य ते०याम०ज्ञे०पा०क्कामा०कृतिरा०कृतिमा०त्रम् । त०त्त सा मू०गादे०वी स मू०गापु०त्र दार०कं र०हसिके मू०भिग०हे र०हसिकेन म०क०यान०केन
 प०तिअ०गार०प०न्ती वि०हरति । तत्र मू०गाप्रामे नगर ए०के वा०त्सम्यः पुर०य' परि०वसति । स ए०केन स०न०दु०केण पुरतो व०ण्णेन म०क०ज्यमा०ज २
 स्फुटिता०त्सर्ब०शी०र्षं म०डि०काम०भन०सम०दे०ना०वी०य०मान०मार्गे मू०गाप्रामे नगरे गू०हे गू०हे का०रु०ण्य०सू०त्ता गू०धि क०स्य०यन् वि०हरति । तस्मिन् का०ठे तस्मिन्

अणिजमाणमगो मियग्गामे णगरे गिहे गिहे कालुणवडियाए विट्ठि कप्पेमाणे विहरति । तेण कालेण
 तेण समएणं समणे भगव महावीरे जाव समोसरिते । परिसा निग्गया । तते णं से विजए खत्तिए इमीसे
 कहाए लद्धट्ठे जहा कूणिए तहा निग्गते जाव पज्जुवासति । तते णं से जातिअधे पुरिसे तं महयाजण-
 सह च जाव सुणेत्ता त पुरिस एव वयासी, - 'किणं देवाणुप्पिया अज्ज मियग्गामे इंदमहेति वा जाव
 निग्गच्छति ?' तते ण से पुरिसे त जातिअधपुरिसं एव वयासी, - 'नो खलु देवा० इंदमहे जाव निग्गए;
 मत्तिक्काप्पां मत्तिक्कानां चट्ठेण, अणानो विस्सरयान् य मरुतः समूहः स तथा; अक्खा, मत्तिक्काणां चट्ठकारणां त्वद्धन्द्वानां यः मरुतः स
 तथा तेन । 'भेन्निज्जमाणम्मणे' चि अम्भीयमानमार्गोऽनुगम्यमानमार्गः । मत्ताविस्सं वि वत्तु पायो मत्तिक्काधिखुण्णस्यत एवेति । 'हाल्लु मन्-
 दिपाए' चि कारुण्यद्वय्या । 'विट्ठि कप्पेमाणे' चि जीविका कुर्वाणः । 'जाव समोसरिए' चि इह यासक्तज्जुत्तु 'पुब्बाजुपुम्बिः चामणे गाया,
 गुणमं इहज्जमाणे' इत्यादिस्वर्गको इहम् । 'त मरुयामणसए च' चि सुत्रत्वाद् मरुजन्तव्यं च; इह चामत्तकरमात् 'नणन्तुं च नणन्तोत्तं
 समये अमणे मगाबान् महावीरो यावत्समपसुत्तु । पय्यं निर्गत्वा । तत्त स विजया; कप्पिबोज्जया कयवा सज्जामो बुद्धा इणिकयवा निर्गते
 यावत्सयुपास्ते । तत्त स आत्सन्ध पुरुवत्तं महाबन्धवत्तं च यावत्तं मुत्ता तं पुरुवत्तमवसवत्तं, - 'किं ननु देवानुमिय । अथ मृगाग्रामे इन्द्रमहो
 वा यावत्तिरिच्छति ?' तत्तः स पुरुवत्तं आत्सन्धपुरुवत्तमवसवत्तं, - 'नो सुत्तं देवा० इन्द्रमहो यावत्तिरिज्जि ; एवं सुत्तं देवानुमिय ।' अमणी यावत्

एव खलु देवाणुप्पिया ! समणे जाव विहरति, तते णं एए जाव निगच्छंति । तते णं से जातिअघपुरिसे
 तं पुरिस एव वयासीः—‘गच्छामो ण देवाणुप्पिया अम्हेवि समणं भगवं जाव पञ्जुवासामो’ । तते णं से
 जातिअघपुरिसे पुरतो दंडणं पगदडिज्जमाणे २ जेणेव समणे भगव महावीरे तेणेव उवागते, उवागच्छिचा
 तिक्खुत्तो आयाहिणपयाहिण करेति, करेचा वदति नमसति, वदिचा नमसिन्ना जाव पञ्जुवासति । तते णं
 समणे विजयस्स तीसे य धम्ममाइक्खइ । परिसा जाव पडिगंया । विजएवि गेए । तेण कालेण तेणं सम
 व’ इत्यादि इअयम् । तत्र जन्मपूइअकायाकार’ समइ’, तस्य छन्दस्त्वयेदाज्जनन्पूइ एवोष्यते, अतस्सु ‘बोको’ मव्यक्कवर्णध्वनि
 रिति । ‘इदमहो वंत्ति इन्द्रोत्तवो वा, इह यावत्करणात् “स्वप्नो वा जाव उज्जाणजचाइ वा, भन्न वएवे उम्मा मोमा जाव
 एगदिसि एगामिमुहा” इति इअयम् । इतो यद् वाचयं तवेवणुत्तव्ययम्, सुअपुत्तके हि सुत्तासराण्येव सन्तीति,—“तए यं ते पुरिसे तं
 नाइअंयपुरिसं एवं वयासी,—‘नो खलु देवाणुप्पिया ! अज्ज मियमागे भंगरे इदमरे वा जाव अत्ताइ वा जम्, एए उम्मा जाव एगदिसि
 एगामिमुहा निमाच्छति, एवं खलु देवाणुप्पिया ! समणे भगवं महावीरे जाव इह समागए, इह सपेत्ते, इहिन मियमागे भंगरे मियेवणु
 विहरति; तए एते वाक्किणंछन्ति’ । तर्हः स जालन्मपुरुषं पुरुषमेवमावादीइ,—‘गच्छामो देवाणुप्पिय ! आवामपि त्रमण भगवन्तं वाव-
 ल्पुणात्तरे’ । ततः स जालन्मपुरुष पुरतो वण्णेन प्रकृज्यमाणो यत्रैव अमणो अमावांन् महावीरस्सैवोपागतः । ‘तपागत्य विरावक्षिणमवक्षिण
 १ क वच्छति । २ कच —विषं व० । ३ क —यता । ४ समं नते । ५ कं समरे गं वन्दरे । ६ कं के वन्दरे । ७ कं के वन्दरे । ८ कं के वन्दरे । ९ कं के वन्दरे । १० कं के वन्दरे । ११ कं के वन्दरे । १२ कं के वन्दरे । १३ कं के वन्दरे । १४ कं के वन्दरे । १५ कं के वन्दरे । १६ कं के वन्दरे । १७ कं के वन्दरे । १८ कं के वन्दरे । १९ कं के वन्दरे । २० कं के वन्दरे । २१ कं के वन्दरे । २२ कं के वन्दरे । २३ कं के वन्दरे । २४ कं के वन्दरे । २५ कं के वन्दरे । २६ कं के वन्दरे । २७ कं के वन्दरे । २८ कं के वन्दरे । २९ कं के वन्दरे । ३० कं के वन्दरे । ३१ कं के वन्दरे । ३२ कं के वन्दरे । ३३ कं के वन्दरे । ३४ कं के वन्दरे । ३५ कं के वन्दरे । ३६ कं के वन्दरे । ३७ कं के वन्दरे । ३८ कं के वन्दरे । ३९ कं के वन्दरे । ४० कं के वन्दरे । ४१ कं के वन्दरे । ४२ कं के वन्दरे । ४३ कं के वन्दरे । ४४ कं के वन्दरे । ४५ कं के वन्दरे । ४६ कं के वन्दरे । ४७ कं के वन्दरे । ४८ कं के वन्दरे । ४९ कं के वन्दरे । ५० कं के वन्दरे । ५१ कं के वन्दरे । ५२ कं के वन्दरे । ५३ कं के वन्दरे । ५४ कं के वन्दरे । ५५ कं के वन्दरे । ५६ कं के वन्दरे । ५७ कं के वन्दरे । ५८ कं के वन्दरे । ५९ कं के वन्दरे । ६० कं के वन्दरे । ६१ कं के वन्दरे । ६२ कं के वन्दरे । ६३ कं के वन्दरे । ६४ कं के वन्दरे । ६५ कं के वन्दरे । ६६ कं के वन्दरे । ६७ कं के वन्दरे । ६८ कं के वन्दरे । ६९ कं के वन्दरे । ७० कं के वन्दरे । ७१ कं के वन्दरे । ७२ कं के वन्दरे । ७३ कं के वन्दरे । ७४ कं के वन्दरे । ७५ कं के वन्दरे । ७६ कं के वन्दरे । ७७ कं के वन्दरे । ७८ कं के वन्दरे । ७९ कं के वन्दरे । ८० कं के वन्दरे । ८१ कं के वन्दरे । ८२ कं के वन्दरे । ८३ कं के वन्दरे । ८४ कं के वन्दरे । ८५ कं के वन्दरे । ८६ कं के वन्दरे । ८७ कं के वन्दरे । ८८ कं के वन्दरे । ८९ कं के वन्दरे । ९० कं के वन्दरे । ९१ कं के वन्दरे । ९२ कं के वन्दरे । ९३ कं के वन्दरे । ९४ कं के वन्दरे । ९५ कं के वन्दरे । ९६ कं के वन्दरे । ९७ कं के वन्दरे । ९८ कं के वन्दरे । ९९ कं के वन्दरे । १०० कं के वन्दरे ।

एण समणस्स जेट्ठे अतेवासी इदमूती णामं अणगारे जाव विहरति । तते ण से भगव गोतमे त जाति
 अधपुरिस पासति । पासिचा जायसद्धे जाव एव वयासी—‘अत्थि णं मते ! केह पुरिसे जातिअधे जायं
 अधारूवे ?’ ‘हत्ता अत्थि’ । ‘केहिं ण मते ? से पुरिसे जातिअधि जातअधारूवे ?’ एवं खलु गोतमा ! इहेव
 भियंगगामे णगरे विजयस्स पुत्ते भियादेवीए अत्तए भियाउत्ते णाम दारए जातिअधे जातअधारूवे, नत्थि ण
 खाणे महापटिक्क चमां वमिणइ, वगिणइ, वमिणइ, तवसा अप्पाण भावेमाने विहरे, तए णं से मच्चुरिसे त पुरिसं एवं वया
 सी” इति । ‘विजयस्स तीसे य’चि इवेव इत्थम्—“विजयस्स रण्यो तीसे य मय्यपराकियाए परिसाए विविचं वम्ममाइक्खइ कंहा
 नीवा वंक्खति” इत्यादि परिपत्तं यावत् प्रकियता । ‘आइअधे’पि आतेरारण्यान्वो आत्यन्बः । स च बहुक्यपातादपि भवतीत्यत आ
 इ—‘नायअंधाअन्धे’चि जावमुत्तमन्धकं नयनयोरादिद् एवानिषयेः इत्तिस्सोन्धं, रूपं पस्सासो जातान्धकस्य, । ‘अधुरियं’ति मनस्यैर्या
 करोति । कृत्वा वन्दते, नमस्सति । बन्धित्वा नमस्सित्वा, यावत्सुपास्ते । तव अमणो विजयाय त्वत्त्वं द्रु बर्ममस्स्यासि । परिक्खु यावत् परिगत्ता ।
 विजयोऽपि गतः । तस्मिन् कस्मै तस्मिन् समये अमणस्य ज्येष्ठोऽन्तेवासी, इन्द्रायुषिर्नामाऽनगरो बोधविहरति । ततः स भगवान् गौतमस्ते आ
 तन्वपुरुषं पश्यति । इष्ट्वा आतमद्भो नावदेवमवाधीत्,—‘अस्ति भवन्तं । कश्चित्पुरुषो सात्यन्धो आत्यन्धकस्य’ । ‘हन्तासि ।’ ‘कुत्र मं
 त् । स पुरुषो आत्यन्धो जातान्धकस्य’ । ‘एवं खलु गौतम । इहेव मृगाग्रार्म नगरे विजयस्व—पुत्रो मृगावेल्या आत्मन्धो मृगापुत्रो नाम वारुजो
 १ कपटव नाव धं० । २ अगपटव नाव । ३ क नाव धं० । ४ क मियाणा० । ५ कानं—वत्ति । ६ क नाव० । ७ क इत्तं० । ८ क नाव० । ९ क नाव० । १० क नाव० ।

तस्स दारगंस्स जाव आगितिमित्ते, तते ण सा मियादेवी जाव पडिजागरभाणी २ विहरति । 'तते ण ते
भगवं गोतमे समणं भगव मद्दावीरं वदति नमंसति । वदित्ता नमसित्ता एव वयासी;—'इच्छामि ण भते ! अह
तुभेहिं अन्भणुण्णाते' मियापुत्त दारय पासित्ता । 'अहं सुह देवाणुप्पिया ।' तते णं से भगवं गोतमे सम
णेण भगवया अन्भणुण्णाते समाणे हट्टुट्टे समणस्स भगवओ अतितातो पडिनिक्खमई । पडिनिक्खमिच्चा
अतुरिय जाव सोहेमाणे २ जेणेव मियागामे जगरे तेणेव उवागच्छति । उवागच्छित्ता मियग्गाम जगर मज्झ
मज्झेण अणुपविस्सइ । अणुपविस्सित्ता जेणेव मियाए देवीए गिहे तेणेव उवागच्छति । तते ण सा मियादेवी भ-
व; यावत्करणादिदं इत्थम्—'अवसमसंभवे णुगतत्तलोपणाए दिदीए पुरत्तरिय" इवि; सत्र वपल कायधाएत्थ्यामावत्त; क्रियाविशेषे
आत्मनो अतान्मकरूप, न त्तास्तस्य दारकस्य यावदाह्वयिमात्रम्, तस्य सा मृगावेदी यावत्प्रतिभात्रम्, तस्य स मगबान् गौत-
मः भ्रमर्ष भगवन्तं मद्दावीरं वन्दते नमसयति । नन्वित्त्वा नमस्मित्तैयमवयत्,—'इच्छामि भवन्त ! अहं दुष्पाभिरभ्यनुव्रातो मृगापुत्रं दारकं द्र-
वुम् ।' 'वयमुत्तं देवानुविम ।।' सतः स भगवान् गौतमः भ्रमर्षेन मगबन्ताऽभ्यनुव्रातः सन् इष्टतुष्टः भगवतोऽन्तिकत्वात् प्रतिनि-
ष्कामति । प्रतिनिष्काम्यास्परितं यावच्छोषयमानो २ ब्रह्मैव मृगाग्राभं नगरे तत्रैवोपागच्छति । उपमत्स्य मृगाग्रामं भगर मध्यमभ्येनानुप्रविशति ।

गवं गीतमं एज्जमाण पासति । पासित्ता इदं जाव एवं वयासी, 'सदिसतु णं देवाणुप्पिया ! किमागमणप-
 योयण ?' तते ण भगवं गीतमे 'मिय देवि एव वयासी, 'अहण्ण देवाणुप्पिए ! तव पुत्त पासित्तु हव्वमा
 गते' । तते ण सा मियादेवी मियापुत्तस्स दारगस्स अणुमगजायए चत्तारि पुत्ते सव्वालकारविमूसिए
 करेति । करेत्ता भगवतो गीतमंस्स पाएसु पाढेति । पाढेत्ता एव वयासी, 'एए ण भंते ! मम पुत्ते पासह' ।
 तते ण से भगवं गीतमे मिय देवि एव वयासी :- 'नो खलु देवाणुप्पिए ! अह एए तव पुत्ते पासित्तु हव्वमा-
 बेत्ते; तवा, भसंआन्तो भ्रमसिहित्थं; युगं युपस्सत्तमाभो भुमागोअपि युगं, तस्यान्तरे मय्ये मखोक्कंने यस्या सा, तया तथा, इष्टया चट्ठया
 'रियं' इति रियां गपनं तद्विषयो मामोज्जीयाज्जस्साव । 'देवेभ'सि यस्मिन् देवे । 'इदं जाव'पि इह "इदुदुहमप्यदिज" - इत्यादि इत्ययम्;

अनुप्रविष्टव सदैव मृताणा देव्या एव तत्रैवेणागच्छति । एत सा मृगादेवी भगवन्तं गौतममायन्तं पश्यति । इदं वा इष्टं वाक्येवमववत्, 'सदि
 एत देवानुप्पिभ । किमागमनप्रयोजनम् ?' एतो भगवान् गौतमो मृगा देवीमेवमववत्, 'अह देवानुप्पिभे ! तव पुत्रं व्रप्सुं स्त्रीप्रमागतं ।' एतः सा
 मृगादेवी मृगापुत्रस्य दारकस्यानुमार्गबालाभ्यन्तुरा पुत्रान् सर्वांलंकारविभुस्तान् करोति । इत्या भगवतो गौतमस्य पाववो पातवति । पातयित्से
 भमववत्, 'पुतान् मतन्त ! मम पुत्रान् पश्यत ।' 'एत' स भगवान् गौतमो मृगा देवीमेवमववत्, 'नो खलु देवानुप्पिभे ! अहमेतांस्तव पुत्रान्

गए, तत्थ ण जे से तव जेट्ठे पुत्ते मियांपुत्ते दारए जातअवे जाव अधारूवे, जण्ण तुम रहस्सियसि भू
 मिघरंसि रहस्सिएणं मच्चपाणेण पडिजागरमाणी २ विहरसि, ते न अहं पासिउं हव्वमागते' । तते
 णं सा मियादेवी भगवं गीतम एवं वयासी,—'से के ण गोतमा । से तहारूवे णाणी वा तवस्सी वा जेण
 तव एसमट्ठे मम ताव रहस्सकते तुब्भ हव्वमक्खाते, जतो णं तुब्भे जाणह ?' तते णं भगवं गीतमे मिय
 देवि एव वयासी,—'एव खलु देवानुप्पिण् ! मम धम्मायरिए समणे भगव जाव ततो णं अह जाणामि' ।
 जाव च ण मियांदेवी भगवया गोतमेण सदि एयमट्ठ सल्लवति ताव च ण मियापुत्तस्स दारगस्स भत्तवेला
 ब्रप्पु धीप्रमागत , तत्र मः स तव ज्येष्ठः पुत्रो मृगापुत्रो वारको जासन्धो यावदन्धक रूपः, यं त्वं राहसिके भूमिगृहे राहसिकेन मरुपानेन
 प्रतिजागरयन्ती २ विहरसि तमहं ब्रप्पु धीप्रमागतः' । तत सा मृगादेवी भगवन्तं गीतमेवमववत्,—' को गौतम ! स तयारूपो ज्ञानी वा
 तवस्सी वा येन सर्वोर्जो मम तावद् रास्वकृतस्तुभ्यं धीप्रमाप्त्यातो यतो यूवं जानीष !' तवो भगवान् गौतमो मृगां देवीमेवमववत्,—' एवं
 सन्तु देवानुविसे । मम बर्माचार्यं जमणो भगवान् यावत् ततोऽहं जानामि ।' यावच्च मृगादेवी भगवता गीतमेन सार्धमेतमर्चं सकृपति तावच्च
 मृगापुत्रस्य वारकस्य भठ्ठेला जाता आप्पमवत् । ततः सा मृगावती भगवन्तं गीतमेवमवादीत्,—' यूवं मवन्त ! इदं, विष्ठ, यावदहं

१ क न के । २ क तं भं ग तं नं । ३ क - विष्ठ ग रिनुं घ-विपु क ख-सिर्न । ४ क गोवर्न । ५ क केज्जेने । ६ क गोयमे । ७ समगञ्ज - यावती रे- ।

जाया यावि होत्या । तते णं सा भियादेवी भगव गीयम एवं वयासीः—‘तुन्मे ण भंते ! इह चेव चिट्ठह जा णं अह तुन्मं भियापुचं दारयं उवदसेमि’ति कहु जेणेव भत्तपाणधरण तेणेव उवागच्छति । उवागच्छिता वत्थपरियट्टं करोति । करेत्ता कट्टसगडिय गेण्हति २ विपुलस्स असणपाणस्वातिमसातिमस्स भरे-
ति २ तं कट्टसगडिय अणुकद्धमाणी २ जेणेव भगव गीतमे तेणेव उवागच्छति २ भगवं गीतम एव व यासीः—‘एह ण तुन्मे भंते ! भमं अणुगच्छह जा णं अह तुन्म भियापुचं दारयं उवदसेमि’ । तते ण से भगवं गीतमे मिय देवि पिट्ठओ समणुगच्छति । तते ण सा भियादेवी तं कट्टसगडियं अणुकद्धमाणी २ एकयचित्ते वच्चाः ‘वच्चं’ति वीअस् । ‘आओ वं’ति यस्मात् । ‘जाया यावि-भोत्तरं’ जत्ता वात्थयभवित्थर्व । ‘वत्थपरियट्टं’ति वत्थयवित्थर्वम् ।

पुज्यमं भूगापुत्रं दारकमुपदर्शयामि’ इति इत्था भवैव भक्कपानगुहं त्रैबोपागच्छति । वत्थगत्थ वत्थपरिवर्तं करोति । इत्था काष्ठछट्टिक्कं गुद् पाति । शुहीत्था विपुसेनाक्रमपवत्तादिमत्त्वादिन्ना मरति । भुत्था तां काष्ठछट्टिक्कमनुकर्त्तणी २ वत्थैव भगवान् गीतमसत्रैवोपागच्छति । तथा यत्थ भगवन्तं गीतममेवमवत्त, — ‘एत यूवं भवन्त ! मामनुगच्छत यायहं युज्यमं भूगापुत्रं तारकमुपदर्शयामि’ । ततं स भगवान् गीतमो भूगादेवी प्रच्छत समनुगच्छति । ततः सा भूगादेवी तां काष्ठछट्टिक्कमनुकर्त्तणी २ वत्थैव भूमिगुहं त्रैबोपागच्छति । वत्थगत्थ वत्थपरिवर्तं करोति ।

‘दारकमोपदर्शयामि’ २ काष्ठछट्टिक्कं को ए— । ३ कं यूज्यमि । ४ वत्थं वत्थं वत्थं वत्थं ।

जेणेव मूमिधरे तेणेव त्वागच्छति २ चेउपुढेण वत्येणं मुहं वंघमाणी भगवं गोतमं एवं वयासी, 'तुम्हे
 वि य ण भंते ! मुहपोत्तियाए मुह वधह' । तते ण भगवं गोतमे मियादेवीए एव वुत्ते समाणे मुहपोत्तियाए
 मुह वधंति । तते ण सा मियादेवी परमुद्दी भूमीघरगस्स दुवारं विहाडेति । तते ण गधो निगगच्छंति । से
 जहानोमए अहिमडे तिवो जाव ततोवि य णं अणिट्ठतराए चेवं जाव गधे पणत्ते । तते णं से मियापुत्ते
 दारए तस्स विपुलस्स असणपाणत्वाइमस्स गंधेणं अभिभूति समाणे तसि विपुलंसि असणपाणत्वाइम-
 'स जहानामए'चि तपयानामेति पाकयावंझारे । 'अरिमडे इवा सण्णकेबरे इवा' इह पावत्तरणात् "गेमडे इवा हुण्णमडे इवा" इत्यादि
 प्रष्टुप्पम् । 'हतोवि ण'वि ततोऽपि अरिकडेवरादिगन्धादपि 'अणिट्ठतराए वेव'चि अनिष्टतर एव 'गन्ध' इति गम्यते; इह यावरकरणात्
 मुख्यं वज्जती मगवन्तं गौतममेवमवादीत, - 'बुधमपि च भदन्त ! मुत्तवाश्चिक्या मुत्तं पच्चीत' । तसो मगवान् गौतमो मृगादेव्यैवमुक्कं सन्
 मुत्तवाश्चिक्या मुत्तं वच्चाति । सतः सा मृगादेवी परावसुली मूधीणुइस्स द्वारं विषाटयति । तसो गन्धो निर्गच्छति । स मयानामाऽद्विमुत्तकस्य वा
 यावत् ततोऽपि पानिष्ठतर एव यावद् गन्धः प्रस्रवः । सतः स मृगापुत्रो दारकड्ढास्स विपुलस्सासुनपानत्तादिमत्स्यादिमनो गन्धेनाभिमत सस्तास्मिन्
 विपुलेऽसुनपानत्तादिमत्स्यादिमनि मूर्च्छित ४ तं विपुलमातन ४ आम्बेनाहरमि, आइस्स विमयेव विष्वंसवति । सत पञ्चात् पूयत्तया ॥ द्योषित

१ क - उपदे - । २ क - पइ । ३ कउ - मियरास । ४ क - चउते । ५ कडकड - भते । ६ खग - वा सण्णकेबरे इवा गोमडे इवा हुण्णमडे इवा आ-
 ७ खग - य वनेत्तराए येव अणिवयत्ताए येव नममुत्ततराए येव मयानामतराए येव अ- । ८ व उ - मृग ।

साहसं सि मुच्छंते ४ त विपुलं असणं ४ आसणं आहारेति २ सिष्णामेव विद्वसेति । ततो पञ्चा पूय
 ताए य सोणियत्ताए य परिणामेति । तपि यं णं पूय च सोणियं च आहारेति । तते ण भगवतो गोतमस्स
 त भियापुत्त दारय पासित्ता अयमेयारूवे अज्झत्थिंते ४ समुण्णज्जित्था, —अहो णं इमे दारए पुरा पोरणाण
 दुक्खिणाण दुप्पडिक्कंताण अत्तुभाण पावाण कढाण कम्माण पावग फलवित्तिविसेसं पच्चणुभवमाणे वि
 “ अकंठतराए वेव अपिक्खराए वेव अपणुक्खतराए वेव अपमोमतराए वेव” इति इत्थम्, एकार्याच्चिंते । ‘सुच्छिण’ इत्थम् “गच्छिंते गिद्धे
 अन्नोपनन्ने” इति पदत्रयमन्यद् इत्थम्, एकार्यान्येवानि चत्वार्यपीति । ‘अक्खरिक्खए’ इत्थम् “विक्खिए कप्पिए पत्थिए म्मागए संकप्पे”
 इति इत्थम्, एवान्येकार्यानि । ‘पुरा पुराभाणं दुक्खिभाण’ इत्थम् “इत्थस्सएत्थना—पुराणाना अरताना कस्सदीयूतानामित्थरे” पुरा पूर्व
 काले बुद्धीर्णानां प्रामादिपावादिदुश्चरिद्वेष्टकानाम् । ‘दुप्पडिक्कंताणं’ वि दुःस्वप्नोऽप्राचार्य, वेत प्रायश्चित्तप्रतिपत्त्यादिनाऽप्रतिक्रान्ता

वमा च परिणममि । तदपि च पूर्व च शोभित चाहरति । ततो भगवतो गोतमस्य ते भूयापुत्रं दारकं इत्थं वाज्जमेतदूपाध्यात्मिकं ४ समुद
 रस्य, ‘अहो व्यय दारक’ पुरा पुराणानां बुद्धीर्णानां दुष्पटिकान्तानामनुमानां पापानां कृतानां कर्मणां पापं पञ्चदशविधेषु प्रत्यनुभवन् विह
 रति, न मया इहा नरकस्य वा नैरयिका वा, प्रत्यक्षं आस्वयं पुण्यो नरकपतिस्त्वपि कां वेदनां वेदयति’ इति इत्थं भूयां देवीमाटुच्छते । आटुच्छय

हरति, ण मे दिद्धा णरगा वा णेरइया वा, पञ्चस्व खलु अयं पुरिसे नरयपट्टिरुवियं वेयण वेण्णं चि
 कट्ठु मिय देवि आपुच्छति २ मियाए देवीए गिहाओ पट्टिनिस्वमति २ मियग्गाम णगरं मज्झमज्जेण
 निगच्छति २ जेणेव समणे भगव महावीरे तेणेव उवागच्छति । उवागच्छिता समण भगव महावीर
 तिक्खुत्तो आयाहिणपयाहिणं करेति । करेत्ता वदति नमसति । वदिता नमसिता एवं वयासी,—‘एव खलु
 अहं तुभेहिं अब्भणुणाए समाणे मियग्गामं नगरं मज्झमज्जेण अणुपविसामि २ जेणेव मियाए देवीए
 नामनिवर्त्तितविपाकानामित्यर्थे ‘अणुमाणं’ति अर्हुंवरतुनाम् । ‘पाषाणं’ति पाषाणां दुष्टस्वभावाणाम् । ‘कम्माणं’ति कानावरणादी
 नाम् । ‘पुण्यमये क आसि’ इत्यत एवमध्येयम्—“किं नाम ए वा किं गोचए वा” सत्र नाम यादृच्छिकमभिधानम् गोत्रं तु यथार्थम्, कुलं वा;
 “इयरंति गार्मसि वा नगरं सि वा किं वा दया किं वा मोक्षा किं वा सपायारिणा केसि वा पुरा गोराणाणं दुष्किंमाणं दुष्पट्टिपकंताणं असुहाणं पाषाणं
 मृगावा देव्या गृहाद् प्रतिनिच्छन्ति, प्रतिनिच्छन्त्य मृगाप्राणाजगरान्मध्यमध्येन निर्गच्छति, निर्गन्त्य यत्रैव अमणो मगवान् महावीरस्तत्रैवोपा
 गच्छति । उपागत्य अमण मगवन्तं गदाधीरं त्रिशत्रुश्लिष्यदक्षिणं करोति । कृत्वा वन्द्यते नमस्यति । इन्द्रित्वा नमस्यित्वैवमनादीम्,—‘एव खस्वहं
 गुम्माभिरभ्यनुञ्चत सन् मृगाप्राप्तं नगर मध्यमध्येनानुप्राविष्ठम्, अनुपविश्य यत्रैव मृगावा देव्या गृहं तत्रैवोपागत’ । सत सा मृगावदी मामा

गिह्ये तेणेव उवागते । तते णं सा मियादेवी ममं एज्जमाणं पासति २ हट्ठ० तं चेव सब्ब जाव पूय च
 सोणिय च आहारेति । तते णं मम इमे अज्जत्थिते ४ समुप्पाज्जित्था—‘अहो णं इमे दारए पुरां जाव वि-
 हरति’ । से ण भते । पुरिसे पुब्बमेवे के आसि, किं नामए वा किं गोचए वा कयरसि गामसि वा नगरसि वा
 किं वा दब्बा किं वा भोज्जा किं वा समायरिचा केसिं वा पुरा पोराणाणं जाव विहरति ? गोयमाई समणे
 भगव महावीरे भगव गोतेम एव वयासी—‘एवं खलु गोतमा ! तेणं कालेण तेण समएणं इहेव जंबुद्वीवे’ दीवे
 कम्माणं पामाणं कल्लविनिवित्तेसं पयपुम्भवमाणे विहर ॥ इति ‘घोप्प’ चि गोतम इत्थेवं ‘आमन्थ’ इति गम्यते । ‘गिद्धिखमिए’ चि
 श्रुद्धिप्रदान स्तिमित्तं च निर्मयं यत् खं सवा । ‘कम्भग्रथि’ नगरस्यैकं । स चौपपासिक्खद् ग्रन्थ्य । ‘अदूरसाम्भे’ चि नातिदूरे नाति-

वन्तं पदवति, हट्ठ० इहेव सर्वं वाकत्थं च सोमिठे चाहरति । खतो ममावमाभ्यासिकं १ सुखपवत्त,—‘कहो क्वं दारकः पुरा नाबद्
 विहरति’ । स भवन्त ! पुरुषा पूर्वमेव क आसीधु, किं नामा वा किं योको वा कतरस्मिन् ग्रामे वा नगरे वा किं वा दस्वा किं वा सुंक्त्वा किं वा
 समावर्यं केवा वा पुरा पुरावानां पाक्खं विहरति १, ‘गोतम’ इति जमणो अगगान्महावीरो मंगवन्तं गोतमेवमववत्तु—‘एवं खलु गोतम !
 तस्मिन्काले तस्मिन् समये इहेव जम्बुद्वीपे द्वीपे मारते बरे कतदारं नाम नगरमभवद् अद्वस्तिमित्तं वर्षकं । तत्र । खलुगरे नमरे घनपटिर्नाम

भारहे वासे सयदुवारे णाम णगरे होत्या रिद्धित्यमिते० वण्णओ । तत्थ णं सयदुवारं णगर घणवता नाम राया होत्या । तस्स णं सयदुवारस्स णगरस्स अदूरसामते दाहिणपुरत्थिमे दिसीमाए विजयवद्धमाणे णामं खेहे होत्या रिद्ध० । तस्स ण विजयवद्धमाणस्स खेहस्स पच्च गामसयाहं आभोए यावि होत्या । तत्थ ण विजयवद्धमाणे खेहे एक्काई नाम रट्टकूहे होत्या अहम्मिए जाव दुप्पडियाणदे । से ण एक्काई रट्टकूहे विजयवद्धमाणस्य खेहस्स पच्चण्हं गामसयाण आहिवच्च जाव पालेमाणे विहरति । तत्ते णं से एक्काई समीपे इत्थर्यं । 'खेहे'त्ति पूळिमाकारम् । 'रिद्ध'त्ति "रिद्धरियमियसप्पिद्धे" इति द्रष्टव्यम् । 'आभोए'त्ति विस्तरं । 'रट्टकूहे'त्ति राष्ट्रद्वयो मण्डलोपजीवी राजनियोगिणः । 'अहम्मिए'त्ति अर्थाविक्रः, यावत्करणादिदं रूपम्—“अपम्म। पुए अचम्मिहे अयम्मवत्सार्हं अपम्मपनोई अयम्मपलज्जेने अपम्मसमुदाधारे अयम्मनेण वेव विणि कप्पेम मे दुस्सीले दुब्बए” इति । तत्राधार्मिकस्वमपञ्चवनायोक्यते

एवाऽप्यबद् । तस्य अतद्वारस्य नगरस्यादूरागते वणिक्पथीरस्त्ये दिग्भागे विनयवर्धमानो नाम खेटोऽप्यबद् अद० । तस्य विजयवर्धमानस्य खेटस्य पञ्च ग्रामस्तान्वाभोगाव्याप्यभवत् । तत्र विजयवर्धमाने खेट एकाविंशति राष्ट्रद्वयोऽप्यववर्धमाने खेट एकाविंशति राष्ट्रद्वयो विजयवर्धमानस्य खेटस्य एवम्पञ्च ग्रामस्तान्वाभियत्वं यावत् पाळयमानो विहरति । स्तत्र स एकाविंशत्यववर्धमानस्य खेटस्य पञ्च ग्रामस्तानि

विजयवद्वमाणस्स खेडस्स पंच गामसयाह वह्हिं करोहि य भरोहि य भरोहि य विद्धीहि यं उक्कोढाहि य पराभवेहि य
दिज्जेहि य भिज्जेहि य कुचेहि य लंछपोसेहि य आलीवणेहि य पंथकोट्टेहि य ओवीलेमाणे २ विहम्म
माणे २ तज्जेमाणे २ तालेमाणे २ निद्धणे करेमाणे २ विहरति । तते णं से एककाई रट्टुकुळे विजयवद्वट्टमा
‘अपममासुए’ अपर्मे सुवचारित्रामाबप्पुगच्छतीत्यपर्यानुग’ । कुट पत्थेयमिस्सार्-अर्धम एवेष्ठो म्भुम’ पूजितो वा यस्य सोऽभ्येष्ट’, अति
सुयेन वाऽअर्मी पर्यवर्जित इत्यवर्मिष्ठ’ । अत एवाऽअर्माख्यायी अर्धममतिपावकः । अर्धमस्मातिः ‘अविद्यमानकमोऽयम्’ इत्येक्यसि-
द्धिक् । तया, अर्थम प्रतोक्कप्पुपावेयवया प्रेसते यं स तथा । अत एवाधर्मरत्नोऽवर्मासी । अत एवाधर्मं समुदाधारं समाचारो
यस्य स तथा । अत एवाधर्मेण रिसादिना वृत्ति बीबिकां कल्पयन् सन् । दुःशीलः क्षुमस्वभावीन’ । दुर्मेतम व्रतवर्जित’ । दुष्पत्त्वानन्दः
साधुवर्धनादिना नाऽऽन्यत इति । ‘आदेवस्व’ति अधिवर्तिकर्म । याक्करणादिदं उच्यम्,—“पोरेवस्वं सामिचं मडिचं मइयरगचं
आणाईसरसेणावस्वं करेमाणे” इति । तत्र पुरोवर्त्तित्वमयेसरता, स्वामित्व नायकत्वम्, मरुत्वं पोपकत्वम्, महत्तरकत्वम् उच्यमस्त्वम्,
बहुभि करेण मरेण वृद्धिभिः नञ्साभिः परामर्शेण वेदेन मेवेन कुतश्चैव अमृमोर्देव्याधीयेन च सार्धपादैश्चाधीयन् २, विधर्मवन् २, तर्ज
नन् २ लब्धयन् २ निर्धमन् कुर्वन् २ विहरति । ततः स एकाद्री राष्ट्रकूटो विजयवर्धमानस्य खेटस्य बहूनां राजेश्वर० यावत् सार्धपादनामन्येषां

समायारे सुग्रु पाव कम्पं कलिकलुस समज्जिणमाणे विहरति । तते ण तस्स एगाइयस्स रड्ढुहस्स अ
 ण्णया कयाइ सररीरगसि जमगसमगमेव सोलस रोयातंका पाउन्भूया, तं जहाः-सासे १ कासे २ जरे ३
 दोहि ४ कुच्छिसूले ५ भगोदरे ६ अरिसे ७ अजीरते ८ दिट्ठी ९ मुखसूले १० अंकारए ११ अच्छिवेयणा
 चि व्याकुलकाकानो पापणार्थं श्रमादिमदीपनकैः । 'पंषकाहिं यं' चि सार्ययातै । 'ओवीलेमाणे' चि भवपीलयन् वाधयन् । 'विहम्ममेमा
 ने' चि निपर्ययन् स्वाचारभ्रष्टान् कुर्वन् । 'वग्नेमाणे' चि कृताचष्टम्भास्तर्जयन्, 'शाम्पय रे मय इव इदं च न वत्थ' इत्येवं भेययन् । 'वाले-
 माणे' चि कपचपेय्यादिभिस्तादयन् । 'निम्बे फरेमाणे' चि निर्भनान् कुर्वाणो विहरति । 'तए वं से एषकर्इ रड्ढुहे विजयस्सदमावस्स
 लेहस्स' सत्तकानाम् 'बहूणं राईसरत्तम्बरमा' विपकेटुं विजयसत्थवाहारं । इत्थमपि रामप्रसादवन्तो राजोत्थासनिफा, मादम्बिका मादम्बा
 पिपवय, मदम्बं च योजनन्दपाभ्यन्तरे विषयमानायादिनिवेशा सनिवेशविशेषा प्रसिद्धाः । 'कवेस्सु य' चि कार्येषु प्रयोजनेषु निष्पन्नेषु,
 'कारयेतु' चि सिसाचयिपितप्रयोनोपायेषु विषययूतेषु ये मन्त्रादयो व्यवहारान्तास्तेषु, सव मन्त्रा पर्यालोचनानि, गुह्यानि राहस्यानि,

विहरति । सत्तन्तस्यकारे राट्ठुट्ठत्थान्भवा अग्रनिच्छरीरे युगपदेव पोट्ठस्य रोगासक्काः प्रादुर्भूता तपसा,--दयासा १ कासे २ जरे ३ दाहं ४ कुवि
 द्दुल्लम् ५ भगन्दरः ६ भर्त्सः ७ अजीर्णम् ८ दृष्टि-मूर्धशूले ९-१० अरोक्क ११ अक्षिवेयमा १२ कम्पिवेयना १३ कम्प १४ वक्खेवरः १५

१ प फमक- १ १ घ -घ । १ क बाहि । १ घ बाहे । ५ यड्ढवउ -यते । ६ क जणाते कंय भवगतिं कं भवगतिं । १५

१२ कण्वेयणा १३ कंहू १४ दवोदरे १५ कोटे १६ । तते नं से एक्काहं रट्ठुहं सालसाह रागातकाह
 अभिमूते समाने कोडुंविययुरिसे सदावेति २ एवं वयासीः—'गच्छहं तुम्हे देवाणुपिया ! विजयवद्धमाणे
 खेहे सिंघाढग तिय चउक्क चच्चर महापदपदेसु महया सदेणं उग्घोसेमाणा २ एवं वयहः—'एवं खलु देवाणु
 पिया ! एक्काहंसरीरगसि सोल्लस रोगांतका पाउब्भूता, त जहा,—सासे १ कासे २ जरे ३ जाव कोटे,
 त जो ण इच्छति देवाणुपिया ! वेज्जो वा वेज्जपुचो वा जाणओ वा जाणैयपुचो वा तेइच्छिओ तेइच्छि-
 निअया वत्तुनिर्जया, भयवहाता विवादास्तेषु विषये । 'एयकम्मे'पि एत्तद्ब्यापार', एतदेव वा काम्य कर्म्मनीयं यस्य स तथा । 'एयप्प-
 राप्पे'पि एत्तमपान एवमिष्ट इत्यर्थ । 'एयकिज्जे'पि एतेषु विषया विज्ञानं यस्य स तथा । 'एयसमायारे'पि एतज्जीवकम्न इत्यर्थः । 'एवं
 कम्म'ति अश्रुमं ज्ञानावरणादि । 'कल्लिचतुत्तं'ति कल्लरहेतु वत्तुर्बं धर्म्मीयसहित्यर्थः । 'जससासकम्'ति युगपत् । 'रोगायंक्क'पि रोगा व्याव
 कुष्ठ १६ । एत 'स एक्कवी राट्ठुट्ट गोहसभी रोगाठ्ठैरुमिमूत सन् कौटुम्भिकपुल्लान् खब्बाययति । खब्बायमित्वैवमभवत्,—'गच्छत यूयं दवा
 नुमियाः ! विजयवर्धमाने सेटे शुक्काट्ठ-त्रिक-चतुष्क-वसर-महापणपणेणु महसा खम्बेनोदयोषवन्त' २ एवं ववठ,—'एवं खलु देवानुमिया !
 एक्कादिदरीरे गोहस रोगाठ्ठु' प्रादुर्भूताः, तथणा,—श्वासः १ कससा २ ज्वरः ३ यावत् कुष्ठ ; सद्यं य इच्छति देवानुमिया ! वैद्यो वा वैद्यपुत्रो वा

रपुत्तो वा एगानिस्स तंभ, सोल्लभण्ह रोगातकाणं एगमवि रोयायक उवसामित्ते, तस्स ण एक्काई रट्ठ-
 क्कडे विपुल अत्थसपयाण दलयति दोच्चपि तच्चपि उग्घोसेह २ एयमाणत्तिथं पच्चधिणह' । तते ण ते
 कोटुंनियपुट्रिसा जाव पच्चधिणति । तते णं विजयवद्धमाणे खेहे इम एयारूवं उग्घोसण सोच्चा णिसम्म
 चहवे वेज्जा य ६ सत्थकोसदत्थगया सण्हि सण्हि गेहहिंतो पडिनिक्खमति २ विजयवद्धमाणस्स खेहस्स
 यत्त एवाहट्ठ कट्ठमीवित्ठारिण' । 'मात्ते' इत्यादिश्रोक्क । 'जोषीवत्ते'सि अपपाठ, 'कुप्पिच्छत्ते' इत्यस्यान्यत्र दर्शनात् । 'भगदत्ते'
 सि भगत्त्वर । 'अकारए'सि अरोक्क । 'अच्छीवेपक्का' इत्यादि श्लोकातिरिक्तम् । 'दयोदरे'सि ललोदरम् । 'मृत्ताटकादप' स्यात्त
 विधया । 'येज्जो व'सि वेयद्यात्ते चिक्कित्तायां च कुशल' । 'वेज्जुपो व'सि तत्सुत्र' । 'जाणुओ व'सि श्यायकः' केवलमंशास्त्रकुञ्चन ।
 'तेरिमाच्छुओ व'सि चिक्कित्तामात्रकुशल' । 'अत्थसपयाणं दत्तय'सि अर्बदत्तं करोतीत्यर्थः । 'सत्थकोसदत्थगय'सि श्लेष्मकोशो नत्सर-
 श्वावको वा श्यायकपुत्रो वा चिक्किस्सकश्चिक्किस्सकपुत्रो वैकादेस्तेषां शोभमानां, रोगात्पुनरागमकमपि रोगात्पुनरागममयितुम्, तस्यैकावर्षी एष्टुष्टुतो
 विमुग्गमर्षेसंप्रदानं करोति, त्रिरपि त्रिरप्युदभोषकत्, उदभोषणैवाभाषति, पुत्थप्पसत्' । तवत्ते कट्ठिक्किपुल्लाभाषत् प्रत्युपेयन्ति । ततो विजयव
 र्धमाने सट इमाभेत्तपामुदभोषकां युत्ता निशम्पं कहेवो वेयारव ६ उदभोषणहस्सगता' स्वम्भ्यां स्वम्भो गृहेभ्यः प्रतिनिर्गमन्ति, प्रसिम्भिकम्भ-

मज्झमज्जेण जेणेव एगाइरट्ठकूडस्स गहं तणव उवागच्छात्तं २ एगाइसरारय परामुसात्तं ४ तास रागाण
निदाणं पुच्छति २ एककातीरट्ठकूडस्स वद्धहिं अब्भंगेहि य उव्वट्ठणाहि य सिणेहपाणेहि य वमणेहि
य विरेयेणाहि य सेयेणाहि य अववाहणाहि य अवण्ढाणेहि य अणुवासणाहि य वत्थिकम्मेहि य निरुद्धेहि
य सिरावेधेहि य तच्छणेहि य पच्छणेहि य सिरवत्थीहि य तण्णेहि य पुडपागेहि य छल्लीहि य मूलेहि
दानादिपानन इस्ते गतो व्यवस्यतो येषां हे सथा । 'अववाहणाहि य'पि इम्मनः । 'अववाहणाहि य'पि इम्मनः ।
'अणुवासणाहि य'पि अपानेन अठर वैत्तम्मेवेन्न । 'वत्थिकम्मेहि य'पि चर्वेणुनमयोगेण छिरप्रमृतीनां स्नेहपुराणं, गुवे वा वत्थादि
सेयनैः । 'निरुद्धेहि य'पि निरुद्धा अणुवासा एव, केवलं प्रव्यक्तवो विज्ञेयः । 'सिरावेधेहि य'पि नादीवेधे । 'तच्छणेहि य'पि छुरादिना
त्वचस्तनूकरणे । 'पच्छणेहि य'पि हस्यैस्त्वचा विदारणै । 'सिरवत्थीहि य'पि छिरोरुस्त्वमिः छिरसि कदस्य चर्मकाष्ठस्य द्रव्यसस्तुव-
तैसाद्यापूरणलक्षणाभि । मागुवववत्तिक्कमाणि सामान्यानि, अनुवास-निरुद्ध-छिरोरुस्तपस्तत्रेवा । 'तण्णेहि य'पि तण्णै स्नेहाविभि
विनववर्षमानस्य सेटस्य मयमभ्येन यत्रैकेकादिराट्ठकूटस्स गूहं तत्रैकेकादिराट्ठकूटस्स गूहं परामुञ्चन्ति, परामुञ्च्य तेषां रोगाणां निवान
पुच्छन्ति, पुच्छदैकादिराट्ठकूटस्स बहुभिरभ्यग्नेयोत्तर्हनामिदञ्च स्नेहपानैश्च नमनैश्च निरेचनामिदञ्च सेवणाभिधाबाहनाभिध्यादस्मान्नैश्चानुवासनाभिश्च

। कन्देहि य पचेहि य पुष्केहि य फलेहि य वीणहि य सिलियाहि य गुलियाहि य ओसहेहि य भेसज्जे-
 य इच्छंति तेसिं सोलसण्ह रोयातकाणं एगमवि रोयायंकं उवसामित्तए, णो चेव णं सचाएति उवसामि
 च्छते । तत्ते णं ते बहवे वेज्जा वेज्जपुत्ता, ५ जाहे नो सचाएति तेसिं सोलसण्ह रोयातकाणं एगमवि रोया-
 त्तए, ताहे सत्ता तत्ता परितत्ता जामेव दिस पाउम्भूता तामेव दिसं पडिगता ।

। 'पुटपायेहि य'चि पुटपाका' पाकविशेषनिष्पन्ना औषधविशेषाः । 'छ्छीरि य'चि छ्छयो रोहिणीमृतय' । 'सिद्धि-
 र स चिल्लिका' किराततिक्तकमृतय । 'गुष्ठियाहि य'चि द्रव्यचटिकाः । 'ओसहेहि य'चि औषधानि एकद्रव्यरूपाणि ।

। 'सल्लेहि' चि वैषम्यानि अनेकद्रव्ययोगरूपाणि, पच्यानि वेति । 'सस'चि भान्ता वेरसेवेन । 'वंत'चि तान्ता यन'सेवेन । 'परित
 त्तए' चि सिरासपैदच तद्वयैदच प्रलम्बपैदच क्षिरोबन्तिमिदच सर्वैरच पुटपाकैदच छस्मिमिदच कन्दैदच पत्रैदच पुष्पैदच फलैदच
 मेदच गुष्ठिकाभिरौषधैश्च भेज्जपेद्वेच्छन्ति तेषां चोदधानां रोगातङ्गानामेकमपि रोगातङ्गमुपशमयितुम्, नो एव संशङ्कनुदन्त्युपश-
 तुम् । छल्ले बहवो वैषा वैषपुत्राः ५ यथा नो, सशङ्कनुवन्ति तेषां चोदधानां रोगातङ्गानामेकमपि रोगातङ्गमुपशमयितुम्, कथा भान्ताद्यान्ताः
 परितान्ता यस्या एव विशः प्रादुर्भूतास्त्यामेव विशं प्रतिगताः ।

तते ण एकाई विज्जपाडियाईविस्वए परियारगपरिचत्ते निव्विण्णोसहमेसज्जे सोलसरोगातकेहिं अभिभूते
समाणे रज्जे य रट्ठे य जाव अंतेउरे य मुच्छित्ते (ह) रज्जं च आसाएमाणे पत्थेमाणे पीड्ढेमाणे अहिलसमाणे
अट्टदुहट्टवसट्टे अट्टाहज्जाइं वाससयाइं परमाउ पालयित्ता कालमासे काल इमीसे रयणप्पभाए पुढ
वीए उक्कोससागरोवमट्ठितीएसु नेरइएसु नेरइयत्ताए उववण्णे । से ण ततो अणतर उव्वट्ठित्ता इहेव भिय-
ग्गामे नगरे विजयस्स स्वत्तियस्स मियाए देवीए कुञ्चिसि पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण तीसे मियाए देवीए सेरीरे
त'पि नमयस्सेवेनति । 'रज्जे य रट्ठे य' इत्यत्र यास्तकरणादिदं इदमम्, — "कोसे य कोट्ठगारे य वत्ते य वाहणे य पुरे य" इति ।
'सुप्पिउए' गतिप गिदे अक्कोनभमे"णि एकायां । 'भासाएमाणे' इरपादय एकायां । 'अट्टदुहट्टवसट्टे'ति भाषां मनसा दु-स्त्वित्, दु-म्वात्तो
देहेन, वट्ठार्पान्तु इन्द्रियवद्वेन पीडित', ततः कर्मधारयः । 'उज्जसा' इर यावत्करणादिदं इदमम्, — "वित्ठका क्वक्कसा पगाढा वढा हुहा
सत एका'देवेवप्रत्ययान्ताः" परिचारकपरित्यक्तो निर्दिष्टोऽर्थवैकल्यः शेषखरोगात्कथ्याप्रभिमूढः सन् राज्ये च, राज्ये च वावदन्तःपुरे च

मुट्ठित्तः ४ राज्ये च २ भाषासए मार्थवमान- प्रेहमानोऽप्रभिकवमाण आर्वदु-सार्थवसार्त अर्थवृत्तीयानि परमायुः पाठयित्वा काष्ठासे
कालं कृत्वाऽस्मां रत्नमभावां पृथिव्यामुत्केहसमरोपमभित्तिकेयु नैरयिकेपु नैरयिकतमोपपन्नः । स एतोऽनन्तरमुद्वृत्त्यैव मुगाग्रामे नगरे विप्रवस्य

वेयणा पाठभूया उब्बला जावं जलता । जपभितिं च णं मियापुत्ते दारए मियाए देवीए कुञ्छिसि गन्म
 ताए उववण्णे, तप्यभितिं च ण मियादेवी विजयस्स स्वत्तियस्स अणिद्धा अकता अपिया अमणुण्णा अम
 णामा जाया यावि होत्या । तते ण तीसे मियाए देवीए अणया कयाह पुव्वरत्तावरत्तकालसमयसि कुडुर्व
 जागरियाए जागरमाणीए इमे अज्झत्थिते (तु) समुत्थण्णे,—‘एव स्वलुअह विजयस्स स्वत्तियस्स पुब्बि इद्धा
 (तु) धेन्वा वेसासिया अणुमया आसि, जप्यभितिं च ण मम इमे गन्मे कुञ्छिसि गन्मत्ताए उववन्ने, त
 विन्ना दुरहिंयासा” इति, पद्यां एवं । ‘अणिद्धा अकता अपिया अणुणा अमणामा’ एतेऽपि तथैव । ‘पुव्वरत्तावरत्तकालसमयसि’ चि
 पूर्वरात्रौ रात्रेः पूर्वमाग, अपररात्रौ रात्रेः पश्चिमौ मागस्त्वष्टसंज्ञो यो कालसमय कोऽसकप’ समय स मया सद्र । ‘कुडुर्वजागरियाए’ चि
 कुडुर्मन्विन्त्येत्यर्थ । ‘अज्झत्थिए’णि आप्यात्मिके आत्मविषयः । इत्थान्यपि पदानि इदानीं, तथया,—‘चित्थि’णि स्मृतिकपः,
 क्षत्रियस्य मृगाया देव्याः कुर्वी पुत्रवन्धोपपन्न । ततस्तस्या मृगाया देव्या क्षीरे देवता प्रादुर्येतोऽज्जला शयज्ज्वलन्ती । क्षत्रमृति च मृगापुत्रो
 दारका मृगाया देव्या कुर्वी गर्भवन्धोपपन्नः, तत्रमृति च मृगादेवी विजयस्य क्षत्रियस्यानिष्टाऽक्रान्ताऽभिवाऽमनोऽन्नाऽऽमनभाया वाता वात्यम
 बत् । ततस्तस्या मृगाया देव्या अन्यथा कदाचिपूर्वरात्रौ रात्रौ अमये कुडुर्वजागर्या आप्रस्था अयमाध्यात्मिक ५ समुत्पन्नः,—‘एव स्वलुअह

१ क ट १ । + इत्थं मनासि आणुवन्ति आत्मवन्धोर्वा वन्तीति मयभाषा प्राकृतस्यापि प्रकारस्व भकारे मयाम [रात्रपथेभीदुलभेति] ५ ५११

प्यभिति च ण विजयस्स स्वचित्तयस्स अह अणिट्ठा जाव अमणाभा जाया यावि होत्था, नेच्छति ण विजए
 स्वचित्ते मम नाम वा गोचं त्वा, निहिचत्ते किमग पुण दूसण वा, परिभोग वा, तं सेयं खलु मम एय गन्ध
 वहहिं गन्धसाढणाहि य पाढणाहि य मारणाहि य साढेत्तए वा (ह) । एव संपेहेति २
 बहुणि स्वराणि य कहुयाणि य तूवराणि य गन्धसाढणाणि य ४ स्वायमाणी य पियमाणी य इच्छति त
 कप्पिं'चि बुद्धया व्यवस्थापित्, 'गत्थि'चि प्रार्थित प्रार्थनाकम्, 'पणेगए'चि पनस्सेव ह्वो बहिरप्रकाशित, संकप्पः पर्यालोचः ।
 'इहा' इत्यादीनि पञ्चैकार्यिदानीं प्राप्तत् । 'पेक्ख'चि ध्येया । 'येसांसिय'चि विवर्त्तनीया । 'अणुमय'चि विप्रियदर्शनस्य पञ्चादपि
 मत्ताज्जुमत्तंवि । 'नाम'चि पारिभाषिकी संज्ञा । 'गोए'सि गोत्रम्, भान्वर्यिणी संज्ञेति । 'क्किमग पुण'चि किं पुनः 'अग'इत्यामन्त्रणे ।
 'गन्धसाढणाहिय'ति स्थावना गर्भस्य सङ्गच्छो भवनेन पतनोत्सव । 'पाढणाहि य'चि पातना, यैस्यायैरलब्ध एव गर्भं पतति । 'गाल
 विजयस्स क्षत्रियस्य पूर्वनिष्ठा ५ ध्येया, विज्ञात्वाज्जुमत्ताऽऽप्तम् ; यत्प्रभृति च ममार्य गर्भः कुशो गर्भसंयोगपत्ता, इत्थमृति न विव्यस्य क्षत्ति-
 यत्साहानिष्ठा नाववमनआणा ताता पाप्पमनम् नेच्छति विजयः क्षत्रियो मेम नाम वा गोत्र वा ग्रहीतुम्, किमग पुनर्वर्त्तनं वा परिभोगं वा,
 स्स ध्येयं संज्ञे भवनेन गर्भं बहुभिर्गन्धसाढनाभिश्च पातमाभिश्च गाढनाभिश्च मारणाभिश्च साट्ठिणं वा ४ । एव संपेहेत्ते, संपेहं बहुनि स्वाराणि

गन्धं सादित्तए वा (हं), नो चैव णं से गन्धे सद्धई वा (हं) । तते णं सा मियादेवी जाहे नो संचाएति
त गन्ध सादित्तए वा (हं) ताहे संता तंता परितता अकामिया असयवसा त गन्धं दुहदुहेणं परिवहति ।
तस्म ण दारगस्स गन्धगयस्स चैव अट्टणौलीओ अन्भतरप्पवहाओ, अट्टणौलीओ बाहिरप्पवहाओ,
अट्ट पूयप्पवहाओ, अट्ट सोणियप्पवहाओ, दुवे दुवे कण्तरेसु, दुवे २ अञ्छित्तरेसु, दुवे २ नक्कंतरेसु दु
अण्णित्तरेसु अभिक्खणं २ पूय च सोणियं च परिस्सवमाणीओ २ चिट्ठति । तस्स ण दारगस्स

यर्गमो द्रवीभूय त्तरति । 'पारणादि यं'णि मरणदेव । 'अकामियं'णि निरमिलापा । 'असयं'स'णि अस्वयं'श्चा । 'अ

णि अथौ नादय' दित्ताः । 'अन्भंतरप्पवहाउ'णि क्षीरस्याभ्यन्तर एव 'वहिरादि स्रवन्ति यास्तास्त्वयोन्यन्ते । 'बाहिरप्पवहा
ते क्षीराद् बहि' पूयादि त्तरन्ति यान्तास्तबोक्ताः । एता एव पोहस्य विमग्यन्ते-अहेस्यादि । कयमिम्याह-'दुवे दुवे'चि द्वे पूयमववे

य तूदराणि च गर्भशायनानि च १ सावन्ती च विवन्ती चेच्छति तं गर्भं छादयितुं वा २, गो वैष स गर्भः छटति वा ३ । ततः
मया नो संवदन्तीति तं गर्भं छादयितुं वा ४, तथा भ्रान्ता भ्रान्ता, परितान्ताऽक्रमाऽस्वयं'वधा तं गर्भं दुःसप्तु सेन परिवहति ।
तस्मै गर्भगतस्त्वया नान्दोऽभ्यन्तरवहाहः, अह माहपो बहिष्मवाहा, अह पूजमवाहा, अह छोपितमवाहा, द्वे द्वे कर्णान्तरयो,

गन्धगपस्त धेव अग्नि ए नामं वाही पाठन्मृते । जे नं से दार ए आहारेति से ण स्विण्यामेव विद्वसमागच्छ-
 ति, पूयत्ता ए य सोणियत्ता ए य परिणमति । तपि य से पूयं च सोणियं च आहारेति । तते नं सा मिया
 देवी अण्णया कयाती णवण्ह मासाणं बहुपट्ठिपुण्णाण दारगं ययाया जातिअंघे जाव आगितिमिचे ।
 तते नं सा मियादेवी त दारयं हुढं अघारूव पासति २ भीया [हं] अम्भघातिं सहावेति २ चा एव व-
 हे च क्षोजितप्रचरे । ते च कसेस्याह 'क्षुण्णतेसु' भोत्ररन्ध्रयोः, एवमेतावतस', एवमेतावतस', नवरं वयन्यः कोष्ठकईह-
 न्तराणि । 'अग्नि ए'पि अग्नि को मस्यकाग्निमानो वायुविकार' । 'माइअरे' इत्यत्र यासस्वरणात् "आइमूए" इत्यादि इहपम् । 'हुंढं'ति
 अम्यचस्थिताद्वावपम् । 'अघारूव'ति अन्यकाकृतिम् । 'भीया' इत्येत्द् इहपम्--"तस्या ठब्बिम्मा सजायमया" मय्यकूप्याभिधानाये
 हे २ अस्मन्तरयो, हे २ नास्मन्तरयो, हे धमन्मन्तरयोभीइयं २ पूयं च क्षोजित च परिसरन्त्य २ सिध्दन्ति । एतस्य दारकस्य गर्मागतस्येवा
 म्मिको भान म्याभि प्रादुर्भूत । यव स दारक आहरति तस्मिन्मेव विच्यत्तमागच्छति, पूयतया क्षोजिततया च परिणमति । तप्यि च स पूयं
 च क्षोजितं चाहति । तव सा मृगादेवमम्यदा क्वाचिद् नवसु मासेषु बहुपरिपूर्वेषु दारकं प्रमाता नास्त्यन्यं यावदाकृतिमात्रम् । तव सा मृगा
 देवी स हुण्डमन्त्यकस्य पश्यति, इष्ट्या मतिता ४ अम्याघात्री सुब्बयति, सुब्बयित्वैवमवादीत्--'गच्छ त्वं देवा० एते दारकमेकान्तेऽप्युधिरा

यासी, — 'गच्छह ण देवा० तुमं एय दारग एगंते उब्भरुडियाए उज्झाहि' । तते ण सा अम्मघाती मियाए देवीए तद्दहि एतमट्ट पढिसुणेति २ जेणेव विजए स्वचिए तेणेव 'उवागच्छह २ करयलपरिगगहियं जाव एव वयासी;— 'एव खल्लु सामी ! मियादेवी नवण्ह जाव आगितिमिचे, तते ण सा मियादेवी त हुंढ 'यं पासति २ भीया [हं] ममं सद्दावेति २ एवं वयासी, 'गच्छह णं तुम देवा० एय दारग एगंते उब्भरुडियाए उज्झाहि, त सदिसह ण सामी ! त दारगं अह एगंते उज्झामि उदाहु मा ?' तते णं से विजए

‘पायः’ इत्यादि । ‘करयल’—इत्यत्र “करयस्यरिमाहिय र्वेसणं अमलि मत्थप कद्दु” इत्यादि इत्यम् । ‘नेवरां’ इत्यत्र “मासावं व हुपदिदुब्बाने” इत्यादि इत्यम्, तथा “आइअये” इत्यादि च। ‘संक्ते’षि वत्तुक’ । ‘उदाए उठ्ठे’षि ऊर्ध्वस्वानोनोच्छ्रित । ‘पय’षि । तत’ सा भन्माप्तात्री मुगावा वेज्या’ ‘ठवा’ इत्येतमर्थं प्रविशन्नेति । प्रतिमुत्सं यत्रैव विषयाः सत्रियन्तेनोपागच्छन्ति । उपार्गस्य करतल-
त्वे वादेवमवदत्,—‘एव लल्ल स्वाग्निः। मुगावयी भवहु याक्काकविमार्त्त, ततः सा मुगावयी तु हुण्डमन्व पश्यति । इन्द्रा भीत्या ४ मां
अन्दवति । : छब्दमित्येवमवदत्, ‘गच्छ, त्वं देवाः। एत वाटकमेकन्तेऽनुचिराद्यालुच्छ’, एत संक्षिप्त स्वामिन् । तं वाटकमहमेकन्त उच्छामि
तथाहो मा !’ ततः स किञ्चित्सस्या बन्धा० व्यक्तिकारं भूत्वा तत्रैव संक्रान्त उल्बयोश्छिति । उत्साव नत्रैव युगावयी तत्रैवोपागच्छन्ति,
१ गद्य —उपदर्श— । २ छन्दः । ३ भा. ख । ४ अ. लं । ५

तीसे अम्म० अतिते सोच्चा तेह्व सभते उद्धते उद्धते, उद्धेत्ता जेणेव भियादेवी तेणेव उवागच्छति २ भिय
 देवि एवं वयासीः—‘देवाणु० तुज्झं पढमगब्भे, तं जहं ण तुम एय एगते उक्कुलहियाए उज्झसि, तो ण
 तुज्झ पया नो धिरा भविस्सेति, तेण तुम एय दारग रहस्सियसि भूमीधरसि रहस्सितेणं भत्तपाणेण पढि
 जागरमाणी २ विहराहि, तो ण तुज्झ पया धिरा भविस्सति’ । तते णं सा भियादेवी विजयस्स स्वात्तियस्स
 प्रजा अपत्यानि । ‘रहस्सियसि’ राह/स्यक विजन इत्यर्थः । ‘पुग पोराणारं’ति पुरा पुर्येकाले “कृतानाम्” इति गम्यम्, अत एव पुरा
 गानां चिरन्तनानाम्, इदं च यापरम्भात् “दुस्सियमाणं दुप्पटिक्कत्ताणं” इत्यादि “पाषण फल्लिदिशिबिसेसे” इत्यन्तं द्रष्टव्यम् । ‘अरम्मिये’
 इत्यत्र यावत्करणादिद् दृश्यम्—“बहुनगरनिमायमसे सुरे वढप्पहारी” इति, व्यक्तं च । ‘हाल्लमासे’चि प्ररणापसरं । ‘सामरो० जाच’चि
 वृषाणस्य मृगां देवीमेवमवदत्तुः—‘दवानु० तव प्रथममार्गं तद् यदि त्वमतमेकमेवञ्चुचिरासावुज्झसि, ततस्त्वव प्रजा नो स्थिरा भविष्यन्ति; तेन
 । बभेत्तं दारकं शङ्खिमेके सुमिगृह राहसिकेन भक्त्यानेन प्रतिजागरयन्ती २ विहर, त्वत्त्वव प्रजा’ स्थिरा भविष्यन्ति, । तव सा मृगादेवी विजयस्य
 क्षत्रियस्य ‘तवा’ इत्येतन्नर्त्त विमयेन भट्टिणोति, प्रतिमुत्तु, तं दारकं राहसिके, भूमीधरे राहसिकेन भक्त्यानेन प्रतिजागरयन्ती’ विहरति । एव
 सत्तु गीतम् । मृगापुत्रो दारकः पुरा पुराणां पाषाणं प्रत्यनुभवन् विहरति ।

तद्वत्ति एयमद्वं विणयणं पढिसुणेति २ तं दारग रह० भूमिघर० भत्त० पढिजागरमाणी विहरति । एवं
 खलु गोतमा ! मियापुत्ते दारए पुरा पोराणाण जाव पच्चणुभवमाणे विहरति ।”

‘मियापुत्ते नं भत्ते ! दारए इज्जो कालमासे काल किञ्चा कहिं गामिहिति ? कहिं उववज्जिहिति ?’
 ‘गोतमा ! मियापुत्ते दारए छब्बीसं वासाति परमाउय पालइत्ता कालमासे कालं किञ्चा इहेव जवुहीवे २
 भारहे वासे वेयइदगिरियायमूले सीहकुलीस सीहचाए पचायाहिति । सेणं तत्थ सीहे भविस्सति अहम्मिए
 जाव साहसिते, सुबहु पावं कम्मं समज्जिज्जाति । से २ कालमासे कालं किञ्चा इमीसे रयणय्यभाए पुढवाए
 ‘सागरोसमद्दिगिखु नेरएखु नेरएचाए’ द्रष्टव्यम् । ‘जाम्बुककोटीबोकिण्णुसपसरस्सा’^१मिं जावौ पब्बेन्द्रियजालो कुलकोटानां यानि-
 म्मत्त्वानि (! बि) योन्दिारकाणि यानि सुतसरसाणि सानि तथा । ‘ओभीविहाणसि’^२पि योनियेवे । ‘खलीयमट्ठिपंति खलीनामा

‘मृगापुत्रो म्बन्त ! दारक इठ काळमासे काळं इत्था कुत्र गमिक्कति ? कुत्रोप पत्तये ?’ ‘गौतम ! मृगापुत्रो दारक’^३ पद्विचसि बर्णाणि
 परमादु’ पञ्चमित्था कलमासे काळं इत्थेहेम अय्युहीये’ २ भारते कथं बैसाख्यगिरियावमूले सिद्धकुले सिद्धतया प्रत्यायास्यति । स’ तत्र’ सिद्धो भवि

द्विवा पक्खीसु उववज्जिहति ।

तत्थवि कालं किञ्चा तच्चाए सत्तसागरो० । ततो सीहेसु । तयाणतर चउत्थीए । उरगो । पचमीए । इत्थीउ । छट्ठीए । मणुओ । अहे सत्तमाए । तत्तो अणतर उव्वट्ठिचा से जाइ इमाइ जलयरपचिदियतिरि-
क्खजोणियाणं मच्छकच्छभगाहमगरसुसुमारादीणं अद्धतेरसजातिकुलकोढीजोणिपमुहसतसहस्साइ,
प्यत्यशभिक्क मावत् साहसिक, सुयद्ध पापं कर्म समर्जयिप्प्यात् । स तत्र काळमासे काळं कृत्वाअस्यां रत्तममायां शुक्किन्नामुत्तुहसागरोपमास्थिति-
केषु नाकुपपत्स्यते । स ततोअनन्तरमुद्दुत्थ सरीसृपेरपत्स्यते । तत्र काळं कृत्वा द्वितीयागमुत्तुहसतया त्रिसागरोपमास्थितिरूपत्स्यत् । स ततोअनन्तर
मुद्दुत्थ पक्षिपूपत्स्यते ।

तत्रापि काळं कृत्वा तृतीयायां सत्तसागरो० । तत्र सिंहेषु । तदनन्तरं चतुर्थ्याम् । उरगः । पञ्चम्याम् । स्त्री । षष्ठ्याम् । मनुजः । अपः
सत्तुभ्याम् । ततोअनन्तरमुद्दुत्थ स यानीमानि जलपरपम्भेन्निगतिर्यम्भोनि कानां मत्स्यकच्छप्याहमच्छसुमारादीनामर्षत्रयोदशधातिशुक्लप्रेटियो-

तत्तु नं एगमेगसि जोणीविहाणसि अणेगसयसहस्सक्खुत्तो उदाहत्ता २ तत्तयेव मुज्जो २ पञ्चायाइस्ससति । से ण ततो उव्वट्ठिच्चा एव चउप्पएस्सु, उरपरिसण्णेषु, मुयपरिसण्णेषु, सहयेरस्सु, चउरिदिण्णसु, तेइदिण्णसु, नेइदिण्णसु, वणफतिकड्डयरुक्खेस्सु कड्डयड्डेस्सु वाउ० तेउ० आउ० पुढावि० अणेगसेतसहस्सक्खुत्तो० । से ण ततो अणतर उव्वट्ठिच्चा सुपतिट्ठपुरे गोणत्ताए पञ्चायाइति । से ण तत्तु उम्मुक्कवाउभावे अज्झया कयौती पढमपाउससि गगाए महाणदीए खलीणमट्ठिय खणमाणे तदीए पेल्लिते समाणे कालगतते तत्तयेव सुपइट्ठपुरे सिट्ठिकुलसि पुत्तत्ताए पञ्चायाइस्ससति । से ण तत्तु उम्मुक्क० जाव जोव्वणमणुप्पत्ते तद्धारुवाण द्वाइइयां छिअतयेपरिविर्नी वृत्तिकामिति । 'उम्मुक्क० जाव'चि 'उम्मुक्कवाउ'पुवे दिगायपरिणयमित्ते मोक्खजप्पुपये' इति इइयमु-
भिमुत्तससहस्ससि, तैक्केम्मिन् योनिविणोनेजेउत्तससहस्सो मूत्ता २ तत्रव मूयो मूय' प्रत्यायास्यति । स उव उव्वत्तयेव चउप्पयेस्सु, उर-परिसण्णेषु, मुयपरिसण्णेषु, सहयेरस्सु, चउरिदिण्णेषु, नेइदिण्णेषु, वणफतिकड्डयरुक्खेस्सु कड्डयड्डेस्सु वाउ० तेउ० आउ० पुढावि० अणेगसेतसहस्सक्खुत्तो० । से ण ततो अणतर उव्वट्ठिच्चा सुपतिट्ठपुरे गोणत्ताए पञ्चायाइति । से ण तत्तु उम्मुक्कवाउभावे अज्झया कयौती पढमपाउससि गगाए महाणदीए खलीणमट्ठिय खणमाणे तदीए पेल्लिते समाणे कालगतते तत्तयेव सुपइट्ठपुरे सिट्ठिकुलसि पुत्तत्ताए पञ्चायाइस्ससति । से ण तत्तु उम्मुक्क० जाव जोव्वणमणुप्पत्ते तद्धारुवाण द्वाइइयां छिअतयेपरिविर्नी वृत्तिकामिति । 'उम्मुक्क० जाव'चि 'उम्मुक्कवाउ'पुवे दिगायपरिणयमित्ते मोक्खजप्पुपये' इति इइयमु-

धेराणं अतिए धम्म सोब्बा निसम्म मुंढे भविचा अगाराओ अणगारियं पव्वइस्संति । से ण तत्थ अण-
 गारे भविस्सति इरियासमिते जाव वभयारी । से ण तत्थ वहुइ वासाइ सामणपरियाग पाउणिचा आ-
 लोइयपडिक्कते समादियत्ते कालमासे काल किञ्चा सोइम्मे कप्पे देवत्ताए उववज्जिहिति । से णं ततो अ-
 णत्तर चयं चइत्ता महाविदेहे वासे जाइ कुलाइ भवतिअइढाह० जहा दढयतिण्णे, सा चेव वचव्वया कलाउं
 तय विइ एव विइक्कं, स वासो परिणत्तमात्रय दुदपादिपरिणत्तमात्रय एव च विइक्कपरिणत्तमात्र । 'मनत्तरं वय चइण'चि अनम्भरं इरी
 रं त्यस्त्वा इयवनें कत्वा । 'अहा वइयइण्णे' चि ओप्पपतिके यया इरयविइमिपानो मय्यो र्विस्सत्तयाइयमपि वाचय । इस्सावेवमि
 रयाइ- 'सा वेव'चि सेव इअविदंसवन्नियनी अस्यापि ववतव्यवेति । तामेव स्मरयथाइ- 'इस्साच'चि कुलास्तेन महीप्पन्ते' इअविदेहेन,
 पावत्तरणाइ मयग्यामइणादि तस्सेवास्य वाच्यं यावत् 'सेत्सपत्ति' इत्यादि एवपञ्चरूपमिति, तत्र सेत्सपत्ति-कृत्तुस्यो भविष्यति, मो
 नुमाप्तास्तथस्सपाजा एवदिराजानन्तिइ पर्म धुत्ता निअम्भ मुण्हो भवित्ता उाराववगात्ता मयविप्पत्ति । स तत्रागारो भविष्यतीर्यामिस्सो यावद्
 ब्रह्मचारी । स तत्र बहूनि वर्षाणि आनप्पयव्यावं पालयित्वाऽऽजोचितमतिक्रान्तः समाभिगच्छः कास्मात्ते इच्छंस्व । सौवर्दे इप्पे देवस्यो

जाव सिज्झिदिदि' ।

‘एवं खलु जन्तू । समणेणं भगवता महावीरेणं जाव, संपत्तेणं, दुहविवागाण पढमस्स अज्झयणस्स अयमद्वे पणत्ते’ ति वेमि ॥

॥ पढम अज्झयणं समत्त ॥

रसपदे—सकलज्ञानेन सकलदेवेवं ज्ञास्यति, योऽप्यति—सकलकर्मेष्पिष्ठो यद्विष्पति, परिनिर्वास्यति—सकलकर्मकृतवत्तवापरहितो भविष्यति, किमुस्य भवति, सर्वदुःखानामन्तं करिष्यतीति ॥

॥ इति प्रथमाध्ययनविवरणम् ॥

पस्तस्ये । स स्तोत्रान्तरं स्तोत्रं स्तुतव्यं महादेवे देवे यानि कुर्वन्ति यत्सत्याख्यानि यथा इदमस्ति, सैव वक्तव्यं, कम्मा बाह्यं सेस्वति । एवं खलु बन्धो ! अमर्त्यं मयमता महावीरेण बाह्यं संपादयेत्तु दुःखविपाकानां प्रथमस्याध्ययनस्त्वान्वयः प्रवृत्ता इति प्रतीयते ॥

॥ प्रथमाध्ययनं समाप्तम् ॥

जति ण भते ! समणेण जाव सपत्तेण दुहविवागाण पढमस्स अज्झयगस्म अयमठ्ठे पणत्ते, दोच्चस्म
ण भते ! अज्झयणस्स दुहविवागाण समणेण जाव० सपत्तेण के अठ्ठे पणत्ते ? तते ण से सुहम्मे अगगारे
जचू अणगार एव क्यासी, - 'एवं खलु जम्बू ! तेण कोलेणं तेणं समएण वाणियगामे णांम नगरे होत्था
रिद्धं० । तस्स ण वाणियगामस्स उत्तरपुरत्थिमे दिसीभाए दूतिपलामे नाम उज्जाने होत्था । तत्थ
५१ दुहपलासे सुहम्मस्स जक्खस्स जक्खायतणे होत्था । तत्थ ण वाणियगामे मिचे नाम राया होत्था ।
वण्णओ । तत्थ ण मिचस्स रण्णो सिरी नाम देवी होत्था । वर्णेज्जो । तत्थ ण वाणियगामे कामज्झया णांम
द्वितीये किडिचट्ठिम्मत्ते । 'अरीजे'चि अईण्णणचिद्वियसरीरा इत्थर्य', यावत्तकावात् 'सक्खस्स रंमण्णोववेया माणुम्याणज्जमा
यदि मदन्त ! अमणेन यावत्तमाप्तेन दुःखविपाप्पेन । प्रथमस्साध्ययनस्सायमर्भः प्रज्जत्तः, द्वितीयस्य मद्रन्त ! अज्जयनस्य दुःखविपाप्पेनो
अमणेन० यावत् संमाप्तेन कोट्ठं प्रज्जत्त । एत स सुवर्माज्जगारो अज्जुमनगारमेवमवदत्त, - 'एवं खलु जम्बू ! तस्मिन् काले तस्मिन् समये
सुविज्जगामे नाम मगरममयद् अद्द० । तस्य वाणिज्यगामस्योत्तरपौरत्थे दिस्सामे दूतिपलामे नामोचानमभूत् । तत्र दूतिपलामे सुवर्णेज्जो यज्जस्य
यज्जायतनमभूत् । तत्र वाणिज्यगामे मित्तो नाम राणाज्जमवत् । वर्णेकः । तत्र मित्तस्स राज्ञः अनीनिय देव्यमवत् । वर्णेकः । तत्र वाणिज्यगामे का

गणिया होत्या अहीण० जाव मुरूवा, चावत्तरीकलापोंडिया, चवसट्टिगणियागुणोवेवेया, एकूणतीसवि
 सेंसे रममाणी, एम्कवीसरतिगुणप्यहाणा, वचीसपुरिसांवयारकुसुला, णवगसुत्त गडिवोहिया, अठारसंदसा
 कपदिपुण्णमुनायसथगर्हुरंगी” इत्यादि श्रष्टम्भम्, तत्र लक्षणानि स्वल्किनादीनि, व्यञ्जनानि म्पतिलकादीनि, गुणाः सौभाग्यादयः,
 मान मसद्रोणमानता, उन्मानवर्षभारमपाणता, प्रमाणमष्टोत्तरश्रुताश्रुतोऽन्यथेति । ‘चावत्तरीकलाप’ इति श्लेषाद्याः श्रुतनस्तपर्यन्ता ग
 णितप्रधानाः कला मायः पुरुषाणामेवाभ्यासयोग्यः, स्त्रीणां तु च्येया एव प्राय इति । ‘चवसट्टिगणियागुणोवेवेया’ गीतनुवादीनि विद्वेषतः
 दण्यस्त्रीजनोषिनानि यानि चतुःपष्टिर्बिज्ञानानि ते गणिकागुणाः, भयवा, चात्स्यायनोक्तान्यासिङ्गनादीन्यष्टौ क्त्वुनि, तानि च प्रत्येकम्
 एमेदत्वास्तु ‘पष्टिर्मन्तीति चतुःपष्ट्या गणिकागुणक्येता या सा तथा । एकोनत्रिंशद् विधेया’, एकत्रिंशती रक्किगुणाः, द्वात्रिंशच्च पुरुषो-
 पचाराः कामसास्त्रमस्तिदा’ । ‘णवगसुत्तगडिवोहिया’ इति द्वे श्रोत्रे, द्वे चक्षुषी, द्वे घ्राणे, एका भिन्ना, एका त्वक्, एक च मन इत्येतानि नवाङ्गानि
 सुतानीच सुप्तानि यौवनेन प्रविबोधितानि स्वार्थमप्यपदुतां प्रापितानि यस्याः सा तथा । ‘अठारसंदसाविसारय’ इति रुद्रिगम्भम् ।

मयव्या नाम गणिका वनवाहीन० चावत् मुरूवा, चवसट्टिगणिकागुणोवेया, एकोनत्रिंशद्विधेया रममाणा, एकत्रिंशद्वि
 तिगुणप्रधाना, द्वात्रिंशत्पुरुषोपचारकुसुमा, प्रविबोधितसुप्तनवाङ्गा, अष्टादशवेदीभाषाविसारश्रुतः, श्रुतारण्यारचारवेया, गीतरसिगान्यवर्धनाद्विद्वेषकम्,

भासाविसारेया, मिगारागारचारुवेसा, गीयरातिगधन्वनट्टकुसला, सगतगते० सुदरत्यणे० आंसंयधया
महस्सलभा, विदिण्णलत्तचामरवालिवियाणिया, कण्णीरहप्पयाया वावि होत्या । चट्टुण गणियासहस्साण
‘सिगारागारचारुवेस’ति मृत्तम्य रसरिद्धप्पयागामिष चारुवेगे यस्या सा तथा । ‘गीयरातिगधन्वनट्टकुसल’चि गीयरतिध्वासौ गन्ध-
रिनाट्टकुसला वेति सपास, गन्धर्व नृर्षयुक्तगीतम्, नाट्य तु व्रतमेवेति । ‘सुगयगय’चि “संगयगयमवियविरियचिन्नाससल्ललियसं
स्वावनिउणजुणेवपारट्टुसला”इति इदम्-संगतान्युचितानि गीतादीनि यस्या सा तथा, सल्लिता वसन्नगेयेता ये सलायास्तेषु निष्णा
या सा तथा, युक्ता संगता ये वपवारा ध्यवारास्तेषु कुशला या सा तथा, तत एवप्रपस्य कर्मधारय । ‘सुंदरवण’चि एतेनेदं इदम्-‘सुंदर-
दण्डाणवपणद्धरवन्नदल्लम्लारितासवलिया”इति, भ्यवत्तम्, नवर प्रयत्नं पूर्वं कट्टीभागं लावण्यवाह्यस्य स्पृशीयता, विलास
स्त्रीणां नेटारिद्वेष । ‘उत्तियस्य’ति ऊर्ध्वोद्धतजनयत्ताका । सारसलानेवि भ्यक्तम् । ‘विदिण्णलत्तचामरवालिवियमिय’ति वितीर्णं राक्षा प्रसा
दतो द० उद्रे व सामररुणा वाल्भ्यजनिफा (व) यत्यै सा तथा । ‘कधीरहप्पयायावि होत्य’चि कर्णीरय प्रवाजं तेन प्रयातं गमनं यस्या सा
तथा, ‘वापि’इति समुपये, ‘रोन्य’चि अमरविवि । ‘आवेवर्ष’ति आधिपत्यम्, अधिपतिकर्म, ए यावत्करवादिदं इदम्, “पोरेवच्च” पुरोवर्ति
सगतगत०, सुन्दरगत० उच्चित्तवत्वा, सहस्रलामा, वितीर्णच्छत्रचामरवाल्लज्जनिफा, कर्णीरहप्रयाता वाप्यभवत् । महनो गणिकासहस्राणामाधि

१. गणिका चरुच - रता । २. कलासु - दमयिगिभिरियगितामस्यद्विबर्तकाभितनमुतोर्षवाटुसला । ३. कलागठ - नम्राहणदल इतरवन्नन कलायन्त्रविलासकभिया क-
४. एता - तापिपुस्तं ना - ।

अद्वैतं जाव विहरति । तस्य णं वाणियगामे विजयमिच्छे नाम सत्यवाहे परिवसति अद्वैतं । तस्स ण विजयमित्तस्स सुमद्वा नाम भारिया होत्या अहीण० । तस्स ण विजयेमेत्तस्स पुत्ते सुमद्वाए भारियाए अत्तए उन्निअत्तए नाम दारए होत्या अहीण० जाव सुखे ।

तेण कालेण तेण समएण समणे भगव मद्वावीरे समोसठे । परिसा निगता । राया निगताओ जहा तस्मैत्तरत्तमित्थर्ये, “मद्वित्तं” मूर्खत्वं पोपकत्तस्, “सामित्तं” स्वस्वामिसंयन्मयायाम्, “मत्तरमत्तं” मत्तरत्वं छपवेज्ज्यामनापेत्तया महत्तम ताम्, “आणाईत्तरत्तेणावत्तं” आग्नेय्वर आद्यामयानो य तेनत्तवि तेन्यनायकस्सय याव’ कर्म वा आग्नेय्वरसेनापत्तयम्, आग्नेय्वरसेनापत्तयमित्थोय्वरसेनापत्तयम्, “कारेमात्ता” कारक्यती परे, “पालेमाणा”, पालयन्ती स्वयमिति । ‘अहीण’ चि अहीणपुत्तपचिदियत्तरीरेति, व्यक्तं च; यावत्तरणादिदं दत्तयम्—“त्तस्सयवत्तयगुणोपपेए” इत्यादि । ‘दिवर्षा’ इत्यत्र यावत्तरणात् “नामं यजमाने गोप्पमगोचरेण” पत्त० यावद् विहरति । तत्र यामिन्नमामे विजयमित्थे नाम सार्धवाह परिवसत्ताब्धः । तस्य विजयमित्थस्व सुम्मा नाम सार्धोऽम्बवदहीन० । तस्य विजयमित्थस्य पुत्रः सुमद्वाया सार्धया आसय्य वत्तिवत्तत्ते नाम वारक्केऽम्बवदहीन० यावत् सुखः ।

तस्मिन् वाहे तस्मिन् समये अमन्नो मग्गवान् मद्वावीरः समवत्ततः । परिवत् निर्गता । राया निर्गतो यथा दूविद्धो निर्गत्तः । यमे दूविद्धः ।

कृणिओ निगओ । घम्मो कहिओ । परिसा राया य^५ पढिगओ । तेण कालेण तेग समएण समणस्स
 भगवओ महावीरस्स जेठे अतेवासी इदमूती० जाव लेसे छट्ठछट्ठेण जहा पणणीए पढमाए० जाव जेणेव
 वाणियगामे तेणेव तुवा० । वाणियगामे तुच्चणीय० अढमाणे जेणेव रायप्रगगे तेणेव ओगाढे । तत्थ ण
 इत्यादि "सत्तिचपित्तयेपत्तेसे" इत्येवन्तं वृथपम् । 'उठ्ठणं जहा पस्सचीए'सि यथा भगस्स्यां तथेह वाचयम्, स्वैरम्, "उठ्ठणं
 मे अप्पिदिल्लेसेमे तत्तोक्कमेणे अप्पाम्मे भावेमाणे विराए, तए ण से भगवं मेापये उट्ठस्समणारण्णसे" । 'पढमाए' इत्यत्र यावत्कारण-
 दिदं इत्यम्, - "पढमाए पोरिसीण सज्जायं करोति, वीयाए पोरिसीए झेवं सिपाति, त्थयाए पोरिवीए अतुरियमचक्कममंते मुरपो
 चिय पदिल्ले"ति, भाषणार्थेत्यापि पदिल्लेति, भाषणापि वसेज्जति, भाषणापि उम्मादेवि, जेणेव समवे भगवं महावीरे तेवे । उवागच्छीति
 २ समण ३ इदमि २ एवं वयासी, - 'इच्छामि ण भते । तुम्हेहि म^५णुण्णाते उट्ठस्समणारण्णसि वाचिक्कमाने णगरे उच्चनीयमणिस
 माई इन्नाई घरसमुदाजस्स भिक्खायरियोए अट्ठिचंए" गृहेषु भित्तार्य भित्तार्यया भित्तार्यया अट्ठिमिति वाचयार्य, "अहा
 परिण् एजा च प्रसिण्ठः । तस्मिन् फाले ठस्मिन् समवे मणजस्य भगवतो महावीरस्य उमेच्छेज्जेवासीन्द्रमूर्तिर्भक्त् ० केस्यः पट्ठण्ठेन यथा म
 प्रज्जती प्रथमया० यावद् भयं च भण्डिजमामं तत्रैवोपा० । वाचिक्कमाने उच्चनीय० अट्ठन् यत्रैव राजमार्गस्त्वत्रैवावगाढः । तत्र बहन् हस्तिनः

१ उ अट्ठिमि-१२ उ तावे भिदिमाई त-१२ क -दि। ४ लग स्वादि। ५ क -उज्ज। ६ क -उज्ज। ७ क -उज्ज। ८ क -उज्ज। ९ लग -जाते। १ लग -तते।

बहवे हृत्पी पासति सणद्धवद्वन्मियगुहते उष्णीलियकञ्च उद्दामियघटे णाणामणिरयभाविवे हंगेविञ्ज-
 उत्तरकचुहजे पडिकपिते अयपढागवरपचामेलआरुहत्थारोहे गहियात्तहपहरणे । अण्णे य तत्थ बहवे
 आसे पासति सणद्धवद्वन्मियगुहते आविद्धगुडे ओसारियपस्वारे उत्तरकचुइय ओचूलामुहचढाघ
 तुरं देवाणुप्पिया । मा पडिक्ख" , स्तब्धनां मा कुर्वित्थये , तए नं मगरं गेयये सम्पेणं ३ अण्णपुण्णान्ते समाजे सम्पत्स ३ अतिर्योतो
 पडिनिबत्तपति म्भुरियमवयसमसंभन्ते जुयंवरस्सोयणावे दिट्ठीप पुरचरिय सोइमाणे" इति । 'सम्पद्बद्वन्मियगुहते' चि सन्द्धा' सन्न
 इत्या कृतसञ्चाहा , तथा, बद्ध वर्म स्वस्त्रायचिसेपो, येषां ते बद्धवर्माणस्त एव बद्धवर्मिका', तथा, गुहा महास्तनुत्राणविसेय' सा संजा
 ता येषां ते गुहितास्सत्त' त्वेषारयोऽस्सत्तान् । 'उष्णीलियकञ्चे' चि सत्पीदिता गम्भारं क्ख्वा उत्तरोबन्धन येषां ते तथा तान् । 'उद्दाम
 मियघटे' चि उद्दामिता अपनीत्तम्भन्ना' प्रलम्भिता इत्यर्थे दग्धा येषां ते तथा तान् । 'णाणामणिरयणविविगेविञ्जवद्वन्मियगुहते' चि ना
 ना मणिरत्तानि, विविचानि प्रैवेक्काणि मीषामरणानि, उत्तरकञ्चुकाम तनुत्राणविसेया सन्ति येषां ते तथा । अत एव 'पडिकप्पि-

पदवति सम्पद्बद्वन्मियगुहितान् उत्पीडितकसान् उद्दामितपण्णान् नानाम भिरलविविचयैरेक्कउत्तरकञ्चुष्टितान् प्रतिकस्मितान् प्पवपसाक्कावरप
 यापीडाऽऽक्कवत्तत्थातोहान् गुहीतायुषप्रहरणान् । मन्थांम सत्र बद्धमयवान् पम्भसि सम्पद्बद्वन्मियगुहितान् आविद्धगुहान् बवसारित्तनुत्राणान्

रचामरथासक्परिमिडियकङ्कीए आरूढआसारीहे गहियाउह्यहरणे । अण्णे य तत्थ बह्वे पुरिसे पासति
सण्णद्धनद्धवग्भिमयकवए उर्णीलियसरासणपट्टीए पिणद्धगवेज्जे विमलवरबद्धचिघपट्टे गहियाउह्यहरणे ।

ए'पि कुतस्तन्नादादिसापथीकान् । 'स्यपरागपरपचामेखआखरत्यारो' एवजा' गच्छादिश्चजा' एवाका गच्छादिभिर्वास्ताभिर्विवा ये ते,
तथा, एच्च आमेसका' शेलरका' येषां ते, तथा, आरुहा इत्यारोहा यामात्रा येषु ते तथा, सत' पदत्रयस्य कर्मधारय' वतस्तान् ।
'गशियाउह्यरमे' गृहीतान्यायुषानि प्रहरणार्थं येषु, अथवा, आयुषानि अक्षेप्याणि, प्ररणानि तु क्षेप्याणीति । 'सन्नद्धपद्वम्मियगु
हिवए'पि एतदेव व्याख्याति—'आविदगुहे ओसारिया'खर'पि आविदा परिहिता गुहा येषां ते तथा, गुहा च यद्यपि इस्विनां तनु
प्राप्ते कदा, तथापि वेदविद्वेषापेक्षयाऽध्वानामपि संभवतीति, अक्षारिता भवत्यस्मिन्ना' एवस्वरास्वनुवाणविष्णुपा येषां ते तथा तान् ।
'उत्तरकजुरयमोषूळामुहपंदापरचाम'र्यासगपरिमिडियकदीए'पि उत्तरकज्जुकरस्वनुवाणविशेष एव येषामस्ति ते तथा, तथा, अवधूलकै-
र्मुले वण्ढाचरं रौद्राचरौष्ठ येषां ते तथा, तथा, नामरं स्यामकैश्च दर्पणैः परिमण्डिता कदी येषां ते तथा, तव' कर्मधारयोऽवस्तान् ।

उत्तरादभ्युदिताऽवधूतस्त्रुमपण्डाभर—यामरभासकपरिमण्डितफटीकान् आरूढापसारोहान् गृहीतायुष्मद्वरणान् । अन्योद्य सत्र बहून् पुरुषान्
पश्यति सखद्वन्द्ववर्मिततन्त्रपान् उत्तरपीठितशरासनपङ्क्तिफान् विनन्दमैवेयकान् निमित्त्यारबदनिहण्टान् गृहीतायुष्मद्वरणान् । तेषां च पुरुषाणां मध्य

तेति चर्णं पुरिसाण मज्झगय पुरिस पासति अवओढगवधण उक्कत्तकणनास नेहुत्तुपियगतं वज्झकरकडि
 जुयनियत्थ रुठे गुणरत्तमल्लदाम चुण्णगुडियगात तुण्णथ वज्झपाणपीय तिल तिल चव छिज्जमाण काक
 णिममाइ स्वावियत पाव कक्करसएहिं हम्ममाणं अणेगनरनौरिसपरिवुह चच्चरे चच्चरे खंढपट्टहणण उ
 ग्घोसिज्जमाण । इम च ण एयात्तुव उग्घोसण सुणेति, - 'नो खलु देवाणुपिया ! उन्निमयगस्स दारगस्स
 'उप्पत्तिपसरासणपट्ठीए'स्ति उत्तीन्ति प्रत्यङ्चारोपणाच्छरासनपट्ठिहा वा यस्से तया तान् । 'पिप्पद्वगेकेग्घे'चि
 पिप्पदे परिहिं प्रेयेयक येस्से तया तान् । 'विमलसरबदचिबपट्ठे'चि विमलो वरो बद्धविहन्पट्ठो नेत्राविमयो देस्से तया तान् । 'अवओढ
 गरंषण्व'ति अवओढेकेन कूकाटिकाया अधोनयनेन बन्धन यस्य स तथा तम् । 'उक्कत्तकण्णनास'ति उक्काटित्कर्णनासिकम् । 'नेहुत्तुप्पि-
 यमाच'चि स्नेहस्नेहितस्मरिरम् । 'मज्झकरकडिडुयनियत्थं'ति दण्डधाम्नी कुरयोस्त्वयोः कट्ठपां कट्ठीवेधे पुणं युमं निवसित इव निव
 सतं पुलं पस्मति अवओढकवन्धनसुरकुतर्कनास स्नेहस्नेहितमात्रं बध्यकरकट्ठीयुगविधिसिं कण्ठे गुणरत्तमल्लवामानं धूर्णगुणित्तगात्रं सप्तत्वं
 वप्पमीतमाण तिल तिसिम्भिव स्थियमान काकणीमासावि सायमानं पापं कर्कशौर्ध्वन्मानमनेकनारीषपरिवृतं पत्तरे पत्तरे लण्ठपट्टेनोदयो
 व्यमाणम् । इदं पत्तं गत्तपुत्र्योक्कं शृणोति, - 'नो सत्त वेवानुप्रियाः ! उज्झितके धारके कम्बिद् राधा वा रात्रपुत्रो वाअराम्पति, आरामनस्तस्य

कैर्ऋ राया वा रायपुत्रे वा अवरज्ज्ञाते, अप्यणो से स्याद् कम्माह अवरज्ज्ञति । तते ण से भगवज्जो
 गोतमस्स त पुरिस पासित्ता इमे अज्झत्थिते ४, — 'अहो ण इमे पुरिसे जाव निरयपट्ठिरुविय वेयण
 सित्तेवेति सम्पासोऽस्तम्, अयका, वरपस्य पत्तरकट्टिकापुयं निन्धवीवरिकादयं स्ख् निवसितो यः स तथा तम् । 'कठे गुणरत्तमहुदामे'
 दण्ठे गत्ते गुण इव कण्डमुदशिविद रक्ते लोहितं बहुदाप पुण्यमाला यस्य स तथा तम् । 'बुण्णगुठियगयं' गैरिकतोदावगुण्ठितदरीरम् ।
 'भून्नय'ति संव्रस्तम् । 'कम्मपाणपीर्यं'ति पण्या शया वा प्राणा वप्पसासादय प्रीताः प्रिया यस्य स तथा तम् । 'विलं विल वेव छिज्ज
 माण'ति तिलदा। मछयमानमित्यर्थः । 'कागणियंसाह स्वावियंते' काकणीपांसानि ज्वरोक्तुहस्वर्मासस्वण्डानि स्वाद्यमानम् । 'पाव'ति
 पापिष्ठम् । 'एवएवासरि इम्ममाण'ति तत्तरेरा अभोत्रासनाय चर्मयया वातुविशेषा स्फुटितवंशा वा सैर्न्यमान ताडयमानम् । 'अव्वथा
 से सपाइ वि आत्थन आत्मीयानि 'स' तस्य त्वकानि स्फुटयानि । 'आन्नत्थिय' आत्थगतः, इदमन्यदपि इदमम्, — "कप्पिण" कलितो
 मंदवान्, कलिको वा उचितः, "चिठिय" स्मृतिरूप, "पयिण" प्रार्थितो भगवदुचमार्थनाविपयः, "मणोगए" अमकाश्चित इत्ययं,
 "भंक्कया" विकृत्य "समुणज्जित्था" समुत्पन्नान् । "अहो नं इमे पुरिसे पुरा पोरणाण्ण बुद्धिमाअं दुप्पट्ठिक्कताअं असुमानं पावानं
 त्वकानि कर्माज्ज्यपराध्यन्ति ।" ततस्तस्य भगवतो गौतमस्य स पुत्तं इष्ट्वाऽऽमाध्यासिक्क ४, — 'अहो नवं पुत्तं जावद् निरयमठिरुपा वेदना

वेदंति' चि कद्दु वाणियगामे नगरे उच्चर्चनीयकुले० जाव अहमाणे अहापज्जत्तं समुयाणं गेण्हति, वाणि
यगामनगर मज्झ मज्झेणं० जाव पट्ठिदंसेति, समण भगव वदति णमसाति२ एव वयासी, — 'एव खलु अहं
भते ! तुभेहिं अम्मणुण्णाते समणे वाणियगामे तद्देव जाव वेण्ति, से ण भते ! पुरिसे पुब्बमेव के
आसि० जाव पच्चणुभवमाणे विहरति ? ।

'एव खलु गीतमा ! तेण कालेण तेण समएणं इहेव जवुदीवे २ भारहे वासे इत्थिणाउरे नाम नयरे
कहाण कम्मार्थं पादगं कलविचिचित्तं पणुब्बसमाने किरण, न मे विहा नरमा वा नेरइया वा, पक्कस्सं खलु अयं पुरिसे निरयपरि-
कपियं वेयण पेइएचि कट्ठु' इत्येत्तं प्रणपाध्यपयोक्तं धान्यमाभित्थाधिकृताक्षराणि गयनीयानीति । 'रिद्ध' चि "रिद्धत्विमियत्तप्पिद्धं"
वेदयति' इति कृत्वा वागिब्रामे नगर उच्चनीयकुले० यावदट्टन् यद्यपयोत्तं सुखानं (भैरव्यं) गृह्णाति; वागिब्रामस्व नगरस्व मध्येन०
यावत् प्रस्विर्धयति; अमर्षं मगदन्तं वन्दते भगवति, वन्यित्वा नमसित्यैवमवादीत्, — 'एव सस्वई भवन्त ! सुम्माभिरम्बनुद्यातं स्सं वाणि-
ज्यामे तथैव यावद् वेदयति, स भवन्त ! पुरुषः पूर्वमेव क ध्यासीत्० यावत् प्रकनुभयन् विहरति ?'

एव खलु गीतमा ! खस्मिन् काले खस्मिन् समये इहिव बन्वद्दीपे २ (द्वीपे) भारते येषं इत्थिनापुरं नाम नगरममकद् भवत्त० । तत्र इत्थि

होत्या रिद्ध० । तैत्थ ण हत्थिणाउरे नगरे सुणदे नाम राया होत्या मर्ययोहि० । तत्थ णं हत्थिणाउरे नगरे
 बहुमज्झदेसभाए एत्थ ण महुं एगे गोमढवे होत्या अणेगसुंभसयसनिविट्ठ पामो० (ह) । तत्थ ण वहुवे
 हत्थादि दइपं, तय अदं मपनाविभिद्विमुपगतय, स्तिमितं मययंनितय, समुदं घनादियुक्तमिति । 'महापाहि'ति इह "महापाहिपंबंतमल-
 पमंरिखविद्वसारे" इत्यादि दइपय, तत्र महापिपवदावय' पर्षतास्तद्वत् सार' ब्रवानो य' स ववा । 'पासा' इत्यत्र "पासाइए वरिस
 पिज्जे अभिरुये पदिक्खे"ति इदपय; सत्र मासादीयो मन'मसन्नतमेतु' ददर्शनीयो य पइयस्सुर्न धाम्यदि, अभिरुय' अभिमत्तक्यः, प्रति
 रूप' गुरं २ मति कपं वस्येति । 'नगरबलीवरा' इत्यादी बलीशरां वर्धितगवा, 'पट्टिका' इत्यप्रशिष्यो हस्वगोस्त्रियो वा, कुबभाः साण्ड
 गवा । 'हुडगाइ'ति कूटेन जीवान् दृष्टातीति कुर्यात् । 'महम्मिण'ति पर्पेण परति ज्यवरति वा घातिक्कस्तमिपेचादघातिक्क', यावत्कर
 णादिदं दइयम्—"अपममाणुए" अपमणं पापलोकान् अनुगच्छतीत्यवमानुगः "अवम्मिद्वे" अतिद्वयेनाज्जमो धर्मरहितोऽवर्मिणु, "अय-
 म्मवत्ताई" अपर्ममाणज्झीलः, अघातिक्कमसिद्धिको वा, "अहम्मपताई" अघपनिव परसंभन्विदोपानेव प्रलोक्यति प्रेसत इत्येवशीलो-
 न्धर्मवतोक्ती, "अहम्मपलज्जाने" अपर्मे एव विसादी प्ररुपतेऽनुरागवान् भवतीत्यवर्मपरमन, "अहम्मसमुदाचारे" अवर्मरूप समुदाचार'
 मापुरे नगरे मुनन्धो नाम राजा वमूष महादि० । सत्र हत्थिनापुरे नगरे बहुमज्झदेसभाएगेअ महानेच्छे गोमण्डपो वमूषानेक्कत्तम्मदुतंतांनिविट्ठः

णगरगोरूवा सणाहा य अणाहा य णगरगावीओ य णगरपडियाओ य णगरवसभा
 य पउरतणपाणिया निम्भया निरुव्विग्गा सुह सुहेण परिवसति । तत्थ ण हत्थिणाउरे नगरे भीमे नाम
 कूढग्गाहे होत्था अधम्मिए जाव दुप्पट्टियाणदे । तस्स ण भीमस्स कूढग्गाहस्स उप्पला नाम भारिया
 होत्था अदीण० । तते ण सा उप्पला कूढग्गाहिणी अण्णया कर्त्ताती आवण्णसत्ता जाया यावि होत्था ।
 तते ण तीसे उप्पलाए कूढग्गाहिणीए तिण्हं मासाण चट्ठपडिपुण्णाणं अयमेयारूवे दीहले पाउन्मूते, — ‘व
 मयाचारो यस्य स तथा, “अहम्मेण वेव निचि कप्पेमाणे” इति अचर्केण पापकर्मणा वृष्टि बीविकां कस्ययमानः कुर्वाणस्तच्छीळ इत्यर्थ
 “दुस्सीखे” दुष्टधील, “दुग्गए” अविद्यमाननियम इति, “दुप्पट्टियाणवे” दुष्पत्त्यान्वयो बहुभिरपि सतोपकारैरनुत्पद्यमानसतोप
 इत्यर्थ । ‘अदीण’चि “अदीणपुण्णवर्षिदियसरीरा” इत्यादि इदम् । ‘आवण्णसत्त’चि गर्वे समापकजीवेत्यर्थ । वज्जामो वं तामो ‘मम्म
 मासा० । तत्र बह्वो नगरणोरूपाः सनाथाआनाआआ नगरगव्यआ नगरपडिआआ नगरइवआआ वसुरतणपानीया निर्मया निरुद्धि
 आ सुम्हं सुहेन परिवसन्ति । तत्र इस्सिनापुरे नगरे भीमो नाम कूटप्राहे वज्जनाथामिको यावद् दुष्पत्त्यान्वयः । तस्य भीमस्य कूटप्राहस्याल
 ला नाम मार्याआरवहीन० । ततो सोत्पला कूटप्राह्ये मन्थवा क्वाचिपणसत्ता जाता चाप्यभवत् । तवस्तस्या उत्पज्जयाः कूटप्राहास्त्रिपु मा

ण्णाओ ण ताओ अम्मयाओ (हे) जाव सुलद्धे, जाओ ण बहूण नगरगोरूवाण सणाहाण ये [कु] जाव
 वसभाण य ऊहेहि य धणेहि य वसणेहि य छप्पाहि य ककुहेहि य वंहेहि य कन्नेहि य अर्च्छाहि य नासाहि
 य जिन्माहि य ओदठेहि य कवलेहि य सोल्लेहि य तल्लेतेहि य भज्जितेहि य परिसुक्केहि य लावणि
 याव'ति अम्मा अनन्थ, एव यावत्तरणादिदे ददधम्, — "पुण्णामो णं ताओ अम्मयाओ, कयत्वाओ णं ताओ अम्मयाओ, कयल-
 वलणाओ ण ताओ अम्मयाओ, ताति थ अम्मयाण सुलद्धे अम्ममीवियफले" इति, व्यक्तं च 'उदेहि य'ति गवावीनां स्तनोपरिभोगः ।
 'यपरि य'ति व्यवस्तम् । 'सणेरिय'ति वृणारणं । 'उप्पादि य'ति पुच्छं । 'ककुहेहि य'ति ककुद्दे स्तन्यमिश्रितं । 'वेहेहि य'ति वरे
 रत्नं । इज्जादीनि व्यवस्तानि । 'कपलेहि य'ति सालाभिः । 'सोळियहि य'ति पक्वे । 'तल्लियहि य'ति स्नेहेन पक्वे । 'मज्जियहि
 य'ति मृष्टं । 'परिसुक्केहि य'ति स्तवः शोपमुपागते । 'लावणिहि य'ति लवणसंस्कृतं । सुग तन्दुलधवाविच्छिन्नीनिष्पन्ना । मधु च
 मासि इनिष्पन्नम् । मेरुं तावत्फलनिष्पन्नम् । आविष् जातिरुसुभर्णं मघमेव । सिधु च गुहयातकीसंभवम् । मससा द्रासादिद्रव्यमन्या
 सेषु पटुपरिपूर्णेष्वभेददूषो दोहदः प्रादुशत, 'धम्म्यासा अम्मा ४ भावत् सुलम्भम्, या वल्लो नगरगोरूपणां सुनामानां च ५ भावत् वृष
 मानां पोपोभिश्च स्तनैश्च पूर्णैश्च पुरेष्ठैश्च ककुद्दैश्च वदेय कर्णेवासिभिश्च नासाभिश्च विहामिभ्योऽपि कम्बलेश्च पक्वैश्च स्नेहपक्वैश्च मृष्टैश्च परि

एहि य सुर च मधु च मेरु च जाति च सीधु च पसुणं च आसायमाणीओ विसायमाणीओ परिभा
 एमाणीउ परिमुंजेमाणीओ दोहल 'विणेति, त जह ण अहमवि बहूणं नगर० जाव 'विणेज्जाभि' सि
 कददु तसि दोहलसि अविणिज्जमाणसि सुक्खा मुक्खा निम्भसा तलुग्गा तलुग्गमरीरा निजेया दीण-
 विमणवयणा पंडुल्लयियमुही ओमयियनयणवयणकमला जहोइय पुण्णवत्थगधमल्लालकारहार अपरि-
 भुजमाणी करयलमलियव्व कमलमाला ओहय० जाव जिहयाति । इम च ण भीमे कूडगगाहे जेणेव उपपला
 मनमसचिरेत्तरि । 'आसायमाणीउ'सि ईपत् स्वादयन्त्यो एव च रयन्त्य श्लुलण्णवेरिच । 'विसायमाणीउ'सि विसेयेन स्वादयन्त्योऽय-
 मेव स्यन्त्य त्वर्चरावेरिच । 'परिमायमाणीउ'सि दवत्त' । 'परिमुंजेमाणीउ'सि सर्वेषु पटुज्जाला अस्सप्पयरित्थयन्त्य । शुष्का दुग्धेन शुष्का
 वधिरसपाद् । 'दुक्ख'सि भोजनान्तरणाद् दीनवत्तया पुमुसायुक्तेष पुमुसा । अत एव निर्मासा । 'दुक्ख'सि अक्खण्ण भन्ममनोद्वचि
 शुक्कैश्च अवापिद्वैश्च दुरां च मधु च मेरुकं च आति च सीधु च पसुणां वास्वादयन्त्यो विस्वादयन्त्यः परिमन्वयन्त्य परिमुम्भाना दोहद वि-
 नयन्ति, एवं यच्छहमपि बहूनां नगर० यावद् विमयाभि' इति कृत्वा तस्मिन् दोहदेऽविनीयमाने शुष्क पुमुसा निर्मासाऽक्खण्णवत्तरीरा नि
 स्तेवत्ता दीमाविमनोवदना पाण्डुरित्सुली - आबगभिसनयमवहनक्रमण यथोचित पुण्यवत्तगन्ममास्वाकुरारहारमपरिमुम्भाना करसत्तमवित्तिव कम्-

१ जपपट - एहि । २ कदम - नीर । ३ जपपट - नीर । ४ क विरुद्धं विमज्जना - कद विमज्जना - क विमज्जना । ५ ज
 नविमज्ज - जप यद्विपिज - १० कद - दुल्लव - य - दुल्लव - य - ११

कूटगगादिणी तेनेव उवा० २ ओहय० जाव पासति २ ता एव वयासी, — 'किणं तुम देवाणुप्पिए ! ओहय०
 जाव जिझयासि ?' तते णं सा उप्पला भारिया भीम कूट० एव वयासी, 'एव खलु देवाणुप्पिया ! मम
 तिण्ह मासाण बहुपडिपुण्णाण दोहले पाचम्भूते, — 'घण्णा ण (६) जाओ ण बहुण गो० ऊहेहि य०
 'तुम्हासरीरा' दम्मवेहा 'त्रिचैव'चि गवकान्ति, 'दीवविमणरीण'चि दीना दैन्यवही विमना शून्यविचा हीण च भीति कर्मचारयः
 'दीणविमणवय'चि पाठान्तरम्, तत्र विमस इव विगतनेतस इव वदन एस्या सा तथा, दीना चासौ विमनोवदना वेति समासः ।
 'पंडुइयमुही' पाण्डुरीभूतवदनेत्यर्थ । 'मोर्धवियनेयमनयणकमल'चि ओमय्यिचि अघोहृत्सीकृतानि नयनवदनरूपाणि कमलानि यया
 सा तथा 'ओहय'चि ओहयवर्णसरूप्या विगतपुक्तापुक्कविषेपनेत्यर्थ, इह यास्करुणादिदं हस्यम्, — "करतलफरस्वमुही" करतले
 र्व्यस्तं निषेदित्व मुलं यया सा तथा, "अहमज्ञानोत्तगया भूमीगमविद्गोया" । 'मिसया'चि ध्यायति चिन्तयतीति । 'इमं च णं'ति
 इतमेत्यर्थः । 'भीमे कूटमाहे जेमेव उणमा कूटगगा' तेनेव उवागच्छति' उवागच्छिचा उल्लसकूटमादि ओहयमणसरूप' इत्यादि
 कमासाऽऽह० य.पद ध्यायति । इतरप भीम कूटमाहो भयेवोत्पन्न कूटमाही तत्रयोपा० २ उपसृत० याक्व पईयति, इपईवमवदव, 'किं
 त्वं देवानुमिये ! अपहत० यावद्० ध्यायसि !' उतः सोत्पन्न भार्या भीमं कूटमाहेभेममवादीव, — 'एव ताउ देवानुमिब ! मम त्रिपु मासेपु बहुप

लावणिपहि य० सुर च० आसा० (ह) दोहल विणिंसि । तते णं अहं देवाणु० तंसि दोहलंसि आवि
 गिज्जमाणसि० जाव जिमयामि ।' तत- ण से भीमे कूड० उप्पलं मारिय एवं वयासी,--'मा ण तुम
 देवाणु० ओइय० जाव जिमयाहि, अह णं त तथा करिद्वामि जहा ण तव दोहलस्स सपची भविस्सह' ।
 ताहि इहाहि ५ जाव समासासेति ।

तते ण से भीमे कूड० अइहरत्तकालस्समयसि एगे अवीए सण्णदं जाव पहरणे सातो गिहाओ निग
 म्मं प्राणुत्तुत्रानुसारंण परिपूर्णं कृत्वा ध्येयम्, सूचयामात्रत्वात्सुस्तकस्य । 'वारि इहाहि' इत्यत्र पञ्चकलसप्तशङ्कादिदं दृश्यम्,--'कहाहि
 पियाहि म्मुन्नाहि मयापारि' इति, एकाप्यभित्ते, 'कम्पु' इति वाग्वि । 'पये'ति सहायामावात् । 'अवीए'ति धर्मस्सहायामावात् ।
 रिपूयेण दोहदः प्रादुर्भूतः,--'दन्त्याः ४ वा म्मूनां गो० ज्योभिच्च० कात्रविज्जिच्च० सुरां च० आसा० ४ दोहदं विनयन्ति' । त्वोऽयं देवा
 न्नामि । तस्मिन् दोहदेऽविनीयमाने० यावद् ध्यायामि' । ततः स भीमः कूट० तत्पत्नां मयमिबमवदत्,--'मा त्वं देवानुमिये ! अपहृत्
 यावद् व्यासी, अह त्वं तवो करिप्पामि ववा तव दोहदस्य संप्राप्तिर्भविष्यति' । ताभिरिष्टाभिराक्षिप्तं समाद्यासवति ।

सप्त० स भीम कूटप्राहोऽर्थरात्रसमय एकोऽद्वितीयः संनद्ध० यावत् प्राहरणं स्वस्मान् गुहान्निर्गच्छति, निर्मल्य इतिनापुरं मज्जेन०' यथैव

च्छति २ इतिथिणातर मज्झमज्झेण० जेणेव गोमडवे तेणेव उवागतेर बहुण णगरगोरूवाण जाव वसमाण य-
 अपेगइयाण ऊहे छिंदाति जाव अपेगइयाण कथलए छिंदति, अपेगइयाण अणमण्णाइ अगोवगोइ विय-
 नेति २ जेणेव सए गिहे तेणेव उवागच्छति २ उप्पलाए कूडग्गाहिणीए उवनेति । तते ण सा उप्पला भारिया
 तेहिं बहुहिं गोमसेहिं० सोल्लेहिं जाव सुर च (कुं) आसा० (कुं) त दोहल विणेति । तते ण सा उप्पला कूडग्गाही
 सपुण्णदोहला समाणियदोहला विणियदोहला वोच्छिण्णदोहला त गम्भ सुहसुहेण परिवहति ।
 'सन्तदवदवम्मियकवए' पूर्ववत् यावत्करणात् "उप्पीलियसराए भाहीए" इत्यादि "गणियावएएरणे" इत्येतदन्तं इदम् । 'संपुण्णदोह-
 ल वि वाञ्छितार्थसमानपनात् । 'विणीयदोहल' चि वाञ्छात्रिनपनात् । 'विच्छिन्नदोहल' चि विसितार्थवाञ्छालुबन्धविच्छेदात् । 'संप-
 न्नदोहल' चि विसितार्थयोगसंपादानन्दप्र हेरिति । 'मीया' इव्यग्र "तस्या वसिया संजायमया" इति इदम्, मयोत्कर्षप्रतिपादनपराण्ये
 गोमण्डपस्त्रबोपागत, उपागत्य बहूनां भगगोदूपाणां यावत् वृषभाणां चाप्येकेषामूर्धासि । छिन्नाचि यावद् अप्येकेषां कन्धकांश्चिदपि, अप्येके-
 षामन्यान्वाग्न्यङ्गोपाद्धानि विहन्तीति, विहृत्य बन्धैव स्वे गृहं तत्रैवोपागच्छति, उपागत्योत्पन्नैव कूटप्रादे उपनवति । ततः सोत्पन्न मायां तत्रै-
 व भुमिर्गोमासिः पत्रैर्वारित सुरां च ५ आम्ना० ४ सं कोहवं विनयति । ततः सोत्पला कूटप्रादी संपूर्णघोइवा संमात्रिस्वोइवा विनीतयोइवा म्यु

तते ण सा उप्पला कूट० अण्णया कयांती णवण्हं मासाण बहुपट्ठिपुण्णणं दारग पयात्ता । तते णं तेण
दार'एण जायमेत्तेणं चेव महया सधेण विग्घुदठं चिचीसरे आरसिते । तते ण तस्स दारगस्स आरसियसद्ध
सोच्चा निसम्म हत्थिणात्तरे णंगरे बहवे नगरगोरूवा जाव वसभा य भीया (हं) उव्विग्गा सव्वओ
समता विप्पलाइत्या । तते णं तस्स दारगस्स अम्मापियरो अयमेयारूवं नामधेव्वं करेति, जम्हा णं अम्ह
इमेण दारएणं जायमेत्तेण चेव महया २ सधेण विग्घुदठं चिचीसरे आरसिते, तते ण एयस्स दारगरस
कार्यिकानि वेतानि । 'सव्वद'पि सर्वदिग्घु । 'समं'पि निदिग्घु वेत्थ' । 'विपलपत्त'णि विस्कायित्वन्व इति । 'अयमेयारूव'त्ति
इमेवेमकारं वत्थमाजत्थममित्थ' । 'महया माया चिचि आगसि'पि मस २ विचीत्थेवं वीस्कारेत्थ'वः आगसितमारटित्थम् ।
'सो'पि आकर्ण्य । 'निसम्म'पि अक्कार्य । 'एयकम्म' इत्येव इयम्, — "एयप्पारणे एयविज्जे एयसमायारे" इति । 'अट्ट
च्छिज्जवो'इवा संपक्खो'इवा सं गमं सुत्तं सुत्तेन परिवहति । त्व सोत्थस्स कूट० अन्यथा कयापि नक्खु माघेषु बहुपरिपूजेषु दारकं प्रजाता ।
त्वात्तेन चारेकेण आतमात्रेणैव महसा ब्रह्मेन विपुषाचिचीस्वर आरसित' । ततस्सस्य दारकस्मासिखब्बं भुत्वा निश्चम्ब इस्तिनापुरे नगरे बहवो
नगरगोरूपा गावश् इयमाश्च मीताः ४ उदिग्माः सर्वे त समंवाय विपलव'पिचिरे । ततस्सस्य दारकस्याम्मापितराविवेक्खुपं नामधेवं कुब्बाः,

आरासितसह सोच्चा निसम्भ हत्थिणातरे नगरे बहवे नगरगोरूवा य जाव भीया (इ) सञ्चतो समता
 विपलाइत्या, तम्हा णं होठ अम्हं दारए गोचासे नामेण । तते णं से गोचासे दारए उम्मुक्कवालभावे
 जाव जाते यावि होत्या । तते ण से भीमे कूडगगाहे अणया कयाती कालधम्मुणा सजुत्ते । तते ण से गोचासे
 दुरदोवणएँसि आरुमारुप्यान, दुर्यट दुस्सस्समनीयं दुपरामित्थये उपगतः प्राप्तो य स तथा । 'आयन्निवुदुया यावि'सि जातान्युत्सन्ना
 न्यस्सयानि निर्दुतानि निर्यावानि मृतानीत्थयो यस्या सा जातनिद्रुता; चापीति समर्यनार्य । एतदेवाह-जावा जत्ता दारका विनिघा
 तमापयन्ते 'तरया' इति गम्यम् । 'सारपत्तमाणी'ति अपाये २१ । 'सगोवेयाणी'ति कस्माच्छावनगभेष्टप्रयेक्षनाविभि । 'विशदियं च'सि
 स्थितिवतिता कुलक्रमागतां बर्चनकादिकां शुभ्रमन्मक्रियाम् । 'वंदधुरयासजियं'ति अन्वर्णानुसारिजं वृत्तीयदियसोत्सवम् । जागरिय ब सि
 पटुरात्रिनागरम्पणानमुत्सवम् । 'गोण गुणनिष्फणं'ति गौणमपणानमपि स्यादत उक्तम्-गुणनिष्पन्नमिति । 'अहा ददपर्ये वि औपप
 यत्सयाधयोरेनेन दारकेण जातमात्रेणैव नहता २ हन्वेन विपुलविभीत्तर आरासितः, एत एतस्य दारकस्वारसितशब्दं भुत्वा निष्ठम्य हस्तिना
 दुरे नगरे बहवो नगरगोरूपाश्च यावद् भीष्मा ४ सर्वत समन्ताद् विपत्तायांपक्रिर, तस्माद् भवत्वाबयोर्वारको गोत्रासो नाम्ना । तत य गोत्रासो
 दारक उन्मुक्कयाक्रमवो यावज्जातश्चाप्यभवत् । ततः स भीम कूटमाहोऽन्यथा क्वाचित् काउर्मण संयुक्तः । ततः स गोत्रासो दारको बहवो

दारए बहुण मिचणाइभियमसयणसवधिपरिजणेण सदिं सपरिवुढे रोअमाणे कदमाणे विलवमाणे भीमस्स कूडगगाइस्स नीहरण करेति । करेत्ता बहुइ लोइयमयकिञ्चाइ करेति ।

तते ण से सुनदे राया गोआस दारय अणया कयांती सयमेव कूडगगाइचाए ठवेति । तते ण से गोआसे दारए कूडगगाइ जाए यावि होत्या अहम्मिए जाव दुप्पडियाणदे । तते ण से गोआसे दारए गिहातो निवर्जाति, जेणेव गोमढवे तेणेव उवा० वडूण णगरगोत्त्वाण सणा० जाव वियगेति २ जेणेव सए गिहे किंके प्या इम्मविओ वयित्तुयायमपीइ बाण्य । किमवधिक च तस्यत्रमित्याह—यासद् ‘निष्वायनिष्वायायगिरिकंदरमस्तीबिण्व चंपया मित्तवातिमिक्कस्सवसंतंअपरिज्जेन सार्वे संपरिवुलो त्वन् क्वन्त् विक्कन्त् भीमस्य कूटप्राइत्स्य निस्सरत्वं करोति । इत्था बहुनि औक्किक्कन्तु इत्थाति करोति ।

ततः स सुनन्वा राया गोत्रास दारकमन्वा क्वाचित् स्वयमेव कूटप्राइत्तर्वां स्वापवति । तत्र सगोत्रासो वारकः कूटप्राइतो जातव्याध्यभव दवामिको यासद् दुष्पस्यामन्द । तत्र स गोत्रासो वारकः कूटप्राइः प्रविशिनमर्षरात्रकालसमये पक्षेऽद्वितीयाः संनदवक्कवज्जो बावद् गुहीठा १ कूडगगाइ चरे । २ छ—वते । ३ कूडगगाइ—वीते । ४ छ—उवाह ।

दारपे बहुण भित्तणाइणियगसयणसवधिपरिजणेण सार्द्धे सपरिवुद्धे रोअमाणे कदमाणे विलवमाणे भीमस्स कूडग्गाहस्स नीहरण करेति । करेत्ता वद्धइ लोइयमयकिञ्चाइ करोति ।

तते ण से सुनदे राया गोत्तास दारय अणया कयाती सयमेव कूडग्गाहत्ताए ठवेति । तते ण से गोचासे दारए कूडग्गाहे जाए यावि होत्ता अहम्मिए जाव दुप्पडियाणदे । तते ण से गोचासे दारए कूडग्गाहे कल्लाकाल्लि अदुदरत्तकालसमयसि एगे अर्बीए सणद्धबद्धकवए जाव गहियाउहे सातो गिहातो निज्जात्ति, जणेव गोमढवे तेणेव उवा० वत्तूण णगरगोरूवाण सणा० जाव वियगेत्ति २ जणेव सए गिहे विक्के यया ददअविद्धो वसितस्वयायमर्पाइ वाट्ठए । किमवचिक ष वत्सप्राप्तिपाह-याक्त् 'निज्जायनिज्जापायगिरिक'वरमल्लीयिन्व वंपगयां भित्तमात्तिनिज्जस्वन्नसंशान्तिपरिजनेम सार्धे सपरिवुद्धो खन्त्त कूटप्राहस्य निस्सरणं करोति । कूत्ता वद्धनि औक्किक्कमुत्त दत्तयानि करोति ।

तत स मुनन्दा राजा गोत्रासं वारकमन्यवा इत्थाप्ति स्वयमेव कूटप्राहतायां स्थापयति । सताः सगोत्रासो वारक कूटप्राहो ज्ञातव्याप्यभव दधार्मिको यावद् दुष्पत्यानन्द । सत स गोत्रासो वारक कूटप्राहः प्रतिदिनगर्भेशात्रकालसमये एकोऽष्टविंशः सैनदस्त्रकयथो यावद् युहीता

तिण्यन्वाङ्गतात्पणसङ्गापातद्वन्द्वपाहचक्राहताल्लएजायसुखरूपजालाङ्ग(क)
विहरति । तते ण से गोचासे कूड० एयकंमे प्य० वि० स० सुनहु पाव कम्म समज्जिणिता पच्च वासस
याइ परमाणं पालयिच्चा अट्टदुद्धोवगते कालमासे काल किञ्चा दोब्बाए पुढवीए उक्कोसतिसागरो०
णेरइयच्चाए उक्कवण्णे ।

तते ण सा विजयेत्तस्स सत्यवाहस्स सुभदा भारिया जातनिहया यावि होत्था । जाया जाया दारणा विनिहायमावज्जति । तते ण से गोचासे कूटं दोन्नाओ पुढवीओ अणतर उब्वाट्टित्ता इहेव पुभः स्वस्पाद् गुहसव निर्याति, यत्रैव गोमण्डपस्तत्रैवोपा० बहूमां नगरगोरूपणां सनाथानां मायद् विहन्तति, विहृत्य यत्रैव स्वं गृहं तत्रैवापा० । ततः स गोत्रास कूटं तैर्बहुभिर्गोमसिः पवर्बैर्बाक्स् सुरा च ५ आत्वं० ४ विहरति । ततः स गोत्रासः कूटं पतत्कर्मा म० (पतत्समानः) वि० (पतद्दिचः) स० (कत्तस्समाचारः) सुग्गु पापं कर्म समर्ज्य पम्ब वर्षसत्तानि परमापुः पाळयित्वाऽऽर्ज्जु-साणेपगतः काळमास कालं कृत्वा द्वितीयाभां शुचिन्मासुकटत्रिसागरो० नैरभिच्छयोपपन्न ।

१ क तु ५ । १ क न्साएक्यौ विसापरमसि जगत् ॥

वाणियगामे नगरे विजयमितस्त सत्यवाहस्त सुभदाए भारियाए कुञ्छिसि पुत्तचाए उववण्णे । तते ण सा सुभदा सत्यवाही अण्णया कयोह नवण्ह मासाण बहुपाडिपुण्णाणं दारग पयाया । तते णं सा सुभदा सत्यवाही त दारगं जातमेत्तय चेव एगते उक्कुरुडियाए उज्झावेति २ दाञ्चपि गेण्हवेति २ अणुपुब्बेण सारक्खमाणी संगोवेमाणी सबद्धेति । तते ण तस्स दारगस्स अम्मापियरो ठितिपट्ठिये च चदसूरदसण च जागरिय च महया इद्धिसक्कारसमुदण करेति । तते ण तस्स दारगस्स अम्मापितरो एक्कारसमे दिवसे निव्वत्ते, सपत्ते वारसाहे अयमेयारूव गोण गुणनिष्फण नामधेव्व करेति, जम्हा ण अम्ह इमे दारए जायमेत्तए चेव एगते उक्कुरुडियाए उज्झते, तम्हा ण होउ अम्ह दारए उज्झयए नामेण । तते ण इत्थमारो द्वितीयात् एविबीयोअन्तयुद्धत्वेन नगरे विजयमित्तस्य सार्वभाहस्य सुभदाया भार्यया कुक्षौ पुत्रतपोपपन्नः । ततः सा सुभदा सार्वबाह्वया कथाविद् भवसु मासेसु बहुपरिपूर्णे वारकं मन्त्राणा । ततः सा सुभदा सार्ववाही त वारकं आठमात्रमेव अन्तेऽशुचिरा दानुमसयति, उगमयित्वा द्विरपि (पुनरपि) ग्राहयति, ग्राहयित्वाऽनुपूर्वं संरक्षन्ती संवर्धयति । ततस्तस्य वारकस्याम्बापित्तो स्थितिपतिर्तां च चन्द्रनूत्पदोर्न च आगर्भो च ग्राह्य अभिसत्सरसमुदयेन कुल्य । ततस्तस्य वारकस्याम्बापित्तो बह्वद्वे विवसे निर्दिष्टे, संग्रहे

से उज्ज्वयए दारए पंचघातीपरिगहिते, त जहा, खीरघातीए मज्जण० महुण० कीलण०, अंकघातीए० जहा दढपतिण्णे जाव निव्वायनिव्वाघायगिरिकदरमल्लीणेव्व चपयपायवे सुह सुहेण विहरति ।

तते ण से विजयमित्ते सत्यवाहे अन्नया कयाह गणिम च धारिम च मेज्ज च परिच्छेज्जं च चउव्विह भड गहाय लवणसमुद् पोयवहणेण उवागते । तते ण से विजयमित्ते तत्थ लवणसमुद् पोतैविविचिए णिब्बु दुमढसारे अत्ताणे असणे कालधम्मणा सज्जुत्ते । तते ण त विजयमित्त सत्यवाह जे जहा वहवे ईसरतल-
 यवे सुरं सुरं सुरेण विहरति । 'कालधम्मण'ति मरणेन । 'लवणसमुद् पोयविचिय' लवणमुद्दे पोतविचियस्य स तथा तम् । 'निम्बु दुमढसारं' निमग्नसारमाहमिस्स्यर्थे । 'कालधम्मणा संजुच'ति मृतमित्प्यर्थे मृचन्ति । ते तथेति 'ये तथा' इत्येतदपेक्षम् । 'इत्यनिवलेन द्वादशाहनीदनेतद्रूपं गौण गुणीन्यप्यत्र नामधेये द्रुस्तः । यस्मादाद्याभ्यामयं वारको जातमात्र एवैकान्तेऽशुचिराद्यायुष्मिन्', तस्माद् गवत्वावयोर्दारुण उज्जितञ्च नाम्ना । तत स उज्जितञ्चो वारकः पञ्चव्याघ्रीपरिगृहीत', तथा, खरिषाभ्या मज्जन० मण्डन० क्रीडन०, अङ्गुवाङ्मा०, यथा इहमतिञ्चो वायद् निवर्तित्तिर्न्यापातगिरिकदरमार्त्तन इव चम्पकपत्रपः सुल सुलेन विहरति ।

तत स विजयमित्तः साधवाहोऽन्यथा कदाचिद् गण्यं स धार्यं स मेय च परिच्छेदं च चतुर्विधं भाण्डं गृहीत्वा ज्वनयन्मुदं पातयन्नेनो

वरमाद्विन्तकोडुर्वियहन्मसेद्विसत्यवाहा लवणसमुद्दे घोयविवत्तिय निवुड्डमहसारं कालधम्मुणा सजुत्तं सुणेति, ते तथा हत्यनियस्सेव च वाहिरमहसारं च गहाय एगत अवक्कमति । तते ण सा सुमहा सत्य चाही विजयमिच्च सत्यवाह लवणसमुद्द पोतविवत्तिय णिवुड्डमहसार कालधम्मुणा सजुत्त सुणेति २ महया पत्तिसेएण अप्पुण्णा समाणां पैरसुनियत्ता विव चपगलता वमत्ति घरणितलामि सव्वगेहिं सनि व'त्ति इत्ते नित्तेपो न्यास समर्पण यस्य द्रव्यस्य तद् इत्वनित्तेषम् । 'वाहिरमहसार च' इत्वनित्तेष्वप्यविरिक्तं च भाण्डसारं सारमा- ण्ड शुहीत्वा पकान्त दूरमपक्रामन्ति विजयमित्ति सार्यवाहमार्यायास्तत्पुत्रस्य वर्धनं न ददति, स्वर्धमपरन्तीति यावत् । 'पैरसुनियत्ता इव'त्ति परशुनिष्ठत्वेन कुटारस्त्रिमेधेन वम्यकुरुतेति । 'मिष' इत्यत्र यावत्कुरणादिद इत्थम्, — "पाराविपगसवधि" चि तत्र मित्त्राणि सुहृद, वातयः प्रागतः । ततः स विजयमित्तिस्तत्र स्वजलसमुद्रे पोतविपरिको निमग्नभाण्डसाराज्जाणोऽधरणः कालधर्मेण सयुक्तः । ततस्तं विजयमित्त्र साबवाहं ये यथा बहव ईश्वरसत्त्ववर्माहम्बिककौटुम्बिकेभ्योऽपि साबवाहा स्वर्णसमुद्रे पोतविपरिक निमग्नभाण्डसारं कालधर्मेण सयुक्तं शृण्वन्ति, ते तथा हस्तानिधेयं च बाण्डभाण्डसार च गृहीतवकान्तपक्वमन्ति । ततः सा सुमहा सार्यवाही विजयमित्त्रं साबवाहं स्वर्णसमुद्रे पोतविपरिकं निमग्न भाण्डसारं कालधर्मेण समुक्तं शृण्वन्ति, यस्ता महाया यतिकोकेनाकान्ता सती परशुनिष्ठत्वेन चम्पककृता वसति परमिक्ते सर्वार्थैः संनिपातिता ।

वडिया । तते ण सा सुभद्धा मुहुत्तरेण आसत्या समाणी वहुहिं मिच्च० जाव परिषुडा रोयमाणी कद-
माणी विलवमाणी विजयमित्तस्स सत्यवाहस्स लोभयाह मयकिच्च।ह करेति । तते ण सा सुभद्धा अणया
कयाती लवणसमुद्धोत्तरण च सत्यविणास च पोतविणास च पतिमरण च अणुचितेमाणी २ कालघ-
म्मुणा सजुत्ता ।

तते ण ते णगरगुत्तिया सुभद्ध सत्थे० कालगय जाणित्ता उज्झयग दारग सातो गिद्धातो णिब्भु
रामानजातय', निअस्स पितृग्गादय, संबन्निन भयुरपसिका । 'रोयमाणीति' अर्थणि मुच्चन्ती । 'कंदमाणीति' आपन्नदमराध्वनि इ
र्नाणा । 'विम्वमाणीति' आर्सेस्वरं कुर्वती । 'अणोरुप' चि यो बलाद् इत्वादी प्रवचमान निवारयति सोऽप्यदृक्स्त्वभावान्नपय
ततः सा सुमद्रा मुहूर्त्तान्तरेप्पादस्त्वा सती बहुभिर्मित्र० यावत् परिषुटा ल्यती कन्दती विस्मन्ती विम्वमित्तस्य सार्धवाहस्य औष्णिक्कानि
मृत्कृत्स्यानि करोति । तत सा सुमद्राऽन्ववा कदापिस्त्वपणसमुद्रावतरणं च सार्धविनाशं च पतिमरणं भानुचिन्तयन्ती २ काल
धर्मेण सयुक्ता ।

ततस्स मगरणीप्पिकाः सुमद्रा सार्धवाही कालगता आस्वोद्धिततर्कं दारकं स्वस्मात् गुहाद् निष्कासयन्ति, निष्कास्य तद् गुहमन्यस्मै वापयन्ति ।

भति, जिन्हे भित्ता त गिह अण्णस्स दलयति । तते ण से उज्झियते दारए सयातो गिहातो निब्बुद्धे
समाणे वाणियगामे नगरे सिंघाडग० जाव पहेसु जूयखलएसु वेसियाघरणसु पाणागारेसु य सुह सुहेण
परिवट्टइ । तते ण से उज्झितए दारए अणोहेट्टए अणिवारए सच्छदमती सायिरप्पयारे मज्जप्पसगी
चोरजूयवेसदारप्पसगी जाते यावि होत्या । तते ण से उज्झियते अणया कयाति कामज्झयाए
इइ । 'मणिवारए चि निपयकरहित । अत एव स्वच्छन्दमति स्ववद्या स्वद्योन वा मतिरस्येति स्वच्छन्दमति । अत एव 'सइरप्पयार'
इरेमनिगारितया मवारो यस्य स तथा । 'वेसदारप्पसगी'ति वेसियामसो फलप्रसङ्गे चेत्यर्थे, अथवा, वेसयाक्या ये दारास्तमसङ्गी
नि 'भोगभोगां'ति भोजन भोग' परिभोग', सुउयन्त इति भोगा शब्दादयोऽभोगार्हा भोगा भोगभोगा मनोवा शब्दादय इत्यर्थे । 'मु
ष्टिए'ति मूर्च्छितो मूढो दीपेऽपि गुणाध्यायात् । 'गिद्ध'ति तदाकाङ्क्षावान् । 'गदिए'ति मयि वस्त्वपि यस्नेह तन्तुमुदभित्ति । 'अ
गोरात्ते'ति आधिरयेन तदेकाग्रतां गतोऽप्युपग्रह । अत एवाप्यत्र कुत्रापि वस्तुन्तरे 'सुइ च'सि स्मरणम् । 'रइ च'सि रक्षिमा
तत स उज्झितइ दारए स्वस्मान् गुडान् निष्कासित सन् याणिग्रामे नगरे शृङ्गटक० यावत् ० पथेषु घृतागोएषु वेस्मागोएषु पानागोएषु च
गुण सुत्तेन पविशत । सता स उज्झितइ दारकोऽनपयइकोऽनिवारकः स्वच्छन्दमतिः सैरप्रचारे मधमसङ्गी चोरपृतेवेस्मादारमसङ्गी

गणियाए सद्धि संपलग्गे जाते यावि होत्या । कामज्झयाए सद्धि उरालाई मणुस्सगाइ भोगभोगाह भुजमाण विहरति ।

तते ण तस्स भित्तस्स रण्णो अण्णया कयाह सिरीए देवीए जोणीसूले पाउब्भूते यावि होत्या । नो सच्चाणति मित्तो राया सिरीए देवीए सद्धि उरालाह माणुस्सगाइ भोगभोगाह भुजमाण विहरित्ताए । तते ण से मित्तो राया अण्णया कयात्ती उज्झयाए दारए कामज्झयाए गणियाए गेहाओ णिच्छुभावेड २ कामज्झय गणिय अम्भित्तेरय ठवेत्ति २ कामज्झयाए गणियाए सद्धि उरालाह जाव विहरति । तते ण जावभाप्यमूत् । तव स वम्भित्तकेड्यवा क्वाचित् कामध्वजया गणिकया सार्धं समसन्तो जातव्याप्यभवत् । कामध्वजया सामुदरान्मानुष्यकान् भोगभोगान् मुञ्जानो विहरति ।

सतस्सत्तम भित्तस्य राज्ञोड्यवा क्वाचित् मिया देव्या योनिवृत्त प्रादुर्भूतं चाप्यभवत् । नो संसृज्जोवि भित्तो राजा मिया नृव्या सार्धमुद्रा रान् मानुष्यकान् भोगभोगान् मुञ्जानो विहरिगुं । सता स मित्तो राजाड्यवा क्वाचित्तिष्ठितक धारकं कामध्वजया गणिकया गेहाइ निष्कासयति, निष्कास्य कामवरतां गणिकामभ्यन्तरे स्थापयति, धापयित्वा कामध्वजया गणिकया सार्धमुद्रागन् यवद् विहरति । सत स उज्झ

से उज्ज्वल्यए दारए कामज्जयाए गणियाए गिहात्तो निब्बुद्धभाणे समाने कामज्जयाए गणियाए मुञ्छिते गिद्ये गदिते अज्जोववणे अणत्थ कत्थेह सुह च रतिं च धितिं च अविदमाणे तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तदज्जवमाणे तदद्वोयत्ते तयप्पियकरणे तन्भावणाभाविते कामज्जयाए गणियाए बहुणि अतराणि य छिद्धानि य विवराणि य पडिजागरमाणे २ विहरति ।

सक्खिम् 'धिहं व'सि दृष्टिं च चित्तस्वास्थ्यम् । 'अविदमाणे'सि अलममान 'तच्चित्ते'सि तस्यामेव चित्तं भावयन्तः सामान्येन वा मनो यस्य स सत्वा । 'तम्मणे'सि द्रव्यमान प्रतीत्य विशेषोपयोग पा । 'तल्लेसे'सि कामज्जनागताऽऽपात्परिणामविशेष , तेदया हि कुप्पात्रि-द्रव्यसाक्षिप्यकनित आत्मपरिणाम इति । 'सुवक्खवमाणे'सि तस्यामेवाप्यवसानं भोगक्रियापक्षविशेषरूप यस्य स तया । 'तदद्वोयत्त'सि अद्वैतस्यास्त्ये उपयुक्त उपयोगवान् य' स तया । 'तयप्पियकरणे'सि तस्यामेवापिदानि दौक्तानि करणानीन्द्रियाणि येन स तया ठको वारकः कामज्जवाया गणिकाया युहाद् निष्कास्यमान सन् कामज्जवाया गणिकाया गृह्णित्वो युदो प्रविशोऽप्युपपन्नोऽन्यत्र कुत्रापि स्मृतिं च रतिं च दृष्टिं च्यादिर्वास्तवितस्तन्मनास्तस्मैवसास्तदध्यवसानस्तद्वर्षोपयुक्तस्त्वर्षितकरणस्तद्वभावनागारिषः कामज्जवाया गणिकाया बहुन्यन्तराणि च विवराणि च प्रतिजागरयन् विहरति ।

१ उ - उपयुक्तविपर । २ क - उपयुक्त - स्वर्षि कर्ता - त्व - य । ३ क - उपयुक्तविपर - वाटे ।

तए ण से उज्झयए दारए अणया कयाति कामज्झयाए गणियाए अतर लभेति । कामज्झयाए गणियाए गिह रहस्सियग अणुप्पविसइ २ कामज्झयाए गणियाए सद्धि उरालाइ माणुस्सगाइ भोग भोगाइ भुंजमाणे विहरति । इम च ण भित्ते राया ण्हाते जाव० पायाच्छत्त सव्वालकारविभूंसिते मणुस्सवग्गुरा-
 'कम्भान्णामाणि'ति तद्ध वनया कामच्चनाविन्तया भावितो वासितो य स तथा । कामच्चजाया गणिकाया बहू यन्तराणि य राम गमन
 स्यान्तराणि । 'छिन्नाणि य त्ति छिन्नाणि रामपरिचारिस्सत्तानि । 'विहराणि य चि शेपमननिरहान् 'पट्टिजागरमाणे । च गवेययमिति ।

'इमे च यं ति इतहनेत्यर्थ । 'वडाए इत्थन्न यावत्तरणादिद् दइयम्, - "कयबलिकम्मो" देवतानां विदितवलिविधान "कयकोटयमं
 गलगायच्छिप्पे" कृतानि विदितानि कौतुकानि च मणिपुण्ड्रादीनि, पङ्क्त्यानि च सिद्धार्थकदण्डसत्तादीनि, मायद्विचत्तानि च दुःस्वप्नादि
 प्रक्रियान्तरेतुलेनावश्यं करणीयत्वाद् येन स तथा । 'मणुस्सवग्गुरापरिविल्ले'षि मनुष्या वागुरेव मृगवन्धनमिव सर्वतो भवनाव् तथा परि
 सिप्तो य स तथा । 'मायुहसे'षि जातु शीघ्रं स्त' क्रोपेन विमोहितो य स मायुस्स', असुर बाञ्चुरसत्कं क्रोपेन दाहगत्वाद् ज्वरं

तत् स उज्झितस्त्रे दारकोज्ज्यशा कथाभित् कामच्चवाया गणिकाया अन्तरं समते । कामच्चवाया गणिकाया गृहं राहस्सियमनुपविसति,
 अनुपविसय कामच्चवाया गणिकाया साममुत्ताएन् मानुष्यकान् भागभोगान् मुञ्चानो विहरति । इतच्च भित्तो राया स्त सो यावत् ० ग्रामम्वित्तः

नेयरे गणिगाकुलसि पुचत्ताए पच्चायादिति । तते ण त दारय अम्मापितरो जायमेत्तक वद्धेहिंति २ नपु
 मगकम्म सिक्खावोद्धेति । तते ण तस्स दारगस्स अम्मापितरो णिव्वत्तारसाहस्स इम एयारूव णाम-
 धेज्जन करोद्धेति, होतु ण पियमेण नपुसंए । तते ण से पियसेणे णपुमते उम्मुक्कवालमावे जोव्वणग
 मणुप्पत्ते विण्णयपरिणयमेत्ते रूवण य जोव्वणेण य लावणेण य उक्किददुडे उक्किददुडमरीरे भविस्समति ।
 तत ण से पियमेणे णपुमए इदपुरे नगरे चहवे राईमर० जाव पभियेउ वद्धेहिं विज्जापओगेहि य मतच्चु
 णाहि य हियउद्धावणेहि य निण्हवणेहि य वसीकरणेहि य ओभिओगिणहि य ओभिओ
 'दुग्गिन्नाणे दुण्हिक्कवण' इत्यादि इत्थम् । 'दानरपेत्थए ति वानरदिग्गमान् । 'तं एयकम्मे'णि तदिति तस्मात्, एतत्कमां, इहेदमपर
 इन्द्रपुरे नगरे गणिककुले पुत्रतया प्रत्याशास्यति । सतस्त दारकम्मापितरौ जातमात्रक वर्षयिष्यत, वर्षमित्वा नपुंसककर्म सिद्धमिष्यत ।
 ततस्तस्य दारकस्वाम्मापितरां निर्दिष्टावसाहन् इदमेतद्रूपं नामप्रय करिष्यत, मन्तु पियसेत्ता नपुंसकः । तस्यः स पियसेनो नपुंसक उन्मुक्क
 पालभावो योबदमनुमासो विरुक्कप रेपसमात्रो रूपण च योवनेन च स्यवणेन चोत्तुह उत्तुहशरीरो भविष्यति । तस्यः स प्रियसेनो नपुंसक
 इन्द्रपुरे नगरे बहून् राजेश्वर० गावत् ० प्रभृतीन् बहुभिर्विषयाप्रयोगैश्च भय्यभूर्णैश्च इत्ययाद्यायनञ्च निह्नवनेनञ्च प्रसन्नवनञ्च बद्धीकरणेनञ्च भविष्योति
 १ कत्तग -वयरे । २ कत्त -विचरी । ३ पत्त -सते । ४ प -मियनो छ -भिईत् । ५ क -दुहि य वि- अगायकञ्च इहि य वि- । ६ क -मिबोमेहि
 उच्च भमिगोमहि । ७ कत्त -मिबोमेहि- ।

गिता उरालाह माणुस्सयाह भागभागाह भुजमाण । वहारस्सात । तत ज स । पियसेने णपुसेए एयकम्म
 (ह्वे) सुवहु पोव कम्म समज्जिणिचा एक्कवीस वाससय परमाउ पालयिंचा कालमासे कालं किंचा
 इमीसे रयणप्पहाए पुढवीए णेरइयत्ताते उववज्जिहिति । ततो सिरीसिवेसु, ससारो तदेव जहा पढमो
 दाअमु, —“एयप्पहावे एयविग्गे एयराहुदायारे” इति । ‘एवेरिणि’ वर्धितक करिष्यत । ‘गच्छिहे’ वि उत्कर्षवान्, भिद्यन्ते भवति ‘उत्तिक
 हुमरीर’ चि । चियामन्त्रार्थमयोने किंचिभैरित्याह—‘इयउगणणेदि य चि इवयोइयाने’ शून्यचित्ताकारकैः । ‘निणह्वेहि य’ चि अ
 एहत्तपनादिदिपि परो घनापहारादिकं यैपइनुते—न प्रकाशयति तेजस्वना, अतस्ते । ‘एणह्वेहि य’ (श प्रकाशयन्ते) परं प्रवृत्तिं भनते
 मठमो भवतीत्यर्थ । ‘वसीकरमेहि य । श वडयताकारकै ; चिमुक्त भवति—‘आभियोगिणिदि’ (श अभियोगं पारवश्यं स प्रयोजनं देपो ते
 आभियोगिना असन्तै, । अभियोगव द्वेषा, यदाह—“दुविगे सल्लु अभिओगो दग्गे माये य होइ नायण्वो । दग्गम्मि होति नोगा चिज्जा
 मना य भावम्मि ॥” ‘अभिओगिच चि वडोइत्थ । निवसेवो (श निगमन वाच्यम्, तथया,—“एवं खलु अयू ! मयमेण मगवया महा०
 धम्मिओग्गोद्वारान् मानुष्यभन् भोगभोगान् मुग्गानो विहरिष्यति । सत स मियसेनो नपुंसक एत्तक्कमां ७ सुवहु पापे कर्मे समज्जिक्कविश्वं ध्वं
 सत परम्पु पात्तियत्ता अतमासे कालं इत्ताअप्पां रत्तपमायां धुविज्जा नैतिक्कसवोपपत्तये । ततः सरिसिपेयु, संसारसुखेव यथा प्रभवो यावत्

जाव पुढवी० । से ण तओ अणत्तर उवट्टिता इहेव जवुद्धीवे दीवे मारहे वासे चंपाए नयरीए मोहिमु-
 चाए पंचायादिति । से ण तस्य अणमया कयांति गोद्धिल्लिएहि जीवियात्त ववरोविए समाणे तत्थेव
 चपाए नयरीए सेट्टिकुलसि पुत्तचाए पंचायादिति । से ण तस्य उम्मुक्कवालमावं तहारूवाण थेवाण अ
 तिते केवल वोहि० अणगारे० सोहम्मं कप्पे० जहा पढमं जाव अत्त काहिच्चि निस्सेवो ।

॥ वितिय अन्मयणं समत्त ॥

नाव सपत्तेमं दुग्गिवागापे विहरस्स अक्खयणस्स अयस्सट्ठे षण्णपेच्च वेमि० । अत्र च 'इवि' उच्च० समत्तो । 'वेमि' इति च त्रयीम्यारं
 मगबत्त तपमुत्त न यथा कथंचित् ।

॥ इति विषाकमुत्ते द्वितीयाध्यायकनमिराजत्त ॥

शुचिबी० । स ततोऽनन्तमुदतुल्यैव बन्धुद्वये मारते धरे चम्पायां नमर्षा अहिकस्या प्रत्यायासवति । स सत्रान्मया कम्पस्सिद् मोहिंहीविताप्
 म्यपरोषितं संसृजैव चम्पायां नमर्षा येत्तिळकुळे पुत्रतया प्रत्यायासवति । स सत्रोन्मुच्छगल्म्यावसागरूपायां स्वयिराजानन्तिळे केवळं० बोहि०
 धनभार० सोपेर्मं कप्पे० यथा धनमो यावत्तन्त्तं करिष्यतीति निक्षेप ।

॥ द्वितीयाध्यायकन समाप्त ॥

तच्चस्स उक्खेवो । एव खलु जवू ! तेण-कालेण तेणं समएण पुरिमताले णाम नगरे होत्या रिद्धं । तस्स ण पुरिमतालस्स नगरस्स उचरपुरत्थिमे दिसीभाए एत्थ ण अमोहदसी उज्जाणे । तत्थ अमोहदमिस्स जक्खस्स आययणे होत्या । तत्थ णं पुरिमताले महब्बले णाम राया होत्या । तस्स ण पुरिमतालस्स नगरस्स उचरपुरत्थिमे दिसीभाए देसप्पते अट्ठविससिया एत्थ ण सालाड्ढर्वा णाम चोरपल्ली होत्या

अथ तृतीये किञ्चिद्विषयते । 'तवस्स उक्खेवु'णि तृतीयाध्ययनस्योत्तेषु प्रस्तावना वाच्या, सा चैवम् - 'नृ ग मते समयेण प्राग्वया जाव सपसेणं दुरविवागाण दोषस्स अग्गयणस्स अयमेहे पब्बण, तवस्स न मते । के अहे पब्बणचे ।' 'एवं खलु'णि एव बह्वर्माणप्रकारेणार्यं प्रश्नं, खलुवाविवाहकारे, 'अहु'णि आग्रन्त्रणम् । 'देसप्ये'णि मण्डल्पान्ते । 'विसमगिरिफ्फरकोल्लवसण्णिट्ठा' विगमं यद् गिरिं कन्दरं कुररं तस्य य कोल्लव ग्रान्तस्तत्र संनिशिता सनिर्वेदिता या सा तथा । कोल्लवो हि लोकैज्जनत वृक्षद्याल्ला प्रमुच्यते, इवोपचाराः कन्दरप्रान्त कोल्लवो व्याख्यातः । 'वसीकल्लकपागारपरिक्खिया' बंदीकल्लकु बंधनासीमयी वृष्टिः सैव प्राक्का

तृतीयस्योत्तेषु । एवं खलु जम्बो ! तस्मिन् काले तस्मिन् समये पुरिमतालं नाम नगरमभक्त् ऋद्धं । तत्त्वं पुरिमतालस्य नगरस्योत्तर पौरस्त्ये विम्भायेऽप्याभोग्यदुत्थुपानम् । उत्राभोग्यवर्धिनो पक्षस्वामतनमभवत् । तत्र पुरिमताले गद्यावको माय राजाऽभूत् । सत्त्वं पुरिमतालस्य

विसमगिरिवदरकोल्वर्मणिविद्वा वसीफलकपागारपरिविस्तृता छिन्नसेलविसमप्यवायफरिहोवगूढा
 अन्भितरपाणीया सुदुल्लभजलपेरता अणेगखडी विदितजणदिणनिर्गमप्यवेसा सुवहुयस्सवि कूवि
 यजणस्स दुप्यहसा य'वि, होत्था । तत्थ ण सालाढवीए चोरपल्लीए विजए गाम चोरसेणावती परिव
 मति अहम्मिए जाव लोदियपाणी बहुणगरीणगंतजसे सुं दढण्हारे साहंसिते सहवेही असिलिट्टि
 गम्मेन परित्तिता वेष्टिता या सा केग । 'छिण्णसेल्विसमप्यवायफरिहोवगूढा' छिओ विमक्खोअयबान्तर पेसया यः द्वेयस्सत्थ संघविना
 ये विपया' मयाता गच्चांस्व एव परित्ता तयोगूढा वेष्टिता या सा तथा । 'अन्भिमतएपाणीय' चि व्यत्तस्सम् । 'सुदुल्लभजलपेरन्ता' सुदु
 दुर्लभं जलपयन्तेषु यस्या सा तथा । 'अमेगरवरी' अनेका नइयता नगणा पार्गभूता लणयोअद्वाराणि यस्यां साअनेकलण्णीति ।
 'विदियत्तप्पदिअनिमामपयेसा' विदितानामेव प्रस्यभिक्खावानां जनानां दत्तो निर्गमः प्रवेक्ष्य यस्यां सा तथा । 'सुवहुयस्सवि कूवियज-
 नयस्सोवरपौरस्सेदिम्मागे देसमान्तेष्टवीसुभिवाअ खालाटवी माम चोरपस्सममवद् विषयगिरिअन्तरकोलम्बमनिविद्या बंझीअम्बकूपाकारपरि
 शिषा छिन्नद्वैलविपमप्रपातपरिसोपगूवाअम्पन्तरपाणीया सुदुल्लभजलपयन्त्याऽनेकलण्णी विदितअनवचनियममेवसा सुवहोरेपि मोषण्णायसकअनस्व
 दुप्पधत्ता न्नाप्यमयन् । तत्र खालाटव्यां चोरपस्स्यां विजयो माम चोरसेनापति परिवसस्सवामिक्खो चापत्तोदित्ताविर्बहुनगंरनिमत्तवन्ताः' कूरो

पदमममल्ले । से णं तत्तय सालाडवीए चोरपल्लीए पत्रणह चोरसेताण आदेवच्च० जाव विहरति । तते ण से
 त्रिजए चोरसेणावती वहुण चोराण य पारदारियाण य गठिभेयगाण य सधिछेयगाण य स्वडपट्टाण
 मरस दुणरसा यावि रोस्य पि सुबहोरपि 'कृत्रिपजमससि चि मोपच्यावल्छोक्कस्य दुण्यज्जत्ता चाप्पयम्हत् । 'अहम्मिप्प त्ति अय्थोण
 चरवीत्तरपाभिक्कः; यावत्करणात् "अर्षाभ्यदूढे" अठिञ्चयेन निर्धर्म अयम्मिप्प; निरियिञ्चर्यमकारित्तात्, "अपम्ममल्लई" अयर्ममास्स्यातु
 द्दोल्ल यस्य स तथा, "अपम्ममणुए" अयर्मयर्ममेज्जुग्राज्जुयोदन यस्यासावयमनुज्ज, अयर्मनुगो वा, "अपम्ममल्लई" अयर्ममेव मल्लो
 कयितु द्दोल्ल यस्यासावयममलोकी, "अपम्ममणुए" अयर्मयार्थेषु कर्मसु मकर्मण रज्जत इत्ययर्ममरजन, रल्लयोरैक्यमिति कृत्वा रस्य
 स्थाने मरार, "अयम्मसीलसमुदायार" अयर्म एव द्दोल्ल स्वभाव समुदाचारश्च यत्किञ्चनानुष्ठानं यस्य स तथा "अपम्ममेज चैव विचि
 कृप्पमाजे चिहरइ" अयर्ममेव पापेन सावयानुष्ठानेनैव वइनाकुमनिस्सिञ्छनादिना कर्मणा वृत्ति यत्तना कस्ययन् कुर्वाणो विहरतीति आस्ते
 त्थ, "इण्णिञ्चिभिद्दिपसए" इन=विनाशय, छिन्धि=द्विषाकुरु, मिन्द=कुन्तादिना मेद िचेहीत्येव परानपि प्रेरयन् प्राप्तिनो विवृन्तहीति
 इनच्छिन्दिमिन्दुविकर्त्तेक, इनेरपाज्जय झप्पा संसकृतसपि न विरुद्धा, अनुकरणरूपत्वावेवायम् । 'ओहिपपाप्पी' प्राप्तिविकर्त्तेनेन छारितो

रइन्दार साइसिक्क धम्मवेदी भसियट्ठिपममल्ल । स तत्र शाळाटन्मा चोरपस्स्या चोरअगानामपि त्थ्वं० यावद् विहरति । ततः स

विसमगिरिकदरकोलवर्मणिविद्धा वसीफलकपागारपरिविस्तृता छिण्णसेलविसमप्यवायफरिहोवगूढा
 अन्मतरपाणीया सुदुल्लभजलपेरता अणेगखढी विदितजणदिण्णनिर्गमप्यवेसा सुबहुयस्सवि कूवि-
 यजणस्स दुप्पहंसा यवि होत्था । तत्थ ण सालाढवीए चोरपल्लीए विजए णाम चोरसेणावती परिव-
 सति अहम्मिण्ण जाव लोहियपाणी चहुणगरणिगंतजसे सुरे दढप्पहारे साहसिते सहवेही आसिलोड्ड
 रस्तेन परिक्षिप्ता येष्टिा या सा तथा । 'छिण्णसेलविसमप्यवायफरिहोवगूढा' छिम्भो विमक्खोअयवान्तर पेत्तया यः छेत्तस्वस्य संवन्धिना
 ये विपना प्रपाता गर्वास्त एव परित्ता तयोपगूढा येष्टिना या सा तथा । 'मग्गियेवरपाणीय' चि व्यस्तम् । 'सुदुल्लभजलपेरन्ता' सुष्ठु
 दुर्लभं नलपर्यन्तेषु यस्या सा तथा । 'अमेगखढी' अनेका नक्षत्रा नगराणां मार्गधूता खण्डयोअद्वाराणि यस्यां साअनेकलण्डीति ।
 'विदियजणदिष्मनिमामपयेसा' विदितानामेव प्रत्यभिज्ञातानां जनानां तस्यो निर्गमः प्रवेक्ष्य यस्यां सा तथा । 'सुबहुयस्सवि' कूवियम
 नमरस्वीवरयौरस्त्वे दिग्भागे देशप्रान्तेऽष्टबीसभिश्चाञ्च खालाटबी माम् चोरपस्सममबद्द विषमगिरिअन्तरअनेकम्भान्निविष्टा बन्धीकम्भकपाकारपरि-
 क्षिप्ता छिन्नदन्तैर्बभमप्यतपरितोपगूढाअन्तरपाणीया सुदुल्लभजलप्येन्त्यानेकलण्डी विदितअन्तरचनिर्ममवेसा सुबहोरपि मोषव्यावर्षकजनस्व
 दुप्पयस्यान्यान्वर्भवत् । तत्र खालाटन्या चोरपस्स्या विजयो माम् चोरसेनापति परिवसत्येषांमिको कांभसोहितपाविर्बहुनगरदिर्गलव्याः शूये

पुरिमतालस्स णगरस्स उत्तरपुरत्थिमिल्ल जणवय बद्धहिं गायवातेहि य नगरघातेहि य गोग्गहणेहि य
 धदिग्गहणेहि य पंथकोदोहि य सुत्तस्वणणेहि य ओवीलमाणे २ विहम्ममाणे २ तज्जेमाणे २ तालेमा
 ले २ नित्याणे निद्धणे निक्कणे करेमाणे विहरति । महच्चलस्स रण्णो अभिक्खण २ कप्पाय गेण्हति ।
 तस्स ण विजयस्स चोरसेणोव्हस्स खदसिरी णामं भारिया होत्या अहीण० । तस्स ण विजयचोरसेणा
 वइस्स पुत्त खदसिरीए अत्तए अमग्गसेणे नाम दारए होत्या अहीण० ।

तेण कालेण तेण समएण समणे भगव० पुरिमताल समोसठे । परिसा निग्गया । राया निग्गओ ।

न! कुट्टं पाप्पमवत् । कठः स विजयओरसेणापतिः पुरिमताळस्य भगत्स्योत्तरस्यैव जनपद बहुभिर्भाम्बालैश्च नगरपातैश्च गोप्रहयैश्च बन्दि
 प्रहयैश्च साधपातैश्च सन्निवृत्तननैश्चोत्तराद्वयन् २ विजयमन् २ तर्बयन् २ सादयन् २ मि न्वागान् निर्भनान् निक्कजान् कुर्बेजो विहरति । महा
 यत्तस्य राज्ञोऽभीष्टस्य कस्यायं गृह्णाति । तस्य विजयस्य चोरसेनापतेः स्कन्दभीर्नाम मार्गोऽप्रववहीनः । तस्य विजयचोरसेनापतेः पुत्रः स्कन्द
 शिष्य आरमजोऽप्रममसेनो नाम वारकोऽप्रववहीमः ।

तस्मिन् काले तस्मिन् समये अमणो भगवान्० पुरिमताळे समवसुतः । परिषत्त निगिता । राजा निर्पेता । धर्मः क्वचितः । परिषद् राजा च

१ घ -उहेति व। २ घ -केहि व। ३ लण विवुसेमा- १४ क -व न नापठयेहि य। ५ ल -दने क-। ६ लणयत्तव -से तं-। ७ क वयत्तव ।

य अण्णोसि च बहुण छिण्णभिण्णवाहिराहियाण कुट्ठगे यावि होत्या । तते ण से विजए चोरसेणार्वाहं
रत्तकरनया गाली इस्तो यस्य स तथा । 'बहुणगरणिमायनसे बहुपु नगरेषु निर्गतं विधुतं यच्छो यस्य स तथा । इतो विउपणघटुष्क
प्यस्सम् । 'अस्सिन्नादिपपप्पस्ते' असिपट्ठि' खुट्ठगलता तस्यां मयम आया' प्रपान इत्यर्थे' यच्छो योद्धा य स तथा । 'आइबब'नि अवि
पतिरुपे, यावत्तरप्पात् "पोरेबब सामिपं भट्टिच यट्ठगरत्तं आप्पाईसरसेणाबबे" इति इत्थम्, व्याख्या पूर्ववत् । 'गतिमेयगाम य'पि
गुणुरादिना ये भन्त्यं दिछन्दन्ति ते ग्रान्यमेदका' । 'सविछेयगाण य'पि ये यि'त्तसपीन् भिन्दन्ति ते सविच्छेदका' । 'त्वादपट्ठग य'त्ति
मण्डो'पपिपूर्वं पट्ठः परियानपट्ठो येषां, मयपूतादिप्यसनामिधूत्तसया परिपूर्णपरिधानमाप्तेः, ते सण्डपट्ठा घृतकारादयः, 'अन्यायस्य
वराणि'" इत्यन्ये, 'धूर्वा'" इत्यपरे, 'संदिपाट्ठयाबं" इति क्वचिदिति । 'छिन्नमिषवाहिरारिण'ति छिन्ना इस्तादिषु, मिन्ना नासि
कादिषु 'वारिरारिष ति नगरादेर्वाद्या' कृताः, अथवा 'वारिर'ति वाक्काः स्वाचारपरिग्रहात् विविधजनवर्हिर्निर्दिष्टिनः 'अहिष'ति अहिता
ग्रामादिदाहकृत्वात्, मनो दट्ठ', ततस्तेषाम् । 'कुट्ठगे'ति कुट्ठङ्क रंजादिगहन तट्ठ यो दुर्गमत्वेन रत्तमार्यमाणकणीयत्तसापट्ठ्यात् स तथा ।
ओवीमेमाणेपि उपपीटयन्' । 'विरमेमाणे'ति विपर्ययन् विगतवर्षं कुट्ठमे; अर्वापरारं दि दानादिबर्माभावाः स्वादेवेति । 'तज्जेमाणे'पि
विजयघोरननापत्तिर्बहुना योरात्रो च पारत्वारिकाणां च प्रविशेदेवकानां च संविच्छेदेवकानां च सण्डपट्ठानां चान्तेषां च गट्ठानां छिन्नमिषवदिच्छवा

पुरिमतालस्स णगरस्स उच्चपुरत्थिमिल्ल जणवय बद्धहिं गामघातेहि य नगरघातेहि य गोग्गहणेहि य
 धदिग्गहणेहि य पंयकोदोहि य स्वत्तखणणेहि य ओवीलमाणे २ विद्दम्भमाणे २ तज्जेमाणे २ तालेमा
 ले २ नित्याने निद्धणे निक्कणे करमाणे विहरति । महब्बलस्स रणो अभिक्खण २ कप्पाय गेण्हति ।
 तस्स ण विजयस्स चोरसेणोवद्दस्स खदसिरी णामं भारिया होत्या अहीणि० । तस्स ण विजयचोरसेणा
 वडस्स पुत्त खदसिरीए अत्तए अभग्गसेणे नाम दारए होत्या अहीणि० ।

तेन कालेण तेण समएण समणे भगव० पुरिमताल समोसडे । परिसा निगया । राया निगओ ।
 ना कुडङ्ग पाप्यमवए । सतः स विजयओरसेनापति पुरिमतालस्य नगरसोपरपौरस्सं मनसद बहुभिर्माभ्यातैश्च नगरपातैश्च गोमह्वैश्च बन्दि
 प्रह्वैश्च सार्धपातैश्च सन्निवृत्तनैश्चोत्पीडयन् २ विषमभन् २ तर्कयन् २ शाठ्यन् २ नि म्बानान् निर्धनान् निष्प्रजान् कुर्वणो विहरसि । महा
 ब्रह्मस्य राबोऽभीष्टस्य कस्यायं गृह्णासि । तस्य विजयस्य चोरसेनापतेः सन्वदमीर्नाम भार्गवमवसीनः । तस्य विजयचोरसेनापतेः पुत्रा सन्वद
 शिव आमजोऽम्भसेनो नाम वारकोऽमवसीनः ।

तस्मिन् ङाते तस्मिन् समये मयणो मयवन्० पुरिमताले समवसुत० । परिषद् निर्गता । पर्ये ऋषिस० । राजा निर्गता । परिषद् गुप्ता च

१ प्र -वेदि य। १ प्र -वेदि य। २ दाम निदिसिमा- । ४ क -य न पापकपेदि य। ५ स -देमे व- । ६ समधन्य -से पं- । ७ क परस्व ।

धम्मो कहिओ । परिसा राया य गओ । तेण कालेण तेण समएण समणस्स भगवओ जेदठे अतेवासिं ।
 गोयमे जाव रायमग्ग समोगाढे । तत्थ ण चहवे हत्थी पासतिं वहवे आसे, पुरिसे, सण्णद्धउदकवए ।
 तेसिं ण पुरिसाण मज्झगत एग पुरिस पासति अवओइय० जाव उग्घोसेज्जमाण । तत ण त पुरिस
 रायपुरिसा पढमसि चच्चरसि निभियावेति २ अदठ चुल्लपितए अगओ धाएति २ कसप्पहारेहि
 तालेमाणा २ कल्लुण काकर्णिमंसाइ स्वावेति, रुहिरपाण च पाएति । तदाणतर च ण दोब्बमि चच्चरसि
 अट्ट चुल्लमाउयाओ अगओ धाएति २ । एव तच्च, अट्ट महापितए । चतथे अट्ट महामाउयाओ ।
 तम्मप्प 'शासपवि रे' इत्यादिमणन्त' । 'तालेमाने'सि वाढबन् कपादिपाते । 'नित्याणे'सि प्राकृतत्वाद् निःस्थानं स्थानवन्तिस्म ।
 गतः । तस्मिन् क्रोधे तस्मिन् समये अमणस्य भगवतो ज्येष्ठोऽन्वेनासी गीतमो वाक्छ रावमार्गं समवागड । तत्र बहून् हस्तिन पद्मवति, बहून्-
 श्वान्, पुस्वान्, सप्तदशदक्कवचान् । तेषां पुरुषाणां मज्जगतमेकं पुरुषं वस्यति अयकोटक० वाक्खुदुबोप्पयावन् । ततस्तं पुरुषं राज्यपुरुषा प्रज्जे
 चत्थरे निवाववन्ति, निवापाद्यो सुत्रादिनुमत्ता वातयन्ति, वातविस्वा कथमहोस्ताडयन्ताः कल्लुण काकर्णिमांसं काटवन्ति, सभिरपामे च पाय
 यन्ति । तदन्तरं च द्वितीये चत्थरेऽप्युदुममापुग्घतो वातयन्ति २ । एवं एतीकड्ड महापितुन् । 'बहुभेज्जमहामावु' । पम्भेम पुत्रान् । चडे

पचमे-पुचे । छहे सुण्हाओ । सचमे जामाउया । अदठमे घ्याउ । णवमे णजुया । दसमे णजुईओ । ऐक्का
 रसमे णजुयावई । वारसमे णजुइणीओ । तेरसमे पिउस्सियपैतिया । चौध्रमे पिउस्सियाओ । पणरसमे
 माउसियापैतिया । सोलसमे माउस्सियाओ । सचरसमे मामियाओ । अठारसमे अवसेम मित्तनाइनिय
 'निद्वे'णि निर्देने गोमहिप्पादिरहितम्, दुग्धमिति । 'कृपाय'ति वदय वचितो य आय' प्रभतो द्रव्यलाभ' स कस्यपोऽस्तम् ।
 प्रदीप इत्यत्र "अरीणपुण्णपंचिदियसरीरा सखखणबेजणगुणाखेया" इत्यादि द्रष्टव्यम् । 'अवओइप' इत्यत्र यावत्करणात् 'अवओइगबब
 णरद्ध इत्तरुचरुम्भनास नेहुणुण्णिगच' इत्यादि द्रष्टव्यम्, व्याख्या च प्राग्निदिवि । 'पवमयि चवत्सि'ति प्रथमे घत्तरे स्थानविधेये ।
 'निसियावैवि'ति नियेययन्ति । 'अद पुहपिउण्ण'ति अष्टौ लघुपितृन्, पितुर्लघुभ्रातृनिर्त्ययः । वत्तुगंति करुण कवणास्स त
 पुरुषम्, क्रियाविशृणव वेदम् । 'काव णिमसाई'ति मांसस्त्वस्मत्सण्डानि । 'दोवत्सि चवत्सि'ति द्विनाये चत्तरे । 'चुछु गाउयाव'ति
 पितृभ्रातृनाया, अथवा, मातुर्लघुसपत्नीः । एवं 'तवे'ति तृतीये चत्तरे । 'अद म्हापिउण्णि'ति अष्टौ वहापितृन् पितुर्लघुभ्रातृन्,
 तुभ । सवमे जामातृन् । अष्टमे तुहिण् । नवमे मज्जन् । दसमे नपुः । एअवत्ते नपुंकापतीन् । द्वादसे नपुंमार्वा । त्रयोदसे पितृज्वर
 पतीन् । चतुर्दसे पितृज्वरम् । पणवत्ते मातृवत्सपतीन् । पंचदसे मातृवत्सपतीन् । सप्तदसे मातृवत्सपतीन् । अष्टादसेऽवत्ते पितृवत्सपतीन् ।
 १ कय एअर- । २ छ इती ।

गणियगस्य नहवे पुरिसा दिण्णभेतिभत्तेवेयणा कल्लकल्लि कोहलियाओ य पत्थियाभिहाय य गेण्हंति
 पुरिमताल्स गगरस्स परिपेतत्तु । वहवे काहअडए य धूतिअडए य पारेवइ टिट्ठिभे-अगि मधूरि-कुक्कु
 डिअडए य, अण्णेसि चैव वहूण जलयर यलयर-स्वदयरमार्हण अडाइ गेण्हति । गेण्हत्ता पत्थियपिडग इ
 भेरति २ जेणंत्त निन्नए अडवाणियए तेणेव उवा० २ निन्नयस्स अंडवाणियगस्स उवणेत्ति । तत्ते ण तस्स
 निन्नयस्स अडवाणियगस्स नहवे पुरिसा दिण्णभइ० वहवे काहअडए य जाव कुक्कुडिअडए य अण्णेसि
 पत्तगहंत्ति अनुदिनमिरुपं । इरातिक्का मूलनिग्रविदेया । पत्थिक्काप्पिक्कानि वंशययमाजनविदेया । काक्की धूधी तिद्धिमी पक्की
 पट्टुगे कुक्कुट्टे च वसिद्धा । अण्डहानि च प्रतीसान्नेयेति ।
 निन्नयस्स इतिमेव नइव पुरुषा वणमृतिमक्खेत्तन्ना इत्थाक्कस्मि कुशलिक्काय पत्थिक्कापिटक्कानि च गृह्णन्ति पुरिमताल्स्य गगरस्य परिपत्तन्तेपु ।

वरर चरर-द्वनि च गूरवणहानि च पारेपत्ती तिद्धिभे-वक्की-मयूरी-कुक्कुट्टणहानि च, अन्येषां पापि बहूनां जडवर-म्यसपर-सचरादीना
 म्द्वनि गृह्णन्ति । गृह्णीत्वा पत्थिक्कापिटक्कानि मरन्ति, मूला यत्रैव निषयोऽण्डवाणिजस्तत्रैवोपागच्छति, उपागस्य निर्जयम्याण्डवाणिजस्मो
 म्मरन्ति । तस्मात्स्य निषवस्याण्डवाणिजस्य बहव पुरुषा मृतमृति० बहानि कवयणहानि च यावत् कुक्कुट्टणहानि चान्येषां च बहूनां

च बहूण जलपलसहयमादृण अदृण तवपसु य कवल्लीसु य भज्जेणपसु य इंगालेसु य तलेति,
 भज्जेति, सोल्लिति । तलेता भज्जेता सोल्लता य रायमग्गे अतरावणंसि अदृयपणिणं वित्तिं कप्पेमा
 णा विहरति । अप्पणावि य ण से निन्नए अदृवाणियए तेहिं वद्दिहिं काइअदृपेहिं य जाव कुक्कुडिअदृ
 एहिं य सोल्लेहिं तलिपेहिं भज्जिणहिं सुर च ५ आसाएमाणे ४ विहरति । तते ण से निन्नए अदृवाणि

‘तवपसु य’पि तवकानि सुकृपारिकादितसनभाजनानि । ‘कवल्लीसु य’पि कदस्यो गुहादिपाकभाजनानि । ‘कंदसु य’पि कन्दवो
 मण्डकादिपचनभाजनानि । ‘भज्जणपसु य’पि भर्जनकानि वर्धनाणि धानापाकभाजनानि । अगाराय प्रतीता । ‘तलेति अम्मो स्नेहेन ।
 ‘भज्जेति’ भुज्जान्ति धानासत् पचति । ‘सोल्लिति य’पि ओदनमिव राध्यति, सप्यसो वा कुर्वन्ति । ‘अतरावणंसि’पि राजमार्गमध्यभा
 गवर्तिवद्दे । ‘अदृयपणिणस्य’पि अण्डकपणेन । सुर वेत्यादि ग्रामन्तु ।

बलभक्तसचराधीनामण्डानि तवकेषु च कवल्लीषु च कन्देषु च भर्जनकेषु बाह्यगोत्रेषु च तस्मिन्, भुज्जन्ति, पचन्ति । सक्कन्तो भुज्जन्त’ पचन्तंश्च
 राजमार्गेऽतरावणेष्वण्डकपणेन कृषिं कल्पमाना विहरन्ति । आत्मनापि च स निर्धनोऽण्डवाभिजातैर्बहुभिः काकयण्डैश्च यावत् कुक्कुटप्रण्डैश्च
 पर्ववस्त्वसितैर्मयैः सुरा च ५ आसपादयन् ४ विहरति । तत स निर्धनोऽण्डवाभिज पतत्तर्गो ४ सुबहु पापं समज्ज्येकं वप्यसहस्रं परमायु पाकमित्वा

यए एयकम्मे ४ सुवहु पार्व समज्जिणिचा एग वाससहस्स परमाउ-पालइचा कालमासे काल किन्वा तन्वाए पुढवीए उक्कोससत्तसागरोवमाट्ठीपीसु गेरइएसु गेरइयचाए उववण्णे ।

से ण तओ अणतरं उव्वट्ठिता इहेव सालाढवीए चोरयल्लीए विजयस्स चोरसेणावइस्स खदभि-
रीए भारियाए कुञ्छिसे पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण तीसे खदमिरीए भारियाए अण्णया कयांति
तिष्ठ मासाण बहुपद्धिपुण्णाणं इमे एयारूवे दोहले पाठम्भूते, — 'घण्णओ ण ताओ अम्मयाओ' ४ जा
णावद्दीह मित्तणाइनियगसयणसबधिरियणमहिलाहि अण्णाहि य चोरमहिलाहि सद्धि सपरिबुद्धा
यण्हा जाव ०पायञ्छित्ता सुन्नालकारभूसिता वित्तल असणं पाण स्वाहम साहम सुर च (फुं) आसादे

आकम्मास काठं इत्वा तृतीयामुक्कहसससागोपमत्तिक्केपु कैरमिक्केपु नेगमिक्कचोपपन्न ।

स ततोऽनन्तरमुद्गुह्यैव छात्राट्ठम्मा चोरपक्ख्मा विज्जवाय चोरसेनायते स्कन्धविभो भार्गवाः कुटी पुत्रचरोपपन्न । तस्सत्तस्या स्कन्द-
विभो भार्गवा कन्मद्या इवाम्भिर त्रिषु मासेषु बहुपरिपूर्वव्ययमतद्वक्त्यो बोद्धव मादुर्भूत, — 'यन्माद्या जम्बाः ४ या बहुभिर्मित्तज्ञासिनिबकस्व
कम्बवन्निषण्णिरब्भमहिअभिरन्माभिव चोरमहिअमि सार्धं सपरिबुद्धाः स्नाता माभरुं ०पावधित्ता सद्धि सपरिमहर्न पानं स्वादिम

माणा (हं) विहरति । जिमियमुत्तरोगयाओ पुरिसनेवतियया सण्णद्धं जाव पहरणावरणा भरिणहिं
 फलणहिं, णिक्कडाहिं असीहिं, असागतहिं तोणेहिं, सजीवहिं घणूहिं, समुक्खिचेहिं सरेहिं, समुल्ला-
 सियाहिं दामाहिं, लवियाहिं अवसारियाहिं ऊरुघटाहिं, छिप्पतूरेण वज्जमाणेण मद्दया उक्किट्टं जाव

‘जिमियमुत्तरोगयाओ’ति जेयिता कृतयोजना, सुकोपर भोजनानन्तरयागता उचितस्याने यास्तात्तया । ‘पुरिसनेवतियय’सि
 कृतपुरुषनरण्या’ । ‘समद्ध’ इत्यत्र यावत्करणादिरे हस्यम् ‘समद्धबद्ध’स्मियकवद्या उष्पील्लिस्सरासुणपट्टिया पिणन्दमेविक्खा किम्पल्ल
 ‘निश्चया गदियादहपरणावरणा’ इति, व्याख्या तु प्रागियेति । ‘भरिणहिं’ति हस्तप्राशुवे । ‘कस्समहिं’ति स्फुरकै । ‘निक्किट्टाहिं’ति
 कोट्टकाश्चाकूटे । ‘असीहिं’ति स्वर्गः । ‘असागएहिं’ति स्वन्थवेद्यमानै पृष्टवेष्टे बन्धनात् । ‘सोमेहिं’ति धरणिमि । ‘सजीवेहिं’ति
 सर्जने कोऽपारापितमत्पञ्च । घणूहिं, त कोदणैः । ‘समुक्खिचेहिं सरेहिं’ति सर्गपेयुत्तिहसैचलैः । ‘समुल्लासियाहिं’ति

स्वादिम सुरो व ५ आत्मादयमानाः ७ विहरति । जिमितमुक्खोचरागताः पुरुषनेपण्या समद्धं यावत् पहरणावरणा भूतै फलकै, निष्क-
 णैरसिम्भ, असागतासूत्रै, सजावैर्घनुभिः समुत्थिहे शरे, समुस्मासिताभिर्वागभिः, कम्मिसाभिरासिरिक्खयण्टाभिः, शिमतूरेण वाद्यमानेन
 मद्दतोक्कट्टं यावत् समुद्रबमलमिद पुर्वस्य’ शालागण्यां चोरपस्स्यां सर्वत समन्तादवलोकयन्त्यः २ आदिण्डमानाः २ दोहदं विनयन्ति । तए

असण० (हं) सुग च (कुं) आसादेमाणी (हं) विहरति । जिमियमुत्तरागया पुरिसणेवत्थिया सण्ण
दधद० जाव आहिदमाणी दोहल विणेति । तते ण सा खंदमारिया सण्णदोहला समाणियदोहला
विणीयदोहला वोच्छिण्णदोहला सपन्नदोहला त गंमं सुहं सुहेण परिवहति । तते ण सा खंदसिरी
चोरसेणावतिणी जवण्हं मासाण बहुपट्ठिपुण्णाणं दारगं पयाता ।

तते ण विजए चोरसेणावती तस्स दारगस्स महया इदिदसक्कारसमुदण्ण दसरचं ठिईपट्ठिय
करेति । तते ण से विजए चोरसेणावती तस्स दारगस्स एक्कारसमे दिवसे विपुल असण० (हं) लवक्ख

‘इदिदसक्कारसमुदण्ण’ति अन्वया यस्सुबुद्धिं विस्मया सत्कारं पुणाविशेषस्सत्यं समुदायं समुदायो यं स तथा तेन । ‘दसरचट्ठि
एपट्ठियि दधरात्रं याक्खुं स्थितिपठितं कुलधम्मज्जतं पुत्रजन्यानुष्ठानं एव तथा ॥’ अहं दारिद्र्यात्पि अस्याप्सर्वं -- ‘तए र्थं तस्स अय
पुल्लनेकप्या सन्नदक्ख० यावदादिगणना बोद्धवं विमयति । एव सा स्कन्धमारो सपूर्वेदोहया सेमानितवोहया विनीतवोहया व्युच्छिन्न
वोहया संपन्नवोहया स गर्भं सुत्तं सुत्तेन परिबहति । एव सा स्कन्धबीज्योरसेनेणसिपत्नी नवसु मासेषु बहुपरिपूर्जेषु वारक प्रभावा ।
ततो विषयधारेसेमापत्तिस्स वारकस्स ग्राहता अदिसक्कारसमुदयेन दधरात्रं स्थितिपठितं करोति । ततः स विजयज्योरसेनेनापत्तिस्स वार

हावेति, मित्तनाति० आभवेति २ जाव तस्सेव मित्तनाति० पुरओ एव वयासी-जम्हा णं अम्ह इमासि दारगसि गम्भगयसि समाणसि इमे एयारूवे दोहले पाउन्भूते, तम्हा ण होउ अम्ह दारए अमगसेणे णामेण । तते ण से अमगसेणे कुमारे पचर्थाई० जाव परिवद्धति । तते ण से अमगसेणकुमारे उम्मुक्क-
वालभावे होरपा । अट्ट दारियाओ जाव अट्टओ दाओ उप्पि० भुजति । तते ण से विजए चोरसेणावती
अणया कयाती कालघम्मुणा सञ्चुत्ते ।

तते ण से अमगसेणे कुमारे पचर्हि चोरसतेहिं सद्धिं संपरिचुठे रोयमाणे कदमाणे विजयस्स चोर
कावेअदय दिवसे रिपुठमट्ठनं ४ उपस्थारयति; भित्तिक्कासि० आगच्छ माक्काम् सोमेव भित्तिक्कासि० पुरस एवमवासीदि-‘यस्मादि
स्नाकमस्मिन् वारके मर्मगते सक्षमेतदूचे वोहदः प्रादुर्भूत’, तस्माद् यवत्पत्माकं दारकोज्जम्भेसेनो भान्ना । तठ, सोज्जम्भेसेन, कुमार, यव
पागो० यावत् परिक्कप्पे । तठ तो अमसमकुमार उ-पुरसवात्तमावोअणत् । अण्ठ दारिका यावत्पट्ठको दायो यवत् पुक्कप्पे । तठ स विजय
धोरसेनापतिरन्पदा कयन्ति कल्लवर्णेण संयुक्कत् ।

तठ सोज्जम्भेसेन, कुमार, पचमिधोरयत्ते! सार्धे संपरिचुठो ह्वन् कन्तन् विजयस्स चोरसेनापतेपहता अद्विसत्तरस्सुदयेन निस्तानं करोति

सेणावहस्त महया इडिटसक्कारसमुदपणं णीहरण करेति २ बह्वं लोइयाइ मयकिषाइ करेति २ कालेण
अप्पसोणं जाते यावि होत्था । तते णं तौइं पंच चोरसयोंइ अबया कयाती अभगसेण कुमारं सालाह-
वीए चोरपल्लीए महया २ चोरसेणावइचाए अभिसिंचंति । तते णं से अभगसेणे कुमारे चोरसेणावति
जाते अहम्भिए जाव कप्पाय गेण्हति ।

तते णं ते जाणवया पुरिसा अभगमेणेण चोरसेणावतिणा बहुग्गामघायावणाहिं ताविया समाणा
अणमण सहावेति २ एव वयासी- 'एव खलु देवाणु० अभगसेणे चोरसेणावनी पुरिमतालस्म णगर-
स्स उत्तरिल्ल जणवयं बहुहिं गामघातेहिं जाव निवणे करेमाणे विहरति । त सेय खलु देवाणुप्पिया !
इत्था बहूनि झेक्किनि सुनइत्थानि करोति, इत्था कालेनास्सोको जातमाप्पयमवत् । तत्तत्तानि एव बोअसान्वन्यवा क्कवाचिअभन्नसेनं कुमार
आअटम्मां, चोरपस्स्कां महवा २ चोःसेनापत्तितायापिभिक्कयन्ति । एव सोअगमसेन कुमारइचोरसेनापत्तिताओअ्यामिको मावत् क्कप्पावं गृह्हाति ।
ततस्ते जानप्पा पुरसा अमम्वसेनेव चोरसेनापत्तिमा बहुग्गामघातनामिस्तापिणाः सस्सोअ्योन्यं सम्मामवन्ति २ एवमवदन्- 'एवं खलु
देवानु० अय्यमसेनइचोरसेनाभतिः पुरिमकाक्कस्य नगरस्यौण्णाई अनपवं बहुभिप्रोमणोसोअ्यो विहरसि । ततः भवः खलु देवानु

पुरिमताले नगरे महब्वलस्स रण्णो एतमद्धं विभविचैते' । तते णं ते जाणवयपुरिसा पंतमद्धं अण्णमण्णं पदेसुणेंति २ महत्थ महग्घ महरिह रायरिह पाहुह गेण्हति २ जेणेव पुरिमताले नगरे, जेणेव महब्वले राया तेणेव उवागता २ महब्वलस्स रण्णो त महत्थ जाव पाहुह उवर्णेति २ करयलअजलि कट्ठु एव गण्णेण्णुमारस्स अस्मापियरो अयमात्तेण कुमार सोहणविरिकरणनव्वसमुच्चसि अट्ठहि वारियाहि सद्धि एगदिवत्तेण पाणि गेण्णसु इति; पारत्तक्याक्खेह इत्थम्—“तए ण तस्स अयमात्तेणकुमारस्स अस्मापियरो इमं एयास्व पीइवाणं दलयति” इति । ‘अट्ठओ दाव’वि अट्ठ पत्तिपाणमस्येति अट्ठका दायो दाने ‘वाच्य’ इति शेष, स एवम्—“अट्ठ विण्णकोहीओ अट्ठ सुवण्णकोहीओ” इत्यादि, यावद् “अट्ठ पेमणकारियाड, अमे व विपुल्लवण्णगरणमप्पिमाधियसंत्तसिस्सप्यनाल्लपरणमाइय सत्तसारसावण्णं” इति । “उप्पिं मुअइ”वि अस्यादम्यं—“तए व ते अयमात्तेणे कुमारो उप्पिपासावयगुए कुट्टमाणेहि मुअइम्वपरि वरत्तल्लीसंपन्नसेहि वसीसरव्वेहि नारपहि उवर्णिज्जामणे विठले माणुस्सए कामभेगे पएणुअमाण विहरइ” इति । ‘पहस्यं’ति महाप्रयाजनम् । ‘महग्घं’ति महामुत्सयम् । ‘महरिह’ति महता योग्यमिति ।

विधा । पुरिमताले नगरे मडावलस्स राक्ख एतमग्घे विण्णयितुम् । ततस्ते जानपदपुरुषा एतमग्घमन्थोन्मं प्रतिभूषन्ति २ महार्चं महार्चं राजाहं

वयासी, एव त्वत्तु सामी ! सालाढवीए चोरपल्लीए अभगसेणे चोरसेणावती अम्हे वद्दहिं गामघातेहि
य जाव निद्वणे करेमाणे विहरति । त इच्छामि ण सामी ! तुब्भ बाहुच्छायापरिगहिया निम्भया
णिरुब्बिग्गा सुह सुदेण परिवसित्थए त्ति कददु पादपाडिया पजलिउडा महुब्बल राय एतमद्व विण्णवेति ।

तते ण से महब्बले राया तेसिं जाणवयाण पुरिसोण अतिए एयमद्व सोब्बा निसम्म आसुरुत्ते जाव
मिसिभिमेमाणे तिवल्लिय । भिउहिं निडाले साहददु दढ सहावेति २ एव वयासी,— गच्छ ण तुम देवाणु०
सालाढविं चोरपल्लि विळुपाहि २ अभगसेण चोरमेणावतिं जीवग्गाह गेण्हाहि २ मम उवणेहि ।’ तते
मपुत्तं गृह्णन्ति २ नत्तव पुरिमठाळ नगरं, यत्रैव महाबल्ले राया तत्रैवोपागताः २ महाबल्लय एते तद् महात् मानुसमुपनयन्ति २ कस्तुका
द्वयसिं हस्तैरवयवदत्तु,—‘एवं तत्तु स्वामिन् ! छाकाटम्माएचोरपल्लया अमनसेनश्चोरसेमापतिरस्मान् बहुमिमांसातैश्च यावद् निर्बनन् कुर्वन्
विहरति । तदैरुत्ताम’ स्वामिन् ! दुप्पाकं बाहुय्यवयापरिगृहीत्वा निर्ममा मिसिद्विन्नाः सुले सुलेन परिवसुत्तुम्’ इति कृत्वा पादपसितां प्रमोम्बाछि-
पुत्ता महाबलं रायानमममर्थं विज्ञापयन्ति ।

ततः स महाबल्ले राया तेषां जानपदानो पुल्लानामन्तिकं पृतमर्थं, मुत्ता निष्कम्बाणुं, ईसो, यावत् कुषा ज्वलंछिवच्छिन्ना, मुत्तुदिं क्कण्टे संहस्य

णं से दंढे 'तह' चि विणएण एयमहं पढिसुणेति । तते ण से दंढे बहुहिं पुरिसेहिं सण्णद्धं जाव ० पढ-
 रणेहिं सद्धिं सपरिवुद्धे भेगइएहिं फलएहिं जाव छिप्पतरेण वज्जमाणेणं महया २ उकिट्ठिं जाव करे
 माणे पुरिमताल जगर मज्झमन्नेसण निगच्छति जेणेव सालाढवी चोरपल्ली तेणेव पहारेच्छगमणोए ।
 तते णं तस्स अभगगं चोरसेणावतिस्स चारपुरिसा इमीसे क्कहाए लद्धा समाणा जेणेव सालाढवी
 चोरपल्ली, जेणेव अभगगसेणे चोरं, तेणेव उवागता २ करयलं जाव एव वयासी;—'एव खलु देवाणु-
 प्पिया, पुरिमताले जगरे महंवल्लेणं रण्णा महया भट्चट्टगरेण दंढे आणसे—'गच्छ णं देवाणुं साला-
 दण्डं दग्गयाययति २ दग्गमवादीय;—'गच्छ स्वं देवानुमिय ! छाळाटवी चोरपल्ली वित्तुंय २ जमन्नेसेन चोरसेनायति जीवमंढं गुहाण २ मद्द
 पुनय' । सतः स दण्डः 'तवा' इति विनयेनैमयर्भं प्रतिष्ठापेति । ततः स दण्डो बहुभिः पुरुषैः समूहः यावत् ० प्रहरणे सार्यं सपरिवृत्तो भूतः
 फलदैर्यावत् विमत्तरेण बाधमानेन महसोऽकुलः ० यावत् कुर्वन् पुरिमताकान्तगराद् मध्येन निर्गच्छति तेनैव छाळाटवी चोरपल्ली सेमेव महारेच्छुक-
 ममाः । सतस्तस्माजमन्नेसेनस्य चोरसेनापतेभ्यारपुरुषा अनवा कबया लब्धमार्गाः सन्तो यत्रैव छाळाटवी चोरपल्ली, यत्रैवामन्नेसेनम्योरस्तत्रै
 वापागता , उपागस्य करतलं ० यावदेयमवादिषु ।—'एव खलु देवानुमिय ! परिमताले जगरे महाबल्लेन राडा महसा भटवन्नेम दण्ड भाज्जत, 'गच्छ

द्ववि चोरपल्लि विलुपयहि, अभगसेण चोरसेणावति जीवग्गाह गेण्हाहि २ मम उवणेहि' । तते ण से दडे महया भट्टचडगरेण जेणेव सालाहवी तेणेव पहारञ्जमणाए' ।

तते ण से अभगमेणे चोरसेणावेती तेसि चारपुरिमाणं अतिए एयमदठ सोब्बा निसम्म पच चोति । सह वेत्ता एव वयासी, 'एव खलु देवाणुप्पिया ! पुरिमताले णगरे महच्चले जाव च्छगमेण आगते' । तते ण से अभगसेणे ताइ पच चोरसताइ एव वयासि, 'त सेयं खलु देवा ! अमह ते दढ सालाहवि चोरपाल्लि असपत्त अंतरा चैव पडिसेहत्तए' । तते ण ताइ पच चोरसताइ 'दढ'ति वण्णनापइम् । 'जीवग्गाह गेण्हाहि'ति जीयन्ते युगानेत्यर्थः । 'महच्चगरेण'ति योषहन्तेन ।

चोरपल्लि विलुपय, अभगसेणेन चोरसेणावति जीवग्गाह गृहाण, गृहीत्वा महमुपनय' । अतः स वण्णो महा मटवृन्देन च्छगमेण ।

। पतिस्तेषां च गुरुभाषागन्तिक पनमर्थं युत्वा निशम्य पच चोरसतानि सन्त्यसि । स्रब्धवित्तैवमवाधीतः—'एवं नगरं दृष्ट्वा चोरावनेन महारेच्छुक्रमना आगतः' । अतः सोऽग्रमन्तेनरत्नाणि पश्य चोरस्रब्धैवमवाधीतः—'तत् मेय

पोण स्वाइम साइम उवक्खडावेत्ति । उवक्खडावेत्ता पच'हे चोरसतेहिं सार्द्धे ण्हाते जाव ० पायिञ्छित्ते भोयणमढवसि त विणुल असण (हे) सुर च (फु) आसाएमाणे (हे) विहरति । जिमियसुसुचरा- गतेवि य समाणे आपते चोक्खे परमसुइभूते पच'हिं चोरसतेहिं सार्द्धे अल्ल चम्म डुरुहति २ सण्णद्ध ० जाव ० पहरणे मगइतेहिं जाव ० रेवेण पुंवावरण्हकालसमयासि सालाढवीओ चोरयल्लीओ पिग्गच्छति म्माए'हिं वि हस्वगाद्धितेयांवरहरणात् 'फल्लएहि' इत्यादि दहसम् । 'विसमदुग्गगइय' सि विषयं निम्नोन्नविभूमिकं दुर्गं दुष्पथेयं गहनं दुरागङ्गाम् । 'संपल्लमे' च्छि योन्धु समारब्धम् । 'इयमरिय' च्छि यापत्करणादिश्च इदम्- "इयमरियपवरवीरयाइयविचिडियनिचगङ्खयपढा सत्तु देवानुमिमाः ! अस्माकं तं दण्डं छाळाटवीं चोरपत्थीमसप्पासम्मनेयं प्रतिवेव्थुम्" । यत्तस्सानि पम्ब चोरसत्तान्यनन्तसेनस्य-ओरस्य 'उवा' इति बावप प्रतिश्रुथन्ति । तत्तु सोऽम्मन्तसेनओरसेनापत्तिविपुलमम्वनं वानं स्वाविय स्वादिमोपत्कारयसि । उयःकार्यं पम्बभिओरससै सार्धे स्नातो यावत् ० माय (विषो) मोञ्जनमण्डपे व विपुलमम्वनं ४ सुतो च ५ आत्वादयन् दिहरसि । विमित्तमुक्खोणरागतोऽपि च सप्पाचान्तओक्षः परमशुचिमत्तं, पम्बभिओरससैः सार्धमाद-चर्मं परिदयासि २ सन्नद्ध ० यावत् ० पहरणा मूर्तेयाभिद्ध ० रवत्र पूर्वाणराहसमये आत्ताटवीसओरपत्थीतो निर्गेच्छति २ विप

२ विसमदुग्गगहणं ठिते गहियमत्तपाणिणं त दंढ पढिवालेमाणे चिदठति । तते णं से दंढे जेणेव अभगग-
सेण चोरसेणावती तेणेव उवागच्छति २ अभगगसेणेण चोरवहणा सद्धिं संपलग्गे यावि होत्स्या । तते
णं से अभगगसेणे चोरसे० त दंढं सिंघमेव हयमदिय० जाव पढिसेहेति ।

तत ष से दंढे अभगग० चोरसे० हय० जाव पढिसेहिंते समाणे अयामे अबले अवीरिए
अपुरिसिक्कारपरक्कमे अघारणिज्जमिति कट्टु जेणेव पुरिमताले जगरे जेणेव महव्वले राया तणेव
उवा० २ करयल० जाव एव वयासीः—एव सल्लु सामी ! अभगगसेणे चोरसे० विसमदुग्गगहणं ठिते गहि-
ग" इतः सैन्यस्य इतत्तात्, मयितो मानस्य मन्यनात्, मवरसीग" सुपटा पौस्त्या पिनासिता यस्य स तथा, विपतितामिहूनचका गद-
मदुगगहने स्थितो युद्धीतमस्तपानीयन्त दण्डं मतीक्षमाणं स्थितसि । तत् स दण्डो भैरवामन्सेनश्चोरसेनापतिस्तैर्बोपागच्छति, उपागत्ता-
मानसेनेन चोरसेनापत्त्या सार्धं संपदमश्वाज्वयन्त । तत् स ओम्मन्सेनश्चोरसेनापतिस्तं दण्डं क्षिमेव हस्तमस्ति० यावत् प्रतिनेवति ।

ततः स दण्डो आमन्सेनेन चोरसेनापतिना हस्त० यावत् प्रतिनिदः सन्त्यन्नामात्मकोऽमीर्बोऽपुरुषश्चोरसेनापत्योऽन्यस्त्री-
तान् नगरे भैरव महात्मको राजा सौम्योपागच्छति, सुप्रागम्य दण्डस्य० यावदेवनावापीयुः—एतद् भैरव इति । अयमन्तेनश्चोरसेनापतिनापिनामन्तेन

तमचपाणिषु नो खलु से सक्का केणइ सुवहुएणवि आसवलेण वा हत्थिवलेण वा जोहवलेण वा रहव
लेण वा चाउरगेणपि उरउरगेण गेण्हिचत्ते' । तादे सामेण य भेदेण य उवप्पदाणेण य वीसभमाणेउ पयत्ते
यावि होत्था । जेवि य से आम्भतरगा ससगममा यित्तानातिनियगसयणसंबधिपरियण च विपुलेण
घणकणगरयणसतसारसावतेज्जेण भिदति । अमग्गसेणस्स य चोरसे० अभिक्खण महत्थाइ महग्घाइ
महरिहाइ रायारिहाइ पाहुडाइ पेसेति । अमग्गसणं च चोरसे० वीसभमाणेइ ।

इदिचिचिइनुक्केत्तर पताकाम यस्य स तथा, तत् पदचतुष्टयस्य कर्मकारय, अतस्तम् । "दिसो विसं विप्पदिसेहेवि" चि सर्वतो रण द
निपर्वपति । 'अयाने' ति तयाविपस्यामवर्जित । 'अवसे' चि चारीरवम्भर्जित । 'अवीरिय' चि जीरवीर्यरहित । 'अपुरिसकारपरक्खमे' चि
इमे रिक्खे गृहीतमश्चपानीयो नो लुनु खम्भ । केनचित् सुवहुनाप्यत्तवक्खेन वा हत्थिवक्खेन वा बोधक्खेन वा रक्खेन वा चतुःक्खेनापि सासाद
महीतुम्' तथा साम्ना च भेदं चोपपत्त्यानेन च विग्रह्यमानेतुं प्रवृत्तश्चाप्यमवत् । येदपि च तस्याभ्यन्तरकाः शिष्यप्रमाः, भित्तव्यास्तित्तिवज्ज
त्वननसचान्धिरिबनं च विपुलम धनकरकरलसत्सारस्वापतेयेन भिन्नं । अममसेनस्य च चोरसेनापतेरधीक्यं महार्थानि महार्थानि महाहोवि राजा-
होवि मामृत्तानि प्रेक्खति । अममसेनं च चोरसेनापतिं विग्रह्यमानेयसि ।

तते ण से महब्बले राया अणया कयाति पुरिमताले जगरे एग मह महतिमहालियं कूडागार
 साल करेति अणेगस्वभसतसंनिविदठ पासाइय ४। तते णं से महब्बले राया अणया कयाति पुरिमताले
 नगरे उँस्सुके जाव दसरत्त पमोय उग्घोसावति २ कोडुविपपुरिसे सहावेति २ एव वयासी, - 'गच्छह णं तुम्मे
 देवाणु० सालाढवीए चोरपल्लीए तत्तय ण तुम्मे अभगसेण चोरसे० करयल० जाव एव वयह, - 'एव स्सलु
 देवा० पुरिमताले जगरे महब्बलस्स रणो उँस्सुके जाव दसरत्ते पमोदे उग्घोसिते । ते किण्ण देवाणु०
 पुरुपत्तार पौरुगामिमान', स एव निप्यादितस्समयोजनः पराक्रम, तयोनिपेसादपुरुषकारपराक्रम । 'अभारणिञ्जमिवि कद्दु' अवारणीय
 पागपितुमद्यक्यं परसठ, त्यातुं बाञ्जाफ्यमिवि कृत्वा इति हेतो । 'चरंजरेण'ति साक्षादित्यर्थः । 'सामेण य'च्च साम प्रेनोरगदकं वचनम् ।

एतत्त स महाबल्ये राजाज्जया कर्वाचित् पुरिमताले नगर एकां महती महतिमहासिकां कूट्यागरसाकं कूटोत्पलेकस्सम्मसुत्तर्ननिविडां प्रासादीयां ४ ।
 एतत्त स महाबल्ये राजाज्जया कर्वाचित् पुरिमताले नगरे उँस्सुके जाव दसरत्त पमोय उग्घोसावति २ कोडुविपपुरिसे सहावेति २ एव वया
 सी - 'गच्छह ययं देवानुमिया ! सालाढवा चोरपस्सयां, सत्त ययममनसेन चोरसेनापति करसठ० यावदेव बवत्त, - 'एदं स्सलु देवानुमिया !
 पुरिमताले नगरे महाबल्ये राजाज्जया कर्वाचित् पमोय उग्घोसावति २ कोडुविपपुरिसे सहावेति २ एव वयासी - 'गच्छह णं तुम्मे
 देवाणु० सालाढवीए चोरपल्लीए तत्तय ण तुम्मे अभगसेण चोरसे० करयल० जाव एव वयह, - 'एव स्सलु देवानुमिया !

वितल असण (हं) पुष्पवत्यगधमल्लालकारे य इह हव्वमाणिज्जउ, उयाहु सयमेव गच्छिज्जा' । तते ण कोडुवियपुरिसा महब्बलस्स रण्णो कर० जाव पुरिमतालाओ णगराओ पढि० २ णाति किदठ हिं अद्धानेहिं सुहेहिं वसहिपायरासेहिं जेणेव सालाढवी चोरपल्ली तेणेव उवा० अभगसेणचोरसेणावतिं करयल० जाव एव वयासी, - 'एव खल्ल देवाणु० पुरिमताले णगरे महब्बलस्स रण्णो उस्सु हे जाव उदाहु सयमेव गच्छिज्जा' ? तते ण से अभग० चोरसे० ते कोडुवियपुरिसे एव वयासी - 'अहण देवाणु० पुरिमताल णगर सयमेव गच्छामि' । ते कोडुवियपुरिसे सक्कारेति, पढि तिसज्जेति ।

'भेदेण य चि मेद स्वामिन् पदादिषु, पदातीनां च स्वामिन्यधिवासोत्पादनम् । 'उत्पत्त्यप्रायेण य' चि उपपदानमभिमतार्थदानम् । चेद धीप्रमानीयत्वात्, उताहो स्वयमेव गमिष्यथ । तत्र कोट्टुम्बिकपुरुषा महाबलस्य राक्ष' कर० यास्स पुरिमतास्मद् नाराप् प्रविनिष्कामन्ति २ नासिदिह्वी प्रयाजे सुत्तेर्भासकप्राप्तताद्यैवैव साअटवी योरपल्ली तत्रैवोपागता व्यमन्मेन चोरसेनापतिं करत० यावेदवयवादिषुः, - 'एवं सन्तु देवानुपिय ! पुरिमताले नगरे महाबलेन राज्ञाच्छुद्धको यावद् उताहो स्वयमेव गमिष्यथ ! तत्र सोऽमानसेनश्चोरनेनापतिस्तान् कौटुम्बिकपुरुषानेवमवबद्ध, - अहं देवानुपिया ! पुरिमतालं नगरं स्वयमेव गच्छामि' । सान् कौटुम्बिकपुरुषान् सत्कारयति, प्रथिविसञ्चति ।

तते ण से अमग्गसेणे चोरसे० वधूहिं मिता० जाव परिबुद्धे ण्हाते जाव ० पायच्छित्तो सञ्चालकार-
मूसिते सालाढवीओ चोरपल्लीओ पढिनिक्खमति २ जणेव पुरिमताले णगरे जेणेव महब्बले राया
तणेव उवा० करयल० महब्बलें राय जण विजण वद्धावेति, वद्धावेत्ता महत्थं जाव पाहुढ उवणेति ।
तते ण से महब्बले राया अमग्गसेणस्स चोरसे० त महत्थ जाव पढिच्छति । अमग्गसेण चोर सक्का
‘अेवि य ते अग्गिस्समा तीसममग्गिं चेअपि य ‘से’ तस्सामग्गसेनस्साम्मन्तरका आसक्का यन्निअमृत्स, किमुत्ताः, ‘सीसगमप’त्ति
धिप्पा एव धिप्पकस्सेपां अमो अान्तियेयु ते धिप्पअमा विनीत्तया इत्थय्य, अथवा, क्षीर्पकं द्विर एव द्विर क्वच वा
तस्य अमोअमग्गिधारितया धरीरत्तकत्वेन वा ते क्षीर्पकअमाः । इ ‘वान्’ इति च याग । तथा ‘मिपनाइनि
अग्ग’ इत्यादि प्राब्बत् । ‘मिदइ’ चि चौरसेनापतो स्नेहं भिनपि-आत्मानि प्रविषद्वात् करोतीत्यर्थः । ‘यइत्थाइ’ति महाप्रयोजनानि । ‘मह

६ न ।

उत्त० सोअम्मसेनस्सचोरसेनापसिबहुभिर्मित्त० बाबत्त परिहत्तः स्नातो, बाबत्त ० प्रायश्चित्तः सर्वाङ्गभूतद्विभोरपस्कीत
प्रतिनिष्क्रमसि २ नमैव पुरिमत्तल नगरं नमैव महाबल्लो राबां त्तैवोपागच्छसि, करत्तल० महाबल्ले राबानं, अयेन विन्नेन नमैवसि, नमैवसि
महाभे बाबत्त मापुत्तमुपनमति । उत च महाबल्लो राबाअम्मसेनस्य चोरसेनापतेस्सल्लु महाभे बाबत्त मसीच्छति । अमग्गसेन चोरं सत्कारयति २

रोति २ समाणोति २ विसज्जेति । कूटागारसेल च से आवसह दलयति । तते ण से अभग्गसेणे चोर-
 सेणावती महब्बलेण रण्णा विसज्जिते समाणे जेणेव कूटागारसाला तेणेव उवागञ्छति । तते ण से
 महब्बले राया कोडुवियपुरिसे सहावेति २ एव वयासी;—‘गञ्छह ण तुम्हे देवाणु० विउल असण (हं)
 उववस्सुहावेह २ त विउल असणं (हं) सुर च (हुं) सुबहुं पुप्फवत्यगधमल्लालकारं च अभग्गसेणस्स
 ग्या’ति पदामूत्थानि । ‘मरिदा’ति मरतां योग्यानि, मरं वा पूनामरन्ति, मरन् वार्ध पूमा येषां तानि तथा । एवंविधानि च का
 निचित् केपाचिद् योग्यानि भवन्तीत्यत आह—‘रायारिदा’ति रायामुचितानि । ‘महं मरत्तिमहास्त्रिय कूटागारसात्तं’ति मरती प्रशस्त्याम्,
 मरती चासौ अत्तिमहास्त्रिका च गुर्वी मरतिमहास्त्रिका ताम्, अत्यन्तगुरुक्राम्निर्वर्धः, ‘कूटागारसात्तं’ति कूटस्येव पर्वतद्विस्तरस्येवाकारो
 यस्या सा तथा, सा चासौ द्यात्ता चेति समासः, अतस्ताम् । ‘अनेगत्तेमसप्पसंनिविटं पासाइयं’ दूरिसज्जितं अभिस्त्वं पटिस्स्वति व्या
 संमानयति २ विमुदति । कूटागारशालां च तस्यावसथं वापयति । तं सोऽभ्यन्तरेण चोरसेनापतिर्महाबन्धेन राजा विसज्जितः सन् भवैव कूटागा
 रशाला तत्रैवोपागच्छति । ततः स महाबन्धो राजा कौटुम्बिकपुराणं शब्दयति २ एवमवादीत,—‘गञ्छत यूयं देवानुविधाः ! विपुलमधनं ४ उप
 रभ्रस्यत २ तद् विपुलमधनं ४ सुरां च ५ सुबहु पुप्फसगन्धमास्यात्तल्लकारं चामग्गसेनस्य चोरसे० कूटागारशालायामुपनयत’ । ततस्स कौटुम्बि

तते ण ते कोट्टुविद्या करयल० जाव पढिसुणेति २ पुरिमतालस्स नगरस्स दुवाराह १५ हात । अभग्गसणे चोरसे० जीवरगाह गेण्हति । महच्चलस्स रणो उवणेति । तते ण से महच्चले राया अभग्गसेण चोरसे० एतेण विद्याणेण वज्झं आणवेति । एवं खलु गोतमा ! अभग्गसेणे चोरसेणावती पुरा जाव विहरसि ।

‘अभग्गसेणे ण भते ! चोरसेणावती कालमासे काल किञ्चा कर्हि गच्छिहिह, कर्हि उववज्जिहिति?’ गोतमा ! अभग्गसेणे चोरसे० सत्ततीस वासाह परमाव पाल्हत्ता अज्जव तिभागावसेसे दिवसे सुलभि दण्डिस्स, इदण्डोअस्समा निग्रस्तेन निवृत्त द्रव्यं इदण्डमं, ते अविषयाने यत्र प्रमोनेअसावदण्डिक्खण्डिहोअस्सम्, “अवरिमं” अ शियमानं परितं प्राणद्रव्य यत्र स तथा तम् “अधारमिक्ख” अविशमानावर्णयम्, “अणुदधुयसुयं” अनुदधुता आनुरूपेण वादनार्यं पिववति । अमम्मसेनं चोरसेनापतिं बीडग्राह गृह्णन्ति । महाक्कय राक्ख ठपनयन्ति । तत् स महाक्खले राक्खाअनसेनं चोरसेनापतिमेतेन विषानेन बध्यमाणापवति । एवं खलु गोसम ! अभग्गसेनच्चोरसेनापतिः पुरा बाब्ध विहरसि ।

‘अमम्मसेनो भदन्त ! चोरसेनापतिं क्खलं इत्था कुत्र गमिप्पसि ? कुत्रोपपत्तस्यते ?’ गोतम ! अभग्गसेनच्चोरसेनापतिः सत्त्वत्तिष्ठत वर्षाणि परमायुं पत्तमित्थाउदैव त्रिमसावसेवे दिवसे शुलभिन्निः इत्थं सन् कत्तमातोअस्मां रत्नप्रभायां पृथिव्यामुत्कर्षेण० नैरयिकेरूपपत्तस्यते । स तथा

चोरसे० कूडागारसालाप उवणेह' । तते ण ते कोडुं वियपुरिसा करयल० जाव उवणेति । तते ण से
अभगसेणे चोरसेणावई बट्टहिं मिच० सदिं सपरिवुढे ण्हाते जाव सव्वालंकारविमूसिते त विउलं असण
(हं) सुर च (फुं) आसाए० [हं] पमत्ते विहरति ।

तते ण से महब्बले राया कोडुवियपुरिसे सहावेति २ एव वयासी,—'गच्छह णं तुम्हे देवाणु०
पुरिमतालस्स गगरस्स दुवाराइं पिवेह २ अभगसेण चोरसेणा० जीवग्गाह गेण्हेह २ मम उवणेह' ।
स्या प्रम्भत् । 'वत्सुकंति' बबियमानदुक्कप्रणं, यावत्करणापिदं रूपम्—“उच्चरं” सेत्रमवादि मति अविद्ययानरानादेस्त्रम्यम्, “अम
उपपेसं” कौटुम्बिकयेषु राजनयेष्वां मयानायविद्ययामपेक्षसु “अवटिमकुट्टिमं” दण्डो निग्रहस्तेन निवृत्तं राजनयेयतया अपनस्वापिधं
कपुरस्य कुरत्त० यावदुपनयन्ति । एव 'सोऽममसेनदत्तोरसेमापतिर्गणुमिस्त्र० सार्वं संपरिवृत्तः स्नात्ते बाक्यं सर्वकृत्स्नरविमूचितस्वद् विपुलं'
महत्तं १ सुरा च आत्वादयन् १ प्रमत्तो विहरति ।

१। एतं स महाबलो राजा कौटुम्बिकपुरुषान् छाज्यमसि २ एवमवासीत्,—‘यच्छत यूवं देवानुभिषा ! पुरिमत्तमस्य नगरस्य द्वाराणि विषत २
अममसेने चोरसेनापतिं जीवगाहं गृहीत २ गणमुपनयत' । एतस्ये कौटुम्बिका कुरत्त० यावत् प्रमत्तमन्ति १ परिमत्तमस्य नगरस्य द्वाराणि

तते णं ते कोहुविद्या करयल० जाव पढिसुणेति २ पुरिमतालस्स नगरस्स दुवाराई पिहेति । अमग्गसेणे चोरसे० जीवग्गहाह गेण्हति । महन्वलस्स रणो उवणेति । तते ण से महब्बले राया अमग्गसेण चोरसे० एतेण विद्वाणेण वज्झ आणवेति । एव खलु गौतमा ! अमग्गसेणे चोरसेणावती पुरा जाव विहरति । 'अमग्गसेणे णं मंते ! चोरसेणावती कालमासे काल किञ्चा कहिं गच्छिहिह, कहिं उववज्जिहिति?' गौतमा ! अमग्गसेणे चोरसे० सत्ततीस वासाह परमाठ पाल्हत्ता अज्जव तिभागावसेसे दिवसे सुलभिं दण्डिमम्, कुदण्डोत्सम्यग्ग निग्रस्तेन निर्हुल द्रव्यं कुदण्डिमं, ते अविषयाने यत्र प्रमोदेत्सावदण्डिमकुदण्डिमोत्समम्, "अपरिमे" अरियमान परिमं प्राणद्रव्य यत्र स तथा तम्, "अयारणिउज्जे" अविषयानाचर्यमम्, "अणुवपूयमुयं" अनुवपूयम् आनुरूप्येण वादनार्ये विदपति । अमग्गसेने चोरसेनापति बीवप्राई गृह्णन्ति । महाकम्मय राक्ख उपनयन्ति । तत्तं स महाबल्ले राक्खउत्तमेन चोरसेनापतिमेतेन विधानेन बध्ममाश्चपवति । एवं खलु गौतम ! अमग्गसेने चोरसेनापति काले इत्था कुत्र गमिप्पति ? कुत्रोपपत्तये ? गौतम ! अमग्गसेने चोरसेनापतिः सत्त्वात्रिद्वतं वर्षाणि परमायु पालयित्वाऽप्येव त्रिभागावधेने दिवसे एलमिन्न इत्थं सन् काम्मातोऽत्थां रत्नप्रभावां पृथिव्यामुत्करोष० नैरयिकेरूपपत्तये । स तत्ता

'अमग्गसेनो भवन्त ! चोरसेनापति काले इत्था कुत्र गमिप्पति ? कुत्रोपपत्तये ?'

परमायु पालयित्वाऽप्येव त्रिभागावधेने दिवसे एलमिन्न इत्थं सन् काम्मातोऽत्थां रत्नप्रभावां पृथिव्यामुत्करोष० नैरयिकेरूपपत्तये । स तत्ता

‘जाति ण भत्ते !०’ चत्तथस्स उक्खेवो ! एव खलु जम्बू ! तेण कालेण तेण समएण साहजणी
 णाम जगरी होत्या रिद्धित्थिमिय० । तीसे ण साहजणीए जयरीए वहिया उत्तरपुरत्थिमे दिसीभाए
 देवरमणे णाम उज्जाणे होत्या । तत्थ ण अमोहस्स जक्खस्स जक्खैयत्तणे होत्या पुराणे । तत्थ ण
 साहजणीए जयरीए महचदे नाम राया होत्या महता० । तस्स ण महचंदस्स रण्णो सुमणे णाम अमन्वे
 होत्या सामभेयदढनिगद्धकुसले । तत्थ ण साहजणीए जगरीए सुदारिसणा णाम गणिया होत्या । वण-

मय चतुर्थे फिज्जित्तिगप्पते । अइ पं भत्ते ! चत्तथस्स उक्खेवत्तणि “अइ पं भत्ते” इत्यादि चतुर्वाप्पयनत्तोपसेयकः पत्तायना
 ‘दाएय’ इति तस्यम् । स चायम्-“जइ पं भत्ते समणेण जगवया जाव संयसेण इहविवागणं ववत्तस अगमपणत्तस अममहे पण्णसे,
 चत्तथस्स पं भत्ते ! के अहे पण्णसे ?” इति । ‘सामभेयद’ इत्येत्तत् पदमेव दृढयम्-“सामभेयददवप्पयावनीईसुपत्तचननयविरप्पू” साम

‘यदि मदन्त !०’ चतुर्थेत्तात्थेयः । एवं अलु वम्भो ! तस्मिन् काले तस्मिन् समये सामाब्बनी नाम नगर्यमवद् अद्यस्तिमित० ।
 तस्मां सामाब्बन्या नगर्वा अहिरुत्तरापीरत्तये विम्भागे वेवरप्पणं नामोद्यानसमभत् । उद्यामोवत्थ यवत्थ यव्वायत्तनमपूत्त पुराणम् । तव सामा
 ब्बद्वन्यां नगर्वा महारप्पन्तो नाम उद्याऽपूत्त महा० । तस्य महावन्त्तस्व राव सुवेजा नामामान्नीऽमपत्त सामम्भेदवप्पनिमहद्धकम्भ । तत्र सामा

ओ । तस्य ण सावजणीए णयरीए सुभहं नेमि सत्यवाह दाला ॥ ७ ॥
भदा नाम भारिया होत्या अहीण० । तस्स ण सुमदस्स सत्यवाहस्स पुत्ते भदाए भारियाए अत्तए
सुगढे नाम दारए होत्या अहीण० ।

तेण कालेण तेण समएण समणे भगव महावीरे ममोव्हंढे । परिमा रागा य निगते । धम्मो कहि
ओ । परिमा गया । तेण कालेण २ ममणस्स जट्ट अनेवापी जाव रागमग्ग ओगाढे । तस्य ण दह्नी,
आसे, पुरिमे० । तेसिं च ण पुरिस, ण मञ्चगेत्त पाप्पति एग महत्थिय पुरिस अवओढगवघण उक्खत्त
कण्णनास, जाव उग्घोसण, चिंता, तहव जाव भगव वागरेत्ते-

इदं न्व । नगर्वा सुवर्धना नाम मज्झिमास्सवत् । बर्बक । तत्र सामान्ज्यन्वा नगर्वा सुमदो नाम सार्ववाहोऽभूवाब्जः । तस्य सुमद्रस्य सार्ववाहस्य
मद्रा नाम भार्याऽभूत्तद्वानि० । तस्मिन् सुभद्रस्य सार्ववाहस्य पुत्र सुमद्रावा भार्याया बाल्यव शक्यो नाम दारकोऽप्यवदहीन० ।

शोभिन् कले तस्मिन् समय भमणो मगवान् महावीरः समवसुतः । परिभू राजा च निर्मिता । बर्मा कथितः । परिभू रात्रा । तस्मिन् काले २

णभति० बह्वे अप य जाव महिमे य जीविताउ ववरोवेति २ मसाह कषणीकपियाह करेति २ छणि-
 यस्स छागलियस्म उवणेति । अण्णे य से वहवे पुरिसा ताह अयमंमाइ य जाव महिसमसाहं य तवएसु
 य कवल्लीसु य कदसु य भल्लणएसु य इगालेसु य तलेति य भजेति य सोल्लिति य । तल्लिता य ३
 रायमग्गानि विचिं कप्पेमाणा विहरति । अप्पणावि य ण से छणिण् छागलिण् तेहिं बहुहिं अयमसेहि य
 जाव महिमममेहि य सोल्लहिं तालिण्हि भजिण्हि सुरं च (कुं) आसादेमाणे (हं) विहरति । तते ण से
 छणिण् छागलिण् एयक्कमे ष्य० वि० स० सुबहु पावक्कम्म कलिकल्लुस समाज्जिणिच्चा सत्त वाससयाइ
 वेठानां च गवबानां च इवमानां च छसकानां च मृगभिच्छूनां च शक्राणां च सिंहाणां च मयूराणां च महिषाणां च सुतबद्धानि च सहस्रमद्धानि
 च यूषानि वाटके सनिरुद्धानि तिष्ठन्ति । अन्य च तत्र बहवः पुरुषा दशभूतिमन्त० बहूनन्नांश्च पावद्महिषांश्च संखन्त संगोपयन्तस्तिष्ठन्ति ।
 अन्ये च तस्य बहवः पुरुषा जन्तवाश्च यावद्मरिषाणां च गृहे निरुद्धास्तिष्ठन्ति । अन्ये च तस्य बहवः पुरुषा वृषभृति० बहूनन्नांश्च यावद्
 महिषांश्च जीविताद्भ्यपरोपयन्ति २ मांयानि कर्पवनीकणानि कुर्वन्ति २ वणिक्काय च्छगल्लिकोपनयन्ति । अये च तस्य बहवः पुरुषा रसायज
 मांयानि च यावद्महिषमांसानि च तवकेषु च कवल्लीषु च कन्दुषु च मर्मनकेषु चाङ्गरेषु च तलन्ति च भूषयन्ति च पथयिष्य च । तलन्तश्च ३ राजमागे

जह गज्झियण जाव जम्हा ण अम्ह इम दारए जायमेत्तए चेव सगढस्स हेदठओ ठविते, तम्हा ण होउ अम्हे दारए सगढे नामेण । सेस जहा उज्झियण । सुभदे लवणे कालगओ, मायावि कालगता, सेवि गिहाओ निब्बुद्धे ।

तुते ण से सगढे दारए सामो गिहाओ निब्बुद्धे समाणे सिंघाढग० तद्देव जाव सुदारिसणाए गणियाए सार्द्धे मपलग्गे यावि होत्या । तते ण से सुसेणे अमन्ने त सगढ दारय अणया कयेति सुदारिसणाए गणियाए गिहाओ निब्बुभावेति २ सुदारिसण गणिय अन्मतरय ठवेति २ सुदारिसणाए गणियाए स तथा, अत एव नपेण विचारः प्रकाशयेद्विधा य स तथा, इत्यादिरयान्त्यवर्णको द्रव्याः ।

गतिरुच्यतुल्यां पृथिव्या अनन्तसुदृशस्यैव सामान्यन्यां नगर्मा सुमद्रस्य सार्वबाहस्य मद्रावा भार्याणाः कुम्भी पुत्रतनोपपन्न । तव सा मद्रा सा र्वाण्यन्यथा क्वाचिद् नवसु मासेषु यदुपरिपूर्णेषु वारकं प्रमाता । ततस्तं वारकमन्वापितरौ बालमात्रमेव शक्यत्वाव स्नापनत २ द्विरपि पृथीत, आनुपूर्णेण सरस्वत, सगोपमठाः, संवर्षयत, यथोचितक, यावद् यस्मादस्माकमव वारको आतमात्र एव शक्यत्वाय स्थापितः, तस्माद् मव तस्मात् वारकः शक्यो नाम्ना । तेष यथोचितक । सुमद्रो अल्पे कल्माषः । मातापि कल्माषा । सोऽपि गृहाद् निष्कास्त्रितः ।

परमात्र पालं हत्वा चतुर्थीए पुढवीए उक्कोसेणं दससागरोवमठितीपसु णेरइएसु णेरइयत्ताए उववण्णे । तते ण सा सुभइस्स सत्यवाहस्स सुभइ । भारिया जाव णिदुया यावि होत्था । जाता जाता दारगा

विणिहाय जावज्जति । तते ण से छणिणए छागलिण चतुर्थीए पुढवीए अणतर उव्वट्टित्ता इहेव साहजणीए णयरीए सुभइस्स सत्यवाहस्स भददाए भारियाए कुञ्चिसि पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण सा भइ । सत्यवाही अणया कयोति णवण्ह मासाण बहुपडिपुण्णाण दारग पयाया । तते ण त दारग अम्मापियते जायमेत्त चेव सगडस्स हेइओ ठवेति २ दोषपि गेण्हावेति, अणुपुव्वेण सारक्खति, सगावोति, सवद्धोति, मिप्पवन्नु, मेइ नायकसेवकयोमिचमेदकरणम्, दण्ड इतीतवतयोरपट्टार, उयपदानमयिमतार्यदानम्, एतान्येव नीतय सुमपुक्का येन इदि कम्पमाना विहरन्ति । आत्मनापि च स यत्थिक्कदण्डालिक्कस्सेण्डुनिरवमासेव यावद् मारिपमसिद्धप्पवेस्ताब्बिमेवुहे सुगं व ५ आत्मावन्न ४ विहरति । तत्त स यत्थिक्कदण्डालिक्क इत्थक्कयो एतत्थिमान एतद्विद्य एतत्तसमाचार सुमहु पापकर्म अक्किन्तुपं समकवे सत्थ वर्यधितानि परमापु पाप्मवेत्ता क्कुप्पो पृथिव्यामुत्कर्षेण दससागरोपमस्मिन्निकेपु नैरयिकेपु नैरयिकत्तयापपन्नः ।

ततः सा सुमपस्स सार्ववाहस्स सुमत्ता मार्गं यावद् मिदुसा आप्यमन्नं । अथा कत्ता दारका विनिभातमापचन्ते । तत्त स यत्थिक्कदण्ड-

जह उज्झियए जाव जम्हा ण अम्ह इमे दारए जायमेत्तए चेव सगडस्स हेदठओ ठविते, तम्हा ण होउ अम्हे दारए सगडे नामेण । सेस जहा उज्झियए । सुमहे लवणे कालगओ, मायावि कालगता, सेवि गिहाओ निच्छुटे ।

तते ण से सगडे दारए सामो गिहाओ निच्छुटे समाणे सिंघाढग० तहेव जाव सुदारिसणाए गणियाए सार्दि मपलगगे यावि होत्था । तते ण से सुसेणे अमचे त सगड दारय अणया कयति सुदारिसणाए गणियाए गिहाओ निच्छुभावोति २ सुदारिसण गणिय अन्भितरय ठवेति २ सुदारिसणाए गणियाए स तथा, अत एव नयेयु विचावः प्रकारयेविता यं स तथा, इत्यादिरमात्पर्यको वृत्त्य' ।

गलिकम्यतुर्ध्वो ण्वित्त्वा अनन्तरमुद्गत्परैव सामाञ्जन्यां नगर्वा सुमद्रस्य सार्वबाहस्य मयाया मार्गया कुञ्जौ पुत्रतयोपपन्न । सत सा मद्रा सा र्भबाद्यन्यथा कदाचिद् नवसु मासेषु बहुपरिपूर्णेषु वारकं प्रयाता । सतस्तं वारकमन्यास्तिरौ वातमात्रमेव शकटस्याव स्थापयत २ द्विरपि गृहीत , आनुपूर्वमेव संरक्षत , सगोपयत , संवर्धयत , यथोक्तितकः , यावद् यस्मादस्माकमर्भं वारको वातमात्र एव शकटस्यावः स्थापित , तस्माद् मव तस्माकं वारकः शकटो माम्ना । शेषं यथोक्तितक । सुमद्रो ज्यये काळगतः । गत्यापि वाकगता । सोऽपि गृहाद् निष्कासितः ।

सर्द्धि उरालाह माणुस्सगाइ भोगभोगाह भुजमाणे विहरति । तते ण से सगढे दारए सुदारिसणाए मि
हाओ निच्छेढे समाणे अण्णत्थ कत्थइ सेति वा २ अलभमाणे अण्णया कयौह रहस्सिय सुदारिसणा-
गिहं अणुपविसाति २ सुदारिसणाए सर्द्धि उरालाहं भोगभोगाहं भुजमाणे विहरति ।

इम च ण सुत्तेणे अमंश्चे ण्हाते जावं विभूसिते मणुस्सवग्गुराए परिक्खित्ते जेणेव सुदारिसणागणि
याए गिहे तेणेव उवा० २ सगढ दारय सुदारिसणाए सर्द्धि उरालाह भोगभोगाह भुजमाण पासति २
आसुरुत्ते जाव मिसिमिसेमाणे तिवालिय भित्तिं णिलाढे साहहु सगढ दारय पुरिसेहिं गेण्हावेति २

‘मइया इत्यनेन “मइयारिमवत्तमईत्तमममदत्तमरिदसारे” इत्यादी रामवर्षको दृश्य । ‘सुयरे ख्वये काल’स्ति अयमर्थ “सुयरे
तवः स शब्दो दारक एवाद् गृहान्निष्कासित सन् शब्दोक्तः० सर्वत्र भारेत् सुवर्धनागणिदया सार्धं संप्रसन्नमाप्यमवत् । तव स सुये
वोऽन्नात्पर्थं शब्दं दारकमन्यदा कदापिद् सुवर्धनाया गणिकाया गृहाद् निष्कासयति २ सुवर्धनान्तरे स्थापयति २ सुवर्धनया
गणिकया सार्धं मुदारान्मानुष्यकान् भोगभोगान् मुञ्चानो विहरति । ततः स शब्दो दारकः सुवर्धनाया गृहाद् निष्कासित सन्नन्यत्र कुत्रापिद् स्मृति
या २ अलभमाणोऽन्यदा कदापिद् राहसिक सुवर्धनागृहमनुप्रविशति २ सुवर्धनया सार्धं मुदारान् भोगभोगान् मुञ्चानो विहरति ।

अदृष्टे० जाव ० महिय करेति २ अवओढगबधण करेति २ जेणेव महचदे राया तेणेव उवा० करयल० जाव एव वयासी;—'एव खलु सामी ! सगडे दारए मम अतेउरसि अवरद्धे' । तते ण से महचदे राया सुमेण अमच्च एव वयासी, —'तुम चेव ण देवाणु० सगढस्स दारगस्स दढ वत्तेहि' । तए ण से सुसेणे अमच्च महचदेण रण्णा अ० मणुण्णाए समाणे सगढ दारय सुदारिसण च गणिय एएण विहाणेण वज्झ आणावेति । त एव खलु गोतमा ! सगडे दारए पुरा पोरणाण दुक्खिणाण जाव विहरति ।

'सगडे ण भते ! दारए कालगते कहिं गच्छिहिति ? कहिं उववच्चिहिति ?' 'गोतमा ! सगडे ण दा

सत्तवादे मरणससुरे कालभम्भुणा तपग्गो याति होस्सा" इति ।

इतथ सुबभोज्जाल एताणे गावद् ० विमुत्तितो मनुष्यबागुरया परिभित्तो मत्तय सुवर्द्धनागविकाया गृहं तत्रैवोपागच्छति २ शकट वारक सुवर्द्धनया सार्गमुदारान् मोगमोमान् मृन्जानं पश्यति २ आशुरुप्पो यावत् कुषा स्वल्सिवाहिका मृकुटिं उखेटे संक्षत्य शकटं वारकं पुरुषैर्मादयति २ स्मरिषि० माक्ख ० मच्चिसें वसेति २ अबकोटकवपनं करोति २ मत्तय महाचन्द्रो राजा तत्रैवोपा० वारतल० माववेयमवादीय, —'एवं खलु स्वाभिन् ! शकटो वारको ममान्त पुरेऽपराज्ज' । ततः स महाचन्द्रो राजा सुपेजममात्थमेवमपवत्, —'एवमेव देवानुमिय ! शकटस्य वारकस्य

रेए सत्तावण्ण वासाह परमाउ पालेयित्ता। अज्जेव तिमागावसेसे दिवसे एगं मह अओमयं तत्तं समजोह-
 मय इत्थीपडिम अवयासाविण्ण समणे कालमासे काल किम्मा इमीसे रयणप्पभाए पुढवीए णेरइयचाए
 उववज्जिजहिंति । से ण ततो अणतर उज्ज्वट्टिच्चा रायगिहे णगरे मातगकुलसि जमलचाए पञ्चायाहिंति ।
 तते ण तस्स दारगस्म अम्मापिपरो णिव्वत्तवारसाहगस्स इम एयारूव णामवेज्ज करिस्सति-दोउ ण
 दारए सगढे णामेण, होउ ण दारिया सुदरिसणा णामेण । तते ण से सगढे दारए उम्मुक्कवालमावे जोव्व-
 ण० भविस्सति । तए ण सा सुदरिसणावि दारिया उम्मुक्कवालमावा विण्णय० जोव्वणगमणुत्थत्ता रूत्तेण
 ‘अओमयं’ति अयोमयीम् । ‘तथ’ति व्त्ताम् । कयमिणार-‘सममोइभूयं’ति समा तुत्था व्योविषा बहिना भूवा या सा सया वाम् ।
 दण्ड भवेयं । ततः स सुपेणेउमात्तो महाचन्नेण राक्खाउम्मुनुत्ताउ सन् उक्कटं वारकं सुवर्धतां च यथेच्छमेतेन विधानेन कव्वमाज्ञापयति । तदेव
 सउ गौतम ! उक्कटो वारकं पुरा पुराणानो दुग्धीर्णानो यायए विहरति ।

‘उक्कटो भगवन् ! वारकं काल्माठाः कुत्र गमिष्यन्ति कुत्रोपपत्स्यन्ते ?’ ‘गौतम ! उक्कटो वारकः सप्तपञ्चाक्षरं वर्णानि परमायु पालयित्वाऽप्येव
 त्रिमासावधौ वै दिवसे एकां महतीमनोमयां सतां ज्योतिःसमभूतां क्षीयतिमामक्यसहितः सन् काल्माठे क्कटं कृत्वाऽर्वा रत्नममार्थां वृथित्वा नैरायि

रूपेण य जोव्वणेण य लावणेण य मुञ्छते (हं) सुदारिसणाए भइणीए साद्ध उरालाह मुजमाण।
विहरिस्सति ।

‘भवयासाविप’सि प्रवयासित मालिङ्गित । ‘मोव्वण० भविस्सइ’सि “मोव्वणगन्तुपणे अल मोगसमत्थे यावि भविस्सइ” इत्येवं द्रष्टव्यम् ।
‘तरस सि “नए अं सा” इत्येव दृश्यम् । ‘विण्णप’सि एतदेव दृश्यम्—“विण्णयपरिणयमेसा” ।

कृतयोग्यतयते । स ततोऽन्तर्मुदुत्तुप रावगुहे नगरे मातङ्गकुले वमळसया प्रत्यायाम्यति । ततस्तस्य दारकन्याम्हापितौ निर्द्वयवशादम्बेवमेत
दूवं नामधेय करिष्यत —अथपु दारक क्षयटा नाम्ना, मपतु दारिका मुदसना नाम्ना । तत्र स क्षयटा दारक उन्मुक्कवाळमाको यौवन० भवि
प्यति । तत्र सा सुवर्धनापि दारिकोन्मुक्कवाळमाया विज्जइ० यौवनमनुभासा रूपय अ यौवनेन च सावणेन चारुष्टोत्तमपरीण भविष्यति । तत्र स
सकटा दारक मुवर्धनाया रूपेण च यौवनेन च सावणेन च मूर्च्छित ४ सुवसमया मागिन्ना साधनुदारान् मुञ्जानो विहरिष्यति ।

जति ण भते ! ० पञ्चमस्स अज्झयणस्स उक्खेवो । एव खलु जम्बू तेण कालेण ! तेण समएण कोम
 वी णाम णगरी होत्था रिद्धं । वहिं वंदोत्तरणे उज्जाणे । सेयमहे जक्खे । तत्थ ण कोसवीए णगरीए
 सयाणिए णाम राया होत्था महयां । मियावती देवी । तस्स ण सयाणिस्स पुत्ते मियावतीए अत्तर
 उदयणे णाम कुमारे होत्था अहीणं जुवराया । तस्स ण उदयणस्स कुमारस्स पडमावती णाम देवी
 होत्था । तस्स ण सयाणिस्स सोमदत्त नाम पुरोहिण होत्था रिब्बेदं । तस्स ण सोमदत्तस्स पुरोहिस्स
 वसुदत्ता णाम भारिया होत्था । तस्स ण सोमदत्तस्स पुत्ते वसुदत्ताए अत्तर वहस्सइदत्ते नाम दारए होत्था
 अय पच्चमे किंचित्तिस्स्यते । 'रिब्बेय'पि एतेनेव इत्यम्—“ रिब्बेयज्जुब्बेयसापेयअयब्बवेयइससे ” ति; क्खत्त व ।

अदि मदन्ते ! पच्चमत्ताध्ययमस्सोपलोप । एव खलु बग्गा ! लस्सिन् काले सस्सिन् समेवे कोट्ठाब्धी नाम भगवमक्त्त कट्ठं । बहिब्बन्दा
 बरतवमुचानम् । इवेत्तमद्रो यस्स ! त्व ङ्गोत्ताब्ध्यां नरया सत्तान्का नाम रत्तात्ताब्ध् महिं । मृगावती देवी । तस्स सत्तानीकस्स पुत्तो मृगा
 बत्था व्यास्सव उदयनो नाम कुमारेत्ताब्धीनं युवराज । तत्तोत्तयनस्स कुमाग्ग्य पञ्चावती नाम देव्यमभवन् । तस्व सत्तानीकस्स सोमदत्तो नाम
 पुरोहितात्ताब्ध् भस्वदं । तस्व सोमदत्तस्स पुरोहिस्स वसुदत्ता नाम मार्यात्ताब्ध् । तस्स सोमदत्तस्स पुत्ता वसुदत्ताया व्यास्सजो इदस्सत्तिवत्तो
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

अहीण० । तेण कालेण २ समणे । समोसरण । तेण कालेण २ भगव गोतमे, तहेव जाव रायमग्ग ओ
गाढे । तहेव पासति हत्थी, आसे, पुरिसे, मन्धे पुरिस । चिन्ता । तहेव पुच्छति । पुव्वभवे भगव वागरोति,—
‘एव खलु गोतमा । तेण कालेण २ इहेव जलुदीवे दीवे मारहे वासे सब्बओभहे णाम नगरे होत्या
रिद्ध० । तत्थ ण सब्बतोमहे नगरे जितसनु णाम गया होत्या । तस्स ण जितसनुस्स रण्णो महसरदत्तो
नाम पुरोहिण् होत्या रिब्बेद० जाव अयव्वणकुसले यावि होत्या । तत्ते ण से महसरदत्ते पुरोहित जि
तसनुस्स रण्णो रज्जवलविवदण्ड्याए कल्लकल्लि एगमेग माहणदारंग, एगमेग खत्तियदारंग, एगमेगं वह
म्सदारंग, एगमेग सुहदारंग गेण्हावेति २ तेसि जीवतागाण चेव हिययउहए गेण्हावेति २ जितसनुस्स
नाम दारकोऽमववहीन० । तस्मिन् काले २ भमण । समससरणम् । तस्मिन् काले २ भगवान् गोतम, सब्ब वाक्क राजमार्गमवागड । सब्ब
परयाते दस्तिन अधान्, पुरुषान्, मध्ये पुरुषम् । चिन्ता । तथेव पुच्छति । पूर्वमय भगवान् व्याकरोसि,—

‘एव खलु गोतम । तस्मिन् काल २ इहेव जलुदीये द्वीपे मारसे वसे सर्वद्योमदं नाम नगरममवए धाद० । तत्र सर्वतोमदे नगरे बित्त-
मनुनाम राजाऽमवव । सस्य बित्तसग्रो राक्षो मदेसरएणो नाम पुरोहितोऽभवत् कम्भेद० यावएयवर्बकुसलयाप्यमवव । तत स महेश्वरदत्तः पुरो-

रणो सतिहोम करोति । तते ण से महेसरदत्ते पुरोहिते अङ्गमिर्चउद्दीसु दुवे २ माहण-खचिय वेस्स-सुद्ध-
 दारणे, चउण्ह मासाण चचारि २, छण्ह मासाणं अट्ठ २, सवच्छरस्स सोलस २ । जाहे जाहेवि य ण जितमत्तू
 राया परवलण अभिजुञ्जति, ताहे तादेवि य ण से महेसरदत्ते पुरोहिण् अदठसय माहणदारगाण, अट्ठमय
 स्वात्तियदारगाण, अट्ठमय चदस्सदारगाण, अट्ठमय सुद्धदारगाण पुरिसेहिं गिण्हावेति २ तेसि जीवतगाणं
 चैव द्वियउडय गेण्हावेति २ जितमजुस्स रणो सतिहोम करोति । तते ण से परवल स्त्रियामेव विद्धमेति
 वा पढिसेहिज्जति वा । तते ण से महेसरदत्त पुरोहिते एयकम्भे (द्व) सुवहु पाव जाव समज्जिणिचा
 'दियउडय'चि इदयमासिण्हान् ।

द्विजे नितछन्नो राज्ञो राज्यवन्निवर्धनार्थं फल्गुशस्त्रि एकेकं माहणवारकम्, एकेकं नैस्यवारकम्, एकेकं शुद्धवारक
 माहयति २ तथा व्यावृत्तामेव इदयमासिण्हान् ग्राहयति २ चितछन्नो तत्र कान्तिहोम करोति । उक्तः स मोक्षवारणे पुरोहितोऽष्टमीचतुर्वर्धायु
 दौ २ मासण-अस्त्रिय-चैस्य शुद्धवारकौ, चतुर्थ मासेषु चत्वार २, इत्थं मासेष्वष्ट २ स्वासरे षोडश २ । यदा यदापि च चितछन्न राज्ञा परवल्लेना
 मियुच्यते तदा तदापि च स महेसरदत्त पुरोहितोऽष्टवत्त मासणवारकाणाम्, अष्टवत्तं कस्त्रियदारकाणाम्, अष्टवत्तं नैस्यवारकाणाम्, अष्टवत्तं

१. बज्रगण्य भाव- । २. छ-जे गेण्हावेसु वट्ठ- । ३. अत्र गिण्हावेर स्या तेवार्थे । ४. अष्टमागमकम् -चउडिवाणो । ५. छ-गिण्हा- । ६. स विप्यये- ।

तीसं वाससयाह परमाजं पालयिचा कालमासे काल किंचा पचमाण पुढवीण उक्कोमेण सत्तरससागरोविम-
द्वितिणैरगे उववण्णे ।

से ण ततो अणतर उव्वट्ठिचा इहेव कोसवीण णैयरीण मोमदत्तम्म पुरोहिन्नस्म वसुद्धत्ताण भारियाण
पुत्तत्ताण उववण्णे । तते ण तस्म दारगस्स अम्मापिनरो निव्वत्तवाग्गाहस्म इम एयारूव नामधिज्ज
करोति, जम्हा ण अम्ह इमे दारण सोमदत्तस्स पुरोहियस्स पुत्त वसुद्धत्ताण अत्तण, तम्हा ण होउ अम्ह
दारण वहस्सत्तिदत्ते नामेण । तते ण से वहस्सत्तिदत्ते दारण पचघा नीपिग्गहिते जाव परिबद्धति ।
तते णं से वहस्सत्तिदत्ते उम्मुक्कवालभावे जोव्वण० विणाय० हात्था । से ग उदयगस्म कुमारस्स बालव-
युद्धदारम्भणा पुरवर्माहयति २ तेना जीवतामेव इदवर्मासिण्डान् ग्राहवाल २ वित्तवन्नो रात्र सन्निवेशं करोति । तत्त स परक्क त्रिपमेव
विषयंसवति वा प्रविषेवति वा । कत्त स मरेस्वरत्त पत्तकर्मा ४ सुबहु पाप मावत् समग्गे त्रिशउ वर्षेण तानि परमायुः पाणवित्था काळमासे
काळं कृत्वा पम्बम्म्यां पुब्बिज्जामुत्कर्णेन ससवससागरोपमभित्थिणी नरकं उपपन्नः ।

स सत्तोऽनन्तरमुद्दुल्लेखेन कोशाग्ग्यां नगर्णा सोमवत्तस्म पुरोहितस्म वसुद्धत्तायां मायीणां पुत्तवत्तोपपन्नः । तत्तस्वस्म दारकत्त्याम्बापित्तो

रणो सतिहोम करेति । तते ण से महेसरदत्ते पुरोहिते अट्ठमिचववसीसु दुवे २ माहण-अचिय-वेस्स-सुह-
 दारगे, चंचण्ह मासाण चत्तारि २, छण्ह मासाण अट्ठ २, सवच्छरस्स सोलस २ । जाहे जाहेवि य ण जितपत्तू
 राया परवलण अभिजुज्झति, ताहे ताहेवि य ण से महेसरदत्ते पुरोहिण्ण अदठसय माहणदारगाण, अट्ठमय
 स्वत्तियदारगाण, अट्ठमय चहस्सदारगाण, अट्ठमय सुहदारगाण पुरिसेहिं गिण्हावेति २ तेहिं जीवतगाण
 चैव हिंयउट्ठए गेण्हावेति २ जितसजुस्स रणो सतिहोम करेति । तते ण से परवल सिंप्पामेव विदमेति
 वा पडिसेहिजति वा । तते ण से महेसरदत्त पुरोहिते एयकम्मे (६) सुवहु पाव जाव समज्जिणिच्चा
 'हियउट्ठए'चि हवयमांसपिण्णान् ।

हितो वितथनो रात्रो राम्मनवविचरनार्न कस्सकस्वि एकेक बाहववारकम्, एकेकं वस्सवारकम्, एकेकं श्रद्धवारकं
 प्राहयति २ तेषां आवतामेव हवयमांसपिण्णान् प्राहयति २ वितथनो रात्र, क्षान्तिधोमं करोति । इव स महेसरदत्तो पुरोहितोऽष्टमीचतुर्वर्णीषु
 द्वौ २ प्रासप-अस्त्रिच-चैस्व श्रद्धवारकौ, कर्त्तुं मासेषु चत्तर २, षट्सु मासेष्वह २ संवत्सरे गोहध २ । यथा यदापि च वितथन्नू रात्रा परपत्तेना
 म्भियुज्यते तथा तदापि च स महेसरदत्त पुरोहितोऽष्टवर्त प्रासववारकाणाम्, अष्टवर्त क्षान्तिवदारकाणाम्, अष्टवर्त वैश्यवारकाणाम्, अष्टवर्त

१ कज्जगय पाठ- । २ छ-ने तेण्हामेसु कम्- । ३ कस्य भिण्हापेस कस्य येणामेस । ४ कज्जगयपाठस्य अचठिवाजो । ५ छ-विष्ठा- । ६ छ-विष्पमे- ।

तीसं वाससयाद् परमासं पालयेत्ता कालमासे कालं किञ्चा पचभाए पुढवीए उक्कोवेणं सत्तरससागरोविम
 'द्विदिए नैरगे उववण्णे ।

से ण ततो अणतर उव्वट्टिचा इहेव कोसवीए णैयरीए सोमदत्तम्म पुरोहिन्नम्म वसुद्धाए मारियाए
 पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण तस्म दारगस्स अभापिनरो निज्वत्तगारमाहम्म इम एयाह्वं नामधिज्ज
 करेति, जम्हा ण अम्ह इमे दारए सोमदत्तस्स पुरोहिस्स पुत्त वसुद्धाए अतए, तम्हा ण होत्त अम्ह
 दारए बहस्सत्तिदत्त नामेण । तते ण से बहस्सत्तिदत्तं दारए पचघाणीपरिगाहिते जाव परिवद्दति ।
 तते णं से बहस्सत्तिदत्त उग्गमुक्कवालभावे जोव्वणं विणयं हात्था । से ग उदयगस्म कुमारस्स बालव
 यद्वद्वारकालो पुरेवर्मादयति १ तेषां जीवशामेव इदममासपिण्डान् माहवात्त २ त्रितन्नागो रात्रिं क्षान्तिहोमं करोति । तव स परस्सं क्षिप्रमेव
 विप्रसयति वा सतिपेयति वा । तव स मोक्षययए एतस्सर्मा ४ सुण्णु पापं भावत् समउर्वे त्रिदुर्गे वर्षेष्टानि परमायुः पालयित्वा काळमासे
 फासं कृत्वा पचवन्ना धूमिम्यामुत्तरेण सप्तदशसागरोपम स्थितिकी नरक उपपन्नः ।

स ठठोअन्तारमुद्दुत्तेहव कोसाफ्फा नगपां सोमदत्तस्स पुरोहितम्म वसुद्धायां आर्यायां पुत्रतयोपपन्नः । तनस्सय्य वारकस्यान्नापितरो

तते ण से वहस्सत्तिदत्ते दारए उदयणस्स रण्णो पुरोहियकम्म करेमाणे सव्वद्धानेसु सव्वभूमि-
यासु अंतरे य दिण्णवियारे जाते यावि होत्था । तते ण से वहस्सत्तिदत्त पुरोहिते उदयणस्स रण्णो
अतउर वेलासु य अवेलासु य काले य अकाले य राओ य वियाले य पविसमाणे अणया कयाति पउमा-
वतीए देवीए सद्धिं सपल्लगे यावि होत्था । पउमावतीए देवीए सद्धिं उरालाहं भुंजमाणे विहराति ।
इमं च ण उदयण राया ण्हाए जाव विमूसिते जेणेव पउमावती देवी तेणेव उवा० २ वहस्सत्तिदत्त पुरो-
हित पउमावतीए देवीए सद्धिं उरालाहं भुजमाण पासति २ आसुरुत्ते तिवालिय भित्तिं साद्धु वहस्स-

का स इहस्सत्तिदत्तो दारक उदयनस्य राक्षः पुरोहितकर्म कुर्वाणः सर्वस्यानेषु सर्वभूमिकसु खन्तः पुरे च इत्येवमसौ वास्तव्याप्रभवत् ।
सतः स इहस्सत्तिदत्तः पुरोहित उदयनस्य राक्षोऽन्तःपुरं गेहासु आबेत्सु च काले पाकाले च रात्रौ च बिकाले च प्रायश्चान्यथा कदाचित्
पद्मावत्या देव्या सार्धं समज्जनध्याप्यमभवत् । पद्मावत्या देव्या सार्धमुदारान्० मुग्धानो विहरति । इत्यबोधमनो रात्रा स्नातो यावद् विमृषिता
यैव पद्मावती देवी सर्वभोगाच्छति २ इहस्सत्तिदत्त पुरोहितं पद्मावत्या देव्या साधमुदारान्० मुग्धानं पश्यति २ आसुरुस्सत्तिदत्तिकां भृकुटिं

यसे यावि होत्या सहवद्धिए सहपसुकीलिए । तते ण से सयाणिए राया अणया कयोति कालधम्मज्जा
 मजुचे । तते ण से उदयणे कुमारे बद्धिं राईसर० जाव सत्यवाह्याभितीहिं सद्धिं सपरिवुद्धं रोयमाणे
 कदमाणे विलवमाणे सयाणियस्स रणो महया इद्धिसनकारसमुदणं णीहरणं करोति २ बद्धं लोइयाइ
 मयकिंआइ करोति । तते ण ते बह्वे राईसर० जाव सत्यवाहा उदयणं कुमार महया २ रायाभिसेणेण
 अभिसिंचति । तते णं से उदयणे कुमारे राया जाते महया० ।

निर्णयद्वयारत्नेयमेव नरमयं कुस्त, यत्मायस्माकमय वारक सोमदणस्व पुरोहितस्व पुत्रो बहुवपाया आत्मज, उत्साह् मयत्सम्माकं
 वारको इहस्मिद्वयो नाम्ना । तत् स गुरस्मिद्वयो वारकः पञ्चवशीपयिगृहीतो यावत् परिक्रमे । ततः स इहस्मिद्वयसं सम्पुष्टम्माका
 यौवन० विष्णु० ममयत् । स उदयमस्य कुमारस्य वाक्यवस्य वाक्यवस्य वारकः सवर्षः सवर्षशुद्धिद्वितः । तत् स अतानीको रायाज्जवा क्व
 विस् अतर्पयेय संपुष्टः । तत् स उदयन कुमारे बहुमी रामेष्वा० यावत् अर्धपादम्भुलिभिः सार्धं भर्गि रावो रुदन् कन्दन् विकपन् अतानी
 कस्य रावो महसा अद्वितसत्कारसमुदयेन त्रिसरण कयोति २ बहुनि मोदकानि सुतकन्यानि करोति । तद्वत्से बह्वो रामेष्वा० यावत्सार्धवादा
 उदयन कुमार् महात्मा २ रायायिनेकेनाभिभिचन्ति । ततः स उदयनः कुमारे राया जातो मत्त० ।

त्ताए पञ्चायाइस्सति । से ण तत्थ वाजारेण्हि वदिते समाणे तत्थेव हत्थिणाउरे णगरे सेट्ठिकुलसि पुत्तत्ताए०
वोहिं० सोहम्मे० महाविदेहं० सिञ्जिहति । णिक्खेवो ॥

॥ पचम अज्झयणं संपत्त ॥

भेसासु'चि अवसरेणु भोजन-अयनादिक्कालेष्वित्यर्थ) 'अवेसासु'चि अनवसरेणु । 'काले' तृतीयप्रथमरादौ । 'अकाले' च
मर्यादनादौ । अकाल विक्षेपेण ६- 'राउ'चि रात्रौ । 'वियाले'चि सध्यं प्राप्तम् । 'सपल्लमे'चि आसक्तम् ॥

॥ इति पञ्चमाव्ययनं समाप्तम् ॥

नापुरे नगरे मृगतना प्रस्यन्नास्मति । स तत्र गलुरिच्छंतं सत्सर्वत्र हस्तिनापुरे नगरे अट्टिदुले पुण्तया० कोधिः० सौषर्मे० महाविदेहं०
सेह्ममहि । विक्षेपः ॥

॥ पञ्चममव्ययनं समाप्तम् ॥

तिदत्त पुरोहित पुरिसेहिं गिब्यावति २ जाव ऐतेण विहाणेण चब्बा आणवेति । एव सल्लु गोत्तमा ! वद्ध
स्सतिदत्त पुरोहिते पुरा पोराणाण जाव विहरति ।’

‘ वद्धस्सतिदत्ते ण भन्ते । पुरोहिते इओ कालगते कहिं गच्छिदिति ? कहिं उव्वच्चि हेनि ? ’ गोत्तमा !
वद्धस्सतिदत्ते ण पुरोहिते चत्तसहिं वामाह परमात्तं पाल्लयित्ता अज्जेव तिमगावमेसे दिवसे सुल्लभिण्णे कत्ते
समाणे कालमासे काल किंवा इमीसे रणणप्पमाय् ० समारो तदेव पुढी । ततो हारिणालरं जगरे मिय
संइत्तं इहस्सतिदत्तं पुरोहितं दुक्कस्मादियसि २ बावयेतेन विमानेन बज्जयाज्जावमहि । एव सल्लु लौत्तम ! इहस्सतिदत्तः पुरोहित पुरा पुराजानां
बावद्ध विहरति ।’

‘ वद्धस्सतिदत्तो मवन्त । पुरोहित इत्थं कालगतः कुत्र गमिष्यति । कुत्रोपपस्यते ।’ ‘ योत्तम ! इहस्सतिदत्तः पुरोहितश्चतु यदि बर्षाणि
परमायुः शतसिखाऽप्यत्र त्रिभागावक्रमे विभक्ते शुद्धमिणः इत्तं सन् चालयामे काळं इत्थाऽप्या रत्तमभायो ० सत्तारस्समेव पृथिवी । ततो हन्ति

समणस्स जेहे जाव रायमगं ओगाढे तहेव हत्थी, आमे पुरिसे, तेसिं च णं पुरिसाण मज्झगय एग पुरिस पासति जाव नरनारिसपरिबुद्ध । तत्तं ण त रायपुरिसा चच्चरसि तत्तीभि अओमयभि मम जोइ मयंसि सिंहासणसि निवेसावेति । तयाणतर च ण पुरसाण मज्झगय बहूहि अयकलमेहिं तचेहिं सम जाइभूतेहिं अप्पेगइया तवभरिण्हिं, अप्पेगइया तउयभरिण्हिं, अप्पे० सीसगभरिण्हिं, अप्पे० कलकल- भरिण्हिं अप्पे० स्वारतेल्लभरिण्हिं मढ्याभिसएण अभिसिंत्तति । तयाणतर च ण तत्त अओमय समजोतिभूय सडासगं गहाय द्वार पिण्ढेति । तयाणतर च ण अद्दहारं जाव पट्ट मउड । विंता तहव जाव वागरेति,—

पदेण वा अनात्तादिपु । ' दिज्जस्सिपारे ' सि राधुनुशातंसंचरण , अनुशातविचारणो वा । ' कलकलपरिण्हिं ' सि कलकलायव इति कलकलं गुणकादिमियन्नल तदुभूते । ' सव अओमयं ' इत्यादिविशेषणं द्वार ' पिण्ढेति ' सि परिचापयन्ति ।

इमे कुर्वाण सवग्धानेषु सर्वमुमिकास्वन्तःपुरे च दणविचारव्याप्त्वमवत् । तस्मिन् काले २ स्वामी समवसुत् । परिबद् राजा च निर्गम्यो पावद् गतः । तस्मिन् काले २ धम्मजस्य ज्येष्ठो यावद् राजमार्गमवगच्छत्तमेव हस्तिन, अथान् पुरुषान्, तेषां च पुरुषाणां मध्यगतमेकं पुरुषं

१ उ - भूएहि । २ वरपगय - रिडेहि । ३ सवययत्त - वा २ राजाभि- । ४ क - कवेति न्ना - कवेति छ - कवेति ।

जति ण भंते !० छट्ठस्स उक्खेवो । एव खलु जंघू । तेण कालेणं २ मधुरा णगरी । भंहीरे उच्चाणे । सुदारिसिणे जम्ब्वे । सिरिदामे राया । बंधुसिरी भारिया । पुत्ते णंदिवद्धणे णामं कुमार अहाँण० जावं जुव-
राया । तस्स सिरिदामस्स सुवंघू नाम अमघे होता सामदंढ० । तस्स ण सुबधुस्स अमघस्स बहुमिचा
पुत्ते णाम दारए होता अहीण० । तस्स ण सिरिदामस्स रण्णो चित्ते णाम अलकारिए होता । सिरिदा
मस्स रण्णो चित्तं बहुविहं अलकारियकम्मं करेमाणे सव्वद्वानेसु सव्वभूमियासु अत्तेउरे य दिण्णवियार
यावि होता । तेण कालेणं २ सामी समोसंढ । परिसा राया य निगैमो जाव गया । तेण कालेण २

अव वहे किंचित्तिक्खे । 'पिचं बहुविह'वि भावपयंणं बहुवक्कार वेत्थय' । 'अलकारियकम्म'वि धुरकम्मे । 'सव्वद्वानेसु'वि
दुप्पास्वानभोजनस्वान्मन्त्रानादिदु, भावस्यानेपु वा दुक्काविदु । 'सव्वभूमियासु'पि प्रासत्तद्वृत्तिकासु सव्ववधूमिकापमानासु,

यदि म्दन्त !० एहत्थोपेकेपः । एवं लद्ध बन्धो ! तस्मिन् काले २ धेयुग नगरी । मण्डीरमुखायम् । सुवर्धन्ते यव । श्रीर्दोमा राया ।
बन्धुकीर्दोमा । पुत्ते मन्दीरवन्ति माम कुमार अहीम० यावद् युवराज । तस्य अधिष्ठाताः सुबन्धुर्भाभास्वोऽप्यवत् सामवण्ड० । तस्य सुबन्धो
रमात्यस्य भूमिभित्रपुत्रो नाम वारकोऽभवदहीण० । तस्म श्रीवाम्मो राष्ट्रधियो नामाल्कारिकोऽभवत् । श्रीवाम्मो राष्ट्रधिय बहुविधमाल्कारिकं

अप्ये० उट्टमुत्तभरियाओ, अप्ये० गोमुत्तभरियाओ, अप्ये० महिसमुत्तभरियाओ, अप्ये० अयमुत्तभरियाओ, अप्ये० एलमुत्तभरियाओ बहुष्पटिष्णुणाओ चिद्वति । तम्म ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स बह्वे हत्थदुयाण य पायदुयाण य ह्दीण य नियलाण य सकलाण य पुजा निगरा य सणिग विस्रत्ता चिद्वति । तस्म ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स बह्वे वेणुलयाण य वेत्तलयाण य चित्रा० छिवाण य कसाण य वायरासीण य पुजा णिगरा चिद्वति । तस्स ण दुज्जोहणस्स चा० बह्वे सिलाण य लउडाण य मुग्गराण य कणगराण य पुजा णिगैरा चिद्वति । तस्स णं दुज्जोहणस्स बह्वे तर्तीण य वरत्ताण य रि—“ न मे दिट्ठा नरया वा नेरइया वा, अप पुण पुरित्ते निरयपरिस्वयं वेयणे वेण्ण ” चि; यत्तत्तरणादिद इहपम्—“ अहा पज्जाच भत्तपाण पट्ठिगाहेर २ वेणेय सप्पणे भगव तेणेव चवागरच्छ ” इत्यादि वाक्यम् । ‘वागरेर’ चि ‘कोऽसौ मन्मान्तरे आसीत् ?’ भिबेडेवाभिनिन्दन्ति । तदनन्तरं च सप्तमयोग्यं समग्रोक्तिमृत संवत्सरं गृहीत्वा हारं पिनाहयन्ति । तदनन्तरं चार्धहारं यावत् पटं मुकुटम् । विन्ता, तथैव मावद् व्याकरोति—

‘एवं सत्तु गीतम् ! तस्मिन् काले २ इहैव जम्बूद्वीपे द्वीप भारते वने सिंहपुर नाम नगरमभूत् ० । तत्र सिहपुरे नगरे सिंहरथो नाम

‘एव खलु गोतमा ! तेण कालेण २ इहेव जघुदीचे दीवे भारदेवासे सीदपुरे णाम णगरे होत्या रिद्धं । तत्थ ण सीदपुरे णगरे सीहरहे णाम राया होत्या । तस्स ण सीहरहस्स रण्णो दुज्जोहणे नाम चारगपाले होत्या अधम्मिए जाव दुप्पदियाणदे । तस्स ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स इमे एयारूवे चारगभंडे होत्या । तस्स ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स बहवे अयकुदीओ अप्पेगतियाओ तबभरियाओ, अप्पे ० तउयभरियाओ, अप्पे ० सीसगभरियाओ, अप्पे ० कलकलभरियाओ, अप्पे ० स्वारतेल्लभरियाओ अगणिकायासे अइहियाओ चिहति । तस्स ण दुज्जोहणस्स चारग ० बहवे उट्टियाओ आममुत्तभरियाओ, अग्गे ० इत्थिमुत्तभरियाओ,

किं कृत्वेत्याह—अयोमयं संदृष्टकं गृहीत्येति । तत्र शार्ङ्गोष्णादन्नसरिकं । 'अद्वारं', 'ति नमसरिकम्, यामसरिकात् " तिसरयं पिप्पलति, पालसं पिप्पलति, कटिसुखय पिप्पलति " इत्यादि वक्ष्यम्, तिसरकं प्रहीणम्, प्राकम्भो हृत्पत्रकम्, कटीसूत्रं व्यस्तम् । 'पटं' ति सुलाटाभरणम्, मुकुटं शोभनम् । 'चिता तदेव' चि त पुरुष इष्टा गोसप्तस्य विकल्पस्तथाशुम् यथा प्रवपाध्ययने, तथा

पश्यन्ति-यावद् नरचारीसंपरिभ्रतम् । सप्तस्य राजपुरुषाद्यान्तरे तत्प्रज्योम्य सप्तज्योतिर्भूते सिद्धासने निषाद्व्रजन्ति । तदनन्तरं च पुरुषाणां मध्यगत
 षडभिरबभूवैस्तप्यैः सप्तज्योतिर्नितैरप्येके साप्तमसौ । अत्रेके प्रणमसौ । अत्रेके प्रीत्यामसौ । अत्रेके वारैकमुदैर्महा

अप्ये० उट्टमुत्तभरियाओ, अप्ये० गोमुत्तभरियाओ, अप्ये० महिसमुत्तभरियाओ, अप्ये० अयमुत्तभरियाओ, अप्ये० एलमुत्तभरियाओ बहुण्ढिपुणाओ चिट्ठति । तम्म ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स बह्वे हत्थदुयाण य पायदुयाण य द्दहीण य नियलाण य सकलाण य पुजा निगरा य सणिगित्थत्ता चिट्ठति । तस्म ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स बह्वे वेणुलयाण य वेत्तलयाण य चित्रां० छिवाण य कसाण य वायरासीण य पुंजा निगरा चिट्ठति । तस्स ण दुज्जोहणस्स चा० बह्वे सिलाण य लउट्ठाण य मुग्गराण य कणगराण य पुजा णिगैरा चिट्ठति । तस्स ण दुज्जोहणस्स बह्वे ततीण य वरत्ताण य रि—“ न ने दिट्ठा नरया वा नेरया वा, अगं पुण पुरिसे निरयपट्टिस्सये येण्ण येण्ण ” चि; यावरत्तरणादिद इदमम्—“ अहा पज्जचं भरापाण पट्टिगाहेरं २ जेजेव सपणे भगव तेमेव सवागरच्छा ” इत्यादि वाच्यम् । ‘वागरेरं’ सि ‘कोज्जो जन्मान्तरे आसीत् ?’ भिरेणमिभिच्यन्ति । एवंतरं च तत्त्वमयोमयं सम्यग्बोधिमतं संवत्सरं गृहीत्वा द्वारं पिनाहयन्ति । त्वनन्तरं पार्श्वद्वारं यायत् पट्टं मुकुटम् । चित्तम्, तथैव साधव् व्याकरोति;—

‘एवं सत्तु गौतम ! तस्मिन् जाले २ इदं ब्रह्मदीपे द्वीपे मारते कपे सिद्धपुरं नाम नगरममुत्तमं । तत्र सिद्धपुरे नगरे सिद्धराजो नाम

वागरञ्जुण य वालरञ्जुण य सुत्तरञ्जुण य पुजा णिगरा सनिविस्सता चिद्वत्ति । तस्स ण दुब्बोहणस्स बहवे
 असिपत्ताण य करपत्ताण य सूरपत्ताण य कलवचीरैपत्ताण य पुंजा णिगरा चिद्वत्ति । तस्स ण दुब्बो-
 हणस्स चारग० बहवे लोहसीलाण य कहसकराण य चम्पपट्टाण य अलपट्टाण य पुजा णिगरा चिद्वत्ति ।
 तस्स ण दुब्बोहणस्स चारग० बहवे सूरैण य डमणाण य कोट्टिल्लाण य पुजा णिगरा चिदठत्ति । तस्स
 ण दुब्बोहणस्स चारग० बहवे सत्थाण य पिप्पलाण य कुहाढाण य नहच्छेयणाण य दम्माण य पुजा
 णिगरा चिदठत्ति ।

इत्येवं गौतम पृच्छदि, भगवास्तु व्याकरोति कथयति । 'चारगमंटे' चि गुप्तिपालकः । 'चारगमंटे' चि गुप्त्युपकरणम् । 'इत्ये-
 दुयाण' चि अन्दूनि काष्ठादिमयबन्धनविशेषा, एवं पावान्दुकान्यपि । 'इदीण य' चि इदय' लोटका । 'पुज' चि सञ्चिम्बरो राक्षि-
 राजाऽपट्टम् । तस्य सिहरबस्य राज्ञो दुर्बोधनो नाम चारकपाक्षेऽप्रकथयार्थिको यावत् दुष्प्राप्त्यनन्दः । तस्य दुर्बोचनस्य चारकपाक्षस्येदमेतद्रूपं
 चारणाण्डममबत् । तस्य दुर्बोचनस्य चारकपाक्षस्य बहवोऽय्य कुण्डलोऽप्येकास्ताम्रमृताः, अय्येकास्तमृता, अय्येका सीसकमृता, अय्येका ककक-
 लमृता, अय्येका धारसममृता अन्निभाये भासितास्मिष्ठन्ति । तस्य दुर्बोधनस्य चारकपाक्षस्य बहवो पत्थोऽप्रमृतामृता, अय्येका हस्सिमृतामृता',

तते ण से दुब्बोहणे चारगपाले सीहरहस्स रण्णो वहवे चोरे य पारदारिए य गीठेभेदे य रायाव
गारी य अणधारए य वालघोती य वीसमघोती य जूतिकारे य खट्ठपट्टे य पुरिसेहि गेणहावेति उत्ताणए
'निगर' चि रात्रिमात्रम् । 'वेणुसयाण य' चि स्थसर्बसलतानाम् । 'वेचलयाण य' चि जत्तवसलतानाम् । 'विम' चि चिञ्चालतानाम्
अम्बिलिक्काफम्भानाम् । 'छिवाण' चि इरुक्खचर्मकमानाम् । 'कसाण य' चि चर्मयष्टिकानाम् । 'वायरासीण' चि बट्ठकरप्रयो वगदित्वट्ठ-
मयसिन्दूरानि ताहनमयोजनानि । तेया पुञ्ञास्सिधन्वीति योग । 'सिसाण य' चि इपवाम् । 'लवढाण य' चि ल्मुढानाम् । 'मुग
राण य' चि इपवत्तम् । 'कर्मगराण य' चि के पानीये ये नङ्गरा बोचिस्यनिधलीकरणपापाणास्ते कनङ्गरा, कानङ्गरा वा इपकङ्गरा

अप्येका तट्टमूत्रमृता, अप्येका गोमूत्रमृताः, अप्येका मग्नियमूत्रमृताः, अप्येका एहकमूत्रमृता बहुपरिपूर्णास्तिष्ठन्ति ।
तस्य दुर्योधनस्य चारकपात्स्य बटवो हस्तान्दुकानां च पावान्दुकानां च हस्तीनां च निगहानां च शुक्लानां च पुञ्ञा निक्कराश्च संनिक्षिप्ता
स्मिन्ति । तस्य दुर्योधनस्य चारकपात्स्य बटवो वेणुल्लानां च वेत्रल्लानां च विम्भल्लानां च छिपाणां च कक्षानां च बट्ठकरप्रमीनां च
पुञ्ञा निक्करास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य पा० बटवः शिल्लानां च लज्जुतानां च मुत्रराणां च कनङ्गराणां च पुञ्ञा निक्करास्तिष्ठन्ति । तस्य
दुर्योधनस्य बटवस्तथीणां च वरराणां च बट्ठकरज्जुनां च बाल्लज्जुनां च सुत्तरज्जुनां च पुञ्ञा निक्कराः संनिक्षिप्तास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य

वागरज्जूण य वालरज्जूण य सुत्तरज्जूण य पुजा णिगरा सनिचिखत्ता चिद्धति । तस्म ण दुब्बोहणस्म बहवे
 असिपत्ताण य करपत्ताण य सुुरपत्ताण य कलवचीरपत्ताण य पुजा णिगरा चिद्धति । तस्म ण दुब्बो-
 हणस्म चारग० बहवे लोहस्वीलाण य कढसकराण य चम्मपट्टाण य अलपट्टाण य पुजा णिगरा चिद्धति ।
 तस्म ण दुब्बोहणस्म चारग० बहवे सूरेण य ढभणाण य कोट्टिल्लाण य पुजा णिगरा चिद्धति । तस्म
 ण दुब्बोहणस्म चारग० बहवे सत्याण य पिप्पलाण य कुहाढाण य नहच्छेयणाण य दन्माण य पुजा
 णिगरा चिद्धति ।

इत्येवं गौतम पृच्छति, भगवांस्तु व्याकरोति क्वयथि । 'चारमपाळे' चि गुत्तिपसुक्क' । 'चारमग्गे' चि गुत्सुपकरप्पम् । 'इत्ये
 दुपाण' चि अन्दुनि काष्ठादिमयबन्धनविशेषा, एवं पावान्दुक्कान्यपि । 'इदीण य' चि इहयः सोटका । 'पुंन' चि सखिम्बरो राखि
 रत्ताडम्भत् । तस्य सिंहरत्तस्य रत्तो दुर्बोधनो नाम चारकपात्तेअम्भश्शार्मिको वावद् दुप्पत्तानन्दः । तस्य दुर्बोधनस्य चारकपात्तस्येवमेतद्रूपं
 चारमाण्डमभत् । तस्य दुर्बोधनस्य चारकपात्तस्य बह्वोअ कुण्ठोअयेकान्ताअमृता, अप्येकाः सीसकमृता, अप्येका कम्मक-
 समृता अप्येका चारसकमृता अग्निक्कये आदितास्सिद्धन्ति । तस्य दुर्बोधनस्य चारकपात्तस्य बह्वो पत्तोअम्भश्शमृता, अप्येका इस्सिमृत्तमृता,

तते ण से दुज्जोहणे चारगपाले सीहरहस्स रण्णो वहवे चोरे य पारदारिए य गीठेभेद य रायाव
गारी य अणधारए य वालघांती य वासभघांती य जूतिकारे य खट्ठपट्टे य पुरिसेहिं गेणहावेति उत्ताणए
'निगर' चि रात्रिमात्रम् । 'वेणुत्त्याण य'चि स्वसंबन्धस्थानाम् । 'वेचलयाण य'चि असंबन्धस्थानाम् । 'विष'चि चिञ्चाल्लानाम्
अम्मिलिकाकम्भानाम् । 'छिवाण'चि शस्त्रवर्षकजानाम् । 'कसाण य'चि चर्मयष्टिकानाम् । 'वायरासीण'चि वरकरभयो वयदित्त्वन्
मयसिन्दूराणि ताडनमयोत्तनानि । तेषां पुञ्जास्तिष्ठन्तीति योगः । 'सिमाण य'चि इयदाम् । 'छवढाण य'चि सगुढानाम् । 'मुग
राण य' ति इयवत्तम् । 'कणंगराण य' चि के णानीये ये नङ्गरा बोधिस्यनिषलीकरणपापाणास्ते कनङ्गरा, कानङ्गरा वा इयवद्दारा
अप्येका उच्छृमूत्रमृताः, अप्येका गोमूत्रमृताः, अप्येका महिषमूत्रमृताः, अप्येका बलमूत्रमृताः, अप्येका एडकमूत्रमृताः ।

तस्य दुर्योधनस्य पारकपासस्य बहवो हस्तानुक्रानो च पावानुक्रानो च हवीनां च निगढानां च गृहस्थजानां च पुञ्जा निक्काम् संनिक्षिप्ता
स्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य चारकपासस्य बहवो वेणुस्रजानां च वेत्रस्रजानां च विम्बाल्लानां च क्षिपाणां च कसानां च वरकरभमीनां च
पुञ्जा निक्करास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य पा० बहवः क्षिप्तानां च लकुटानां च मुद्राणां च कनङ्गराणां च पुञ्जा निक्करास्तिष्ठन्ति । तस्य
दुर्योधनस्य बहवस्तत्तन्नीवां च वरत्रासां च वरकरज्जूनो च पालरज्जूनो च सूत्ररज्जूनो च पुञ्जा निक्कराः संनिक्षिप्तास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य

पाडेति, लोहदण्डेण मुह विहादेति २ अप्येगतिर्ए तत्तव पैज्जेति, अप्येगतिर्ए तत्तय पैज्जेति, अप्येगतिर्ए
सीसग पज्जेति, अप्ये० कलकल प०, अप्ये० स्वारतेल्ल प० । अप्येगतियाण तेण चैव अभिसेग करोति ।
इत्यर्थः । 'तए ण से' चि एतस्य स्थाने 'तस्स भ' ति वन्त्यापदे, एतस्यैव सगत्त्वात्, पुत्तकान्तरे दर्शनाच्चेति । 'असिप्पचाण य'
चि असीनाम् । 'करप्पचाण य' चि प्रकचानाम् । 'सुरप्पचाण य' चि सुराणाम् । 'कलम्बवीरप्पचाण य' चि कदम्बवीरं दृढवि
शेष । 'कदसन्नकराण य' चि वदन्नसल्लकाकानाम् । 'वम्मपट्टाण य' चि वर्धमानम् । 'अल्लाण य' चि अल्लानां दृढिकपुच्छाकृतीनाम् ।
'वर्मणाण य' चि यैरन्मियवीरिणैर्योद्धसल्लकाविभि परश्वरीरेज्जु वत्सायते तानि वम्मनकानि । 'कोट्टिल्लाभं' ति हस्समुद्ररविक्षेपायाम् ।

बहोऽसिप्पचाणां च करप्पचाणां च सुरप्पचाणां च कदम्बवीरप्पचाणां च पुब्बा निक्कास्सिप्पन्ति । तस्य दुर्वोचनस्य चारक० बहो लोहकीर्त्तना
च वदन्नसल्लकाकानां च वर्मपट्टानां च पुब्बा निक्कास्सिप्पन्ति । तस्य दुर्वोचनस्य चारक० बहव सूचीनां च वम्मकानां च मुद्राणां
च पुब्बा निक्कास्सिप्पन्ति । तस्य दुर्वोचनस्य चारक० बहवः क्षत्ताणां च पिण्णानां च पुट्टराणां च नल्लच्छेदनानां च दर्मानां च पुब्बा
निक्कास्सिप्पन्ति ।

ततः स दुर्वोचनधारकपाठः सिंहबन्धस्य राज्ञो बह्विधैराद्य पारदारिकाद्य प्रन्थिमेवकाद्य राजापक्षरिजस्य भयभयारकोस्य शकभतिनस्य

अप्ये० उच्चाणे पाठेति २ आसमुत्त पज्जेति, अप्ये० हत्यमुत्त पज्जेति, जाव एलमुत्त पज्जेति । अप्ये० ह्येडा-
 मुहे पाठेति, धलघलस्स वग्मावेति २ अप्येगतिपाण तेण चैव ओवीलं दलयति । अप्ये० हत्यंदुयाहिं वधा
 वेइ, अप्ये० पायदुयाहिं, अप्ये० हडिवघणे करेति, अप्ये० सकोटियमोडियं ए करेति
 अप्ये० सकलबंधणे करेति, अप्ये० हत्यछिण्णए करेति जाव सत्योवाडिण करेति । अप्ये० वेणुलयाहिं य
 'सत्याण य' णि प्रच्छन्नक्रानाम् । 'सिप्पसाण य' चि हस्सुहुरीणाम् । इठारा नलच्छेदकानि । दर्भाण प्रसीता । 'अज्जवारए' चि अज्ज
 पारइत्त । 'सदपइ य' चि पूरत्ति । 'अप्येगए' णि अप्यककान् क्कामिदधात्यर्थे । 'परवेइ' ति पाययति । 'अप्येगइसाण तेणं चैव ओवाल
 विअग्गपातिनय एतकारा'य धूवा'य पुल्लमइवति, उठानान् पात्तयति, लोहदण्णेन मुल्लमुदवाटयति २ अप्येकारसप्तताम पाययति, अप्येकाल्लिपु
 पाययति, अप्येकान् धीसकं पाययति, अप्येकान् कल्लकं पाययति, अप्येकान् कार्त्तलं पाययति । अप्येकेपा तेनैकामिपेकं करोति । अप्येकानुत्तानान्
 पाठयति २ अक्षमूत्रं नाययति, अप्येकान् हस्तिमूत्रं पाययति । नावदेहकमूत्रं पाययति । अप्येकानवोमुल्लान् पाठयति, वल्लवत्तं वसवति २ अप्येकेपा
 तेनैवावपीठं वापयति । अप्येकान् हस्सान्नुकेरुवन्त्ययति, अप्येकान् पाठन्नुकेः, अप्येकान् हडिवन्थानान् करोति, अप्येकान् निगडवन्थानान्
 करोति, अप्येकान् सक्कोचिस्सामोडितान् करोति, अप्येकान् मुदल्लसल्लवन्थानान् करोति, अप्येकामिच्छन्नहंगसान् करोति यावच्छल्लोत्थाटितान् करोति ।

गाव वायरासीहि य दृणावेति । अप्ये० उत्ताणए कारवेति २ लउल छुभावेति २ पुरिसेहि
 कपावेति । अप्ये० ततीहि य जाव सुतरज्जूहि य हत्येसु य पादेसु य वधावेति, अगहसि उञ्चु
 पेलंग पजेति । अप्ये० असिपत्तेहि य जाव कलवचीरपत्तेहि य पञ्छाणेने, खारतंलेणं अमगावेति,
 रपगतियाण णिडालेसु य अवदूसु य कोपरसु य जाणूसु य खलुएसु य लाहर्कालए य कडसक फराओ य
 मयति' तेनैव शन्तेन मयदीदं शेत्तरं, मस्तके वस्यारोषणात् ; उपपीठां वा वेदनां 'वृत्तयइ' चि करोति । 'सकोटिवयोदियए' चि सं
 गिनाथ सस्त्रचिवाइया मोटिनाथ वलिताइया इति दन्दोअस्तान् । 'अप्येगाइए इत्यच्छिण्णए करेइ', इत्यत्र याक्करणादिदं इइयम्-
 पायच्छिण्णए, कम्मच्छिण्णए, एव नक्-उठ जिग्म-सीमच्छिण्णए" इत्यादि । 'सत्वोवादिए' चि बुद्धावगाटिआन् सद्गादिना विदारितान् ।
 रप्येमइए पेणुनपादि य' इत्यत्र याक्करणात् "वेत्तलयाहि य विचालपादि य" इत्यादि इइयम् । 'उरे सिल दलावेइ' इत्यादि उरमि
 व्येकान् वेणुस्तानिदं वाबई वक्करस्मिन्निदं वासवति । अय्येकधनुणान् कसरवति, उरसि छिळं वाप्पवति २ उरुहैस्सक-
 यति । अय्येकान्स्त्रीभिश्च यावत् सुहरज्जुभिश्च हस्तेषु च पादेषु च पन्थयति, अवेटअणूळं कर्णेण पायवसि । अय्येकानसिपत्तेइ च यावत्
 इवचीरपत्तेइ च पज्जारयति, कार्तस्सेनाम्बक्कयति । अय्येकेनां नळेटेषु पाणटुस च कुरिषु च मानुषु च गुस्सेषु च गोइहकीलकान् वंसमृत्ताकान् च

ददावेति, अलए भजावेति । अप्येगतियाण सुईओ य दभणाणि य हत्यगुलियासु य पायगुलियासु य कोट्टि
 ल्लएहिं आमोहावेति २ भूमिं कद्दयावेति । अप्प० सत्यएहिं य जाव नहच्छेदणएहिं अग पच्छावइ । द० मे हे
 य कुंसेहि य उल्लचैम्मेहि य वेढावेति, आयवसि दलयाति २ सुक्ख सर्माणे चढचढस्स उण्याढोति । तते ण से
 पापाणं दापयति, वदुपरि सगुदं दापयति, वत्तलं पुरुषाभ्या सगुदोमयप्रतिनिधिभ्यां सगुदमुत्कम्पयति—मतीव चलयति ययाअरा
 यिनोऽप्यीनि दल्यन्त इति भाव । 'ततीहि य'चि इह यावत्करणादिवं इवम्—“वरणाहि य वागरब्बुहि य” इत्यादि । 'अगढंसि'चि
 दूये । 'उत्तल्ल पोत्तलं'चि अपभ्रितस उपरिपादस्य कूपजले 'पोत्तल' कर्षणे 'पम्मे'चि पाययति, खादयतीत्यादि लौकिकी भाषा,
 कारयतीति तु मारय । 'अवइसु य'चि कुकाटिकासु । 'सल्लएसु'चि पादमणिपत्थेषु । 'अलए भंभावे'चि वृक्षिरूपकान् शरीरे प्रवे
 नयतीत्यर्थः । 'मूई'चि सूचीः । 'दभणाणि य'चि सूचीप्रायाणि इत्यस्तुत्यादिषु । 'कोट्टिअरहि'चि सुप्रै० । 'आ
 ओढाये'चि मात्सोऽयति प्रवेक्षयतीत्यर्थः । 'भूमिं कद्दयावे'चि मग्गुलीप्रयेक्षितसूचीकैर्दस्तेभूमिकम्पयने पहादुत्तमुत्पथ इति कुत्वा
 दापयति, भत्तानि मज्जयति । अप्येकेषां सूचीश्च दम्पकानि च हस्तागुणिषु च पादागुणिषु च मुग्गुरैरासोटयति २ भूमिं कम्पययसि । अ
 प्येकेषां दमैव पावद् नल्लच्छेदनेषाङ्गं प्रच्छादयति । दमैव कुंसेश्चार्धभ्रमिष्वप वेष्टयति, आतरे वापयति २ शुष्के सति चढचढमुत्पादयति ।

दुज्जोदणे चार० एयकम्मे (हं) सुवहुपाव समब्धिणिचा एगतीस वाससताइ परमाठ पालयिता कालमासे माल किचा छद्दीए पुढवीए उक्कोसेण चार्वाससागरोवमाद्धितिएसु नेरइएसु उववण्णे ।

से ण ततो अणतर उव्वट्टिचा इहेव महुराए णयरीए सिरिदामरस रब्धो बहुसिरीए, देवीए कुच्छिसि पुत्तचाए उववण्णे । तते ण वंधुसिरी नवण्ह मासाण बहुपाढिपुण्णाण जाव दारग पयाया । तते ण तस्स दारगस्स अम्मापित्तरो णिव्वत्ते वारसाहे इम एयारूव णामधेच्च करेति, हाउ ण अम्ह दारगे णदिसेणे नामेण । तते ण से णदिसेणे कु० पचघातीपरिवुढे जाव परिवद्धति । तते ण से णदिसेणे कुमारे उम्मुक्कवालमावे भूमिक्कण्डयनं कारयवीति । 'दम्मेरि य'पि दमा' समूला । 'कुसेरि य'पि इवा निर्मूला । 'हु'पि 'कुमारे' । 'अंतरावि य'पि अब-
ततः स दुर्वोचनश्चारक० इत्कर्मा ९ सुणहु णपं समज्जेअविष्ठत वरिष्ठतानि परमासुः पासवित्था कालमासे काढं इत्था वच्चा पुब्बिम्मासुत्तरेण द्वाविंशतिसागरोपमस्त्वित्तिक्केपु नैराविकेरूपपञ्च ।

स ततोअन्तरमृदुत्तेरेव मयुराया नगर्भो अविद्यन्तो राशो बन्धुभियो वेम्मा कुब्भो पुत्रतयोपपन्न । ततो वपुभीर्नबसु मासेपु बहुपरिपूर्णेपु बाबद् दारक प्रजाना । ततन्तस्य दारकयाभ्यापित्तरो निर्दिष्टे द्वावसाह इवेमस्यरूपं नायकेयं कुस्त — भवत्वस्माकं दारक्यो नन्दिनेषो नाम्ना ।

विहरति जाव जुवराया जाते यावि होत्या । तते ण से णदिसेणे कुमारे रब्जे य जाव अतेउरे य मुञ्छिते
 (ह) इच्छति सिरिदाम राय जीविताओ ववरोविचा सयमेव रज्जसिरिं कारेमाणे पालेमाण विहारित्तए ।
 तते ण से णदिसेणे कुमारे सिरिदामस्स रण्णो बहूणि अतराणि य छिद्वाणि य विरहाणि य पडिजागरमाणे
 विहरति ।

तते ण से णदिसेणे कुमारे सिरिदामस्स रण्णो अंतर अलममाणे अणण्या कयाह चित्त अलका-
 रियं सदावेति २ एव वयासी—' तुम ण देवाणु० सिरिदामस्स रण्णो सुव्वट्ठाणंसु सव्वभूमियासु अते

ततः स नन्दिषेणः कुमार पञ्चभात्रीपरिवृतो बावत् परिवर्षते । तत स नन्दिषेणः कुमार तन्मुक्कनालमावो विहरति यावत् युवराजो चातइत्ता
 प्यभवत् । ततः स नन्दिषेणः कुमारे राज्ञे च बाववन्तापुरे च मूर्च्छित ४ इच्छति श्रीवामान राजान जीविताद् व्यपरोप्य स्वयमेव राज्य
 सिद्धिं कारयन् पालयन् विहर्षुम् । ततः स नन्दिषेणः कुमार श्रीवाम्नो राज्ञो बभूवन्तरावि च चिच्छ्राणि च विरहांश्च प्रतिष्ठागरयन् विहरति ।
 ततः स नन्दिषेणः कुमार श्रीवाम्नो राज्ञोऽन्तरमलमगानोऽन्यदा कथाचिचिन्नामालकारिकं शब्दयति २ एवमभवत् ;—' त्वं देवानुमिय ।

चरे य दिष्णवियारे सिरिदामस्स रण्णो अभिक्खण २ अलकारिय कम्म करेमाणे विहरामि, तण्ण तुमं
 देवाणुप्पियां ! सिरिदामस्स रण्णो अलकारियं कम्म करेमाणे गीवाए खुर निवेसेहि, तण्ण अह तुमं
 अद्वरज्जिय करिस्सामि, तुमं अग्गेहिं सद्धि उरालं मेग्गमोगे मुजमाणे विहरिस्समसि' । तते ण से चित्त
 अलकारिए णदिसेणस्स कुमारस्स वयण एयमहुं पढिसुणेति । तते ण तस्स चित्तस्स अलकारियस्स इमे
 एयारुत्ते जाव समुप्पज्जित्या-जाति ण मम सिरिदामे राया एयमहु आगुमंति, ततो ण मम, ण णज्जाति,
 केणइ असुभेणं कुमारंण मारिस्सतिचि कहु मीए ४ जेणेव सिरिदामं राया तणेव उवा० २ सिरिदामं राय

श्रीदामो एव सर्वस्वानेषु सर्वगुणिकसु बन्तःपुरे च दण्डविचार श्रीदामो राज्ञोऽप्रीक्ष्यन् २, आलङ्कारिक कर्म कुर्वन्मो विहरति, तत् त्वं देवानु
 प्रिय ! श्रीदामो एव आलङ्कारिकं कर्म कुर्वन्मो श्रीदामो खुर निवेश्य, ततोऽह त्वामर्चयिष्ये कं करिष्यामि, त्वमस्मामिः सार्धसुवार्गन् भोगान्
 मुञ्चानो विहरिष्यसि' । ततः स चित्र आलङ्कारिको वन्यवेणस्स कुमारस्व वचनेसदृशकं प्रतिश्रुणेति । तत्तत्तस्य चित्रस्यालङ्कारिकस्यायमेसद्रूपो
 यावत् समुपपद्यत—यदि मम श्रीदामा राज्ञेनमर्चयामाप्स्यसि, तदा मम, न ज्ञायते, केनचित्पुत्रेण कुमारंण मारयिष्यसि, इति कृत्वा भीतो यत्रैव

रहस्सिय करयल० जाव एव वयासी;—‘एव खलु सामी ! णदिमेणे कुपारे रज्जे जाव मुळिच्छने (ह) इ-
च्छति तुग्गे जीविताओ ववरोवेत्ता सयमेव रज्जसिंरि कारेमाणे पल्लेमाणे विहरिवर’ । तेने ण से भिरि-
दामे राया चित्तस्स अलकारियस्स अतिए एयमट्ठ सोच्चा निसम्म आसुरुत्वे (ह) जाव साहहु णंदितेण
कुमार पुरिसेहिंणेण्हावेति २ एएण विहाणेण वज्झ आप्णवेति । त एवं खलु गेत्तमा ! णदेसेणे पुत्ते
जाव विहरति ।’

श्रीदामा राजा तत्रैवोपागच्छति, उपागत्य श्रीदामानं राजान राहस्विकं करतस्व० यावदेवमवाधीयुः—‘एवं खलु स्वास्मिन् ! नन्दिशेषः कुमारो
रात्रौ यावद् मुञ्च्यते : १ इच्छति पुद्गाम्बीविताद् मयपरोप्य स्वयेव राज्ञाग्निं कारयन् पालयन् विहर्तुम्’ । ततः स श्रीदामा राजा चित्र
त्वान्भरिकस्मान्निष्ठे पठनम् मुत्वा निष्कम्पाशुक्लः २ यावत् संहस्य नन्दिशेषेण कुमारं पुरुषैर्गोर्हयति २ एतेन विधानेन बन्धमाशापयति । तदेव
मनु गेत्तम ! नन्दिशेष पुत्रो यावद् विहरति ।’

उरे य दिण्णवियारे सिरिदामस्स रण्णो अभिक्खण २ अलंकारिय कम्म करेमाणे विहरामि, तण्ण तुम देवाणुण्णियां ! सिरिदामस्स रण्णो अलंकारिय कम्म करेमाणे गीवाए खुर निवेसेहि, तण्ण अह तुम अदुराज्जिय करिस्सामि, तुम अम्हेहिं सद्धि उरालं भेगमोगे सुजमाणे विहरिस्समसि' । तते ण से चित्त अलंकारिपे णदिसेणस्स कुमारस्स वयण एयमट्ठं पढिमुणेति । तते ण तस्स चित्तस्स अलंकारियस्स इमे एयात्ते जाव समुप्पज्जित्या-जति ण मम सिरिदाये राया एयमट्ठ आगमंति, ततो णं मम, ण णज्जति, केणइ असुभेणं कुमारंणं मारिस्सतित्ति कडु मीए ४ जेणेव सिरिदामे राया तणेव उवा० २ सिरिदामं राय

भीवासो यत्र सर्वस्वानेपु सर्वमभिक्षसु कन्तःपुरे च वरविधार भीवासो रात्रोऽभीक्ष्णम् २, आलंकारिकं कर्म कुर्वाणो विहरसि, त्वत्त्वं देवानु भिज । भीवासो रात्र आलंकारिकं कर्म कुर्वाणो भीवासां खुर निवेस्य, ततोऽह स्नानवर्षाभ्यङ्ग करिष्यामि, त्वमस्मामि' सर्पमुद्योगेन मोग्गन् मुग्गान्ते विहरिन्वसि' । ततः स पितृ आलंकारिको यन्निवेणस्स कुमारस्व यचनेतदवर्धकं प्रतिश्रयोति । तस्सत्य विप्रस्वालेकरिकस्याजयेत्तद्रूपो नावत समुदपपठ—यदि मम भीवामा रात्रेणमर्धेनायकमसि, ततो मम, न ज्ञायते, केनपिबशुमेन कुमारेण मारमिष्यसि, इति कृत्वा भीतो मरिच

ल्ल-सासिल्ल सोमिल्ल सूयमुहं सूयदत्त सूयपायं सडियहत्यगुलिय सडियपायंगुलिय सडितकण्णनासिर्ये
रसियाए य पूण य थिवियिवंत वणमुहकिमित्तुयतपगलतपूरुहिर लालापगलंतकण्णणाम अभिक्खण
२ पूयकवले य रुहिरकवले य किमियकवले य वममाण कट्ठाह कलुणाह वीसराह कूत्रमाणं मच्छियां
चट्ठगरपट्टगरेण अण्णिज्जमाणमग्ग फुट्टहडाहट्ठीसं दडिस्सवसण खंडमल्लस्सवडहत्थगय गेहे २ देह-
बलियाए विट्ठिं कत्थेमाण पासति २ तच्चणीय० जाव अट्ठति, अहापज्जचं गेणहति २ पाटलि० पट्ठिनि०
रिय' ति नलोदरिकम् । 'पागंदत्थियं' ति भगन्दरकन्तम् । 'सोस्सिद्धि' धोफक्खन्तम् । 'एतवेव सपिण्णमाह—'सुयमुहसुयात्वं' ति शुन्नु
सगूनस्त्वं 'यिवियिवंत' ति अनुकरणवच्चोऽप्यम् । 'वणमुहकिमित्तुयतपगलतपूरुहिर' ति वणमुहानि कुमियिरुपयानानि कर्म्म

[illegible]

अत्रि ण भते । उक्खंवेवो सत्तमस्स । एवं खलु जम्भू । तेण कालेण तेण समण्णं पाढलिसडे णगरे ।
 वणसडे उज्झाणे । उवरदेत्ते जक्खे । तत्थ ण पाढलिसडे णगरे सिद्धत्थे रापा । तत्थ ण पाढलिसडे सागर-
 दत्ते सत्थवाहे होत्था अद्धे । गगदत्ता भारिया । तस्स ण सागरदत्तस्स पुत्ते गगदत्ताए भारियाए अत्तए
 उवरदत्ते नाम दारए होत्था अहीण० । तेण कालेण २ समणस्स भगवओ समोसरय जाव परिसा गता ।
 तेण कालेण २ भगव गोतमे तहेव जणेव पाढलिसडे तेणेव उवा० पाढलिसह णगरं पुरत्थिमिल्लेण दारेण
 अणुणविसत्ति । तत्थ ण पासत्ति एग पुरिस कच्चुल्ल कोटिय दाओयारिय भगदारिय अरिसिल्ल कासि

मय सममे किञ्चिच्छिख्यते । 'अर ण मते' इत्यादिकस्येण' समस्योप्यपनस्य वाच्य इति । 'कच्चुल्ल'ति कण्डूपन्तम् । 'दाओय

इति भवन्त । उपेक्षेणे' सप्तमस्य । एव खलु जम्भो । तस्मिन् काळे तस्मिन् समवे घट्टिण्हं भगत्सु । वनक्खड्डुमानम् । उम्बरदत्तो
 दत्त । तत्र पाटीकिण्हं नगरे सिद्धार्थे राजा । तत्र पाटीकिण्हे सागरदत्त सार्वपाटोऽयववाहयः । गच्छगदत्ता मर्मा । तत्थ सागरदत्तस्व पुत्रो
 गच्छगदत्ताया म्यर्वाया आत्मज उम्बरदत्तो नाम दारकोऽमुद्यहीम० । तस्मिन् काळे २ जयणत्थ भगवत्त समवसरणं यावत् परिभट्ट गता ।
 तस्मिन् काळे २ म्मादान् पौलमस्तुत्थय कैवळ पाटीकिण्हं तत्रैवापा० पाटीकिण्हं यगरं पौरस्सेन आरोपानुभविल्लेति । तत्र पट्टयत्तेकं पुरुष कच्चु-

ल सासिल्ल सोमिल्ल सूयमुह सूयदत्तं सूयपाय सदियदत्तगुलिय सदियपायंगुलिय सदितकणनासिर्य
 रसियाए य पूएण य थिवियिवंतं वणमुहकिमित्तुयत्तपगततपूरुहिर लालापगतंतकणणाम अभिक्खण
 २ पूयकवले य रुहिरकवले य किमियकवले य वममाण कट्टाहं कट्टणाहं वीसराहं कूत्रमाणं मञ्छिया-
 च्चद्वगारपहारेण अपिणज्जमाणमगग फुट्टहदाहदसीसं दडिस्सदवसण खंडमल्लस्सदधदहत्तयगयं गेहे २ देह
 बलियाए वित्तिं कपेमाण पासति २ उच्चणीय० जाव अढति, अद्वापज्जत्तं गेणहति २ पाडलि० पाढिनि०
 रिय' ति नतोदरिक्ख १. 'मगंढल्लियं' ति मगन्दरबन्धम् । 'सोसिद्धंति' शोफन्त्यम् । एतदेव सक्खिपमाह—'सूयमुहसूयदत्तं' ति शुनह
 सगूनस्त्वं 'पिबिपिर्वत्त' ति अतुक्करणशब्दोऽयम् । 'वणमुहकिमित्तुयत्तपगततपूरुहिर' ति वणमुहानि कुमिमिक्खुयमानानि कर्म्म

मत्तं कुण्डिकं दम्भेवरिकं मगन्दरिक्ख अर्धं कासिकं आसिकं शोफन्त्यं शुनमुलं शुनहत्त्वं शुनपादं सदितहस्साङ्गुलिकं सदितपावाङ्गुलिकं सदित
 कर्म्मनासिकं रसिकमा य पूरेण य थिविविवायमानो वणमुलङ्गुयुत्तुपमानपगततपूरुहिरं आवापगतत्तर्क्कनासमभीक्ष्यं २ पूयकवलाद्यं अपिर
 दवलाद्यं कुमिकवलाद्यं वमत्तं कट्टाणि कट्टाणि विस्वराणि कुञ्जत्तं मक्षिकपथानसमूहेनान्वीयमानमार्गं स्फुटितात्यर्धभी २ यण्डिहन्त्यवसुन स्सण्ड
 मक्षिकालण्डपट्टहस्तगतं गेहे २ देहिरसिकमा धुरिं कस्ययन्तं पत्त्यति २ उच्चणीय० जावदत्ति, यथापयसं शुद्धति २ पाटलिक्कणात् प्रतिनिष्का

जेणेव समजे भगव० भवपाण आलोपति, भवपाण पढिदसेति २ समणेण अन्भणुण्णाते जाव विलमिव
 धैन्नगभूते अप्पाणेण आहारमाहारेइ, सजमेणं तवसा अप्पाण भावेमाणे विहरति । तते ण से भगव गोत्तमे

एवमप्यमानानि प्रगल्भ्यूरुधिरादि च यस्य स तथा तम् । 'लालापागर्तवकणनास'ति लालाभि क्लेदवन्तुभिः प्रगल्भ्यौ कर्णौ नासा
 च यस्य स तथा तम् । 'अमिक्त्तर्णे' ति पुनः पुनः । 'कट्टाइ' ति क्लेदोत्सुकानि । 'कत्तुणाइ' ति क्लोत्सावकानि । 'बीमराइ' ति
 निरूपज्जनीनि 'वचनानि' इति गम्यते । 'कूयमाणे' ति क्लृप्तमव्यक्त मयन्तम्, ज्ञेयं प्रयमाध्ययनस्तु नवरं देवबलियाए' ति देहि बलि
 इदस्याभिधानं प्राकृतज्ञेत्या । 'देवबलियाए' तीए देवबलियाए । 'पावळि'ति 'पावळिसंवाओ नगराओ' 'पविनि'चि "पदि
 निरत्तमम्"चि दृश्यम् । 'जेणेव समजे भगवं मग्गवीरे तेणेव चवागच्छा २ गम्भागपवाए पदिक्कम्' इयापयिक्कां प्रविक्कापवीत्स्यर्थः ।
 'भवपाण आलोपइ भवपाण पढिदसेइ २ समणेणं भगवया मग्गवीरेणं भूणपणुण्णाए' यावत्करणान् "सम्भावे" इति दृश्यम् ।
 विवदिव पक्कागुए मप्पाणेणं आहारं आहारेति' भात्यनाऽऽहारमाहारयति; किंयुत सन्निव्याह-पक्कागुए नागकन्धो भगवान्, जाई

वदि २ वदेइ भवणो भगवाइ० मत्तपवववालोपवदि, भवपाणं पढिदसेवदि २ अमपेणाम्भगुण्णो यावत् विवदिव पक्कागुए भात्यनाऽऽहारमाहार-

दोत्रपि छट्स्वमणपारणगसि षट्माथ पोरिसीए जाव पाढलिसढ णगर दाहिणिल्लेणं दुवारेणं अणुप्पवि
 सति, त चेव पुरिस पासति कञ्चुल्लं तहेव जाव सजमे० विहरति । तते ण से गोतमे तच्च = पि छट्ठ० तहेव
 जाव पच्चरियमिल्लेण दुवारेण अणुप्पविसमाणे तं चेव पुरिस कञ्चु० पासति । चउत्थं छट्ठ० उचरेण० । इमे
 अज्झात्थिए ४ समुप्पण्णे—अहो ण इमे पुरिसे पुरा पोरणाण जाव एव वयासी,—‘एव खलु अह भंते !
 छट्ठस्स पारणयसि जाव रियते जेणेव पाढलिसढे तेणेव उवा० २ पाढलिपुत्ते पुरत्थिमिल्लेण दारेणमणु
 णारस्य रसोपलम्भार्यमचर्वेणात् ; कयंभूतपाहारम्, विसग्गिअ संस्पन्देनात् ; नागो रि विलमसंरपृञ्चभात्मान तत्र प्रवेक्षयति, एवं मगवान
 प्याहारमसंस्पृञ्चन् रसोपलम्भानपेस* सभाहारयतीति । ‘वायंभि’ द्विरपि द्वितीयां वाराम् । ‘अहगाचम्बेयपाहए’ च आपुवेदो वैद्यक
 रयति, सवनेन त्वसाऽऽत्मानं आबधन् विहरति । तत् स भगवान् गौतमो द्वितीयेऽपि षष्ठकमणपारणके प्रबमानां पौरुष्यां यावत् पाटकिण्णं
 नगरे दाबिआत्थेनानुप्रविशति ; समेव पुरुषं पस्सति कच्चूमन्तं समेव यावत् संयमेन विहरति । तत् स गौतमस्तृतीयेऽपि षष्ठ० तत्रैव यावत्
 पाथात्थेन द्वारेणानुप्रविशन् समेव पुरुषं कच्चू० पस्सति । चतुर्थे० षष्ठ० उचरेण० । जयमाध्यात्मिकाः ४ समुत्पन्न — ‘अहो अयं पुरुषः पुरा
 पुराणानां यावदेवमभवत् ;—’एव तत्सर्वं भवन्त ! षष्ठस्य पारणके यावत् ईरयन् यत्रैव पाटकिण्णं सत्रैर्बोणा० २ पाटलिपुत्रे पौरस्स्येन द्वारे

जेणेव समणे भगव० भक्तपाण आलोपति, भक्तपाण पढिदसेति २ समणेण अ०भणुण्णाते जाव बिलमिव
 ध०भभूते अप्पाणेणं आहारमाहारेह, सजमेणं तवसा अप्पाण भावेमाणे विहरति । तते ण से भगव गोत्तमे

अप्ययमानानि भगत्सूपरचिराणि च यस्य स तथा वत् । 'लालापगर्लकण्णनास'ति लालाभिः क्खेदवन्तुभिः प्रगल्भ्यो फण्यो नासा
 च यस्य स तथा वत् । 'अमिवत्तमं' ति पुनः पुनः । 'कट्ठा' ति क्खेदशरेदुकानि । 'कट्टुणा' ति कल्पोत्पादकानि । 'वीसरा' ति
 विरूपवन्तनीनि 'ववनानि' इति गम्यते । 'कूयमाण' ति कूजन्तमप्यक्तं यवन्तम्, शेषं प्रथमाध्ययनवत्; नवरं वेदवर्णियाए' सि वेदि वलि
 इत्यस्याभिधानं प्राकृतवर्णित्या 'वेदवर्णिया' गीए वेदवर्णियाए । 'पावलि'ति 'पावलिंसंवाजो नगराजो' 'पविनि'ति "पवि
 निवडुमइ"ति इत्यम् । "जेणेव समणे भगव भक्तावेरे तेणेव वक्काज्जम् २ गम्यागमणाए पडिक्कम्" इयांययिक्कां प्रतिक्रामवीत्यर्थः ।
 'भक्तपार्णं माळीणं भक्तपाण पढिदसेइ २ समणेणं भगवया भक्तावीरेणं भूयपुब्बाए' यावत्करणात् "समाणे" इति इदमयम् ।
 विवक्तिव पक्कगूप अप्पाणेणं आहारं आहारेति' भात्मनाऽऽहारमाहारवति; किंभूत' सन्निस्थाह—पक्कगमूत' नागकस्यो भगवान्, भा-

यदि २ वजेव अन्तो म्मादात् ० भक्तपाणमाकोपवन्ति, भक्तपाणे पढिदसेति २ अन्तेप्याप्यनुवातो यासुव् विवक्तिव पक्कगमूत भात्मनाऽऽहारमाहार

दोक्षपि छट्कस्वमणपारणगसि पढमाथ पोरिसीए जाव पाढलिसढ णगर दाहिणिल्लेणं दुवारेणं अणुप्यवि
 सति; त चेव पुरिस पासति कञ्चुल्ल तहेव जाव सजमे० विहरति । तते ण से गोतमे तच्च = पि छट्ठ० तहेव
 जाव पच्चत्थिमिल्लेण दुवारेण अणुप्यविसमाणे त चेव पुरिस कञ्चु० पासति । वलत्थं छट्ठ० उत्तरेण० । इमे
 अन्नात्थिए ४ समुप्यण्णे—अहो ण इमे पुरिसे पुरा पोरिणाण जाव एव वयासी;—एव खलु अह भते ।
 छट्ठस्स पारणयसि जाव रियते जेणेव पाढलिसढे तेणेव उवा० २ पाढलिपुत्ते पुरत्थिमिल्लेण दारेणमणु-
 हारस्य रसोपलम्मार्वमर्चयेत्ताद्; कर्म्मसूत्रमाहारम्, विजयिन् अंसस्पष्टनात्; नागो हि विलम्भसंस्पृष्टात्मानं तत्र प्रवेक्षयति, एवं मगवान
 प्याहारमसंस्पृष्टान् रसोपलम्भानपेत्त' सन्नाहारयतीति । 'दाक्षिणि' द्विरपि द्वितीयां वाराम् । 'अहंगाचध्वेपपाहए' चि मायुवेदो वैयक

रयति, संयमेन त्वसाऽऽश्रमानं श्रावयन् विहरति । ततः स मगवान् गौतमो द्वितीयेऽपि षष्ठमणपारणके प्रब्रमावा पौरुष्यां नावत् पाटलिपण्डे
 नमरे दाक्षिणात्येनानुपविशति; समेव पुरुष पश्यति कञ्चुमन्तं तत्रैव नावत् समेन विहरति । ततः स गौतमस्तृतीयेऽपि षष्ठ० तत्रैव नावत्
 पाषाणेन दारोवानुभाषिदकुमेव पुरुषं कञ्चू० पश्यति । चतुर्थे० षष्ठ० उत्तरेण० । जयमाध्यात्मिकाः ४ समुत्पल — 'अहो जयं पुरुषः पुरा
 पुरावानी यानदेवमवदत्तु—'एव सस्वह भवन्त । षष्ठस्य पारणके नावत् ईरयन् यत्रैव पाटलिपण्डे तत्रैवोपा० २ पाटलिपुत्रे पौरस्सेन द्वेरे

मिग-ससय-गौ-महि-समसाह, अय्ये० तिचिरमसाह चट्टक लावक-कवोत-कुक्कुट मयूर०, अण्णेसि च बहुण
जलयर-थलयर-सहयरमादीणं मसाह उवदिसति । अप्पणावि य णं से घण्णतरी वेब्बे तेहिं बहुहिं मच्छ-
नार्ये, इट्ठन्त्यनिमिच्चानो व्याधीनापुपुषमनार्ये वेसि १ 'सुक्काले' चि सुक्काकाया' कर्म कालापयस्स तत्प्रतिपादकं तन्त्रमपि बालाकयम् ।
वदि कर्म्मन्तुगतत्तां रोगाणां भ्रमज्जवदनादिसंभितानामुपपन्नमनार्ये २ 'सुक्काले' चि सुक्कस्य इत्या इन्नसुद्धार इत्यर्थे इत्यहत्या,
तत्प्रतिपादकं बालं बाल्यहत्वमिति ३ काये 'चिगिच्छ' चि कायस्य अवरादिरोगग्रस्तद्वरीरस्य चिकित्सा रोगप्रतिक्रिया यथाभिधीयते
तत् कायचिकित्सा; तत्तन्त्रं हि मर्यादासमाभितानां अवरादीसारावीनां क्षमनार्यमिति ४ 'अगोले' चि विपविधावध्रिवाभिधायकं जन्तु-
गोसमगदतन्त्रम्; वदि सर्पकीटसूतायद्यविपविनाधार्यम्, विविचयिपसंयोगोपक्षमनार्ये वेसि ५ 'भूयविच्छ' चि भूतानां निग्रहायां विद्या, सा
हि देवामुरगान्यवपत्तराससापुपुषट्ठवेवसां ज्ञानिकर्मवधिकरणाविधिर्येहोपक्षमनार्यम् ६ रसोऽमृतसस्त्वस्मायन प्राप्ति रसायनम्, वदि
वप-स्यापनम्, आयुर्मेधाकरम्, रोगापरहरणसमर्थं च; तद्विधायकं तन्त्रमपि रसायनम् ७ 'वावीकरणे' चि अवाजिनो वाजिन करण

वदि, अय्ये० कच्छपमां, अय्ये० प्राहमां०, अय्ये० मकरमां०, अय्ये० सुसुमारमां०, जय्ये० जयमांसानि, एवमेव-गवव शूकर-मृग सुशुक-गो महिष-
मांसानि, अय्ये० तिचिरिमांसानि वर्तक-अवक-कपोत-कुर्कुट-मयूर०, अय्ये० च बहुना कच्छपर-सुच्छपर-सुवरादानां मोसान्युपविससि । आत्मनापि

मसेहि य जाव मयूरमसेहि य, अण्णेहि य वद्धहिं जलयर-यलयर-सहयरमसेहि य मच्छरसेहि य जाव
 मयूररसेहि य सोल्लेहिं तालिणहिं मज्झिणहिं य सुरं च (पुं) आसाणमाणे (द्वे) विहरति । तते ण से
 वानीकरण शुक्ररर्पनेनाभ्यसेन करणमित्यर्थः ; त्वमिषायकं द्राक्षं हि भस्वसीणचिद्युष्करेत्सामाप्यायनभसादोपमनननिमित्तं प्रार्पजन
 नार्पे चेति ८ । 'सिबरत्थे' चि आरोप्यकरास्त । 'सुररत्थे' चि शुभरत्त' मद्यस्वरः, सुखदेतुराणो वा 'लहुइत्थे' चि दत्तइत्त' । 'रर्पि
 सर' इत्यत्र वास्तवत्वात् 'तत्तवर मादविय-कोइविय सेहि' चि इत्यम् । 'दुव्वलण य' चि कुञ्चानां हीनबलानां वा 'गिळाणाण'
 चि क्षीणाणामां शोकमनितपीडानामित्यर्थः । 'वाडियाण' चि व्यापिभिरस्यायी, शृणादिकम् स सनातो येषां ते व्यापिता ; बाधिता वा
 उष्णविमिरभिभूता , अवस्तेयाम् । 'रोगियाणं' चि समातास्थिरस्थायिज्वरादिदोषाणाम् । केषामेवंविधानामित्याह--'सणाणाण य' चि
 सत्तामिनाम् । 'मयाहाण य' चि नि'त्तामिनाम् । 'समजाण य' चि गैरिकादीनाम् । 'विषसुयाण य' चि तदन्येषाम् । 'करोडियाण
 य' चि कापात्तिरूतानाम् । 'आदराण य' चि चिकित्साया मदिययभूतानाम् । 'अप्येगइयाण मच्छमंसाइ तवदिसइ' इत्येतस्य वाक्य-
 त्यानुसारेणाप्रेतनवाक्यानि उच्यन्ति । मत्स्या', कच्छपा', माहा , मकरा , सुंसुपारा, मजा , एलका , रोझाः, शूकरा , सुगा , सञ्जका , गाव ,

य स मन्वन्तरीयेष्वैर्बहुभिर्मत्स्यमांसैश्च यावद् मयूरमांसैश्च, अन्येभ्य बहुभिर्मकज्वर मच्छपरा-सपरा मांसैश्च, मत्सरसैश्च यावद् मयूरसैश्च पक्वेयस्त

घण्णत्तरी वेजे एयकम्म (६) सुवहु पावकम्म समज्जिणिच्चा बचीस वाससंताइ परमाउ पालैयित्ता कालदामे काल किच्चा छट्ठीए पुढवीए उक्कोसेण बावीससागरोवमाऊ उववण्णे ।

तते ण सा गगदत्ता भारिया जाव णिद्रुया यावि होत्या । जाता जाता दारगा विणिधायमावज्जति । तते ण तीसे गगदत्ताए सत्यवाहीए अणया कयोति पुन्वरचावरचकुंडुवजागरियाए जागरमाणीए अयमेयात्वे अज्झत्थिए ४ समुप्पण्णे—एवं स्वलुअहं सागरदत्तेण सत्यवाहेण सद्धिं बहूइ वासाइ उरालाइ माणु स्मगाइ भोगभोगाइ भुंजमाणी विहरामि, णो चेव ण अह दारग वा दारियं वा पयामि, तं घण्णाओ ण ताओ भित्तमूहेअ मुरा च ५ आत्ताइवन् ४ विहरति । उत स भन्वन्तीरेण पत्तकम्मा ४ सुवहु पापकर्म, समज्जं द्वाविच्चतं बर्बत्तवानि परमायुः पाप्मिन्त्वा अन्नमासे अन्नं, इत्था वध्दपां पुत्तिम्मासुत्तर्केण द्वाविच्चत्तिसागरोपमायुस्सपम ।

उत्ता सा गंगदत्ता मार्या यावद् निर्दुत्ता चोन्मयवद् । आत्ता आत्ता दारका विनिपातमाप्पन्ते । सत्तत्ता गंगदत्तामा सार्बबाबा अन्यदा इदं चित्त्तं पूर्वात्तापररात्रकुटुम्बजागर्यया आपत्त्या अयमेउद्रुए आध्यात्मिकः ४ समुत्पन्न —एवं स्वस्म्यं सागरदत्तेन सार्बबाहेन सार्धं बहूनि वर्षाण्यु दारान् मानुष्यइअन् मोमभोगान् मुआना विहरामि, नो चेवाहं दारकं वा दारिकं वा मज्जन्ते, तए भन्वात्ता अम्माः सपुण्या इत्थानां इत्तल-

अमयाओ सपुणाओ कयत्याओ कयलक्खणाओ, सुलद्धे ण तासिं अमयाण माणुस्सए जम्मजीवि
 यप्पले, जासिं मण्णे नियगकुञ्चित्तसभूयाइं यणदुद्धलुद्धगाइं म्हुरसमुल्लावगाइं मम्मणपयपियाइ यणमूला क-
 व्वदेसभाग अतिसरमायगाइ मुद्धगाइं, पुणो य कोमलकमलोवमेहिं इत्येहिं गेण्हऊण उळ्ळंगानेवेसियाइ
 दिति समुल्लावए सुमहुरे पुणो पुणो मज्जुलप्यभणिते । माइं ण अवण्णा अपुण्णा अकयपुण्णा एत्तो एवकं
 तरमवि न पत्ता । तं सेयं त्वलु मम कल्लं जाव जल्लं सागरदत्त सत्यवाह आपुञ्छिचा सुबहु पुप्फवत्थ
 गधमल्लालकार गहाय न्हूहिं भित्तणोतिणियगसयणसंबधिपरिजणमहिंलाहिं सद्धिं पाटलिसद्धाओ णग
 वरिपाः, विट्ठिराः वट्ठकाः, लावकाः, कपोताः, कुक्कुटाः, मयूराः प्रवीताः । 'पप्पे' पि मइमेवं पप्पे । 'नियगकुञ्चित्तसभूयां' वि
 ह्वणः, सुह्वणं हासामन्वानां मानुव्वकं अन्मवीवित्तकम्प, वासां मन्व निबकुञ्चित्तमूलाति खनदुग्धलुब्धानि मधुरसमुल्लावकानि मन्मनप्रत्रस्त्रि
 त्थानि त्वनमूलाद् षड्देहभागमसिसरन्ति मुग्धकानि, पुनश्च कोमलकमलोपमाभ्यां हस्ताभ्यां शुद्धीत्वोत्संगानिवेक्षितानि वदति समुत्तमपक्वान् सुम
 भुरान् पुन पुनर्मन्मुल्लमभिविद्वान् । अहमपन्न्याऽपुण्याऽल्लुधपुण्यैः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः सागरवत्त्वं
 सार्वभारमाच्छ्रुत्वा सुबहु पुप्फवत्तममभिविद्वान् । अहमपन्न्याऽपुण्याऽल्लुधपुण्यैः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः सागरवत्त्वं
 सार्वभारमाच्छ्रुत्वा सुबहु पुप्फवत्तममभिविद्वान् । अहमपन्न्याऽपुण्याऽल्लुधपुण्यैः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः षण्णोऽप्येः सागरवत्त्वं

[illegible]

इच्छामि ण देवानु० तुभेहि अन्भणुणाता जाव उवाहमिचए' । तते ण से सागरदत्ते गंगदत्तं भारिय एव
 वयांसि;—' ममपि य ण देवानुप्पिए ! सचेव मणोरहे—कह ण तुम दारग वा दारिय वा पयाएज्जासि' ।
 गगदत्त भारिय एयमह अणुजाणेति ।

तते ण सा गगदत्ता भारिया सागरदत्तसत्यवाहेण एतमहं अन्भणुणाता समाणी सुवहु पुष्पं मिच्च०
 माहिलाहिं सद्धिं सातो गिहातो पढिणिकस्समति २ पाढलिसंढ णेगर मज्झमज्झेण निगगच्छह २ जेणेव
 मरियमानुषणा, एतः 'अरुपपुण' ति भवित्थुणा, अयवा 'मपुण' ति मपूणां, अपूर्णमनोरयत्वात् । 'एवो' ति एतेपा बालकचेष्टितानाम्,
 'एगयरमदि' एकलगमपि अम्यतरदपीति । 'कल्ल' इत्यत्र धारररणात् 'पाठप्पयायाए रयणीए कुस्तुप्पन्तकमल्लकोमल्लुभिम्मिल्लए अरपंइ

देवानु० पुप्पमिः साव भावद् न प्राप्ता, उदिच्छामि देवानु० पुप्पामिरम्भनुज्ञाया यावदुपयाचितुम्' । सतः स सागरवरो गङ्गवर्णा मायमिबमव
 दत्त—'ममापि च देवानुमिमे । स एव मनोरथाः,—कथं स्य वारकं वा दारिकां वा प्रवृत्तिमिच्छति' । गङ्गवर्णा मायमित्त्वर्धमनुदानाति ।

सुतः सा गंगवत्ता भार्या सागरदत्तसत्यवाहेनमर्धमम्यनुज्ञाया सती सुवहु पुष्पं मिच्च० मदिस्सामि सार्व स्वस्माद् गृहात् मदिनिष्कामसि

पुक्स्वरिणीए तीरे तेणेव उवागच्छति २ पुक्स्वरिणीए तीरे सुबहु पुष्पवत्यगधमल्लालंकारं उवेनि २
 पुक्स्वरिणी ओगाहेति २ जलमज्जण करोति, जलकिङ्क करोति २ ण्हाया कयकोउयमगला उल्लपटसाडिया
 पुक्स्वरिणीए पञ्चुचराति २ त पुष्प० गेण्हाति २ जेणेव उवरदचस्स जस्सस्स जस्सायतणे तेणेव उवा०
 उवरदचस्स जस्सस्स आलोए पक्काम करोति २ लोमहृत्य परामुसाति, उंवरदचं जस्स लोमहृत्यएणं पम-
 ज्जति २ दगघाराए अन्मुक्सेति २ पम्हल० गायलट्टीओ लहेति २ सयाह वत्याह परिंहेति, महारिह
 रे पयाए” इत्यादि इत्थम् “उदिप साहससरस्सिम्म दिणपरे णत्ते” इत्येतदन्तम् ; सच्च प्रादुप्रमातायां प्रकाशनमावायाम्, पुच्छं
 विकसितं यदुत्पलं पद्मं वस्य, क्रमस्य च इतिणस्य क्रमस्यक्रमेणं उन्मीलितं वृक्षानां नयनयोञ्जोन्मेषो यद्गुच्छं सया, वय, केपं
 २ पाटसिक्कणाद् नमराद् नयनमन्वेन निर्गच्छति, यत्रैव पुष्करिण्यात्तीर सैन्योपागच्छति २ पुष्करिण्यात्तीरे सुबहु पुष्पवत्यगधमल्लालंकारं
 स्थापयति २ पुष्करिणीमदगावहे २ अकमज्जनं करोति, उज्ज्वलीह करोति २ स्नातु कृतकौतुकमत्थऽर्द्रपटच्छाटिका पुष्करिण्या प्रत्यवतरति २
 तं पुष्प० पृच्छति २ सैन्योपावतस यक्षस यक्षावतस सैन्योपा० २ उम्भारवस यक्षसाकोठे प्रणामं करोति, कोमहसं परामुच्छति, उम्भारव

पुञ्जारुहण वत्यारुहण मल्लारुहण गंधारुहण चुण्णारुहण करेति २ ध्रुव ऋहति जाणुपायपडिया एव वुं
जति ण अह देवानुं दारगं वा दारिग वा पयामि तो ण जाव उवाइणति २ जामेव दिस पाउन्भूता
तामेव दिस पडिगता ।

तते ण से घणत्तरी वेज्जे ततो णरगाओ अणत्तर उव्वाट्टिचाइहेव पाटलिसडे णगरे गगदत्ताए भारि
याए कुञ्चिसि पुत्तत्ताए उववण्णे । तते णं तीसे गगदत्ताए भारियाए तिण्ह मासाण बहुपडिपुण्णाण
अकम् । आप न' चि पाग पूजा यात्रा वा । दाप च दानम् । 'माय च' सामस्यांसम् । 'अवखयणिहि च' चि वेवमाण्डागारम् ।
'अणुवहिस्सामि' चि इदि नेप्पामि । 'इति ऋदु' एव कृत्वा । 'उवायं' ति उपपाचितम् । 'उवाइणिपए' चि उपपाचितमिति । 'कय

वधं सोमहस्तेन भमाहि २ वक्रभारवाऽभ्युक्षति २ पक्ष्मलः गात्रमष्टी रूक्षयति २ स्थानि वक्ष्याणि परिवधाति, महार्हं पुण्यारोहणं बभारोहणं
मास्वारोहण गन्धारोहणं भूर्णारोहणं धरोति २ एव वदति; आनुपादपतितेवमभार्यादि-अथ वेषानुं वारक वा वारिकं वा प्रक्षन्त्ये उतो मायदु
ववाचति २ यस्या एव विस्रः प्रादुर्भूता तस्या एव विस्रः प्रतिगता ।

सप्तः स धन्वन्तरिर्वैपस्ततो नरकाधनन्तरमुदृष्ट्वेहेव पाटलिगण्डे नगरे गंगदण्डाया भार्यायाः कुक्षौ पुत्रतथोपपन्नः । ततस्तस्या गंगवत्पाया

अयमेयारूवे दोहले पाठभृते-घण्णाओ ण ताओ जाव फले० जाओ ण विउलं असण (हं) उवक्ख
डावोति २ वहुहिं भित्त० जाव परिवुद्धाओ त विउलं असण ४ सुर च (हुं) पुप्फ० जाव गहाय पाढ
लिसंड नगर मज्झमज्जेण पट्ठिनि० जेणेव पुक्खरिणी तेणेव उवा० २ पुक्खरिणी ओगाहति, ण्हाया जाव
० पायच्छिन्नाओ त विउल असण (हं) बद्धिं भित्तनाति० सद्धिं आसादोति (हं) दोहल विणेति । एव
संपेहेति २ कल्ल जाव जलते जेणेव सागरदत्ते सत्यवाहे तेणेव उवा० सागरदत्त सत्यवाह एव वयासि;
'धन्नाओ ण ताओ जाव विणेति, त इच्छामि णं जाव विणिच्चं' । तते णं से सागरदत्ते सत्यवाहे गगद

सार्धस्याक्षिणु माभेपु बहुपरिपूर्णेव्ववेस्तद्वयो वीहवः प्रादुर्भूतः ।— धन्यास्तो योषत् फले० मा विपुलमश्नन् १ उपस्कारयन्ति २ बहुभिर्भित्त्वा०
यावत् परिबृवास्तद् विपुलमश्नन् १ सुरां च ५ पुष्प० यावत् गृहीत्वा पाटलिपट्टाद् नगराद् मन्त्रमन्त्रेण प्रतिनि० यत्रैव पुच्छरिणी तत्रैवोपा०
पुच्छरिणीमवगाहन्ते, त्नात्वा यामत् ० प्रायश्चित्तास्तद् विपुलमश्नन् १ बहुभिर्भित्त्वाति० सार्धमास्वाद्यन्ति १ योहवं विनयन्ति । एवं सुमेरुते न
इत्य यावज्जम्बति यत्रैव सागरद्वयं सार्धबाहस्तत्रैवोपा० २ सागरद्वयं सार्धबाहमेवमवादीतुः—' धन्यास्त्य यावत् विनयन्ति, सर्विच्छामि यावत्

चाए भारियाए एयमठ्ठ अणुजाणेति । तते ण सा गगदत्ता सागरदत्तेण सत्यवाहेणं अन्भणुण्णाया स-
 माणी विचल असण (हं) उक्खस्वहावेति २ तं विचल असण (हं) सुर च सुवहु पुप्फं परिगेण्हावेति २
 बहुहि जाव पहाया कयं जेणेव उवरदत्तजक्खाययणे जावं घुवं दहति २ जेणेव पुक्खरिणी तेणेव
 उवागता । तत ण ताउ मिच्चं जाव महिलाओ गगदत्त सत्यं सञ्चालकारभूसिय करोति । तते ण सा
 गगदत्ता ताहिं मिच्चं अण्णाहि य बहुहि णगरमहिलाहिं साद्धं त विचल असण (हं) सुर चं ६ आसा-
 एमाणी दोहल विणेति २ जामेव दिस पाउन्भूता तामेव दिस पडिगता । तते ण सा गगदत्ता भारिया

विनेत्तुम् । तउ स सागरदत्तं सार्वबाहो गंगदत्ताया भार्याया एनमर्भमनुजानाति । तउ सा गंगदत्ता सागरदत्तेन सार्वबाहेनाभ्यनुशाया सती
 विपुल्लमसमं ९ उपल्लमयति २ तद् विपुल्लमसमं ९ सुरां च सुवहु पुप्फं परिग्राहयति २ बहुभिर्यावत् स्नात्वा कुत्तं यत्रैवोच्चरदत्तयद्यावत्समं
 नावद् पूर्वं दहति २ यत्रैव पुष्करिणी तत्रैवोपगता । ततस्ता मित्रं १० यावद् मरिसा गङ्गादत्तां सार्वं १० सर्वात्कारमृष्टिं कुर्वन्ति । तउ सा गङ्गा-
 दत्ता ताभिर्मित्रं १० भन्यामिष्य बहुभिर्नर्गरमहिस्मभिः सार्वं तद् विपुल्लमसमं ९ सुरां च ६ आस्वादयन्ती योहत्वं विनयति २ यस्या एव दिठ

पंचदोहला (फुँ) त गन्ध सुह सुहेणं परिवहति । तते ण सा गगदत्ता णवण्हं मासाणं जाव पयाया । ठिह्णं
 जाव नामे—जम्हा णं अम्ह इमे दारंए उवरदत्तस्स जक्खस्स उवाइयलद्धए, त होउ णं दारंए उवरदत्ते नामेण ।
 तते ण से उवरदत्ते दारण पचधातीपरिगह्तिते परिवद्धति । तत ण से सागरदत्ते सत्यवाहे जहा विजय
 मिचे जाव कालमामे काल किञ्चा० । गगदत्तावि । उवरदत्तेवि निच्छेहे जहा उज्झियए । तते ण तस्स
 उवरदत्तस्स अण्णया कय्योइ सरिरासि जमगसमगमेव सोलस रोगायका पाउब्भूया, त जहा—मासे, स्वा

प्रादुर्भूता इमेव विसं वतिगता । सताः स्य रंमदणा भार्या प्रासवोइवा ४ तं गर्भं सुलं सुलेन परिवहति । सताः सा गगदत्ता नबहु मासेसु बावत्
 प्रजाता । स्त्रिंति० यावद् नाम—यस्मादस्माकमव दारक उम्बरदत्तस्स बक्षलोपमाचितस्सम्भः, तद् भवत्तु दारक उम्बरदत्तो नाम्ना । सताः स उम्ब
 रदत्तो दारक पम्बभात्रापरिपृष्टतिः परिवर्त्यते । सताः स सागरदत्ताः सार्धभाहो यथा विजयमित्यो यावत् काष्ममासे काष्ठं हेम्बा० । गगदत्तापि ।
 उम्बरदत्तोऽपि निष्कासितो यद्यप्युत्तकः । सतास्तस्योम्बरदत्तस्यान्यदा यथाविच्छरीरे युगपदेव बोद्धव्यं रोगान्तराः प्रादुर्भूता, सवर्था—धासः,

से, जाव काढे ! तते ण से उवरदत्ते दारए सोलसहि रोगायकेहि आभिभूते समाने सडियहत्थ० जाव विहरति । एव खलु गोतमा ! उवरदत्ते दारए पुरा जाव विहरति ।'

‘उवरदत्त दारए कालमासे काल किञ्चा कहि गळिहति ? कहि उववज्जिहति ?’ ‘गोतमा ! उवरदत्ते दारए वावचरि वासाइ परमाव पालयिचा कालमासे काल किञ्चा इमीसे रेयणप्पभाए णेरइय

कोउयर्पगत'सि कोउत्तानि मपीपुण्ड्रादीनि, मंगलानि दण्डपत्तकादीनि । 'उल्लपटसाहिय'सि पटः प्रावरणम् । झल्लको निवसन्तम् । 'पग्गल'सि

वासि, वावए कुळः । ततः स उम्भारवणे दारकः गोहसमी रोगान्तरेभिभूत सन् झटितवस्त० वावद् विहरति । 'एव खलु गोतम । उम्भारवणे दारकः पुरा वावद् विहरति ।'

'उम्भारवणे दारकः कालमासे कामं कुरवा कुत्र गमिष्यति । कुत्रोपपत्स्यते ?' 'गोतम । उम्भारवणे दारके द्वाससंति बर्पणि परमायु पाळ-

चाप उववण्णे० ससारो तदेव पुढवी । ततो हत्तिणाखरे णगरे कुन्कुहापाए पन्वायाहिति । जायमेत्ते चेव
गाढिल्लवीहिते तत्येव हत्तिणाखरे सेही० बोही० सोहम्मे० महाविदेहे० सिन्ध्याहिति । णिक्खेवो ।

॥ सत्तम अज्जसयण सैमत्तं ॥

“पग्गस्सुक्कमात्मावक्कासारपाए गाथकीट चूर”णि ग्रहम्भय । ‘एवे व’णि “एवे वयासी” इत्येव ।

॥ सप्तमाध्यपनस्विरणम् ॥

यित्वा क्कास्मासे क्तं इत्थाउत्तां रत्तमकावा नैरविक्कतवोपपक्का० संसारतत्तमेव छुविही । ततो हत्तिमापुरे नगरे कुन्कुहापाए मत्तायास्मति । कात्त-
पाए एव गाढिल्लवात्तमेव हत्तिनापुरे मेहि० गोविः० सोवर्मे० यहाविदेहे० सेस्वसि । निक्खेव ।

॥ सप्तममध्यपनं समाप्ताम् ॥

जति नं भते !० अट्टमस्स उक्खेवो । एव खलु जम्बू । तेणं कालेण २ सोरियपुरं नगरं । सोरियवर्द्धिसग
उब्बाण । सोरिय जम्बूवो । सोरियदत्ते राया । तस्स नं सोरियपुरस्स नगरस्स बहिया उत्तरपुरत्थिमे दि-
सीभाए एत्थ न एगे मच्छवपाट्टए होत्था । तत्थ न समुद्दत्ते नाम मच्छंघे परिवसति अहम्मिण जाव दु-
प्पडियाणद । तस्स नं समुद्दत्तस्स समुद्दत्ता भारिया होत्था अहीण० । तस्स न समुद्दत्तस्स मच्छवस्स
पुत्ते समुद्दत्ताए भारियाए अत्तए सोरियदत्ते नाम दारए होत्था अहीण० । तेण कालेण २ सामी समो
सदे जाव गया । तेण कालेण २ जेहे जाव सोरियपुरे नगरे उच्चनीय० अहापज्जत्त समुदाण गहाय सोरि-
अगाएने किञ्चिद्धिक्खत्ते । 'यच्छंघि' च मत्स्यबन्ध ।

अदि मदन्त !० अहमस्सोपदेसं । एवं सत्त जम्बो ! तस्मिन् काले २ सौरिकपुरं नगरम् । सौरिकबवंसच्छुत्थानम् । सौरिको यत्त ।
सौरिकदत्तो यत्ता । तस्माच्छौरिकपुराजगत्ताद्धिस्वरूपेस्स विष्णुगोत्रो मत्स्यबन्धपाटकोऽभात् । तत्र समुद्रदणो नाम मत्स्यबन्ध परिवसत्य
वर्षदिदो बाबठ दुष्मस्थानन्द । तस्य समुद्रदत्तस्य समुद्रदत्ता भार्याऽभवदहीन० । तस्य समुद्रदत्तस्य मत्स्यबन्धस्य पुत्र समुद्रदत्ताया भार्याया
नामकः सौरिकदत्तो नाम दारकोऽभवदहीन० । तस्मिन् काले २ सामी समयसुता यावद् गता । तस्मिन् काले २ जम्बो यावच्छौरिकपुरे नगरे

यपुराओ नगराओ पढिनिक्खमति २ तस्स मच्छंघपाढगस्स अदूरसामेतेण' वीहवयमाणे महतिमहालि
 याए मणुस्सपरिसाए मज्झगय एगं पुरिस सुक्खं सुक्खं गिम्मस आट्टिचम्मावणद्ध किडिक्किडियाभूय
 णीलसहादनियय मच्छकटएण गलए अणुलगेण कडाह कलुणाह वीसराह उक्कवमाण अभिक्ख
 ण २ पूयकवलं य ठहिरकवलं य किमिकवलं य वममाण पासति २ इमे अज्झात्थिए ४ पुरा जाव विह-
 रति । एव संपहति २ जेणैव समणे भगव० जाव पुब्बभवपुब्बा जाव वागरणं—

'एव खलु गेत्तमा । तेण कालेण २ इहैव जेनुहीवि दीव भारहे वासे णदिपुरे णाम नगरे होत्था । भित्ते

उक्कनीच० ब्रह्मपणोसि मेह्व युहीत्था खौरिकपुराद नगरात् प्रस्थितिक्रामति २ तस्य मत्स्यबन्धपाटकम्बावूराधने स्मत्त्रिजन् महासिमहत्मा
 मनुज्यपरिवदि मज्जगतमेक पुल्ल शुष्क बुभुक्षितं निर्मासमस्त्रिभर्गोवनद्धं क्षितिक्किटिकापुतं नीलछाटकनिवासित मत्स्यकण्टकेन गलेऽनुक्रमेण
 कटानि कट्ट्यानि विम्वराण्युत्सृज्यन्तमभीक्ष्य २ पूबकर्मण्य रुधिरकर्मण्य कृमिकर्मण्य वमन्तं पश्यति २ अयमाश्वासिकः ४ पुरा यावद्
 विहरति । एव संमेकते २ कर्मण्य समणो यगवान् यावत् पूर्वमेवपुब्बा यावत् व्याहरणम्—

राथा । तत्सङ्गं मिचस्स सिरिए नामं भद्धानसिए होत्या । अहम्मिए जाव दुप्पाडियाणदे । तस्स ण सिरियस्सें
महाणाभियस्म बहव मच्छिया य वागुरिया य साउणिया य दिण्णभति० कल्लाकल्लं बहवे सण्हमच्छा य
जाव पडागातिपडागे य अण्ण य जाव मद्दिसे य तित्तिरे य जाव मयूरे य जीविताओ ववरोवेति २ सिरि
यस्स मद्धानसियस्स उवणेति । अण्णे य से बहवे तित्तिरा य जाव मयूरा य पजरसि सनिरुद्धा त्रिडांति ।
अण्णे य बहवे पुरिसे दिण्णभति० ते बहवे तित्तिरे य जाव मयूरे य जीवतए वेव निप्पेत्तेति, सिरियस्स

‘सण्हमच्छा’ इत्यत्र यापरकरणात् “खल्लुमच्छा जुगमग्छा विठिपरिमच्छा हलिपच्छा” इत्यादि “लमणमच्छा पडागा०” इत्येत
दन्तं रहस्यम् । मरस्यमेदायैते कट्टिमग्गा । ‘अए ग’ इह याक्करणात् “एम्मए ष रोम्मे य सुपरे य मिगे य” इति रहस्यम् । ‘तित्तिरे

‘एव तत्तु गौतम । तस्मिन् कस्से २ इहैव अम्मद्वेपि द्वीपे भारते बवे नन्दिपुर माम नगरमभवत् । मित्तो राजा । तस्म श्रीदो नाम महा
नसिक्कोऽम्बदधामिद्धो यावत् दुप्पत्त्यानन्द । तस्य श्रीदस्य महानसिक्कस्य बहवो नासिक्कस्य वागुरिकास्य साङ्गुनिकास्य दचमृति० कस्स्याकस्सिप
बहून् सुक्कमात्स्नास्य यावत् पताक्याभियसाक्याजास्य यावत् महिनास्य तित्तिरीस्य यावत् मयूरास्य जीवितास्य व्यपरोपयन्ति २ श्रीन्दाय महानसि
कायेपनयन्ति । अन्ये च तस्य बहवस्तिथारयस्य यावत् मयूरास्य पजरे धनिरुद्धासिष्ठन्ति । अन्ये च बहव पुरुषा दचमृति० तान् बह्वस्सिसे

तते ण सा समुद्दत्ता भारिया निद्रुदुया यावि होत्या, जाया जाया दारगा विणिवायमावज्जति,
जहा गगदत्ताए चिता। आपुच्छणा। उवातिय। दोहलो जाव दारग पर्याता जाव जम्हा णं अम्ह
इमे दारए सोरियस्स जक्खस्स उवाइयलद्धए, तम्हा णं होउ अम्ह दारए सोरियदत्ते णामेण। तते ण से
सोरिए दारए पचवाति० जाव तम्मुक्कवालभावे विणयपरिणयमेत्ते जोव्वण० होत्या। तते ण से समु
दुपरसए य सावयरसए य” इत्यादि इमयम्। ‘हरियसाये’ति पञ्चशकम्। ‘स य ख’ इत्यस्यायमर्थ ‘अलपरमेत्तेहि पलयरमेत्तेहि ल्हा
परमेत्तेहि’ति। ‘तलिय यज्जिय’ मयमर्थ – तलियएरि य मज्जियएरि य’। ‘चित्ति’पि मनोरयोत्यस्मिन्वाच्या “धम्मज्जो णं तावो अम्मयाओ
कयत्ताओ” इत्यादिकया यथा गमदत्ताया सप्तमाव्ययनोक्तायाः। ‘आपुच्छण’चि मरुग्रापच्छा “तुं इच्छामि न तुग्मेहि मग्गणुब्बाया”

उठ सा समुद्दत्ता भार्या निर्दुता आप्ययवत्, नाता जाता दारका विनिवातमायवन्ते, बबा गंगवसाया। चिन्ता। आपच्छणा। उपया
चित्तम्। रोदरो यावत् दारकं प्रयाता यावत् यस्मादस्माकमर्थ दारकं शौरिकस्य बहस्मोपयापिसकम्भक, तस्माद् भवत्स्माकं दारकं शौरिकं,
एवो नाम्ना। उठ स शौरिका दारकं पञ्चधात्री० यावदुन्मुक्कवालभावे विच्छन्नपरिणतमात्रो यौवन० अमवत्। सप्त स समुद्दत्तोऽज्जया कया

हृदत्त अणया कयाह कालधम्मुणा सजुत्त । तत ण से सोरिए दारए बहूहि मित्तं रोयमाणे २ समुहद-
त्तस्स णीहरण करेति २ मयकिच्चाह करोति ।

अणया कयाह सयमेव मच्छधमहत्तरगत्त उवसपज्जिच्चा ण विहरति । तते ण से सोरिए दारए
मच्छधे जाते अघम्मिए दुप्पट्टियाणदे । तते ण तस्स सोरियमच्छधस्स बहवे पुरिसा दिण्णभतिं कल्ला
कल्ल एगट्टियाहि जत्तण महाणादि ओगाहति २ बहूहि दहगलणेहि य दहमलणेहि य दहमव्वणेहि य
दहमहणेहि य दहवहणेहि य दहपवहणेहि य पयचुलेहि य पैवंपुलेहि य जंभाहि य तिसराहि य भिसराहि
इत्यादिका । 'ववाइय'ति सपपाचितं वाच्यम् । दोरदोऽपि गंगदद्याया इव वाच्य इति । 'एगट्टियाहि'ति नोमि । 'दहगलणेहि य' इत्यादि
चित् कासपमेव संयुक्त । तत्त स छोरिको दारको बहुभिर्मित्रं ० ख्वन् ३ समुप्रवचस्य मिस्सरणं करोति २ मृतकस्यानि करोति ।

अ-इदा इदाचित् सयमेव मलयबन्धमहत्तरत्तमुपसंयत्त विहरति । तत्त स छोरिको दारको मत्स्यबन्धो अष्टोडधार्मिको दुष्पत्यानन्दः ।
तुनत्तस्स भौरिद्धमत्स्यबन्धस्य बहवः पुरुषा दत्तभृतिं ० कस्याकस्मिन् भाभिर्मेयुनां भवान्दीमवगाहन्ते २ बहुभिर्हृदगतैस्त्वं हृदमल्लमेव हृदमर्द
नेव हृदवहनम् हृदमवहनेम प्रपञ्चुलैश्च प्रपञ्चुलैश्च त्रिसराभिश्च त्रिसराभिश्च विस्सारीभिश्च विस्सारीभिश्च दिस्सारीभिश्च

य धिसरादि य विसरादि य दिल्लीरीदि य मिर्लेलीरीदि य जालेहि य गलेहि य कूढपा-
 सेहि य वक्कनघदि य सुतवघेदि य बालवघेदि य घटवे सण्हमच्छे य जाव पडागातियडागे य गेण्हति
 २ एगट्टियाउ भरेति २ कूल गाहेति २ मच्छसुलए करेति २ आयवसि दलयति । अण्णे य से बहवे पु
 रिसा दिण्णमइमच्च० आयवतत्तएहि मच्छेहि सोल्लेहि य भज्जितेहि य रायमग्गंसि त्रित्ति कप्पेमाणा

‘एगट्टियं भरेति’ इत्येत्तदन्तर्वाङ्मयं तथापि किञ्चिद्विस्तृत्यते—इदमयमनं इत्यस्य मध्ये मत्स्यादियवर्णार्थं भ्रमणम्, जलनिस्तारणं वा; इदं
 पक्कने इदमप्ये पौनःपुन्येन परिभ्रमणम्, जले वा नि सारिते पक्कमर्पनम्; इदमर्पनं थोररादियसेषेण इदमलस्य विक्रियाकरणम्; इदमयमनं
 इदमलस्य तदुच्चास्त्राभिर्विलोढनम्; इदवानं मृत एव इदञ्ज्वलनिर्गमः; इदमवगण इदमलस्य प्रकट्टं बह्वनम्; मपंपुच्चादयो मत्स्यव
 न्यनविशेषा; गच्छानि परिच्छानि, ‘पक्कपेदि य’त्ति वरसदन्त्ये, सूत्रबन्धनैर्वासवन्धनैरेवेति व्यक्तम् । ‘पच्छसुलए करेति’ चि

लल्लिरीमिथ्यं यामैथं गंसंय कूटपाठैश्च वरसदन्त्येश्च सूत्रबन्धनैश्च वासवन्धनैश्च भट्टन् सुसममत्स्याश्च यावत् पलाञ्छातिपताकाश्च गृह्णन्ति २ नावो
 भान्ति २ इहे गाहन्ते २ मत्स्यसत्त्वानि पुर्वन्ति २ व्यासपे दापयन्ति । अन्ये य तन्व यान पुत्था इत्तद्युतिमक्क० आत्तपत्तुमिस्से पक्केय

१) क ईस्वीदि पक्क दिस्वीदि । २) क मिस्वीदिहि न विस्वीदिश्च न काल्सीदि न काल्सीदि न काल्सीदि न । ३) ७-१० मच्छि ।

विहरति । अण्णावि य ण से सोरिपे वधूहि सुण्हमच्छेहि जाव पढागा० सोल्लेहि य म० सुर च (फुँ)
आसादे० (हँ) विहरति ।

तत ण तस्स सोरियदत्तस्स मच्छवस्स अण्णाया कय०ति ते मच्छे सोल्ले य तलि० भजिज० आहा-
रेमाणस्स मच्छकटए गलए लग्गे यावि होत्या । तत ण से सोरिए महयाए वेयणाए अभिभूते समणे
केडुवियपुरिसे सदावेति २ एव वयासि,—‘गच्छह ण तुम्हे देवा० सोरियपुरे णगरे सिंघाढग० जाव
पहेसु महया २ सद्दण उग्घोसेमाणा ५ एव वयह—एव खलु देवा० सोरियस्स मच्छकटए गलए लग्गे,
मत्सग्गुञ्जान् कुर्वन्ति । ‘वमभेरि य०त्ति वमनं स्तत संभूतम् ।’ छड्ढेहि य०त्ति छर्दनं वचादिद्रव्यवयोगकृतम् । ‘उचीलभरि य०त्ति अ
मृष्टेय रा०मार्गे वृष्टि कस्यवन्तो विहरन्ति । आत्मनापि च स क्षौरिको बहुमि’ सुस्ममस्सैर्वावत् पताका० पकैर्ध मृष्टेय सुरां च ६ आलादवत्
४ विरहति ।

ततस्तस्य क्षौरिकश्चास्य मत्स्यवन्यस्यान्यदा क्वाचित् तान् मत्स्यान् पक्वांश्च क्षब्धितांश्च मृष्टांश्चाहरतो मत्स्यकण्टको गच्छे स्मनश्चाप्यभवत् ।
तत स क्षौरिको महत्स्या वेदनयाऽभिमृतः सन् कौटुम्भिकपुरुषान् खव्वाययति २ एवमवादीतः—‘गच्छत यूवं देवा० क्षौरिकपुरे नगरे शृङ्गाटक०

य विसराहि य विसराहि य दिल्लीरीहि य लल्लरीहि य जालेहि य गलेहि य कूहपा
 सेहि य दक्षयथेहि य सुतवथेहि य बालवथेहि य बहवे सण्हमन्हे य जाव गहागातिपहागे य गेण्हति
 २ एगाटियाउ भरेति २ कुल गाहेति २ मच्छस्वलए करेति २ आयवंमि दलयति । अण्णे य से बहेवे पु
 रिसा दिण्णभइमत्त० आयवत्तत्तयाहे मच्छेहि सोल्लेहि य भज्जैतेहि य रायमग्गंसि त्रिदि कप्पेमाणा

‘एगाटियं भरेति’ इत्येतदन्तु कश्चिद्गम्यं तथापि किञ्चिद्विस्तृत्यते—इदमस्तु—इदस्य मध्ये पत्स्यादियवर्णार्थं अण्णम्, जलनिःसारणं वा; इदं
 मननं इदमर्थे यौनःपुन्येन परिस्रम्यम्, जले वा नि सारिते पक्कप्यर्दनम्; इदमर्जनं योरादियत्सेपेण इदमस्तस्य विक्रियाकरणम्; इदमर्जनं
 इदमस्तस्य तदसाद्यामिक्सिओटनम्; इदमर्जनं न्वन एव इदाज्जलनिर्गमः; इदमर्जनं इदमस्तस्य प्रकृष्टं वानम्; प्रपञ्चुकादयो पत्स्यव
 चनविशेषाः; गजानि बटिजानि, ‘बकबंयेहि य’ (यि पत्स्यवन्त्येव) इति व्यक्तम् । ‘मच्छुल्लमए करेति’ चि

सत्तिरीभिन्ना आसंभ्य गंसंभ्य पूटपासंभ्य वसन्तकन्येभ्य सुवन्नपेभ्य पालकन्यभ्य बाहुन् सुखमस्तस्य (य) यावत् पलाकतिपताकांश्च यादन्ति २ नाबो
 भान्ति २ इदं गाहन्ते २ मत्स्यसंभ्यानि कुर्वाणि २ आतापे वाप्सन्ति । अन्ये च ताम बहव पुत्था वत्तयुत्तिमक० आतपतंसेमत्स्ये पक्केअ

विहरति । अप्यणावि य न से सोरिपे वद्धिं सुण्हमच्छेहि जाव पढागा^१ सोल्लेहि य म० सुर च (फुँ)
आसादे० (हँ) विहरति ।

तत न तस्स सोरियदत्तस्स मच्छवस्स अणया कया^२ति ते मच्छे सोल्ले य तलि० भज्जि० आहा-
रेमाणस्स मच्छकटए गलए लग्गे यावि होत्था । तत न से सोरिए महयाए वेयणाए अभिभूते समाणे
कोढुवियपुरिसे सहावेति २ एव क्यासि,—‘गच्छह न तुम्हे देवा० सोरियपुरे नगरे सिंघाङ्ग० जाव
पहेसु महया २ सहेण उग्घोसेमाणा ५ एव वयह—एव खलु देवा० सोरियस्स मच्छकटए गलए लग्गे,
मस्यपुब्बजान् कुर्वन्ति । ‘यममेहि य’खि वपनं सत्त संभूतम् । ‘उण्णेहि य’खि छर्दं वचविद्रव्ययोगकृतम् । ‘दगीलप्रि य’खि अ
भुट्ठेय राग्गो गृहे कस्सयन्तो विहरन्ति । आत्मनापि च स सौरिको बहुमि’ सुखममत्सैर्यावत् पतास० पकैव मूट्ठेय सुरां च ६ आत्तावयन्
४ विरहति ।

तत्तत्तस्य सौरिकवत्तस्य मरस्यवन्न्यस्यान्यदा कथायित् तान् मरस्यान् पक्कांय तस्मिंश्च मुद्रांयाहरतो मरस्यकण्ठको गले स्मरदयाप्यमवर्त् ।
उतः स सौरिको महत्त्या वेदनयाप्रिमृतः सन् कौटुम्भिकपुरुषान् शब्दायनति २ एवमवागीतुः—‘गच्छत यूयं देवा० सौरिकपुरे नगरे शुक्काटक०

य विसराहि य विसराहि य दिल्लीरीहि य जल्लिरीहि य जालेहि य गलेहि य कूडपा-
 सेहि य वक्त्रवधेहि य सुतवधेहि य बालवधेहि य बहवे सण्डमच्छे य जाव पडागातिपढागे य गेण्हति
 २ एगट्टियाउ भरेति २ कुल गाहेति २ मच्छस्वलए करेति २ आयवमि दलयति । अण्णे य से बहवे पु
 रिसा दिण्णमइमच० आयवतत्तएहि मच्छेहि सोल्लेहि य भज्जिजेतेहि य रायमग्गांसि विचि कप्पेमाणा

‘एगट्टियं भरेति’ इत्येतदन्तं कटिगम्य तथापि किञ्चिद्विस्तृत्यते—इदमलन इदस्य मध्ये मत्स्यादिग्रहणार्थं भ्रमणम्, जलानि सारण वा; इद
 मलनं इदमग्रे पौनःपुन्येन परिभ्रमणम्, जले वा निःसारिते पक्ष्मर्दनम्; इदमर्पनं योहरादिभूतेष्वेव इदमलस्य विक्रियाकरणम्; इदमपनं
 इदमलस्य तरुकाद्यामिविलोढनम्; इदमहनं मृत एव इदाज्जलनिर्गमः; इदमवहव इदमलस्य शकटं वहनम्; मपपुलादयो मत्स्यव
 त्वचरिद्वेषाः; गळानि बहिष्कानि, ‘वक्त्रवधेहि य’ इति वक्त्रघटनम्, ‘सुत्रवन्पेनैर्वात्सवन्पेनैर्वापि व्यक्तम् । ‘मच्छस्वलए करेति’ इति

लक्ष्मिरीमिष्य बालेभ्य गळंम कूटपाशौभ्य वक्त्रवन्पेभ्य सुत्रवन्पेभ्य वात्सवन्पेभ्य जावत् पलाकादिपलाकाभ्य गृह्णन्ति २ नावो
 भवन्ति २ कुलं गाहन्ते २ मत्स्यसंख्यानि कुर्वन्ति २ व्यासणे व्यापयन्ति । अन्ये च तान् वदय पुरसा वदयुट्ठिमक्क० वात्सवन्पेभ्यस्सने पक्केय

२ क विसरीहि यउ विसरीहि । २ वा विज्जिरीहि य विसरीहि य जल्लिरीहि य जालेहि य । ३ ज-विमपदि ।

विहरन्ति । अप्यणावि य ण से सोरिणे वद्धहि सुण्वमञ्छेहि जाव पढागाँ सोल्लेहि य म० सुर च (फुँ)
आसादे० (हँ) विहरति ।

तत ण तमस सोरियदत्तस्स मच्छवस्स अणया कयाँति ते मच्छे सोल्ले य तलि० भजिज० आहा
रेमाणस्स मच्छकटए गलए लग्गे यावि होत्था । तत ण से सोरिए महयाए वेयणाए अभिभूने समणे
कोढुवियपुरिसे सहावेति २ एव वयासि,—‘गच्छह ण तुम्हे देवा० सोरियपुरे णगरे सिंघाहग० जाव
पहेसु महया २ संदेणं उग्घोसेमाणा २ एव वयह—एव सलु देवा० सोरियस्स मच्छकटए गलए लग्गे,
मस्सपुब्बजान् कुँन्ति । ‘वमणेहि य’चि वमनं स्यात् संभूतम् । ‘उग्घेहि य’सि छर्देनं वधादिद्रव्यवयोगकृतम् । ‘सोमल्लप्रदि य’सि अ
मूढेष रात्रमार्गे वृत्तिं कस्यवत्तो बिहरन्ति । आत्मनापि च स क्षौरिको बहुभिः सुखमस्यैर्यावत् पठान्ता० एकैश्च मूढेष सुरां च ६ आत्मावयन्
४ विरहति ।

ततस्तस्य क्षौरिकवत्सरस्य मारदययन्यस्यान्यथा कवाचित् सान् मारस्यान् पर्काथ सन्तिताथ युष्माकाहरतो मारस्यकण्टको गले समनश्चाप्यमभवत् ।
 एत स क्षौरिको महत्या वेदमषाप्रभिमृतः सन् कौटुम्भिकपुराणान् सम्भावययति २ पञ्चमषादीतः — 'गज्जत यूयं वेवा • क्षौरिकपुरे नगरे युष्माकं •

त जी णं इच्छति वेज्जो वा (फु) सोरियमच्छियस्स मच्छकंटय गलाओ नीहरित्तए, तस्स ण सोरिए
विउल अत्यसपयाण दलयति' । तते णं ते कोडुवियपुरिसा जाव उग्घोसति । ततो बहवे वेज्जा य (फु)
इम एयारूव उग्घोसण उग्घो'मिज्जमाण निसामंति २ जेणेव सोरियागिहे जेणेव सोरिए मच्छंघे तेणेव उवा०
२ वह्हिं उणत्तियाहि य ४ बुद्धीहिं परिणामेमाणा वमणंहि य छट्ठणंहि य उवीलणाहि य कवलगा'होहि य
सल्लुद्धरणेहि य विसल्लकरणहि य इच्छंति सोरियमच्छयस्स मच्छकटग गलाओ नीहरित्तए, नो चेव ण
सत्राएति नीहरित्तए वा विसो'हिसए वा । तते णं ते बहवे वेज्जा य (फु) जाहे नो सत्राएति नीहरित्तए वा
यपीहन निष्पीदनम् । 'वचन्नाह' ण क्कापनोदनाय स्पूलकवस्त्राणम्, मुखविपर्यनार्य वा दृष्ट्वाः काष्ठसल्लदानम् । श्रवणोद्धरणं यन्त्र
मावत् ० पत्रे ९ महत्वा २ शब्देन उद्घोषयन्त एव बहव—एवं ललु देवा० शौरिकस्य मास्सकण्टको गळे स्मन', सत् व इच्छति बैषो वा ६
शौरिकमास्ति' इत्य मस्सकण्टकं गळम् इति स्मरयितुम्, वल्लै शौरिको विपुलमर्षसंपन्नान वापयति' । ततस्ते कंडुम्बिकपुरुषा वावदुद्घोषयन्ति ।
तता बहवा बैषाश्च ६ इमानेत्तद्रुपाद्रुभाषणमुद्घोष्यमावां निशमयन्ति २ यत्रैव शौरिकगृहं यत्रैव शौरिको मास्सवन्वस्सत्रैवोपा ० २ बहुभिरौत्सा
तिष्ठीमिद ४ बुद्धिभि परिधमयन्तो वसमैश्च छर्वयैद्यात्तपीडयैश्च क्वचन्नाहैश्च विसल्लकण्टकैश्चेच्छन्ति शौरिकमस्सवन्वस्स मस्सक

त्रिसोहिन् ए वा, ताहे सत्ता जामेव दिस पाठन्मूया तामेव दिस पढिगता । तते ण से सोरिए मच्छंवे वेज्ज पडियारनिव्विण्णे तेण दुक्खेण महया ओभियूते सुक्खे जाव विहरति । एव खलु गोतमा ! सोरिए पुरा पोराणाण जावविहरति ।

‘सोरिए ण भते ! मच्छंवे इमो कालमासे काल किच्चा कहिं गच्छिहिति ? कहिं उववाज्जिहिति ?’
‘गोतमा ! सत्तरिं वासाह परमाउ पालयित्ता कालमासे काल किच्चा इमीसे रयणप्पमाए० ससारो तेहेव

पट्ठं गम्मद् निस्सारयिटुम्; नो एव संखक्खुवन्ति निस्सारयितुं वा । सस्सो बहवो वैषाअ ९ यदा नो संखक्खुवन्ति निम्सारयितुं वा विद्यायितुं वा, उदा भान्ता यम्मा एव दिठ मादुर्गहास्सानेव सिद्धं प्रसिग्गहाः । ततः स खोरिक्खो मस्सबन्धो वैषपतिकारनिदिप्पस्सेन दु भेन महणाअभेभूतः शुक्खे यावद् विहरति । एव न्त गोतम ! खोरिक्क पुरा पुराणामां यावद् विहरति ।’

‘खोरिक्खो मयन्त ! मस्सयरप इतः कालमासे कालं इत्था कुत्र गमिप्पयति ! कुत्रोपपस्सये ?’ ‘गौतम ! सप्ततिं वर्षाणि परमायु पाल्मयित्वा

जाव पुढवी । ततो हतियणारे मच्छचाए उववज्जिहति । से ण ततो मच्छिण्हि जीवियाओ ववरोविते
तत्येव सिद्धिकुलसि वोही० सोद्धमे० महाविदेहे वासे सिज्झदिति । निक्खेवो ।

॥ अट्ठमं अज्झयण समत्त ॥

प्रयोगकम्पकोदार, विनस्यकरणस्य औपचसागध्यादिति । 'नीररिचप'सि निष्काशस्मिन् । 'वित्तोरिचप'सि पूयायस्मेहस्य ।

॥ अष्टमाध्ययनस्मरणस्य ॥

काठमासे कसं कत्ताज्जा रत्नमासां० संसारस्तत्रैव यावत् शुचिनी । ठो ठस्तिनापुरे मत्स्वतवोपपत्त्यते । स सवो मास्तिगधैर्वाविताद् स्वयरो
पितृत्त्वमैव भेदिकुले वोकि० साधर्म्ये० महाविदेहे नरे सेत्स्यति । निक्षेप ।

॥ अष्टममध्यवर्तन समाप्तम् ॥

जति णं भते !० उक्खेवो णं वमस्स । एव खलु जम्बू ! तेण कालेण २ रोहीढए नाम णंगरे होत्या रिद्ध० । पुढाविवहसए उज्जाणे । धरणे जक्खे । वेसमणदसे राया । सिरी देवी । पूसणंदी कुमारे जुवराया । तत्थ ण रोहीढए णंगरे दत्ते णाम गाहावती परिवसति अब्बहे । कण्हसिरी भारिया । तत्थ ण दत्तस्स घूया कण्हसिरीए अत्तया देवदत्ता नाम दारिया होत्या अदीण० जात्र उक्खिद्धसरिरा । तेण कालेण २ सामी समोसडे जात्र परिमा गता । तेण कालेण २ जेट्टे अतेवासी छट्ठक्खमण० तदेव जाव रायमग्गं वोगाढे हत्थी, आसे, पुरिसे पासति । तेसिं पुरिसाण मज्झमय पापति एग इत्थियं अवओढगववणं उ मय नरमे किंचिद्धिस्सुत्ते । 'अग्गुणय'चि इत्थमेव इधम्—“अग्गुणयमूसिपएसिए पित्र” अग्गुणोक्खित्तानि भत्थन्तोषानि मइ

यदि मयन्त !० उपेक्षेण नवमस्य । एये सत्तु अग्गो ! तस्मिन् काळे २ रोहीतकं नाम नगरमभूद० । पुबिब्ववर्तमरुमुपानम् । धरयो यसः । बल्लमण्णदसो राजा । अहिंसी । पुप्पनन्धी कुमारो युवराजः । सत्र रोहीतके नगरे बसि नाम गाथापति परिवसत्त्वादघ । कृप्पअभिर्भा । तस्य दत्तन्य दुहित्वा इप्पक्षिम आसन्ना देवदत्ता नाम वारिकाऽमूवहीन० यावदुत्तुहसरिरा । तस्मिन् काळे २ त्वामी समवसुतो यावत् परिषद् गता । तस्मिन् काले २ णंवेहोऽन्तेवासी षष्ठमण० तदैव यावद् राखमार्गमवगाढो हस्तिना, अग्गान्, पुरुषान् पश्यति । सत्रां पुरुषाणो मत्थगता

वन्वत्तक० जात्र सुले भिज्जमाण (पामति) । इमे अज्झत्थिए (तुं) तद्देव जिग्गते जात्र एवं वयासी, 'ए सण भते । इत्थिया पुब्बभवे का आसि ?

'एव खलु गोयमा । तेण कालेण २ इद्देव जवुदीवे दीवे भारहे वासे सुपतिठ्ठे णामं णगरे होत्था रिद्ध० । महासेणे राया । तस्स ण महासेणस्स धारिणीपामुक्ख देवीसहस्स ओरेंघे यावि होत्था । तस्स ण सितानीव इस्सुमारब्धानीकेत्थर्ये ; 'अणिइणगरयणचिसे" इत्थावि "एण वं णं महापक्खं करेहि मज्जेमस्समयसन्निरिहं" इत्थादिमव नरर्पेणमूढे इइयम् । 'पंवसयमो दाउ'चि रिण्णकोटि-सुवर्णकोटिमृगीनां प्रेपणकारिणान्तानां पवारायां पब्ब खवानि सिरसेनकुमाराय

—२—

पद्मसेना सिपमकोटकन्नयनामुक्कत्तक० वाक्कूमे भिण्णानाम् । भवमाप्पारिणिक ३ त्वैव निर्गो वावदेवमवादीव ;—'एण मदन्त ! की पूर्वमव काऽसीत् ।' 'एवं सत्त गौतम ! तस्मिन् काळे २ इद्देव जम्बूद्वीपे द्वीपे भारते वर्षे सुमसिष्ठं नाम नगरममूहद० । महासेनो राजा । सत्त्व महासेनस्य धारिणीपमुत्तं देवीसहस्रवरोधे वाप्यभूत् । सस्य भारसेनस्य पुत्रो धारिण्या देव्या आत्सव सिहसेनो नाम कुमारोऽमरवहीन० युव राजः । ततन्तस्य सिहसेनस्य कुमारस्याभ्यापिसारावन्त्या कदाचित् पब्ब प्रासादावतसकखानि करोस्वम्युद्रत० । सतस्साय सिहसेमस्व कुमार

महासेनस्स पुत्ते धारिणीए देवीए अत्तेए सीहसेणे णामं कुमारे होत्या अहीण० जुवराया । तते णं तस्स सीहसेणस्स कुमारस्स अम्मापितरो अण्णया कयाति पच पासायवढंसगसयाइ करेति अन्मुगत० । तते ण तस्स सीहसेणस्स कुमारस्स अण्णया कयाइ सामायामोक्खाण पचण्हं रायवरकण्णगसयाण एगदिवसेण पाणि गेण्हावेंसु । पचसयओ दाओ । तते ण से सीहसेणे कुमारे सांभापमोक्खेहि पचहि देवीसतेहि साद्धि ठप्पि० जाव विहरति । तते णं स महासेणे राया अण्णया कयाइ कालधम्मुगा सजुत्ते । नीहरण । राया जाते महया० ।

पितरो दत्तस्त्तावित्थयेः । ‘पइया’ इत्यनेन “यइयारिमवंतमळयफ्फरपरिदसारे” इत्यादी राजवर्षको इत्यर्थः । ‘मीया जे’चि “मीया स्त्रान्यथा कदाचिच्छुणामप्रमुखाणां पम्बानां राजवरकण्णस्रस्तानामेकदिवसेन वाणिमग्गाइवत्ताम् । पम्बस्रस्तको दावः । तव स सिहसेनः कुमारः स्वामाममुत्ते पम्बमिदेवीठत्ते सार्यमुपरि० यावत् विहरति । त्वं ॥ महासेनो राजाऽन्यथा कदाचित् कळयमेण संपुन्तः । निस्सरज्जम् । राजा जातो मदा० ।

ततः स सिहसेनो राजा इयामायां देव्यां मूर्च्छितः ४ अवशेषा देवीर्नो जादियेत्ते, नो परिजानाति । जनाद्रियमाणोऽपरिजानन् बिहरति ।

सीसयाणं एककृण० प० मा० स० ह० क० ल० स० अणमणं सदावेति २ एव व०—एव खलु सी० रा०
 सा० दे० मु० (ह) अम्ह धूयाओ णो आढा० जा० अतराणि पट्ठि० विहरति, ते ण णञ्जति० भीया
 (ह) जाव झियामि ।' तत्ते ण से सीहसेणे राया सीमं देवि एवं व०—'मा ण तुम देवा० ओहत० जाव
 क्षियाहि, अह ण तद्दा वत्तिहामि जहा णं तव नरिय कत्तोवि सरीरस्स आवाहे वा पैवाहे वा भविस्सति'
 ति कट्ठु ताहि इट्ठाहिं ६ समासासेति । ततो पट्ठिनिक्खमति ।

पट्ठिनिक्खमिच्चा कोडुवियपुरिसे सदावेति २ एव व०—'गच्छह णं तु० मे देवाणु० सुपइट्ठस्स नगरस्स व
 व्यम्—'एवं खलु सामी ! एव पक्कणगाव पंचमं सवचीसयाणं एगुणयंस्साहसयां एमीसे क्खए ख्खइहं सवणमाए अम्मन्ने सदावेति
 खलान्यववा क्खया क्खमारोनि म्रवेमेनान्योन्वं ख्खयाययन्ति २ एवमवदन्—एवं खलु सिहसेनो राजा इयामावां देव्यां मृच्छित्ता ४ आत्माकं
 दुहितुनो आद्रियते यावदन्तरामि मति० विहरन्ति, तद् न ज्ञावते० मीत्ता ४ याक्ख् व्यायामि ।' तदा स सिहसेनो राजा इयामां देवीमेवमवदत्ता
 'मा त्वं देवा० अपट्ठठ० यावद् व्याव, अहं त्वा कट्ठिन्ने यक्का तव सास्ति कुजोडपि करीरस्साभावो वा मवावो वा भविष्यति' इति कृत्वा ता
 मिरिट्ठामि १ समाभासयति । ततः प्रतिनिष्क्रमसि ।

दियौ एग मह कूडागारसाल करेह अणेगखंभ० पासा० (हं) एयमट्टं पञ्च० । तते ण ते कोडुवियपुरिसा कर
 तल० जाव पढि० २ सुपेहट्टिनगरस्स वहिया पञ्चात्थिमे दिसीभागे एग महं कूडागारसाल जाव करेति
 अणेग० पासा० (हं) जेणेव सीह० राया तणेव उवा० २ तमाणत्तिपं पञ्च० । तते ण से सीहसेणे राया
 अणगया कयाह एगूणगाण पचणह देवीसयाण एगूणाह पंच माइसयाह आमंतेति । तते ण तासि एगू-
 २ एवं वयासी-एवं छलु सीहसेणे राया सामाय देवीए संसुच्छिए अमं घृयाओ मो आहा, नो परिमाणइ, अयाहायमाणे मपरिमा
 नम के बिहरा" 'जा' इति यावत्, एतत्करण्यायेद् दृश्यम्--'तं तेयं सलु अमं सारं देवि अगिगयोगेण वा विसप्यञ्जमेण वा सस्य
 एओमेण वा जीवियाओ बबोबिचए, एवं संपेरेति, संपेरेहिया मम अंतराणि य छिप्राणि य विहराणि य पदिआगरमाणीओ विहरंति, तं

प्रतिनिष्कम्य कोडुम्बिहपुरुषान् शक्यावयति २ एवमवाचीव ।--'गच्छत यूयं देवान्० सुमतिष्ठान् मगराद् बहिरैकां महतीं कूटागारशालां
 दुत्थानेनैव तत्र० पासा० एतमर्थं प्रत्यर्चयत ।' तत्रास्ते कोटुम्बिहपुरुषा कसल० यावत् प्रसि० २ सुप्रसिद्धतनगराद् बहि पदिमे विभाग एकां
 महतीं कूटागारशालां यावत् कुर्वन्वनक० पासा० ४ यत्रैव सिंहसेनो राजा वनैवोपा० २ सामाश्रयि मस्यर्ययन्ति । छल स सिंहसेनो यतान्यथा

१ अथगम इ कपे २ ए० । २ व -वर्षादिह- ।

णगाण पचण्हं देवीसयाणं एगूणगाइं पंच माइसयाइं सीहसेणेणं रण्णा आमतिपाइ समाणाइं सन्वाल
कारविभूसिताइ जडाविमवेण जेणेव सुयइट्टे णगरे जेणेव मीह० राया तेणेव उवागच्छति । तते णं से
सिद्धिमेणे राया एगूणगाण पचदेवीसयाण एगूणगाण पचमाइसयाण कूढागारसाल आवसहं दलयति ।
तते णं से सीहसेणे राया कोडुवियपुरिसे सहावेति २ एव वयासी,—‘गच्छइ णं सुभं देवा० विउल असणं

न नज्झइ थ सानी । पमं केअइ कुमारेणं मारिस्सतिथि कट्ठु मीवा ४” यमत्तरण्यात् “सुखा वसिथा वनिक्खा ओरप्पमसंक्रमा पूमोग
यदिहिवा” इत्यादि इत्थम् । ‘वसीहाभि’चि यत्तिव्ये । ‘नत्थि’चि न यत्तस्यं एवो यवुत्त ‘कपोर’चि इत्तदिचिदपि वरीरत्तस्य आवाथा वा
प्रधानो वा मरिप्पयति । त्वावाथा ईयत्तीरा, प्रयाव मकुत्ता पीठेव । ‘इति कट्ठु’चि एप्पयिथाय । ‘अथेगसंय’चि अनेकस्सम्यक्कत्तंसंनिधि-

कथाचिदेप्पेनानां पद्यानां देवीछलानामेप्पेनानि पच्च मातुसलानामेप्पेनानि । तत्तत्तासाभेप्पेनानां पद्यानां देवीछलानामेप्पेनानि पच्च मातुसलानि
सिहसेनेव राधाऽम्भस्त्रिहानि सन्ति सर्वाऽम्भस्त्रिहानि यथाविमर्षं यन्नेव सुयत्तिष्ठ मगरं यन्नेव सिहसेनो राधा राधेपोपागच्छन्ति । तत्तं स
सिहसेनो राधेप्पेनानां पच्चदेवीछलानामेप्पेनानां पच्चमातुसलानां कूढागारसालायावसहं दलयति । तत्तं स सिहसेनो राधा कोडुवियपुरिसे

४ उवणह, सुवहु पुण्फवत्यगघमल्लालकार च कूडागारसाल साहरह ।' तते ण ते कोडुवेया तहेव जाव साहरति । तते णं तासिं एगूणगाण पंचण्ह देवीसयाण एगूणगाहं पंच माइसयाह जाव सन्वालकारविमू सियाह ते विपुल असण ४ सुरं च ६ आसादेमाणाह ४ गधन्वेहिय नाढएहिय उर्वेगिज्जमाणाह विहरति ।

तते ण से सीहसेणे राया अदढरचकालसमयसि बहूहिं पुरिसेहिं सिद्धिं सपरिवुडे जेणेव कूडागार-साला तेणेव उवागच्छति २ कूडागारसालाए दुवाराह पिदेति २ कूडागारसालाए सव्वतो समता अग णिकाय दलयति । तते ण तासिं एगूणगाण पचण्ह देवीसयाण एगूणगाह पंचमाइसयाह सीह ० रण्णा

सहयति २ एवमवावीण—'गच्छतं पूयं देवानुमियाः । विपुलमसुनमुपनयत, एगूण पुण्पदसगन्धयास्वात्कारं च कूटागारस्वात्कारं सहरत' । ततस्ते भैट्टिभिरास्सपैव यावत् सहरन्ति । ततस्सामिकोनानां पञ्चानां देवीस्सलानामेकानि पञ्च माणुसतानि यावत् सर्वात्कारविभुषितानि तद् विपुलमयनं ४ सुरां च ६ आसादयन्ति ४ गान्धर्वेण नाटकेष्वोपगीयमाभानि विहरन्ति ।

ततः स सिहसेनो रावाऽर्चयन्नास्समये बहुभिः पुल्लैः सार्षे सपरिवृतो यत्रैव कूटागारस्वात्कारं तत्रैवोपगच्छति २ कूटागारस्वात्कारं द्वाराभि

आलीवियाह समाणाइ रोयमाणाइ ३ अत्ताणाइं अमरणाइ कालघम्मुणा सजुत्ताइ । तते णं से सीहसेणे राया एयक्कमे (द्वे) सुवहु जाव समाज्जिणित्ता चोत्तीस वाममयाइ परमाउ पालेयित्ता कालमासे काल विष्ठा छट्ठीए पुढवीए उक्कोसेण वावीसमागरोवमट्ठिती उववण्णे ।

से ण ततो अणतर उव्वट्ठित्ता इहेव रोह्मिण्णए णगरे दत्तस्म सत्पवाहस्स कण्हसिरीए भारियाए कुच्छिसि दारियत्ताए उववण्णे । तते ण सा विण्हमिरी णवण्ह, मासाण जाव दारिय पयाया सुकुमालसु रूव । तते ण तामे दारियाए अभ्मापितरो निव्वत्तवारसाहियाए वित्तल असणं (द्वे) जाव मेच्च० नाम-
पिदयाति २ इन्द्रागारशाब्बयाः सर्वत समन्तादग्निश्चात्र वापयति । त्वन्तासामेकोनानां पञ्चानां देवीष्वनानामेकोनानि पञ्च मातृशतानि सिद्धे-
नेन राज्ञाऽऽवीषितानि सन्ति स्वन्ति ३ अत्राणानि अक्षरानि कालवर्मेण समुत्तानि । इत्थं स सिहसेनो राजैवत्कर्मा ४ सुबहु यावत् एतज्जं-
वत्तुत्तिगतं वर्धतानि परमायुः पालयित्वा कासमासे कासं कृत्वा वष्ट्ठणं धृषिम्यामुत्कर्मेण द्वाविंशतिसागरोपमास्वितिरुपपन्नः ।

स त्वाऽऽजन्तरमुदु इत्थंइव रोहीतकं नगरे इत्तस्स सार्षवाहस्स कुप्पज्जिमा मार्याया कुञ्जी दारिक्कवोपपन्न । तत सा कुप्पज्जिनीवसु मासेपु यावद् वा-
रिकां पजत्ता सुकुमालसुत्तप्पाम् । ततस्सत्ता दारिकाया अन्धपितता निर्बुण्णदत्ताहिच्छया विपुक्कमसुत्तनं ४ यावद् मित्त्व० नामभेये कूठः - भवतु दारिक्क-

धेञ्ज करेति-होतृ ण दारिया देवदत्ता नामेण । तते ण सा देवदत्ता पंचधातिपरिगहिया जाव परिवड्ढति ।
 तते ण सा देवदत्ता दारिया उम्मुक्कवालभावा जोव्वणेण रूवेण लावण्णेण उक्किट्ठा उक्किट्ठमरारि
 जाया यावि होत्था । तते ण सा देवदत्ता दारिया अण्णया कयाह ण्हाया जाव विमूसिया बद्धहिं खुज्जहिं
 जाव परिक्खिच्चा उप्पिआगासतलगसि कणगतिदूसएण कोलमाणी विहरति । इम च ण वेसमणदत्ते
 राया ण्हाते जाव विमूसिते आस दुरुहति २ बद्धहिं पुरिसेहिं सद्धिं संपरिवुद्धे आसवाहणियाए णिज्जाय
 माणे दत्तस्स गाहावहस्स गिहस्स अदूरसामतेण वीतीवयति । तते ण से वेसमणे राया जाव वीतीवयमाणे दे
 वदत्त दारिय उप्पिआगासतलगसि जाव पासति २ देवदत्ताए दारियाए रूवेण य जोव्वणेण य लावण्णेण य
 देवदत्ता नामा । तत्त सा देवदत्ता पञ्चवात्रीपरियुद्धिता यावत् परिवर्षते । तत्त सा देवदत्ता दारिक्खेन्मुक्कवालभावा योव्वेन रूपेण आवप्येनोरह्णोरह्णुस
 रीता जात्ता भाव्यमूत् । तत्त सा देवदत्ता दारिकाउज्ज्वला कयाचित् स्नात्ता यावद् विमूचिता बहुभिः शुक्काभिर्बाक्त्त पशिश्निषा उपयाकाशसत्ते क्कन्नुक्केन
 भिट्ठन्ती विहरति । इतच्च धैम्ममणवतो राजा स्नातो यावद् विमूचेतोऽधमारोहति २ बहुभिः पुल्लैः सार्धं संपरिवुद्धोऽधवाहनिकया निर्वन् दणस्स गाया
 पनेरुहत्थादुरामत्तं ध्मविमयसि । तत्तः स धैम्ममणो राजा यावद् ध्मतिष्ठन्न वेक्खणां दारिकामुपयाकाशसत्ते यावत् पयसति २ वेवदणवा दारिकाया

दिज्जलु णं देवदत्ता पुसणादिस्स जुवरणो, भण देवाणु० किं दलयामो सुकं ?' तते णं से दसे ते अ० भंत-
रट्ठाणिज्जे पुरिसे एव व०—'एत चेव ण देवाणुप्पिया ! मम सुक जं ण वेसमणदत्ते राया मम दारियाणि
मित्तेण अणुगिण्हइ' । ते ठाणपुरिसे विउलेण पुप्फवत्यगघमल्लालकारेण सक्कारेति २ पढिविसज्जेति ।
तते ण ते ठाणपुरिसा जेणेव वेसमणे राया तेणेव उवा० २ वेसमणस्स रण्णो एतमट्ठं निवेदति । तते ण
से दत्ते गाहावती अण्णया कयाइ सोहणसि तिहिकरणदिवसणक्खत्तमुहुचसि विउल असण (हँ) उव

वचित संयोगो वपूरयोरिति । 'आक्ते'पि भाषान्तो लघ्व्राणवत्, 'वोक्ख'पि चोक्ता सिक्खलेपापपनपनाव, फिक्खत्तं भवति 'परम-

नन्दिनो पुवरामस्व मार्गस्य एवीनहे, तद् यच्च जानासि देवा० पुच्छं वा पात्रे वा 'स्ववदीचं वा, सहस्रो वा संयोग', एव्य वीचसां वेववणा
पुप्पनन्दिने पुवरकाय, एव देवानु० किं दापयाम सुस्सम् १' एत स एतस्सानम्यन्तरस्सानीमान् पुरुषानेवमववत्;—'एतदेव देवामुपिया !
मम सुस्स यद् वैभ्रमण्णलो राव्या भो वारिकानिभिरैतानुगृह्णाति' । सप्त स्थानपुरुषान् विपुकेन पुप्पवसगन्धमास्याकंकोरेण सत्कारयति २ प्रतिवि
सुचति । ततस्ते स्थानपुरुषा यत्रैव वैभ्रमणो राव्या तत्रैवोपा० २ वैभ्रमणाय रात्र एतमर्थं निवेदयन्ति । एत स एणो गाथापसित्यव्य कव्याधि-

नखडावात २ । मत्तनात ० आमतात । ण्हात जाव ० पायाच्छत् सुहासणर्वराते तेण मित्त ० सद्धि ० सप
 परिवुडे त विचल असण (ह्) आसादे ० (ह्) एव च ण विहरति । जिमितमुत्तरागते आयते ३ त
 मित्तणाह ० चितलगघपुप्फ ० जाव अलकारेण मक्कारेति २ देवदत्त दारिय ण्हाय जाव विभूमियसरीर
 पुरिससहस्सवाहिणिं सीय दुरुहेति २ सुधहुमित्त ० जाव सद्धि संपरिषुहे सव्विद्धि ए जाव नोहयरवेण
 रोहीडग णगर मब्ब २ जणव वेसमणरणो गिहे जणेव वेसमणे राया तेणेव उवागच्छति २ करयल ०

सुइभूर'चि अरुण्त गुपीभूत इति । 'ण्हाय' इत्यत्र यावत्करणादिदं इयम्—“कयवलिक्कम्मे कयक्कोउपमगलपायच्छित्तं सन्वालंकार—”

दडोभने तिविक्करणदिवमनघममुह्णे विपुसमसने ४ उपम्कारयति २ मित्तज्ञाति ० आमात्रयति । स्नात्ते यावत् ० प्रायश्चित्त मुत्तासननगरागतेन
 मित्त ० सापे संगीद्वितस्तद् विपुसमसने ४ आराधयन् एवं च विहरति । जिमितमुत्तरागते आचान्त ३ तं मित्तज्ञाति ० विपुमान्यपुण्य ०
 यावदलक्कोण मक्कारयति २ दबद्धा वारिका स्नाता यावत् विगुपससरीरां पुत्तसहस्सवाहिनी अभिक्कमारोहयति २ सुबहुमित्त ० यावत् सापे
 संगीद्वित सर्वदद्या भावद् नाधितरवेण एहीठक नगर मध्य २ यत्रैव वेसमणराजस्य गृहं, यत्रैव वेसमणो राभा सत्रेवोगच्छति २ करतठ ० यावद्

तेणेव त्वा० २ सिरीए देवीए पायवढणं करेति । सतपागसहस्सपागेहिं तेल्लेहिं अ०भगावेति । अट्टिसुहाए मंस० तया० रोमसुहाए चउव्विहाए सवाहणाए सवाहावेति । सुराहिणा गन्धवट्टएण उव्वट्टावेति २ तिहिं उदएहिं मज्जावेति, त जहा-उसिणोदएण सीओदएणं, गन्धोदएणं । विउल असण (हं) भोयावेति । सिरीए देवीए ण्हायाए जाव जायञ्छिचाए जाव जिमियमुसुतरागायाए ततो पच्छा ण्हाति वा मुज्जाति वा, उरालाह माणुस्सगाईं भोगभोगाईं मुंजमाणे विहरति ।

पौराहिमीस्सेनेन, "सन्नायरेण" सर्वोचितकृत्यकरंवरूपेण, "सम्भविमूसाए" सर्वसंपदा, "सम्भविमूसाए" समस्त्वञ्चोभवा, "सज्जसंभमेण"

यत्रैव श्रीदेवी तत्रैवोपा० २ भिवा देव्याः पातयतनं करोति । सतपागसहस्सपागस्यो तैस्साम्यामममपि । अस्मिन्सुलया मांस० त्वक्० रोमसुलया पतुर्विचया संवाहनया संवाहयति । सुराभिना गंधवट्टकिनोद्वयति २ त्रिभिरुव्वरैर्मज्जयति, तत् यथा—उज्जोदेकेन, धीतोदेकेन, गन्धोदेकेन । विगुळमज्जनं ४ भोजयति भिवा देव्यां स्नातवां यावत् प्रायश्चित्तायां बाणज्जिमितमुक्त्वापरागतायां ततः पश्चात् स्थाति वा मुक्त्वा वा, उदारान् मानुष्यान् भोगभोगान् मुग्धानो विहरति ।

तते णं तीसे देवदत्ताए देवीए अण्णया कयाइ पुनरत्तावरत्त० कुह्वजागरि० इमे एयारूवे अज्झ-
 त्थिते ४—एव खलु पूसणदी राया सिरीए देवीए माइभत्ते जाव विहरति, त एणवक्खेवेण नो सचा-
 एमि अइ पूसणादिणा रण्णा सद्धि उरा० मुंजमाणी विहरिरेए । तं सेय खलु मम सिरिं देविं अगिगथे

मपोदकनौसुत्तयेन, “सम्बपुष्पगणमहालङ्कारेण” “सम्बतुरसरसनिनाएण” सर्वसुर्यशुभानां पीलने य सगतो नितरां नावो महान् पो-
 गस्तेनत्पर्यः, मरुपेयपि श्रद्धयादिषु सर्वशब्दप्रवृत्तिषु, अत आह—“माता इहाप वहाता जुर्दए महाता वसेम महाता समुदएण महाता व
 खुरिपज्जमगसपगपवाइएणं” ‘नमगसमग’पि युगपद्; एतदेव चित्रेपेमाह—“संलग्णरपवइमेरिसद्धरिखरुडिडुक्कमुरवइंगदुंहुदिक्किमयोस
 नाइयरवेणं” तत्र संत्वादीनां नितरां योषां निर्योषो माहप्रसन्नोत्यादित शब्द, नादिरे वचनिमात्रम्, एतद्वदप्लक्षजो यो एव स तया
 तेनति । ‘सेयापीए’ ति एवतगुनवर्मयैरित्यर्थ । ‘सिरीर वेडीए मायाभत्ते वाचि होत्य’चि भिया देवया ‘माता’ इति बहुमानमुद्धया
 मत्तो मातृमक्तशान्प्रभूत् । ‘कड्डाकड्डे’ति मातृ मातृ । ‘गं-वइएण’ति गन्वचयूरेन । ‘मिपिपसुत्तुरागयाए’पि जेमितायां कुवमोननायां

ततस्तस्या देवदत्ताया देव्या अन्यथा क्वाचित् पूर्वरात्रापररात्रं नुदुम्भजागर्धया० जयमेतद्दृष आध्यात्मिकः ४—एवं खलु पुण्यनन्दी रामा
 भिया देव्या मातृमक्त्यो वाकद् विहरति, एवेतेभाषणेवेण नो ससुक्कनोत्प्यइ पुष्पमन्दिना रात्रा सार्धमुयागन्० युसाना विहरुंय । त्व मेय खलु

ओण वा सत्य० विसर्प्योपण वा जीवियाओ ववरोवेत्ता पूमर्णद्रिणा रण्णा सद्धि उरा० भुजमाणी वि
हरिसेण । एव सपेहेति २ सिरीए देवीए अतराणि य २ पडिजागरमाणी २ विहरति । तते णं सा सिरी
देवी अणया कयाति मन्वावीता विरहियसयणिज्जसि सुहपमुत्ता जाया यावि होत्था । इम च णं देव-
दत्ता देवी जेणेव सिरी देवी तेणेव उवागच्छति २ सिरी देवी मन्वावीतं विरहियसयणिज्जसि सुहप्यमुत्त
पासति २ दिसालोय करेति २ जेणेव भत्तधरे तेणेव उवा० २ लोहदंढं परामुमाति २ लोहदंढ तावेति २
तवा सुकोपरमागवायां स्वस्मानमिति भावार्थः; उदारान् मनोहान् योगान् हुन्वानो विहरति । 'पुम्सचावरच'चि पूर्वरात्रापररात्राकाल-
समये रात्रे' पूर्वभागे पश्चाद्भागे वेत्यर्थः । 'मन्वावीय'चि पीतमया । 'विरहियसययिचमंसि'चि निरस्थे विमनस्वान् श्रवणीयं विरहि

मय भिम्ब देवीमन्मिस्सोगेव वा सुख० विषममोगेव वा भीमिताद् अणरोप्य पुचनन्दिना रात्रा सार्धमुदारान् युज्जानावा विहरिषु । एवं संप्रेम्यते २
भिवा देव्या भन्तराणि य २ प्रसिद्धापरबन्धी २ विहरति । तत सा अर्द्धिणी अन्यथा कयाचित् मध्यपीता विरहितश्रवणीये सुलभमुत्ता भावा
पाप्यप्पवत् । इत्थम वेववणा दधी गदैव अर्द्धिणी तन्मयोपागच्छति २ भिम्बं देवी मध्यपीता विरहितश्रवणीये सुलभमुत्ता पप्पवति २ दिग्गजेने

तत्तं समजोतिभूत फुल्लकिंसुयसमाण सढासएण गहाय जेणेव सिरी देवी तेणेव उवा० २ सिरीए देवीए
 अवाणासि पक्खिवेति । तते ण सा सिरी देवी महत्ता २ सहेण आरमिता कालधम्मणा सजुत्ता । तते ण
 तीसे सिरीए देवीए दासचढीओ आरासियमह साच्चा निसम्म जेणेव सिरी देवी तेणेव उवा० २ देवदत्त
 देवि ततो अवक्कममाणि पासति । जेणेव सिरी देवी तेणेव उवा० २ सिरे देवि निप्पाण निच्चंडं जीव-
 विषयजढ पासति, हा हा महो अक्कज्जमिति कट्टु रोयमाणीओ २ जेणेव पूसणदी राया तेणेव उवा०

तद्वपनीयं तत्र । 'परावृत्त' इति वृत्तान्ति । 'समजोतिभूत' इति ममभूतयो व्योम्निपादयिना भूतो ब्रालो यः स स्या तस् । 'रोयमाणीच' इति
 ममभूतिमोचनात् । इदानीमपि पदद्वयमप्येयम्, तथया—“कट्टुमाणीओ” आक्रन्दशब्दं कुर्वन्त्य “चिह्नं ब्रह्माणीव” इति चिह्नापान् कुर्वन्त्य ।

इत्येति २ यत्रैव मरुगृहं तत्रैवोपा० २ ओहवणं परामृच्छति २ ओहवणं सापयति २ तर्हं ज्योति समभूतं फुल्लकिंसुयसमाणं संदंष्ट्रकेन गृहीत्वा
 यत्रैव श्रीदेवी तत्रैवोपा० २ भिन्ना देव्या अघने प्रक्षिपति । सप्त सा श्रीदेवी महत्ता २ छन्देनारस्य काष्ठभर्मेण संयुक्ता । ततस्तस्या भियो
 देव्या दासपेठ्य आसिपठ्यन्तं भुत्वा निष्ठम्य यत्रैव श्रीदेवी तत्रैवोपा० २ देवदत्ता देवी स्तोत्रप्रणमन्ती पश्यन्ति । यत्रैव श्रीदेवी तत्रैवोपा० २

२ पूसणदिराय एवं वयासीः—'एव खलु सामी ! तिरि देवी देवदत्ताए देवीए अकाले चैव जीवियाओ ववरोविया' ।

तते णं से पूसणदी राया तासिं दासचेहीणं अंतिए एयमढुं सोच्चा निसम्म महया मातिसोएणं अण्फु-
ण्णे समाने परसुनियत्ते चिव चंपगवरपायवे घमेति घणीयलंभि मन्गहिं सणिगपडिने । तते ण से पूसणदी
राया मुहुत्तरेणं आमत्ये समाने बहूहिं रौईसर० जावमत्थवांहेहिं मित्त० जाव परियणेण य सार्द्धिं रोंय-
माणे २ तिरिए देवीए महत्ता इदढोसक्कारसमुदएण नीहरणं करोति २ आसुहवे ४ देवदत्त देविं

विदं देवी निष्पाणा निवेद्यां बीवत्तिव्हीणा पदवन्ति २ हा हा बहो अन्नव्योमेति कृत्वा रुक्म २ नैत्र पुंष्यनन्दी राया तत्रैवोपा० २ पुंष्य
नन्दिराजमेवमवदन्—'एवं खलु सामिन् ! श्रीदेवी देवदत्तवा दत्त्वा अन्नक एव बीक्षिताद् व्यपरोपिता' ।

। ततः स पुष्यनन्दी राया तासां दासपेटीवागन्तिक एतमर्घं द्रुत्वा निशम्य माहवा मादुलोकेनाऽऽक्रान्त सन् परशुभिः कृत इव शल्यकृत्पर
पादयो वसिति धरर्षस्तके सर्षद्वैः सनिपठितः । ततः स पुष्यनन्दी राया धृष्टार्पन्तरेणाभ्यस्तः सन् बहुमी रायेभ्यः० यावत् सार्धेबाहेर्मित्त० यावत्

पुरिसिंहि गेण्हावेति २ एतेण विहाणेण वण्ढं आणावेति । त एव खलु गोतमा ! देवदत्ता देवी पुरा
जाव विहरति ।’

‘देवदत्ता न भति । देवी इतो कालमासे कालं किञ्चा कहिं गमिद्विति ? कहिं उववाज्जिद्विति ?’
‘गोतमा ! असीति वासाई परमाव पालेयिचा कालमासे काल किञ्चा इमीसे रणप्पभाए पुढवपिं उव
ज्जिद्विति । ससारो वणस्सति० । ततो अणत्तरं उव्वट्टिचा गगणुरे णगरे इंसचाए पञ्चायाद्विति ।

परिबनेन च छार्थं स्यन् २ किमो देव्या महत्या अद्विष्टस्कारमुदेनेन निस्सरणं करोति २ बासुरोक्तः ४ देवदत्ता देवी पुल्लैर्माह्वयति २ एतेन
दिवातेन बध्नायाद्वापयति । तत्रैव तत्तु गोतम ! देवदत्ता देवी पुरा नावद् विहरति ।

‘देवदत्ता मयन्त ! देवी इत् कालमासे काल इत्था कुत्र गमिष्यति ! कुत्रोपपस्यते !’ गोतम ! अशीति वर्षाणि परमायुः पारयित्वा
कालमासे कालं कुत्ताभ्यां रत्नप्रभायां पृथिव्यामुपपस्यते । संसारो वनस्पतिः० । ततोऽन्तरागुद्वत्स्य गगनपुरे नगरे इंसत्त्वा पञ्चायास्पति । स

से ण तत्थ सावणिण्हिं वहिते समाने तत्थेव गगपुरे सेट्ठिं बोहीं सोहम्मे० महाविदेहे सिज्झाद्विति० ।
णिन्स्वेवो ॥

॥ दुहविवागस्स णवम अन्धयण समत्त ॥

‘मासुक्के’पि मासु बीत्रं स्त्वं कोयेन किमोदितः, इहान्धपि पदचतुष्कं इत्ययं, त्वया—‘क्के’पि उदितरोपः, ‘डुनिप्’पि महदको
पेवया, ‘वंदकिप्’पि प्रकृत्विरौद्रक्यः ‘मिसिप्पिसीयाजे’पि कोपाग्निना दीप्यमान इव ।

॥ नवमारप्यनविकरणम् ॥

तत्र वासुकिभिर्भूताः संस्रजैव यन्त्रपुरे मेठिं बोधिः० सौवर्मे० महाविदेहे सेत्तवदि० । सिद्धेय० ।

॥ तु रुचियाकस्य नवममप्यननं समाह्वय ॥

जति ण भति समणेण भगवता० दसमस्स उक्खेवो । एवं खलु जम्भे ! तेणं कालेण २ वद्धमाणपुरे
 णाम् पणेर होत्था । विजयवद्धमाणे उज्जाणे । माणिमहे जक्खे । विजयमित्ते राया । तत्थ णं धणदेव
 नाम सत्थवाहे होत्था अद्धे । पियगू भारिया । अज्जू दारिया जाव सरिरा । समोसरणं । परिसा जाव
 गया । तेण कालेणं २ जेहे जाव अढमाणे विजयमित्तस्स रण्णे गिहस्स असोगवाणियाए अदूरसामतेण
 वीहवयमाणे पासति एग इत्थिय सुक्ख भुक्ख निम्मस किडिकिडिभूय अट्टिचम्मावणद्ध णीलसाडगणि

अय ददमे किञ्चिद्धित्थये । 'बरा तेतलि'चि ब्राताधर्मरूपाणं यया तेतस्मिनुतनापाआस्य' वोट्टिकापिबानां कळादभूषिकारभेष्टि

यदि मरन्त ! अमपेन भगवता० दसमस्सोपखेण० । एवं खलु जम्भे ! तस्मिन् काले धर्ममानपुरं नाम नगरमभूत् । विजयवर्धमानमुत्थानम् ।
 माधिमत्री यत्नः । विजयमित्रो राजा । सत्र धनदेवो नाम साधवाहोऽम्बवाडधः । प्रियगूर्गार्यो । अज्जूदारिया जावत् ० क्षरीरा । समवसरणम् ।
 परिषद् मावत् गता । तस्मिन् काले २ जेहे जाव अढमाणे विजयमित्तस्स राज्ञो गुहस्थासोऽवनिक्काया अदूरासणे व्यतिवन्न पदयत्वेकां स्त्रियं शुष्कां

यत्थ, कट्ठाह कलुणाहं वीसराहं क्ववर्माणि । पासित्ता चिन्ता । तद्देव जाव एवं वयासी, — 'सा ण भंते ! इत्थिया पुव्वमेवे का ?' वागवरणे, —

'एव खलु गोतमा ! तेष कालेण २ इद्देव जंबुद्वीवे दीवे भारदे वासे इदपुरे णाम णगरे । तत्थ णं इददत्ते राया । पुढविसिरी णाम गणिया । तत्ते ण सा पुढविसिरी गणिया इदपुरे णगरे बहवे राईसर० जाव प्यभियज्जो चुगणप्यजोगेहि य जाव अभिओगित्ता उरालाह माणुमभोगमोगाहं मुजमाणी विहरति । तत्ते ण सा पुढविसिरी गणिया एयकम्मा एयसमा० सुबहु पाव जाव समज्जिणिता पणतीस वास-

दुमुविता निर्मासा भित्तिभिन्नीभूतमस्तिचर्मनिनद्धां नीलछाटकनिषिठां कट्टानि कल्लानि किल्लपि कूड्ढवीर । इध्मा चिन्ता । तदैव बाबदेव वयासीत्, — 'सा म्मन्त ! सी पूर्वमेवे का ?' व्याकरणम्, —

'पूर्वे सत्त गोतम ! तस्मिन् काले २ इद्देव जंबुद्वीवे दीवे भारते बर्गे इन्द्रपुरं णाम नगरम् । तन्नेववचो राया । इत्थिवीभीर्नाज्ज पणिका । बर्गे ६ । तत्त. सा इत्थिवीभीर्नाज्जिकेन्द्रपुरे वजरे बह्वत्त. रामेश्वर० यावत्त. प्रसूतीन् बूर्जमवोमेष्य बाबदीमवोमेष्योत्तरान् पानुवर्जोमवोत्तरम् मुम्मावा

सत्सङ्ग परमातुं पालयित्वा कालमासे षाल किञ्चा छट्टीए पुढवीए उक्कोसे० गेरहयचाए उववण्णा । सी
 ण तओ उव्वट्टित्ता इहेव वद्धमाणे नगरे धणदेवस्स मत्थवाहस्म पियगूमारियाए कुञ्छिसि दारियचाए उ
 ववण्णा । तते ण सा पियगूमारिया णवण्ह मासाण दारिय पयाया । नाम अजू । सेस जहा देवदत्ताए ।
 तते ण से विजैए रागा आसवा० जहेव वेममणइत्ते तदेव अजु पासति, णउरं अण्णो अट्टाए वरेति, जहा
 तेतली, जाव अजूए दारियाए सद्धिं उप्पि० जाव विहरति ।

विहरति । तव सा वृषिबीभीर्गेविचैः ऋतैस्तत्तमापाता सुबहु पापं यावत् समर्गं पञ्चोदयत वर्षस्तानि परमायुः पाळयित्वा कलमासे कालं
 कृत्वा पञ्चर्षा वृषिभ्यामुत्कर्षेण० नैरयिष्ठतथोपपन्ना । सा तव उदुत्सुरैव वर्षमाने नगरे धनरश्म्य सार्बशाहन्य विगङ्गमार्ग्याः कुतौ दारिकातयो
 परन्ता । तदा सा भिक्षुगूर्मार्थं भक्षसु मासेषु दारिकां प्रजाता । नाम अज्जू । क्षेत्रं यथा दवरवायाः । ततः स विषयो राजाऽधवाहनिष्ठया
 यंबव वैशमप्यद्वतन्तैवाज्जू पश्यति, कश्चस्मात्पमनोऽर्थाय वृणीते, यथा तेतळि, यथा तदुज्जहा दारिकया सार्धमुपरि० यावद् विहरति ।

ट्टिचा सन्वओभेइ णगरे मयूरचाए पञ्चायाहिति । से ण तत्थ साउणिएहि वेधिते समाणे तत्थेव सन्व-
ओभेइ णगरे सेट्टिकुलसि पुत्तचाए पञ्चायाहिति । से ण तत्थ उम्मुक्क० तहारूवाणं थेराणं अतिए
केवल वोहिं बुज्झिहिति; पन्वज्जा, सोहम्मे । 'ततो देवलोगाओ आउक्खण कहिं गच्छिहिति ?' 'गो
तमा ! महाविदेहे, जहा पढमं जाव सिज्झिहिति जाव अत काहिति ।'

'एव खलु जवू ! जाव समणेण जाव सपत्तेण दुहविवागेण दसनस्स अज्झयणस्स अयमहे पण्णत्ते' '४ सेवे भंते !'
॥ दुहविवागेसु दससु अज्झयणेसु पढमो सुयक्खवो सेमत्तो ॥

सुतां याचयित्वाऽऽत्मनैव परिणीतवान्, एवमप्यपीति ।

॥ दशमाध्ययनविवरणं समाप्तं, तत्समाप्तौ च समाहं मयपप्रवृत्त्यविवरणमिति ॥

ठठे वेक्खेअएणु समेव कुत्र गमिष्यति ? 'गौतम ! माराविदेहं, बभा प्रबभो यावत् सेस्सति याक्खन्तं करिष्यति ।'

'एवं सतु जब्भो ! यावत् समेजेन यावत् समासेन दुल्लविपाअनां बलमत्थाध्ययनस्यायमर्थं पण्णत्तः ।' 'सुदेवं भवन्त ।'

॥ दुल्लविपाअेषु दशलाध्ययनेषु प्रथमं श्रुतस्त्वन्व समाप्तः ॥

तर्जकालेणं २ रायगिहे नगरं गुणसिलए चङ्गए सुवन्त तन्ना २
 वयासी;—‘जह णं भते ! ममणेण जाव सपत्तणं दुहविवागाण अयमट्ठ पणत्त, सुहविवागाण भते ! सम
 नेणं जाव सपत्तेण के अट्ठे पणत्ते ?’ तत णं से सुहम्मे अणगारे जवू अणगार एव वयासी;—‘एव खलु
 जेवू ! ममणेणं जाव सपत्तेणं सुहविवागाणं दम अञ्जयणा पणत्ता, त जहा;—

सुवाहु १ भहनदी य २ सुजाए ३ वासवे ४ तहेव जिणदामे ५ ।

धणपती य ६ महञ्जलो ७ भहनदी ८ महचंदे ९ वरदत्ते १० ॥ १ ॥

तस्मिन् काले २ राजगृह नगरे गुणदिले चैत्थ सुवर्मा ममसत्त । जम्पुर्यावत् पुर्यास्ते, एवमवादीत;—‘यदि मयन्त ! अमणेन
 यावत् समाप्तेन दुस्तरिपाकाममवमर्षं प्रज्ञप्तः ; सुस्तरिपाकामा भवन्त ! अमणेन यावत् समाप्तेन काऽर्थं प्रज्ञप्तः !’ तस्य स सुवर्माञ्जगारो
 जम्बुमनगारमेवमवदत्—‘एवं खलु जम्मा ! अमणेन यावत् समाप्तेन सुस्तरिपाकामा वस्त्राभ्ययनानि प्रज्ञप्तानि, तद्यथा;—

सुवाहु १ भहनदी य २ सुजात ३ वासवः ४ तहेव जिणदाम ५ ।

धनपतिध ६ महावज्र ७ भहनन्दी ८ महचन्द्रः ९ वरदत्तः १० ॥ १ ॥

जतिं ण भंते । समणेणं जाव सपत्तेण सुहविवागाण दस अज्झयणा पणत्ता, पढमस्स ण भंते ! अज्झयणस्स सुहविवागाणं जाव सपत्तेणं के अट्ठे पणत्ते ? तत्ते णं से सुहम्मे जब्बू अणगार एव वयासी, ' एवं खलु जम्बू ! तेण कालेण २ हत्थिसीसे णामं नगरे होत्था रिद्धं । तस्स ण हत्थिसीसस्स नगरस्स वहिया उत्तरपुरत्थिमे दिसीभागे एत्थ णं पुण्णकरंढए णाम उज्जाणे होत्था सव्वोत्तयं । तत्थ णं कैयव नमालपियस्स जक्खस्स जक्खस्स जक्खापत्तणे होत्था दिव्वे । तत्थ ण हत्थिसीसे नगरे अदीणसत्तू नाम राया होत्था

अथ द्वितीयभूतस्कन्धस्य प्रथमाध्यायने किञ्चिद्विस्तृतम् । 'सम्बोद्धप'ति इवमेव इत्यम्—'सम्बोद्धपुष्पफलसमिद्धे रम्मे नन्दणवज्रप्यगासे वासासह ४" । 'तंसि वारिसर्यसि वासाभक्ष्यसि' इति वारिस्थायि रत्नकोशेचिते वासासह इत्यर्थः । 'महा मेरुजम्भ'ति ब्राह्मण्यकथायां

‘वदि यदन्त ! अग्नेन यावद् संप्राप्तेन सुस्तविषाकानां प्रवृत्तानि, प्रथमस्य भवन्त । अथ्यबभत्स सुस्तविषाकानां यावत् संप्राप्तेन कोऽर्थं प्रवृत्तः ।’ सप्तः स सुषर्मा अमुमभगारेभबभावीव,—‘एवं तत्तु बभ्मो ! तस्मिन् कास्ते २ इत्तिथीने नाम नगरमम्बूद्व० । तस्माद् इत्तिथीर्णां नगसाव बहिरुत्तरपौरस्ते दिम्मागेऽत्र पुष्पकरैर्बहकं नामोष्णानभमबव् सर्वर्तु० । तत्र सुतबभमाकधितत्स यद्वत्स यथायत्न

महया० । तस्स ण अदीणसत्तुस्स रण्णो धारिणीपामोक्खे देवीसहस्रं ओरोहे यावि होत्थो । तते णं सा धारिणी देवी अण्णया कयाइ तसि तारिसगंसि वासभवणसि सीह सुभिणे० जहा मेहजम्मण तद्वा भाणि यब्ब । सुवाहुकुमारे जाव अलभोगसमत्थ वावि जाणेति ० अम्मापियरो पच पासायवडंसगसयाइ का

मयमारपपने यथा मेयकुमारस्य अन्यवक्तव्यशोका, एवमत्रापि सा वाच्येति, नवरपक्कासमेधदोहदवक्तव्यता नास्तीह । 'सुवाहुकुमारे' इह यमत्तरमादिदं इत्यम्—“बावसरीकलापरिदय नवंगसुखपरिबोधिण” नवाक्यानि भोत्र २ चक्षु २ घ्राण २ रसना १ त्वग् १ मना १ ल स्यानि सुप्तानि सन्ति नविबोधितानि बोधनेन यस्य स तथा, “अट्ठारसवेसीभासाविसारए” इत्यादि यावद् “अलभोगसमत्थे नाए यावि होत्था, तप वं तस्स सुवाहुस्स कुमारस्स अम्मापियरो सुवाहुकुमारं बावसराकयापरिदयं भाव अलभोगसमत्थ साहसिय विपाल वारि बोधेति आप्पिप्सा” । एवं प्रासादापवत्सकठकानि कारयन्ति । किंशतानीत्याह—‘अच्छुगय’चि “अच्छुगयमूसिययइसिए” इत्यादि । ‘मवण’ति एकं व मवनं कारयन्ति । अथ प्रासाद मवनयो क भवतिचिक्केप । प्रासादः स्वगतायाभापेक्षया द्विगुणोच्छ्राय, मवनं तु माया ममद् विभ्यम् । सत्र इत्तिधीये मगरेऽधीमशुनुर्नाम रामाऽगूढ महा० । तस्यादीनसुत्रो राज्ञो वारिणीममुलं देवीसहस्रमबरोमे वाप्यमवद ।

तत सा वारिणी देव्यन्मया कदाचित् तस्मिंस्तादृशे वासवने सिंह स्वप्ने० यथा मेवजन्म तथा यणितव्यम् । सुवाहुकुमारो यावद्वर्त्ममेग

रति, अन्मुगय० भवर्णं, एवं जहा महन्बलस्स रण्णो, णवर पुण्फचूलापामोक्खाणं पचण्ह रायवर

भाषेन्नया पादोन्तसमुच्छ्रयमेवेति । इह च पासदा वधुनिविष्टं, भवर्णं च कुमाराय । 'एवं जहा पाहावजस्स' चि भवनवर्णको विवाहवक्तव्यता
 च यया भववर्णां पाहावजस्सोक्ता, एवमेवापि वाच्या; केवर्त्तं तत्र 'कपक्कमीप्रमुत्ताणाम्' इत्युक्तम्, इह तु 'पुण्णचूआप्रमुत्ताणाम्' इति
 वाच्यम् । एतदेव दर्शयन्नाह—'नवरं' इत्यादि । 'सोव' चि यथा पाहावजस्सोक्ता । 'पच सयाई हिरण्ण कोडाण, पच सयाई
 सुवण्ण कोडीम्' इत्यादि दानं वाच्यम् ; इह यावत्कजादेव इत्यम्—'तए नं से सुवाहुकुमारं एगमेणए भारियाए एगमेण हिरण्ण कोदि
 इत्यपि' इत्यादि वाच्यं, पाचत् 'अग्गे च विमुत्त वज्जकप्पमारयणमपिपोशियसंत्तसिन्धवासमाए दळयइ; तए णं से सुवाहुकुमारं' चि ।
 'वप्पिपासाववराए' वासादवरस्सोपरि त्वित इत्यर्थः । 'कुट्ट' इह यावत्करणादिदं इत्यम्—'कुट्टमाणेहि सुहगमयपहि' स्तुत्रिर्मृगमुत्त
 बुट्टैरतिरमसास्फाब्जनादित्यर्थं 'वरवक्कणीसंपयुक्ते' 'वक्कीसइदेहि नावपहि' दात्रिष्ठत्रक्तिनिबदे; 'दात्रिष्ठत्याग्र
 निबदे' इत्यन्ये 'उवविक्कमाअ तवकासिच्चवाने माणुस्सए कायमोगे पवणुव्वायमाणे' चि । 'जहा कुमिए' चि पयोपात्रिक कुम्भिको

उत्तमेत्तु चापि वागीश्वरं च वक्कवप्पिको इत्येव वासादावर्त्तसककतामि वारवत, वग्गुत्तल० भववर्ण, एवं यथा भट्टपक्कस्व रात्रं देवर्त्तं पुण्णचूला

कंणगसयाणं एगदिवसेणं पाणिं गेण्हवैति, तदेव पचसहओ दाओ जाव उप्पिपासायवरगते फुट्टं जाव विहरति ।

तेण कालेण २ समणे भगवं० । समोसरणं । परिसा निगगया । अदीणसच्चू निगगते जहा कूणिण ।

राजा भगवद्दन्द्नाय निर्गच्छन् बर्षितः, पृथग्वयपि वर्णयितव्य इति भावः । 'सुबाहुवि जहा अपाळी तहा रणेण निमामो'चि अपमर्षे नेन भगवदीरर्षितप्रकारेण जमाळी भगवन्नागिनेवो भगवद्दन्द्नाय रयेन निर्गत्तः, अयमपि तेनैव प्रकारेण निर्गत इति; इह यावत्करणा त्रिदं दृश्यम्--"समणस्स भगवमा महावीरस्स छत्ताइउच्च पढागाएवढागं विज्जावारणे भमए य देवे ओवयमाणे उप्पयमाणे य पाससि, पासित्ता रत्तातो पयोकरुति २ चा तमयं भगवं महावीरं वंदइ" इत्यादि । 'इह'चि "इहतेहे" अतीव सुष्ठु । 'चट्ठाए'चि "चट्ठाए उट्ठेइ"

प्रमुत्तमान् पपानां शम्बरकृत्यकाद्यतानामेकवित्तये पाणिं ग्राहयत्, तत्रैव पथप्रतिष्ठे वायो यावदुपरिमासाद्यवरगतं स्फुटं भावद् विहरति ।

तस्मिन् काले २ समणे भगवान्० । समवसरणम् । परिष्व निर्गता । अवीमच्चुर्निर्गते मत्ता कूणिक् । सुबाहुरपि यवः अमास्तिक्ता रयेन

सुबाहुवि जहा जमाली तद्वा रद्देण णिगते जाव धम्मो कहिओ । राया परिसा गता । तते णं से सुबाहु
कुमारे समणस्स भगवओ अतिए धम्म सोच्चा निसम्म द्दुहं उट्ठाए० जाव एव वयासी;—‘सद्दहामि णं भते !
निग्गयं पावयणं० जहा णं देवानुप्पियाण अतिए वहवे राईसर० जाव नो खलु अहं; अह ण देवा० अ-

ए पावत्तरजादिदं एवम्—“सम्पं धम्म महावीरं वंदइ नयैसर २ वा” इति । ‘सरराणि णं भंते ! निर्मायं’ इत्यादि यत् सूत्रपुस्तके
एवमेव तत् वक्ष्यमाणवाक्यानुसारेणावगम्यन्त्य, त्वारि—“सरराणि णं भंते ! निर्मायं पावयण, पत्तियाणि णं भंते ! निर्मायं पावयण,
अहा णं देवानुप्पियाणं अतिए वहवे राईसरत्तरमादृषिकोदुषियसेदुत्तिजेजायसस्यवाइपमियओ हुंहा भविषा अगाराव अणगारिये
पव्वयंति, नो लहु अं वा संचाएमि पव्वयणए; अहं णं देवानुप्पियाणं अतिए पवाजुम्मारं सत्तसिक्खावयं गिरिचम्मं पंडिक्खावि” ।
‘अरासुरं देवानुप्पिया ! मा परिचयं’ति भगवद्वचनम् । ‘तमेव’ इदमेवं एवम्—“तमेव वादग्गदं आसार” । ‘नामेव’ इत्यादि त्वेवं इ

निर्गतो यावत् धर्मं अचित् । रावा परिक्ख गत्ता । एतां स सुबाहु’ कुंमार अमणस्स भावतोऽन्तिके धर्मे सुत्वा भिन्नम्य द्दुहं वत्तया०
वाक्खेवमवासीत्—‘अद्दहामि भन्तं । धेम्मं पावयणं० यथा देवानुप्पियाणान्त्तिके बहवो राजेभार० वाक्खं भा सत्त्वई०, अहं देवा० अन्तिके

ति ए पंचाणुन्वतिय सचसिक्खावैतियं गिहिधम्म पडिवज्जामि' । 'अह्मासुहं, मा पडिवध' । तते ण से सुवाहू समणस्स अति ए पचाणुन्वतिय सचसिक्खावतिय पडिवज्जति । तमेव रह दुरुहति । जामेव दिस पा० ता० पडिगते ।

तेण कालेण २ जेट्ठे अतेवासी इदमूती जाव एव व०—'अहो ण भते ! सुवाहूकुमारे इट्ठे इट्ठरूवे, वते २, पि ए २, मणुण्णे २, मणोमे २, सोमे सुमगे पियदसणे सुरूवे, बहुजणस्सवि य ण भते ! सुवाहू इप्प—'जामेव दिस पाठग्गुए तामेव दिसं पडिगए' चि । 'इवयू' इत्यत्र पाथकरणात् 'जामं अणगारे गोयमगोसेवं' इत्यादि इ इप्प । 'इठे' इप्पवे स्मेतीष्ट । स च कुतविबुद्धितक्कायपित्तयापि स्यादित्याह—इष्टक्य इष्टस्वक्य इत्यर्थ । इष्ट इष्टक्यो वा कारणवद्वा दपि स्यादित्याह—कान्त कमनीय , कान्तक्य कमनीयस्वक्य , सोमन सोमनस्वभावश्चेत्यर्थ । एवंविधोऽपि कश्चित् कर्मदोषात् प रेण मीति नोत्पादयेदित्यत आह—मिय प्रेमोत्पादकः, मियक्य मियकारिस्वक्य । एवंविधश्च लोकाकस्मितोऽपि स्यादित्यत आह—म पन्नाणुमठिक्कं ससट्ठिबामठिक्कं गुरिक्कं प्रतिपण' । 'यवासुहं, मा प्रतिवन्मय' । ततः स सुवाहुः अमणस्यान्तिके पन्नाणुमठिक्कं ससट्ठिबामठिक्कं प्रतिपणते । तमेव रयमारोहति । यस्या एव विषयः प्रादुर्भूतस्त्वमेव विधेयं प्रतिगन्तः ।

तस्मिन् काले २ ज्यहोऽतेवासीन्द्रभूतिर्बिबदवमवाचीत्—'अहो भवन्त ! सुवाहूकुमार इष्ट इष्टक्य , कान्त २, मियो २, मनोज्ञ २, म' । क -आदि ए -आह । १ क -विधि ए -इह । १ ए -२ इवाकविहिद वि- । ४ यन्तव सुमए ।

कुमारे इट्टे ५ सोमे (ह), साहुजणस्सवि य णं भंते ! सुवाधू कुमारे इट्टे इट्ठरूवे ५ जाव सुरूवे । सुवाहुणा भंते । कुमारेण इमा एयारूवा तराला माणुसरिदी किर्णणा लद्धा, किर्णणा पत्ता, किर्णणा अभिममण्णा गया ? के वा एस आसि पुब्बभवे ? जाव समयणागया ?

मोद्धा मनसाज्ज संवदनेन क्षोयनतया हाक्ख इति मनोष, एवं मनोषरूपः । एवंविधवैकदापि स्यादित्यत्र आह—‘पणामे’ति मनसा अस्मन्ते गम्यन्ते पुन, पुन सस्मरणतो य स मनोषः, एवं मनोषरूप । एतदेव प्रपञ्चपञ्चाह—‘सोमे’ति आरोद्रः, सुमगो वस्तुम । ‘पिय वंसम’ति प्रेमजनकाकार । किमुक्त मरति ‘सुखमे’ति क्षोयनाकार सुस्वपणो वेत्ति । एवंविधवैकजनानां येषां अपि स्यादित्यत्र आह—‘सुखणस्सवि’ इत्यादि । एवंविधम माकुलजनानां येषां अपि स्यादित्यत्र आह—‘साहुजणस्सवि’ इत्यादि । ‘इया पयास्स’ति इयं वत्पत्ता, एतद्गुणा वपञ्चम्यमानस्वरूपैव महाविमोक्षार्थे । ‘दिग्गमा छद्’ति केन हेतुतोपमिणा । ‘विण्णया वव’ति केन हेतुना प्राप्ता—अपामिणा सति मनोम २, सोम सुस्म, विषवर्धनः सुखः; सुखजनस्यापि य मयन्त । सुवाहु कुमारे इट्टे ५ सोम ४; साहुजनस्यापि य मयन्त । सुवाहु कुमारे इट्टे इट्ठरूप ५ वाक्ख सुख । सुवाहुना मयन्त । कुमारेणैवैकगुणं यानुपदिः केन कम्मा, केन प्राप्ता, केनापि सभन्नागता । को वेद जानीत्तु पूर्वभवे ! वाक्ख उभन्नागता !

‘एव खलु गौतमा ! तेणं कालेणं २ इहेव जणुहीवे २ भारहे वासे हत्थिणाउरे णाम णगरे होत्या रिद्धं । तत्थ ण हत्थिणाउरे णगरे सुमुहे णाम गाहावती परिवसति अद्धे । तेणं कालेण २ धम्म घोसा णामं थेरा जातिसपणा जाव पचहिं समणसतेहिं सद्धिं सपरिबुद्धा पुब्बाणुपुण्णिं चरमाणा गा० द्दुज्ज० जेणेव हत्थिणापुरे णगरे जेणेव सहस्रवणे उब्बाणे तेणेव उवा० २ अहापटिरुव उग्गह उ० स

मातिसुपगता । ‘क्खिप्पा अमिसमण्णागय’ति प्राप्तापि सती केन हेतुना आम्भिसुम्भ्येन सांगत्येन बोपार्जनस्य च पश्चाद् भोग्यतामुपग तेति । ‘दो वा एस आसि पुग्गमवे’ इह यावत्करणाविद्यं इवम्—“किनामप वा, किं वा गोएयं कुरंसेसि वा गामसि वा, संनिवेशसि वा, किं वा दणा, किं वा मोषा, किं वा बिबा, किं वा समायरिणा, कस्स वा तडाक्यस्स समणस्स वा, माइजस्स वा अतिप एगमवि आरिय सुवयणं सापा निसम्म सुपाहुकुरारेण इमा एयात्था उराला माणुसिद्धी लद्धा पणा अभिसमयागय”ति । ‘आइसं रथा’ इह यावत्करणा

‘एव खलु गौतम ! सस्मिन् काले २ इहेव जणुहीव २ भारते वर्षे इस्तिनापुरं नाम नगरमभूद्धं । सत्र इस्तिनापुरे नगरे सुमुखो नाम गाथापति परिवससाइय । तस्मिन् काले २ धर्मोपोवा माय खबिरा अतिसपणा यावत् पयाभि अमण्णछहे सार्धं सपरिबुद्धा पूर्वानुरं परन्त

जमेण तवसा अप्पाण भावेमाणा विहरंति । तेणे कालेणं २ घम्मघोसाणे येराण अतवासी सुदत्ते नामं
अणगारे उराले जाव ० लेस्से मासं मासेण स्वमयाये विहरति । तत्ते ण से सुदत्ते अणगारे मासस्वमणपार-
णगसि पढमयोरिसीए सज्जायं करेति, जहा गोतमसामी तदेव, सुहम्मे येरे आपुञ्छति, जाव अहमाणे
सुमुहस्स गाहावतिस्स गिह अणुपविट्ठे । तत्ते ण से सुमुहे गाहावती सुदत्त अणगार एब्बमाण पासति,
यासिच्चा हट्ठपुट्ठे आसणाओ अन्मुट्ठेति, २ पायवीढाओ पद्योरुहति २ पाठयाओ मुयति २ एगसादिय
दिदं एस्सम्- "इत्थस्संयसा दत्तसेयसा कमठपप्पा एवं विजय नाज-यंसन-वरिच लज्जा सायवसेयसा उपेसी तेयसी वचसी नसंसी" इत्यादि ।
'मा दुरज'पि "गापणुगायं दुरज्जयाणा" इति धम्मपु, इकन्तो गच्छन्त इत्यर्थ । 'महा गोयप्पसाधि'पि द्वितीयाध्ययनद्विगतौ तपस्वामि
प्राप्ताः । इकन्तो यदेवं हस्तिनीपुरं नगरं यत्रैव सर्वसाध्वनानुष्ठानं तत्रैकोपः ० २ यथाप्रतिष्ठाप्यैवार्थः ० सर्वमेव तपसाऽऽश्रयानं भावयन्तो यिद
रन्ति । तस्मिन् षाष्ठे २ धर्मपोषाणो त्थिराणामनेकासीं सुवरो नामावगारं उवसो वावत् । केसो भास मासं कममाणो पिरसि । तत्त' स
सुपणेज्जगतो नामसमजपारब्बे प्रथमपौरुष्या" सात्त्व्यायं करोसि, यथा गौसमन्वायी तथैव, सुदर्भेण" त्थिरानाशुञ्छते, यावदटन् सुमुखस्य
गोपायेर्येद्वयनुविहः । ल्लो" स सुमुखो गाधपतिः सुवत्तमनसारमायन्तं पक्खति, राहा इतिराष्ट्र भासभावम्युपिहति २ पादपीठाय प्रत्यवरोहति २

उत्त० २ सुदत्त अणगार सत्तट्टपयाई पञ्चुगच्छति, तिक्खुचो आया० वदति नमसति २ विउलेण अ
सणपाण० ४ पढिलाभेस्सामीति' बुद्धे ३ । तते णं तस्स सुमुहस्स तेण दब्बसुद्धेण ३ तिविहेणं तिकरण
सुद्धेण सुदत्ते अणगारे पढिलाभिते समाणे ससारे परिक्किते, मणुस्साउए निबद्धे । गिहंसि य से इमाइं

मिसावर्णान्वायेनायमपि मिसाटनसामाचारी प्रशुक्क इत्यर्थः । 'सुहम्मे येरे'ति धर्मयोपस्यविरान्तिर्य, धर्मद्वयसाम्याच्छब्दद्वयस्याप्ये
कार्यत्वाद् । 'पढित्ताहिस्सामीति तुह' इदं द्रष्टव्यम्—'परिसामेमाणे तुट्ठे पढित्तामिए तुट्ठे'ति । 'वस्स सुमुहस्स'ति विमक्किपरिणा
माद् 'तेन 'सुमुहेन' इति द्रष्टव्यम् । 'तेन' इत्यञ्जनादिदानेन 'दब्बसुद्धे'ति द्रव्यत इत्येन मासुकादिनेत्यर्थः, इहान्यदपि 'गाहगसुद्धेण
दायगसुद्धेण'ति दृश्यम्; तत्र भारकशुद्धं यत्र प्रहीता चारित्रगुणयुक्त, वायकशुद्धं तु यत्र दाता औदार्यगुणान्वित । अत एवाह—
'तिविहेमं' - क्लमसणमकारत्रययुक्तेन । 'तिकरणसुद्धेण'ति मनोवाकायलक्षणकरणत्रयस्य दायकसंबन्धिनो विशुद्धत्वयेत्यर्थः । 'एनं आइ

पाशुके मुक्कति २ एकशटकमुप० सुवचनगारं सप्ताहपयानि प्रस्युव्रच्छति, त्रिः आवक्षिण० धन्दते नमस्सति २ विपुत्तेनाखनपान० ४ मति
कम्मयिप्पामीति सुए ३ । तवस्सेन सुमुलेन येन द्रव्यशुद्धेन ३ त्रिविधेन त्रिकरणशुद्धेन सुदण्डनगरे प्रतिनिग्गते सति संसार परीतीकृतः,

पच दिव्वाह पाउ०भूताहं, त जहाः-चमुहारा शुद्धा, दसद्ववण्णे कुसुमे निवासिते, चेलुक्खेवे कते, आह ताओ देवदुभीओ, अतरात्रि य ण आगाससि अहो दाणे २ घुहे य । हत्थिणाउरे सिंघाहग० जाव ०पहेसु बहुजणो अणमणस्स एव ओइवस्सहः-वण्णे ण दवा० सुमुहे गाहावती जाव त घण्ण ५ । से सु मुहे गाहावती बहुहं वाससताहं आउय पालेति २ कालमासे काल किंसा हहेव हत्थिर्भासण्णगरे अदीण-सजुस्स रण्णो धारिणीए देवीए कुञ्चिसि पुचचाए उववण्णे । तते ण सा धारिणी देवी सयणिज्जसि सु-

बन्नाहं'ति मापान्येनाचष्टे; इह चान्यदपि पदत्रय द्रष्टव्यम्-“एव मासहं”ति विशेषत आचष्टे, “एवं ए० प्रवोह एवं पश्येह” एतच्च पूर्वोक्त पदद्वयस्यैव क्रमेण व्याख्यानार्थं पदद्वयप्रयगन्तव्यम्; अथ ना आसपातीति तथैव, मापते इत्यकारवनेः, महययमीति युक्तिभिर्योजयति, प्ररुपयति तु येदत कययसीति । ‘बसे णं देवान्णिपिया ! सुमुहे गाहावती’ इत्यत्र यावत्करणाग्रिन् इत्यस्म-“पुमे णं देवान्णिपिया ! सु मनुव्याणुर्नेष्टम् । गुरे च तसेमानि पच्च विस्मानि पाणुभूतानि, उववा, बहुभारा वृथा, वधार्थेव नै बहुम निगानितम्, वेओरुष्टेय क्त, भारवा देवदुनुमुमणः, बन्नाहपि पाफावेष्टो दान २ घुरं च । इस्तिनापुरे मृक्काटक० यावत् ०पवेपु बहुबल्लोऽन्योन्यमेवयासपतिः-बन्नाओ देवा०

चत्वारंगरा ओहीरमाणी २ तदेव सीः पासति । सेस त चेव जाव उणिपसादे विहरति । त एव खलु गो-
तमा । सुवाहुणा इमा पयारूवा मणुस्सरिद्धी लद्धा ३ ।

‘पमं ण भते ! सुवाहुकुमारो देवानु० अतिण मुढे भविता अगाराओ अणगारिय पव्वइत्तण् ?’ इत्ता
परुं । तते ण से भगव गायमं समण भगव वदति नमसति २ सजमेण तवमा अप्पाण भावेमाणे विह-
रति । तते ण से समण भगव अणया कयाइ हत्थिसीसाओ णगराओ पुण्ण० उज्जाणाओ कतवणमाल
मुढे गाहावली” एव “कप्पये णं कयलसत्तमे ण तुन्दे णं सुमुहस्स गाहावतिस्स जीविपफले, नस्स ण इमा पयारूवा वराळा माणु
सिद्धी लद्धा पचा अमिसमप्पमाय”ति । ‘७ दण्णे णं देवानुप्पिया ! सुमुढे गाहावली’ इत्थादि पूर्वमद्विगतमेवेह पदपञ्चक निगमनत-
तुमुलो गायपतिर्वाणं तद् वन्य ५ । स सुमुलो गाथापतिर्द्विभि र्वसत्तान्यायु पाठयति २ कालमासे कालं कृत्वेहेव इत्तिष्ठीरिडे नगरेज्जीन
वत्तो रामो पारिप्प्या देव्या वुक्को पुत्रतयोपपन्नः । ततः सा भारिणी देवी समयीये सुसत्तागरा निद्रात्वी २ तथैव सिंहं पश्यति । सेयं त्वव
यावदुचमिमासादे विहरति । तदव लभे गीतम । सुवाहुनेयमेतद्रूपा मनुष्यादिर्लब्धा ३ ।

‘प्रमुभेदन्त ! सुवाहुकुमारो देवानु० अन्तिजे मुण्णे भूत्वाआरादनगारतां प्रमन्निमुम् १’ इत्त प्रमु । तत स भगवान् गीतमः भ्रमणे

१ म - दुर्गिवाही । २ लग भज्जरा । ३ पत्थठ कथावि पाग कदाह ।

जक्खायतणाओ पट्ठि० २ बाहिया जणवयं विहरति । तते ण से सुबाहु कुमारे समणोवासए जाते अभि
गयजीवाजीवे जाव पढिलाभेमाणे विहरति । तते णं से सुबाहु कुमारे अण्णया चाउहमट्टमुद्धिट्ठपुण्ण
मसिणीसु जेणेव पोसहसाला तेणेव उवा० २ पोसहसाल पमज्जति २ उच्चारपामवणमूर्मि पढिलेहेति २
द०भसंयारं सयारेह, द०भस० दुरुहति । अट्टमभत्तं पगेण्हति । पोसहसालाए पोसहिए अट्टमभत्तिए पोसह
पढिजागरमाणे २ विहरति । तस्स सुबाहुस्स कुमारस्स पुन्वरचावरसकाले धम्मजागरिय जागरमाणस्स
पाजसेयस् । 'भरिणयकीवानीवे' इए पावत्तरणात् "उक्खच्चपुष्पावे" इत्यादिक "अहापरिमारिपहि तवोक्कमेहि मप्पायं भावेमाव
विरह" इत्येव्वन्तं हय्यस् । "वावरसमुत्तिट्ठुणाभासिनीसु"ति यत्रोपिठा अपावास्या । 'गामाण' इए यावत्तरणात् "नगरक्कम्भट
मगवन्त बन्धे नमस्सि २ सुवमेन उप्पसाऽऽस्मानं भावयन् विहरति । तत स धम्मो गामरत्तन्यया कयाचिद् हस्तिशीर्षेद् नगरात् पुण्य०
उत्थानाए इत्थनमाद्यमत्तन्यात् प्रति० बरिअमयं विहरति । ततः स सुबाहुकुमारः अय्योपासको बासोऽभिगतवीवावीवो बावद् प्रतिकम्भवन्
विहरति । ततः स सुबाहुः कुमारोऽन्यथा अट्ठेस्सहसुरिप्पत्तौर्नमासीतु यम्येव पोषणसाहा सुवेपोया० २ पोषणसाहा प्रयाट्टि २ उत्थारमसवक्कमूर्मि
प्रतिहेस्सवति २ दमैसेस्सार सेस्सणेति, नरैस० आरोहति । पोषणसाहानां पोषणिकोऽप्यमनकिक्कः पोषण प्रतिबाणमयन्

३० 'एतास्तेव अन्तस्थिते ३—'घण्टा न ते गामागर० जाव सणिवेसा, जत्थ न समणे भगवं महावीरे
 विहरति, घण्टा न ते राईसर० जे न समणस्स अतिए मुढा जाव पव्वयंति, घण्टा न ते राईसर० जे न
 समणस्स अतिए पचाणुव्वतिय जाव गिद्धिधम्म पड्विज्जति, घण्टा न ते राईसर० जे न समणस्स अं
 तिए धम्म सुणेंति, ते जइ न समणे भगवं महावीरे पुव्वाणुपुव्वि जाव दुइज्जमाणे इहमागच्छंत्वा जाव
 पइपत्तेरदोणहुरपट्टजनिगपमासपसंसाहसनिघेसा" इति वुच्यम् । 'राईसर' इदं दइग्गम्—'राईसरत्तलवरमाढवियकोट्टुबिपसेदुठिसेणावइ
 तत्तयत्ताइयमियठ"त्ति । 'मुंढा' इह यावत्करणादिद् दइपम्—'मदिता अयाराढ अणगारिय"त्ति । 'पुब्बाणपुब्बि' इह यावत्करणादिदं
 दइग्गम्—'परमाणे गायलुगामं दुइस्समाण"त्ति । 'जहा पदमं'ति यदेरेवाण्यपने प्रथमं जपानिनिदर्शनेन निर्गतोऽमुक्तस्तथाद्वितीयनिर्गमेऽयं
 नगराद् विनिगत इति वाच्यम्, उपपन्न समानो कर्मकश्चन्य इति ज्ञात । 'इरियासमिप्' इत्यत्र यावत्करणादिदं दइपम्—'मासासमिप्
 र विहरति । तस्य सुवाहो कुमारश्च पूर्वरात्रापररात्रकाले धर्मेबागर्भेन आगतोऽमेतस्मिन् आग्यासिक्क ३—'घन्वास्ते आमाकर० वाचत् संनि
 वेमा, यत्र समणो भगवान् महावीरा विहरति, घन्वास्ते रात्रेधर० ये अमवस्यान्ति के मुण्डा भावत् प्रज्जन्ति, घन्वास्ते रात्रेधर० ये अमव-
 ष्यान्ति के पम्पणुमन्ति के वाइद् गृदिपमं मत्तिपवन्ते, घन्वास्ते रात्रेधर० ये अमवस्यान्ति के धर्मे मृणन्ति, तव यदि अणो भगवान् महावीरः

विहारिजा, तते ण अह समणस्स अतिए मुंढे भविच्चा जाव पव्वएज्जा' ।

तते ण समणे भगव महावीरे सुवाहुम्म कुमारस्स इम एयारूव अज्झत्थिय जाव वियाणिच्चा पुब्बा-
णुपुण्णिव दड्डज्जमाणे जेणेव द्दत्थिसीसे णगरे, जेणव पुप्फ० उज्जाणं, जेणेव कयवणमालणियस्स जक्खस्स
जग्गवायेतणे तेणव उवा० अहापडि० उगग० सजमेण जाव गिहगति । परिसा राया निगगते । तते ण तस्स
सुमाहुस्स कुमारस्स त महगा० जहा पढम तहा निगगओ । धम्मो कहिओ । परिसा राया गंतो । तते ण से सु
वाहु कुमार समणस्स भगवओ अतिए धम्म सोज्जा निसम्म दड्ड० जहा मेहो तहा अम्मापियरो आपुञ्छति ।
पूर्वागुत्थो यारए इगनिहागच्छेद् वाय्व विहरेए, ततोऽहं भममस्सान्निडे मुग्धा मूढा यावए प्रव्रजयम्' ।

तन यमणा भगवान् महावीर सुपादो कुमारस्येयेमेतद्रूपमाप्त्वाभिर्भक्तं वाकेन् विहाय पूर्वोक्तार्थो द्रवन् यत्रैव हस्तिस्त्रीर्षि नगरं, यत्रैव पुष्प०
उत्पानं, यत्रैव हस्तवनमात्मविपत्स यक्षस्य यसायतनं तत्रैवोपा० यथाप्रतिश्रुतमवग्रह० संयमेन यावद् विहरति । परिषद् राजा निर्गितः । तत्रैव
सुरादोः कुमारस्य तद् महा० यथा प्रथम तथा निर्गित । धर्म कथित । परिषद् राजा गतः । सत स सुपादु कुमारः भ्रमणस्य भगवतोऽन्विष्टके
धर्म भूत्वा निशम्य हृष्टः० यथा मेघस्तथाऽन्यपितराणापृच्छते । निष्क्रमणाभिषेकस्तत्रैव यावदनगरो जात ईर्ष्यामिदो यावद् भवन्ती । तत ॥

निचक्ष्वमणाभिसेओ तेह्व जाव अणगारे जाते हरियासमिते जाव वमयारी । तते ण से सुवाहू अणगारे
 समणस्स भगवआ महावीरस्स तदारूवाण येराण अतिए सामादयमाइयाइ एक्कारस अगाइ अहिज्जति
 बहूहि चउता० तवोचिहाणेहि अप्पाणं भावेत्ता बहूइ वासाइ सामणपरियाग पाउणिच्चा मासियाए सल्ले
 हणाए अप्पाण झूसित्ता सड्ढि भत्ताइं अणसणाए छदिच्चा आलोइयपडिक्कते समाहिं पते कालमासे काल
 त्रिच्चा सोहम्मे कप्पे देवत्ताए उववण्णे । से ण तत्तो देवलोयाउ आउक्खएण मेवक्खएण ठितिक्खएण अ

एवं ३ अणगारे ३ गुणित्ति गुण"ति 'आगारण'ति आयु'कर्मद्रव्यनिर्भरेण । 'एवक्खएण'ति देवगतिनिश्चयगरयादि'कर्मद्रव्य
 निर्भरेण 'दिदरवण'ति आयुष्कान्तिर्गमिणिगिमेन । 'अण' मय चण'पि देवमवसेवन्धन वेदे न्यवसेत्यर्थ, अगवा,
 सुबाहुनगर सम, एव भगवतो महावीरस्य उवाचपाण स्वधिरात्मन्तिक सामर्थिकादीन्वेकालशङ्कान्यधीति । बहुभिधत्त० तपोविधानैरात्मानं
 माधयित्वा बहूनि वर्गानि आमप्यपवर्गं पाठयित्वा मासिबन्धा संस्तेष्वप्ययाऽऽत्मानं आचक्षित्वा षोडशमिष्वयाऽऽजोचितप्रतिष्ठा
 समापि पाठः कास्मासे फाल्क शुभवा औषधे फल्से देवतयोपपन्नः । स सतो यवलोकायागु क्षयेण भवक्षयेण स्थितिश्चैवेभानन्दरे पय स्वस्त्वा मानुषे

णतर चय चइत्ता माणुस विगहं लभिद्विति २ केवलं बोहिं बुज्झिद्विति २ तदारूवाण धेरारणं अतिए
 मुंढे जाव पव्वइरसति । से ण तत्थ बहूइ वासाइ सामणु पाउणिद्विति २ आलोइयपट्टिक्कंते समाद्विकाल
 गते सणकुमारे कप्प देवदत्ताए उववण्णे, ततो माणुस्स, पव्वजा, बंभलोए । माणुस्स, महासुक्कं । माणुस्स,
 अणण । माणुस्सं, आरणे । माणुस्स, सब्बट्टसिद्धे । से णं ततो अणतर उव्वट्टित्ता महाविंदेहे, जाव अ
 इढाइ जहा दढपट्टिण्णे, सिज्झिद्विति ५ । त एव खलु जेषू । समणेणं जाव सपत्तण सुहविवागाणं पढमस्स
 अनन्तरमासु "संवादनन्तरं 'बयं'ति व्ययने 'बयं'पि व्युत्ता । 'यथाविदे' इव यावरुणाद् 'वासे आहं इमाइ कुस्सा मयंति अइइ
 मपरिभूपाइ" इत्यादि इवसु ।

॥ इति द्वितीयपुस्तकस्ये प्रथमारयपनविरणस्य ॥

विप्रहं व्यस्यते २ देवकं बोधि मोलवते २ ठवाकपायां स्वविराजामन्ति के मुण्ढो यावत् प्रप्रसिष्यति । स तत्र बहूान वर्षाणि आपण्य पक्कवि
 प्यति २ व्याख्योचितप्रतिज्ञान्तः समाधिकप्रसंगतः सगत्कुमारो कस्ये देवकस्योपपन्न, सतो मानुष्यसु, पक्कया, प्रसलेके । मानुष्यसु, महासुके ।
 मानुष्यसु, भागत । मानुष्यसु भारणे । मानुष्यसु, सगर्भसिद्धे । स सतोऽनन्तसमुद्गस्य महाविंदेहे वाक्कायानि यथा दढमसिद्ध, सेत्सुति ५ ।

अञ्जयणस्स अयमट्ठे पणत्ते ।

इति पढम अञ्जयण समत्त ।

नितियस्स उक्खेवओ । एव खलु जवू । तेण कालेण तेण समएण उसमपुरे जगरे । भूभकरडग

एवमुपरणि नत्ताऽनुगान्तव्यानीति ।

॥ समाप्तं विपाकमुताख्यैकादशाङ्गनवेद्यविरणम् ॥

इदं नुगामे यदयुक्तमुक्तं तद् धीयना द्राक् परिखायन्तु ।

नापेक्ष्य युक्तिमवत्र येन मितागमे भक्तिपरायणानाम् ॥ १ ॥

कृत्तिरियं सगिममुनिननपचानधीविनभराचार्यधारण रूपलवञ्चरीकृत्तास्य धीपदपयवेवाचार्यस्येति । भीरस्तु । ग्रंथाग्रं ॥ ९०० ॥

अदद सत्त अङ्गे । ममेवेन यावत् उपासन सुखदिपाङ्गनां प्रथमस्याध्ययनस्यायमर्थं प्रज्ञप्तः ।

॥ इति प्रथममध्ययनं समाप्तम् ॥

द्वितीयवापञ्चरः । एवं सत्त अङ्गे । तस्मिन् अङ्गे तस्मिन् समये भूभपुर नगरम् । तत्पङ्कटकमुद्यानम् । धन्यो यत्त । धनावहो रामा ।

उज्जाण । घण्णो जस्सो । धेणाव्हो राया । सरस्सती देवी । सुमिणंदेसण, कइणा, जम्मं, बालत्तेण, कळा ओ य, जेव्वण, पाणिग्गहण, दाओ, पासादभोगा य, जहा सुवाहुस्स, नवर भइनंदी कुमारो, सिरिदेवी पामोक्खाण पच्च सया । सामिस्स समोसरण, सावगघभण । पुव्वभवपुच्छा । महाविदेहे पुडरीगिणी नगरी । विजए कुमारो । जुगवाहु तित्थगरे पडिलमित्ते । मणुस्साउए मद्धे । इह उप्पण्णे । सेसं जहा सुवाहुस्स जाव महाविदेहे सिज्झिद्विहि, बुद्धिद्विहि, मुच्चिद्विहि, परिणिव्वादिहि, सव्वदुक्खाणमंत करेहिदिहि ॥

॥ वितिय अज्झयण समत्त ॥

सरवल्ली देवी । स्वमवर्द्धनम्, इयनम्, बन्ध, बालस्वम्, कळा, बौबमम्, पाणिप्रणयम्, दाव, प्रासादभोगा, यथा सुवाहो, केवलं भद्रनन्दी कुमारः, श्रीदेवामनुस्त्राणां पञ्च श्रवणि । स्वामिनः समवसरणम्, भावकचर्म० । पूर्वमवष्टब्धम् । महाविदेहे पुण्डरीकिनी नगरी । विजय कुमारः । जुगवाहुर्द्धाभिर्द्धम् । इतिभित्त मनुष्यानुर्षद्धम् । एतेस्वकाः । शेषं यथा सुवाहोर्गोवद् महाविदेहे केस्त्वपि, भोक्स्वते, मोक्ष्यते, परिनिर्वात्यपि, सर्वे तु स्वानामन्तं करिष्यति ।

॥ द्वितीयमध्ययनं समाप्तम् ॥

तच्चस्स उक्खेवओ । वीरपुर नगर । मणोरमं उज्जाणं । वीरकैण्हामेत्ते राया । सिरी देवी । सुजाण
कुमारे । बलतिरिपामोक्खाण पच सया । सामी समोसरिते । पुव्वभवपुच्छा । उसुयारे नगरे । उसमदत्ते
गादावती । पुण्णदत्ते अणगारे पट्ठि० । इह उप्पण्णे जाव महाविदेहे सिज्झाहिंति ॥

॥ सुहविचागे तातियं अज्झयण समत्त ॥

चउत्थस्स उक्खेवओ । विजयपुरं नगरं । नदणवण उज्जाणं । असोंगो जक्खो । वासवदत्ते राया ।
कर्णहा देवी । सुवासवे कुमारे । भद्दापामोक्खाण पच सया जाव पुव्वभवे । कोसन्नी नगरी । घणोपाले

वृटीयस्मोपक्षेप । वीरपुरं नगरम् । मनोरममुद्यानम् । वीरकृष्णभिक्षो राजा । श्रीदेवी । सुनातः कुमारः । बलश्रीप्रमुखाणां पञ्च स्रतानि ।
सामी समबद्धतः । पूर्वमनष्टुच्छा । शुक्रारं नगरम् । नृपमदणो गाढावतिः । पुव्वदन्वोऽनगरः प्रति० । इहोत्पद्ये यावद् महाविदेहे सेत्स्वपि ।

॥ सुवर्णिपाक वृटीयमध्यवनं समासम् ॥

पणुर्भस्मोपक्षेप । विजयपुरं नगरम् । नन्दनवनमुद्यानम् । अशोक्ये यक्ष । वासवदणो राजा । कृष्णा देवी । सुवासवः कुमारः । मद्राम

राया । वेसमणभेदे अणगारे पढिलाभिते । इहं उपपण्णे जाव सिद्धे ॥

॥ चउत्थ अज्झयणं समत्त ॥

पचगरस उक्खेवओ । सेगधिया णगरी । णीलासोग लज्जाण । सुकालो जवस्सो । अपडिहओ
गगा । उज्ज्वल त्रेणी । महचदे कुमारे । तस्स अरहदत्ता भारिया । जिणदासो पुत्तो । तित्यगरागमण ।
तो । मज्झिमिया णगरी । मेहरहे राया । सुधम्मो अणगारे पढिलाभिते जाव सिद्धे ।

॥ पचम अज्झयण समत्त ॥

उज्ज्वल । कैश्यामी नगरी । वनपाखे राया । वैमग्गयमोअगार मतिम्मम्भित । एरेत्थणो मावत् सिद्धा ॥

॥ पठुर्भयण्यवनं समासम् ॥

नगरी । नीमयोअनुपावन् । सुकाले यण । अणतिरलो राया । सुकप्पा वेणी । मारपत्र कुमार । तस्सार्हएणा
गममम् । विनयास । पूर्वम्भः । मज्झिमिअ नगरी । मेघराखे राया । सुधर्मोअम्मार मत्तिम्मम्भिते मावत् सिद्धा ।

छट्टस्त उक्त्सेवओ । कणगपुर णगर । सेतासोयं उज्जाण । वीरभहो जक्खो । पियचंदो राया । सुभदा
देवी । वेसमणे कुमारं जुवराया । सिरीदेवीपामोक्खाण पच सया । तित्थगरागमण । घणवती जुवराय-
पुत्ते जाव पुव्वभवे । मणिचैहया णगरी । भित्ते राया । समुयविजए अणगारे पडिलाभिते जाव सिद्धे ।

॥ छट्ट अज्झयणं समच्च ॥

सचमग्ग उक्त्सेवओ । महापुर णगर । रचासोग उज्जाण । रत्तपाओ जक्खो । बले राया । सुभदा
देवी । महन्नले कुमारं । रत्तवतीपामोक्खाण पच सया । तित्थगरागमण जाव पुव्वभवो । मणिपुर णगर ।

बहुरोपेअ । इनकपुर नगरम् । सेतखोपमुपामम् । वीरभहो बभ्रः । विवक्खो राया । सुमद्दा देवी । वैभक्कः कुमारो जुवराय ।
भीदेभीममुत्ताम् । ५५ कटानि । भीर्द्धरागमम् । वनचठियुवराभुवो यावत् पूर्वमवः । मणिचयिका नगरी । भित्तो राज्ञा । समुत्तविजयाज्जगार
प्रतिनम्बितो गारम् सिद्ध ।

॥ बहमध्वयनं समाप्तम् ॥

सप्तमस्म्योपशेषः । महापुर नगरम् । रक्षाशङ्कमुपानम् । रत्तपाओ यत्त । भत्तो राज्ञा । सुमद्दा देवी । महारत्त कुमार । रत्तवतीममुत्ताम्

१ नमप मरो । २ य वयिका उ - ३ ई । ४ सग बभ - । ५ उ पामुत्ताम् - । ५ य - स्ववरा - ।

णागदत्ते गाद्यावती । इंददत्ते अणगारे पढिलाभिते जाव सिद्धे ।

॥ सत्तमं अज्झयण समत्तं ॥

अट्टमस्म उक्खेवओ । सुघोस णगर । देवरमण उज्जाणं । वीरसेणो जक्खो । अज्जुणो राया । तत्तवती देवी । भद्दनदी कुमार । सिरिदेवीपोमोक्खाण पच सया जाव पुव्वभने । मंहाघोसे णगरे । धम्मघोसे गाद्यावती । धम्मसीहे अणगारे पढिलाभिते जाव सिद्धे ।

॥ अट्टम अज्झयण समत्तं ॥

पञ्च सत्थानि । छिर्बेक्कत्तामनं यावत् पूर्वमव । मण्डिपुरं नगरम् । मागदत्ते गाद्यापठिः । इन्द्रवणेज्जगार प्रतिक्खितो यावत् सिद्ध ।

॥ सप्तममध्ययनं समाप्तम् ॥

अष्टमस्योपश्लेषः । सुषोचं नगरम् । देवरमणमुत्थानम् । वीरसेनो यक्षः । अजुनो राया । उक्खवती देवी । भद्दनन्दी कुमार । भूदेवीप्रसू सार्वा पञ्च सत्थानि यावत् पूर्वमव । महाघोचं नगरम् । धर्मसिंहोज्जगार प्रतिक्खितो यावत् सिद्धः ।

॥ अष्टममध्ययनं समाप्तम् ॥

धम्मरुई अणगारे पडिलाभिते । मणुस्साउए षट्ठे । इह उण्णणे । सेस जहा सुवाहुस्स । चित्ता, जाव
 व्वज्जा । कयतरे । ततो जाव सव्वट्ठसिद्धे । ततो महाविदेहे जहा ददपतिण्ण जाव सिज्झिहिति ५ ।
 एव सल्ल जवू । समणेणं जाव सपत्तेणं सुहविवगाण दसमस्स अज्झयणस्स अयमट्ठे पण्णत्ते
 सेव भत्ते । सुहविवगाणां ॥ ॥ दसम अज्झयण समत्त ॥ ॥ एकारसम अग सैमत्त ॥

विवगागसुयस्स दो सुयस्संवा-दुहविवगो सुहविवगो य । तत्थ दुहविवगो दस अज्झयणा एक्कस
 रगा दससु वेव दिवसेसु उहिसिज्जति । एवं सुहविवगोवि । सेस जहा आयास्स ॥

कत्थान्तरे । एत्थे माक्ख उर्य्यभिद्धे । एत्थे महाविदेहे नगा ददपतिणो माक्ख सेस्ससि ५ ।

एवं सल्ल अण्णो । अमणेन याएए संपाठेन सुविपिण्णानां ददमत्थाप्ययनत्थायमर्थं पण्णसि । 'सुव्व भवन्त । सुलविपाकाः' ।
 ॥ दसममत्थायनं समाप्तम् ॥ ॥ एकारदशमं समाप्तम् ॥

विपाकभुवस्य द्वौ भुवस्सम्भो-दु सविपाकाः सुलविपाकश्च । एव सुविपाके दक्षाप्ययनान्तेकसदृशा नि दक्षसेव दिवसेष्वदिस्सन्ते । य
 सस्यविपाकेन्द्वि । येन नगाऽऽचारस्य ॥

